

ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΤΗΝ
31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2019

Όθωνος 8, Αθήνα 105 57
www.eurobank.gr, Τηλ.: 210 333 7000
Αρ. Γ.Ε.ΜΗ.: 000223001000

Πίνακας Περιεχομένων των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων	Σελίδα
Ενοποιημένος Ισολογισμός	1
Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2
Ενοποιημένη Κατάσταση Συνολικού Αποτελέσματος	3
Ενοποιημένη Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης	4
Ενοποιημένη Κατάσταση Ταμειακών Ροών	5

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

1. Γενικές πληροφορίες	6
2. Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων και βασικές λογιστικές αρχές	6
2.1 Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων	6
2.2 Βασικές λογιστικές αρχές	13
2.3 Επίπτωση από σημαντικές αλλαγές στην εφαρμογή λογιστικών πολιτικών	44
3. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	48
4. Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων	56
5. Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων και εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων	58
5.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος	62
5.2.2 Κίνδυνος αγοράς	95
5.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας	99
5.2.4 Μεταρρύθμιση επιτοκίων αναφοράς-«IBOR reform»	102
5.3 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	103
6. Καθαρά έσοδα από τόκους	108
7. Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	109
8. Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	109
9. Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών και επενδυτικών τίτλων	109
10. Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	110
11. Λειτουργικά έξοδα	110
12. Λοιπές ζημιές απομείωσης, έξοδα αναδιάρθρωσης και προβλέψεις	111
13. Φόρος εισοδήματος	111
14. Κέρδη ανά μετοχή	116
15. Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	117
16. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα και λοιπές πληροφορίες για την κατάσταση ταμειακών ροών	118
17. Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	118
18. Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	119
19. Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων	119
20. Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	122
21. Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	124
22. Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	126
23. Σύνοψη του Ομίλου	128

23.1 Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες	128
23.2 Συγχώνευση της Eurobank με την Grivalia	134
23.3 Απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria A.D. από την Eurobank Bulgaria A.D.	135
24. Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	137
25. Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης.....	140
26. Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	142
27. Επενδύσεις σε ακίνητα	143
28. Υπεραξία και λοιπά άυλα πάγια στοιχεία	145
29. Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	146
30. Δραστηριότητες που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση και μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	147
31. Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες.....	149
32. Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.....	149
33. Υποχρεώσεις προς πελάτες	149
34. Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους.....	149
35. Λοιπές υποχρεώσεις.....	151
36. Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	152
37. Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές, διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και ίδιες μετοχές	154
38. Αποθεματικά και ίδια κεφάλαια	155
39. Προνομίουχοι τίτλοι	156
40. Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	156
41. Μισθώσεις	158
42. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις	160
43. Πληροφόρηση ανά επιχειρηματικό τομέα	161
44. Εταιρικός Μετασχηματισμός - Διάσπαση με απόσχιση κλάδου	165
45. Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού	166
46. Συνδεόμενα μέρη	166
47. Εξωτερικοί Ελεγκτές	167
48. Διοικητικό Συμβούλιο.....	168
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – Γνωστοποιήσεις βάσει του Νόμου 4261/ 2014.....	170

Ενοποιημένος Ισολογισμός

	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου	
		2019 € εκατ.	2018 Αναμορφωμένα ⁽¹⁾ € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	15	4.679	1.924
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	17	3.007	2.307
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	18	110	43
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	19	2.262	1.871
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	20	37.365	36.232
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	22	7.951	7.772
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	24	235	113
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	26	746	353
Επενδύσεις σε ακίνητα	27	1.184	331
Υπεραξία και λοιπά άυλα πάγια στοιχεία	28	378	183
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	13	4.766	4.914
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	29	2.003	1.934
Στοιχεία ενεργητικού προς πώληση	30	75	20
Σύνολο ενεργητικού		64.761	57.997
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	31	1.900	2.050
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	32	5.022	6.376
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	19	2.726	1.893
Υποχρεώσεις προς πελάτες	33	44.841	39.083
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	34	2.406	2.707
Λοιπές υποχρεώσεις	35	1.191	845
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με στοιχεία ενεργητικού προς πώληση	30	8	-
Σύνολο υποχρεώσεων		58.094	52.954
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο	37	852	655
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	37	8.054	8.055
Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	38	(2.241)	(3.709)
Προνομιούχοι τίτλοι	39	2	42
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		6.667	5.043
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		64.761	57.997

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναμορφωθεί λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής για τις επενδύσεις σε ακίνητα (σημ. 2.3.2).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 169 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων

	Σημείωση	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
		2019 € εκατ.	2018 Αναμορφωμένα ⁽¹⁾ € εκατ.
Τόκοι έσοδα		2.105	2.186
Τόκοι έξοδα		(728)	(770)
Καθαρά έσοδα από τόκους	6	1.377	1.416
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		413	422
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		(119)	(124)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	7	294	298
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	8	60	13
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	9	(20)	37
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	9	78	83
Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	10	55	(15)
Λειτουργικά έσοδα		1.844	1.832
Λειτουργικά έξοδα	11	(901)	(874)
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων, προβλέψεων και εξόδων αναδιάρθρωσης		943	958
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	21	(624)	(680)
Ζημιές απομείωσης υπεραξίας	28	(62)	-
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	12	(32)	(9)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	12	(88)	(62)
Αναλογία κερδών από επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	24	23	29
Κέρδη προ φόρου		160	236
Φόρος εισοδήματος	13	(31)	(78)
Καθαρά κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		129	158
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	30	(2)	(65)
Καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους		127	93
		€	€
Κέρδη ανά μετοχή			
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	14	0,04	0,04
Κέρδη ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	14	0,04	0,07

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναμορφωθεί λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής για τις επενδύσεις σε ακίνητα (σημ. 2.3.2).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 169 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Συνολικού Αποτελέσματος

	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2019 € εκατ.	2018 Αναμορφωμένα ⁽¹⁾ € εκατ.
Καθαρά κέρδη	127	93
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση:		
Ποσά που αναταξινομήθηκαν ή ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων:		
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών		
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	12	22
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	(17)	(19)
	(5)	3
Χρεωστικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση		
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους (σημ. 5.2.1.3 και 22)	705	(88)
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους (σημ. 22)	(290)	(75)
	415	(163)
Συναλλαγματικές διαφορές		
- συναλλαγματικές διαφορές δραστηριοτήτων εξωτερικού	2	(10)
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, λόγω πώλησης δραστηριοτήτων εξωτερικού (σημ. 30)	0	34
	2	24
Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες		
- μεταβολή αναλογίας λοιπών αποτελεσμάτων συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών, μετά από φόρους (σημ.24)	47	(33)
	47	(33)
	459	(169)
Ποσά που δε θα αναταξινομηθούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων:		
- Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	(4)	0
	(4)	0
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	455	(169)
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο που αναλογεί στους μετόχους:		
- από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	584	(57)
- από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(2)	(19)
	582	(76)

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναμορφωθεί λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής για τις επενδύσεις σε ακίνητα (σημ. 2.3.2).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 169 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης

	Μετοχικό κεφάλαιο- κοινές μετοχές € εκατ.	Υπέρ το άρτιο € εκατ.	Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον € εκατ.	Μετοχικό κεφάλαιο- προνομιούχες μετοχές € εκατ.	Προνομιούχοι τίτλοι € εκατ.	Δικαιώματα τρίτων € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018	655	8.055	(2.556)	950	43	3	7.150
Επίπτωση υιοθέτησης ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018 (σημ. 2.3.3)	-	-	(1.085)	-	-	(0)	(1.085)
Αναμόρφωση λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 2.3.2)	-	-	10	-	-	-	10
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018, αναμορφωμένο	655	8.055	(3.631)	950	43	3	6.075
Καθαρά κέρδη (αναμορφωμένα σημ. 2.3.2)	-	-	93	-	-	0	93
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	(169)	-	-	0	(169)
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018	-	-	(76)	-	-	0	(76)
Εξαγορά προνομιούχων μετοχών	-	-	-	(950)	-	-	(950)
Μείωση μετοχικού κεφαλαίου σε θυγατρικές με δικαιώματα τρίτων	-	-	-	-	-	(1)	(1)
Μεταβολές των ποσοστών συμμετοχής σε θυγατρικές εταιρείες	-	-	(0)	-	-	(2)	(2)
Αγορά/πώληση ιδίων μετοχών	0	0	(0)	-	-	-	0
Πληρωμή μερίσματος προνομιούχων τίτλων και επαναγορά μετά από φόρους	-	-	(2)	-	(1)	-	(3)
	0	0	(2)	(950)	(1)	(3)	(956)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	655	8.055	(3.709)	-	42	0	5.043
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2019	655	8.055	(3.709)	-	42	0	5.043
Καθαρά κέρδη	-	-	127	-	-	(0)	127
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	455	-	-	(0)	455
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019	-	-	582	-	-	(0)	582
Συγχώνευση με την Grivalia Properties A.E.E.A.Π. (σημ. 23.2)	197	-	890	-	-	-	1.087
Αγορά/πώληση ιδίων μετοχών (σημ. 37)	(0)	(1)	0	-	-	-	(1)
Επαναγορά και πληρωμή μερίσματος προνομιούχων τίτλων, μετά από φόρους	-	-	(4)	-	(40)	-	(44)
	197	(1)	886	-	(40)	-	1.042
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2019	852	8.054	(2.241)	-	2	(0)	6.667
	Σημ. 37	Σημ. 37	Σημ. 38	Σημ. 34	Σημ. 39		

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 169 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Ταμειακών Ροών

Σημείωση	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2019 € εκατ.	2018 Αναμορφωμένα ⁽¹⁾ € εκατ.
Ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες		
Κέρδη προ φόρου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (σημ. 2.3.2)	160	236
Προσαρμογές για:		
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	21	680
Ζημιές απομείωσης υπεραξίας	28	-
Λοιπές ζημιές απομείωσης, προβλέψεις και έξοδα αναδιάρθρωσης (σημ. 2.3.2)	12	71
Αποσβέσεις ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων (σημ. 2.3.2)	11	58
Λοιπά αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	16	(166)
Αποτίμηση επενδυτικών ακινήτων	27	13
Λοιπές προσαρμογές	24,23.3	(58)
	891	834
Μεταβολές λογαριασμών που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες		
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	19	(74)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε τίτλους εμπορικού χαρτοφυλακίου	(67)	3
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(768)	(99)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	(1.223)	(822)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	150	(82)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε λοιπά στοιχεία ενεργητικού	(180)	(185)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(1.710)	(5.698)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε υποχρεώσεις προς πελάτες	4.655	5.240
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε λοιπές υποχρεώσεις	(68)	(13)
	808	(1.730)
Φόρος εισοδήματος που πληρώθηκε	(41)	(34)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες	1.658	(930)
Ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες		
Απόκτηση ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	(144)	(114)
Εισπράξεις από πώληση ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων (Αγορές)/πωλήσεις και λήξεις επενδυτικών τίτλων	40	37
Απόκτηση θυγατρικών και της Grivalia, μετά από αποκτηθέντα ταμειακά διαθέσιμα	23	(7)
Απόκτηση συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, συμμετοχές σε αυξήσεις κεφαλαίου και επιστροφές κεφαλαίου	24	23
Πώληση θυγατρικών, μετά από πωληθέντα ταμειακά διαθέσιμα	23	(114)
Μερίσματα που εισπράχθηκαν από επενδυτικούς τίτλους, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	13	18
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες	1.331	(362)
Ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες		
(Αποπληρωμές)/ εισπράξεις από πιστωτικούς τίτλους	34	1.210
Επιστροφή κεφαλαίου από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	-	50
Αποπληρωμή υποχρεώσεων από μισθώσεις	16	-
Επαναγορά προνομιούχων τίτλων	39	(1)
Μερίσματα που πληρώθηκαν στους κατόχους προνομιούχων τίτλων (Αγορά)/πώληση ιδίων μετοχών	39	(3)
Επαναγορά προνομιούχων μετοχών, μετά από έξοδα	34	0
		(4)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες	(388)	1.252
Επίπτωση διακύμανσης συναλλαγματικών ισοτιμιών στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	1	(0)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	2.602	(40)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) μη συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες	-	(104)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) μη συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες	-	1
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) μη συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες	-	(51)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	-	(154)
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης χρήσης	16	2.143
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης χρήσης	16	1.949

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναμορφωθεί λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής για τις επενδύσεις σε ακίνητα (σημ. 2.3.2).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 169 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

1. Γενικές πληροφορίες

Η Eurobank Εργασίας Α.Ε. (η «Τράπεζα») και οι θυγατρικές της εταιρείες (ο «Όμιλος») δραστηριοποιούνται στους τομείς τραπεζικής ιδιωτών πελατών και επιχειρήσεων, διαχείρισης περιουσίας και κεφαλαίων, treasury και κεφαλαιαγορών καθώς και στη παροχή άλλων υπηρεσιών. Η Τράπεζα έχει συσταθεί στην Ελλάδα και οι μετοχές της είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Ο Όμιλος δραστηριοποιείται κυρίως στην Ελλάδα, την Κεντρική και Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Οι εν λόγω ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν και το Παράρτημα, εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο την 12 Μαρτίου 2020. Η Έκθεση Ελέγχου του Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή περιλαμβάνεται στην ενότητα III της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης.

2. Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων και βασικές λογιστικές αρχές

Οι βασικές λογιστικές αρχές που εφαρμόστηκαν κατά τη σύνταξη των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων αναφέρονται παρακάτω:

2.1 Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) που έχουν εγκριθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), και ειδικότερα με τα πρότυπα και τις διερμηνείες που έχουν εκδοθεί και είναι σε ισχύ κατά την ημερομηνία σύνταξης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ή έχουν εφαρμοστεί, νωρίτερα από την ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής τους.

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή του ιστορικού κόστους, με εξαίρεση τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI), τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων (συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων), τα οποία επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων και των επενδυτικών ακινήτων τα οποία επιμετρώνται με την μέθοδο της εύλογης αξίας.

Οι λογιστικές αρχές βάσει των οποίων συντάχθηκαν οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις εφαρμόστηκαν με συνέπεια για τις χρήσεις 2019 και 2018 λαμβάνοντας υπόψη τις τροποποιήσεις των ΔΠΧΑ όπως αυτές περιγράφονται στην ενότητα 2.1.1 «Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες» και τις τροποποιήσεις όπως αυτές περιγράφονται στην ενότητα 2.2 «Βασικές λογιστικές αρχές» μετά τις αλλαγές στις λογιστικές πολιτικές του Ομίλου. Τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναμορφωθεί λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής για τις επενδύσεις σε ακίνητα (σημ. 2.3.2). Επιπλέον, όπου είναι απαραίτητο, τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναπροσαρμοστεί για να συνάδουν με τις αλλαγές στην παρουσίαση κατά την τρέχουσα χρήση.

Η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ απαιτεί την υιοθέτηση εκτιμήσεων και την άσκηση κρίσης, οι οποίες επηρεάζουν τα λογιστικά υπόλοιπα των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων και τις γνωστοποιήσεις των ενδεχόμενων υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, καθώς και τα υπόλοιπα των εσόδων και εξόδων της περιόδου αναφοράς. Παρά το γεγονός ότι οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται στη βέλτιστη γνώση της Διοίκησης σχετικά με τις τρέχουσες συνθήκες και ενέργειες, τα πραγματικά αποτελέσματα ενδέχεται να διαφέρουν.

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται σε Ευρώ (€), που είναι το συναλλακτικό νόμισμα της Τράπεζας. Εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά, τα οικονομικά στοιχεία που παρουσιάζονται σε ευρώ έχουν στρογγυλοποιηθεί στο πλησιέστερο εκατομμύριο.

Εκτιμήσεις για τη συνέχιση της δραστηριότητας του Ομίλου

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern), η οποία κρίθηκε ως κατάλληλη από το Διοικητικό Συμβούλιο, αξιολογώντας τα ακόλουθα:

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται σε ένα περιβάλλον με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης τόσο στην Ελλάδα (η βασική αγορά του Ομίλου) όσο και στις άλλες χώρες που έχει σημαντική παρουσία. Ειδικότερα, ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας ανήλθε σε 1,9% το 2019 σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) (2018: 1,9%), ενώ η σχετική εκτίμηση για το 2020, σύμφωνα με τις χειμερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανήλθε σε 2,4%. Το ποσοστό ανεργίας το Δεκέμβριο του 2019 ήταν 16,3% (Δεκέμβριος 2018: 18,5 %) με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ. Στο δημοσιονομικό πεδίο, σύμφωνα με το Προϋπολογισμό του 2020, το η εκτίμηση για το πρωτογενές πλεόνασμα της Ελλάδος για το 2019 ανήλθε σε 3,7% του ΑΕΠ, ενώ η αντίστοιχη πρόβλεψη για το 2020 ανήλθε σε 3,6% του ΑΕΠ. Ωστόσο, οι ανωτέρω προβλέψεις για το 2020 είναι πολύ πιθανόν να

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

τροποποιηθούν σημαντικά λόγω της πρόσφατης εμφάνισης της επιδημίας κορωνοϊού (coronavirus). Στο πλαίσιο της Ενισχυμένης Εποπτείας (ΕΕ), οι τέσσερις πρώτες τριμηνιαίες αξιολογήσεις της ολοκληρώθηκαν επιτυχώς έως το Δεκέμβριο του 2019, ενώ η ολοκλήρωση της πέμπτης αξιολόγησης αναμένεται στα μέσα Μαρτίου του 2020. Οι έλεγχοι κεφαλαίων (capital controls) που επιβλήθηκαν τον Ιούλιο του 2015, καταργήθηκαν πλήρως από την 1 Σεπτεμβρίου 2019 και μετά. Σε αυτό το πλαίσιο, το Ελληνικό δημόσιο το 2019 κατάφερε να ομαλοποιήσει την πρόσβαση του στις αγορές και αυτή να επιτυγχάνεται σε συνεχή βάση μέσω της πραγματοποίησης εκδόσεων τεσσάρων ομολόγων διαφορετικής λήξης. Τον Ιανουάριο του 2020, η Ελληνική Κυβέρνηση, προχώρησε στην έκδοση 15ετούς ομολόγου ύψους € 2,5 δις με απόδοση 1,9%. Η απόδοση του 10ετούς ομολόγου αναφοράς ήταν 1,46% την 31 Δεκεμβρίου 2019 σε σύγκριση με 4,40% την 31 Δεκεμβρίου 2018. Επιπλέον, σύμφωνα με την απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) που κοινοποιήθηκε στην Τράπεζα την 6 Μαρτίου 2020, συμπεραίνεται ότι οι λόγοι για την επιβολή περιορισμών στην έκθεση των Ελληνικών τραπεζών (περιλαμβανομένης της Eurobank) στο πιστωτικό κίνδυνο του Ελληνικού Δημοσίου έχουν εκλείψει, ως εκ τούτου, η προηγούμενη απόφασή της για τους εν λόγω περιορισμούς καταργείται.

Σε ότι αφορά τις οικονομικές προοπτικές για τους επόμενους 12 μήνες, οι κύριοι μακροοικονομικοί κίνδυνοι και οι παράγοντες αβεβαιότητας στην Ελλάδα σχετίζονται με (i) την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και ιδιωτικοποιήσεων για να επιτευχθούν οι στόχοι και τα ορόσημα του προγράμματος ΕΕ, (ii) την εφαρμογή του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων σύμφωνα με τους στόχους του Προϋπολογισμού του 2020, (iii) την προσέλκυση νέων επενδύσεων στη χώρα και (iv) τις γεωπολιτικές και μακροοικονομικές συνθήκες στην εγγύς ή ευρύτερη περιοχή, συμπεριλαμβανομένης της επίπτωσης της διατήρησης ενός οικονομικού περιβάλλοντος χαμηλών/αρνητικών επιτοκίων και τους εξωτερικούς κλυδωνισμούς από μια επιβράδυνση της περιφερειακής και/ή της παγκόσμιας οικονομίας. Μια σημαντική πρόκληση για τη διεθνή κοινότητα είναι η πρόσφατη εμφάνιση επιδημίας κορωνοϊού (coronavirus) οι οικονομικές επιπτώσεις της οποίας σχετίζονται κυρίως με την διατάραξη του εμπορίου και της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας και με τους κινδύνους που θα μπορούσε αυτή να δημιουργήσει για την παγκόσμια ανάπτυξη το 2020. Σε περίπτωση μιας παγκόσμιας επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας, δεν μπορούν να αποκλειστούν οι δυσμενείς επιπτώσεις σε ορισμένους τομείς της Ελληνικής οικονομίας, όπως ο τουρισμός, ο μεταποιητικός τομέας και η ναυτιλία. Η επέλευση των ανωτέρω κινδύνων θα μπορούσε να έχει αρνητικές συνέπειες στο δημοσιονομικό σχεδιασμό του Ελληνικού δημοσίου όπως επίσης στη ρευστότητα, στην κεφαλαιακή επάρκεια και στην κερδοφορία των Ελληνικών τραπεζών, καθώς και στην υλοποίηση των σχεδίων τους για την μείωση των NPEs. Ο Όμιλος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις σχετικά με το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα και στην ευρύτερη περιοχή λαμβάνοντας υπόψη την άμεση και έμμεση έκθεσή του στον πιστωτικό κίνδυνο του Ελληνικού Δημοσίου.

Η συγχώνευση με τη Grivalia τον Μάιο του 2019 ενίσχυσε περαιτέρω την κεφαλαιακή θέση της Eurobank με τους δείκτες συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας (CAD) και CET1 να ανέρχονται σε 19,2% και 16,7% αντίστοιχα την 31 Δεκεμβρίου 2019. Τα καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους διαμορφώθηκαν σε € 127 εκατ. (€ 257 εκατ. καθαρά κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ εξόδων αναδιάρθρωσης ποσού € 66 εκατ., μετά φόρου και ζημιών απομείωσης υπεράξιας ποσού € 62 εκατ.) για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019. Επιπλέον, η Τράπεζα εξάλειψε την χρηματοδότηση από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance – ELA) στο τέλος Ιανουαρίου 2019. Την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι καταθέσεις του Ομίλου αυξήθηκαν κατά € 5,7 δις (εκ των οποίων € 1,1 δις συνδέεται με την απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria) και ανήλθαν σε € 44,8 δις (2018: € 39,1 δις), βελτιώνοντας τον δείκτη δανείων προς καταθέσεις (L/D) του Ομίλου σε 83,2% την 31 Δεκεμβρίου 2019 (2018: 92,6%). Στο πλαίσιο της Αξιολόγησης της Εσωτερικής Επάρκειας Ρευστότητας (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process – ILAAP) η οποία είναι μέρος του 2019 ILAAP, τα αποτελέσματα των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων ρευστότητας (stress test) κατέδειξαν ότι η Τράπεζα διαθέτει επαρκές απόθεμα ρευστότητας για να αντιμετωπίσει όλες τις επιπτώσεις των σεναρίων ακραίων καταστάσεων.

Το 2019, ο Όμιλος, μετά την ολοκλήρωση τον Σεπτέμβριο της πώλησης του 95% των ομολογιών ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης (mezzanine and junior notes) μιας τιτλοποίησης χαρτοφυλακίου στεγαστικών δανείων λογιστικής αξίας προ προβλέψεων περίπου € 2 δις (project Pillar, αποτελούμενη κυρίως από Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (Non Performing Exposures – NPEs, σημ. 20), και εφαρμόζοντας την στρατηγική του για την οργανική μείωση των NPEs, κατάφερε να μειώσει, το υπόλοιπο των NPEs στο αποσβέσιμο κόστος κατά € 3,7 δις σε € 13,0 δις οδηγώντας τον δείκτη NPE σε 29% (2018: 37%).

Η Ελληνική κυβέρνηση για να στηρίξει τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (Non Performing Loans-NPL) των τραπεζών, σχεδίασε ένα πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων (Asset Protection Scheme-APS), το οποίο εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2019, προκειμένου να τις βοηθήσει να τιτλοποιήσουν και να αφαιρέσουν NPL από τους ισολογισμούς τους. Τον Δεκέμβριο του 2019 η Τράπεζα, μετά την έναρξη ισχύος του νόμου για το APS (σημ. 5) και της απόφασής της για ένταξη στο APS όλων των τίτλων υψηλής διαβάθμισης (senior notes) της συναλλαγής Cairo, σύναψε δεσμευτικές συμφωνίες για α) την πώληση του 20% των mezzanine notes και του ελάχιστου απαιτούμενου ποσοστού των junior notes (σύμφωνα με το APS) μιας τιτλοποίησης μεικτού χαρτοφυλακίου λογιστικής αξίας προ προβλέψεων € 7,5 δις περίπου (project Cairo που περιλαμβάνει

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

κυρίως NPEs - σημ. 34) και β) την πώληση της πλειοψηφίας των μετοχών της κατά 100% θυγατρικής της Eurobank, Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις («FPS»), η οποία είναι αδειοδοτημένη εταιρεία διαχείρισης δανείων (project Europe) (σημ. 30). Τα ανωτέρω αποτελούν ουσιώδη στοιχεία του εμπροσθοβαρούς σχεδίου για την μείωση των NPEs του Ομίλου, και την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου για το δείκτη των NPEs του Ομίλου σε 16% περίπου, το πρώτο τρίμηνο του 2020 και ένα μονοψήφιο ποσοστό έως το 2021.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα λόγω της εμφάνισης της επιδημίας κορωνοϊού, ανακοίνωσε την 12 Μαρτίου 2020 μία σειρά προσωρινών μέτρων για την ελάφρυνση των κεφαλαιακών και λειτουργικών απαιτήσεων για να διασφαλιστεί ότι οι τράπεζες, υπό την άμεση εποπτεία της, θα μπορέσουν να συνεχίσουν να εκπληρώνουν τον ρόλο τους αναφορικά με τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας. Οι τράπεζες θα επιτρέπεται να κάνουν χρήση κεφαλαιακών αποθεμάτων και αποθεμάτων ρευστότητας και να καλύπτουν τις απαιτήσεις του Πυλώνα 2 με άλλα κεφαλαιακά μέσα εκτός της κατηγορίας 1 (CET1). Την ίδια ημέρα, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών αποφάσισε να αναβάλλει την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων («stress test») των τραπεζών της ΕΕ για το 2021 για να επιτρέψει στις τράπεζες να επικεντρωθούν και να διασφαλίσουν τη συνέχεια των βασικών τους λειτουργιών, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης των πελατών τους. Η ΕΚΤ ανακοίνωσε ότι υποστηρίζει την παραπάνω απόφαση της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών και ότι θα επεκτείνει την αναβολή σε όλες τις τράπεζες (συμπεριλαμβανομένης της Eurobank) που θα υποβάλλονταν στην άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων του 2020 (σημείωση 4). Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών δήλωσε ότι υπάρχει ευελιξία στην εφαρμογή των κατευθυντήριων οδηγιών της για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων και ρυθμισμένων ανοιγμάτων και ζητά στενό διάλογο μεταξύ των εποπτικών αρχών και των τραπεζών, για τις στρατηγικές τους αναφορικά με τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα κατά περίπτωση. (σημ. 5.2).

Εκτίμηση για τη συνέχιση της δραστηριότητας

Το Διοικητικό Συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη τους ανωτέρω παράγοντες που σχετίζονται με την επάρκεια της κεφαλαιακής θέσης και της ρευστότητας του Ομίλου, καθώς επίσης και την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην εφαρμογή του σχεδίου για την επιτάχυνση της μείωσης των NPEs, έκρινε ότι οι οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου μπορούν να συνταχθούν με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern).

2.1.1 Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες

Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις σε πρότυπα και διερμηνείες που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο την 1 Ιανουαρίου 2019

Τα ακόλουθα νέα πρότυπα, οι τροποποιήσεις σε πρότυπα και οι νέες ερμηνείες, όπως εκδόθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΣΔΛΠ) και την Επιτροπή Διερμηνειών των ΔΠΧΑ (ΕΔΔΠΧΑ) και υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), είναι σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019:

ΔΠΧΑ 9, Τροποποιήσεις- Χαρακτηριστικά προεξόφλησης με αρνητικό αντιστάθμισμα

Οι τροποποιήσεις των απαιτήσεων του ΔΠΧΑ 9 επιτρέπουν την επιμέτρηση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI), ανάλογα με το επιχειρηματικό μοντέλο, ακόμη και στην περίπτωση δικαιωμάτων πρόωρης εξόφλησης τα οποία θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα το μέρος που προκάλεσε την πρόωρη λήξη, να λάβει αποζημίωση από το άλλο μέρος (αρνητικό αντιστάθμισμα). Κατά συνέπεια, τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού μπορούν τώρα να επιμετρηθούν στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, ανεξάρτητα από το γεγονός ή την κατάσταση που προκάλεσε την πρόωρη λήξη της σύμβασης και ανεξαρτήτως από το ποιο μέρος καταβάλλει ή λαμβάνει την εύλογη αποζημίωση για την πρόωρη λήξη. Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 πριν τις συγκεκριμένες τροποποιήσεις πιθανότατα θα είχε ως αποτέλεσμα τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού να μην πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης που αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων (SPPI), και επομένως να επιμετρηθούν στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Επιπλέον, οι τροποποιήσεις επιβεβαιώνουν και το λογιστικό χειρισμό της τροποποίησης χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9. Συγκεκριμένα, όταν μια χρηματοοικονομική υποχρέωση που επιμετράται στο αποσβέσιμο κόστος τροποποιείται χωρίς αυτό να οδηγεί σε αποαγνώρισή της, τότε το κέρδος ή η ζημιά που υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ των αρχικών συμβατικών ταμειακών ροών και των τροποποιημένων ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο, θα πρέπει να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η υιοθέτηση των τροποποιήσεων δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ΕΔΔΠΧΑ 23, Αβεβαιότητα σχετικά με Χειρισμούς του Φόρου Εισοδήματος

Η διερμηνεία παρέχει διευκρινίσεις ως προς την εφαρμογή των απαιτήσεων αναγνώρισης και επιμέτρησης του ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» όταν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με χειρισμούς του φόρου εισοδήματος. Σε αυτή την περίπτωση, η αναγνώριση και η επιμέτρηση των τρεχουσών ή των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ή υποχρεώσεων σύμφωνα με το ΔΛΠ 12 βασίζεται στο φορολογητέο κέρδος (φορολογική ζημιά), στη φορολογική βάση, σε μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, καθώς και μη χρησιμοποιηθείσες πιστώσεις φόρων και σε φορολογικούς συντελεστές που καθορίζονται εφαρμόζοντας την ΕΔΔΠΧΑ 23.

Σύμφωνα με τη διερμηνεία, κάθε αβεβαιότητα σχετικά με χειρισμό φόρου εξετάζεται διακριτά ή σε συνδυασμό με άλλες, ανάλογα με ποια προσέγγιση προβλέπει καλύτερα την άρση της αβεβαιότητας. Η οικονομική οντότητα θεωρεί ως δεδομένο ότι η φορολογική αρχή που θα εξετάσει αυτά τα αβέβαια ποσά φόρων, έχει το δικαίωμα να εξετάσει χειρισμούς φόρων και θα έχει πλήρη γνώση κάθε σχετικής πληροφορίας όταν προβεί σε αυτή την αξιολόγηση.

Αν μια οικονομική οντότητα καταλήξει ότι είναι πιθανό η φορολογική αρχή να αποδεχθεί έναν αβέβαιο χειρισμό φόρου, θα προσδιορίσει το φορολογητέο κέρδος, τη φορολογική βάση, τις φορολογικές ζημιές, τις πιστώσεις φόρων και τους φορολογικούς συντελεστές σύμφωνα με αυτόν τον χειρισμό φόρου. Αν καταλήξει ότι δεν είναι πιθανό ο χειρισμός να γίνει αποδεκτός, το αποτέλεσμα της αβεβαιότητας στον λογιστικό χειρισμό του φόρου εισοδήματος θα αποτυπωθεί στην περίοδο κατά την οποία έγινε ο προσδιορισμός αυτός, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο με την οποία προβλέπεται η άρση της αβεβαιότητας σε μεγαλύτερο βαθμό (δηλαδή το μοναδικό πιο πιθανό ποσό ή τη μέθοδο της αναμενόμενης αξίας που ακολουθεί μια σταθμισμένη προσέγγιση πιθανοτήτων).

Οι παραδοχές και οι εκτιμήσεις που έγιναν για την αναγνώριση και την επιμέτρηση της επίδρασης των αβέβαιων χειρισμών φόρων θα πρέπει να επανεξετάζονται όποτε οι συνθήκες μεταβάλλονται ή προκύπτουν νέες πληροφορίες που επηρεάζουν τις παραδοχές αυτές (π.χ. ενέργειες από τη φορολογική αρχή, στοιχεία ότι έχει λάβει μια συγκεκριμένη θέση σε σχέση με κάποιο παρόμοιο θέμα ή η λήξη του δικαιώματος της να εξετάσει έναν συγκεκριμένο χειρισμό φόρου).

Η υιοθέτηση της διερμηνείας δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

ΔΠΧΑ 16, Μισθώσεις

Το ΔΠΧΑ 16, το οποίο αντικαθιστά το ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις» και σχετικές διερμηνείες, εισάγει ένα ενιαίο μοντέλο λογιστικής, εντός ισολογισμού για τους μισθωτές, σύμφωνα με το οποίο η ταξινόμηση των μισθώσεων από την πλευρά του μισθωτή, ως λειτουργικές ή χρηματοδοτικές μισθώσεις, καταργείται και όλες οι μισθώσεις αντιμετωπίζονται παρόμοια με τις χρηματοδοτικές μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 17.

Ο ορισμός της μίσθωσης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16 αφορά κυρίως την έννοια του ελέγχου. Το νέο πρότυπο διαχωρίζει τις μισθώσεις από τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών με βάση το κατά πόσο η χρήση ενός καθορισμένου περιουσιακού στοιχείου ελέγχεται από τον πελάτη. Θεωρείται ότι υφίσταται έλεγχος όταν ο πελάτης έχει:

- Το δικαίωμα να αποκτήσει ουσιαστικά όλα τα οικονομικά οφέλη από τη χρήση του καθορισμένου περιουσιακού στοιχείου, και
- Το δικαίωμα να κατευθύνει τη χρήση του καθορισμένου περιουσιακού στοιχείου

Το ΔΠΧΑ 16 προβλέπει την αναγνώριση του «δικαιώματος χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού» ('right of use asset') και της «υποχρέωσης από μισθώσεις» ('lease liability'), κατά την έναρξη της μίσθωσης, σε περίπτωση που υπάρχει σύμβαση ή μέρος σύμβασης που αποδίδει στον μισθωτή το δικαίωμα χρήσης ενός περιουσιακού στοιχείου για μία χρονική περίοδο έναντι τιμήματος.

Το δικαίωμα χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού, αρχικά επιμετρώνται στο κόστος, το οποίο αποτελείται από το ποσό της υποχρέωσης από μισθώσεις, πλέον τα μισθώματα που καταβλήθηκαν στον εκμισθωτή κατά ή πριν την ημερομηνία έναρξης της μίσθωσης αφαιρουμένων τυχόν κινήτρων προς τον μισθωτή που εισπράχθηκαν, την αρχική εκτίμηση για κόστος αποκατάστασης και το αρχικό άμεσο κόστος που πραγματοποιήθηκε από τον μισθωτή, και εν συνεχεία επιμετρώνται στο κόστος, μείον σωρευμένες αποσβέσεις και απομείωση. Η υποχρέωση από μισθώσεις, αρχικά αναγνωρίζεται στην παρούσα αξία των μισθωμάτων κατά την διάρκεια της περιόδου μίσθωσης που ακόμη δεν έχουν καταβληθεί.

Κατά συνέπεια, η σταθερή μέθοδος αναγνώρισης του εξόδου από λειτουργικές μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 αντικαθίσταται από την απόσβεση του «δικαιώματος χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού» και τον τόκο-έξοδο της «υποχρέωσης από μισθώσεις». Η αναγνώριση των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων από τους μισθωτές, όπως περιγράφεται ανωτέρω, δεν απαιτείται για ορισμένες βραχυπρόθεσμης διάρκειας μισθώσεις και μισθώσεις στοιχείων ενεργητικού χαμηλής αξίας. Ο λογιστικός χειρισμός για τους εκμισθωτές δεν επηρεάζεται ουσιαστικά από τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 16.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 16

Ο Όμιλος εφάρμοσε τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 16 την 1 Ιανουαρίου 2019. Ο Όμιλος έχει επιλέξει την τροποποιημένη αναδρομική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 16 και συνεπώς η συγκριτική πληροφόρηση δεν αναπροσαρμόστηκε.

Κατά τη μετάβαση, ο Όμιλος έκανε χρήση της πρακτικής λύσης που είναι διαθέσιμη για τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 16, να μην επαναξιολογήσει κατά πόσο μια σύμβαση αποτελεί ή περιέχει μίσθωση. Συνεπώς, οι υφιστάμενες συμβάσεις που είχαν ταξινομηθεί προηγουμένως ως συμβάσεις παροχής υπηρεσιών όπως τα ATMs, τα APSs και οι υπηρεσίες εκτυπώσεων δεν ταξινομήθηκαν ως μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16, ενώ ο ορισμός που παρατίθεται στο ΔΠΧΑ 16 εφαρμόζεται σε όλες τις συμβάσεις που συνάφθηκαν ή τροποποιήθηκαν την 1 Ιανουαρίου 2019 ή μεταγενέστερα.

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16, κατά την ημερομηνία έναρξης της μίσθωσης, ο Όμιλος ως μισθωτής αναγνωρίζει στον ισολογισμό δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεις από μισθώσεις, τα οποία επιμετρώνται αρχικά στην παρούσα αξία των μελλοντικών μισθωμάτων.

Ο Όμιλος εφάρμοσε αυτή την αρχική επιμέτρηση σε όλες τις μισθώσεις, εξαιρουμένων αυτών με περίοδο μίσθωσης 12 μηνών ή μικρότερη, και των μισθώσεων χαμηλής αξίας (δηλ. μικρότερης των € 5.000), κάνοντας χρήση των σχετικών εξαιρέσεων για τις βραχυπρόθεσμες μισθώσεις και τις μισθώσεις στις οποίες το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο έχει χαμηλή αξία. Ο Όμιλος επίσης υιοθέτησε την πρακτική λύση να μην διαχωριστούν τα στοιχεία που δεν πληρούν τον ορισμό της μίσθωσης από αυτά που τον πληρούν.

Κατά την εφαρμογή της τροποποιημένης αναδρομικής προσέγγισης, ο Όμιλος χρησιμοποίησε τις παρακάτω κύριες εκτιμήσεις και παραδοχές:

- Προκειμένου να καθοριστεί η περίοδος μίσθωσης των μισθώσεων στις οποίες ο Όμιλος είναι ο μισθωτής, περιλαμβανομένων και των μισθώσεων αορίστου διάρκειας, ελήφθησαν υπόψη όλα τα σχετικά γεγονότα και συνθήκες, όπως οι μελλοντικές ανάγκες στέγασης και η αναμενόμενη χρήση, και ασκήθηκε κρίση. Επιπροσθέτως, ελήφθησαν υπόψη δικαιώματα για επέκταση ή λήξη της μίσθωσης τα οποία θεωρείται κατ' ουσίαν βέβαιο ότι θα εξασκηθούν. Οι εκτιμήσεις αυτές θα επανεξετάζονται σε τακτική βάση κατά τη διάρκεια της περιόδου της εκάστοτε μίσθωσης.
- Η παρούσα αξία των υποχρεώσεων από μισθώσεις επιμετρήθηκε χρησιμοποιώντας το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού κατά την ημερομηνία της μετάβασης, καθώς το επιτόκιο που εμπεριέχεται στις μισθώσεις δεν μπορούσε να καθοριστεί εύκολα. Για την Τράπεζα και τις Ελληνικές της θυγατρικές («δραστηριότητες στην Ελλάδα»), το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού πρόκυψε από την εκτιμώμενη καμπύλη αποδόσεων των καλυμμένων ομολόγων, η οποία παράγεται με βάση τις παρατηρήσιμες αποδόσεις των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου. Για τις δραστηριότητες στην Ελλάδα, το σταθμισμένο επιτόκιο προεξόφλησης ήταν 2,6%. Για τις θυγατρικές στο εξωτερικό, το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού καθορίστηκε ανά χώρα, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές τοπικές συνθήκες. Το προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για το καθορισμό των υποχρεώσεων από μισθώσεις θα επαναυπολογίζεται σε τακτική βάση, χρησιμοποιώντας επικαιροποιημένα δεδομένα.
- Οι ισχύοντες φόροι, ο ΦΠΑ και τα τέλη χαρτοσήμου εξαιρέθηκαν από το πεδίο υπολογισμών του ΔΠΧΑ 16.

Η ποσοτική επίπτωση λόγω της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 16 από την 1 Ιανουαρίου 2019 παρουσιάζεται στη σημείωση 2.3.1.

ΔΛΠ 28, Τροποποιήσεις – Μακροπρόθεσμες συμμετοχές σε Συγγενείς και Κοινοπραξίες

Οι τροποποιήσεις αποσαφηνίζουν ότι το ΔΠΧΑ 9 'Χρηματοοικονομικά Μέσα', συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων απομείωσης, έχει εφαρμογή στις μακροπρόθεσμες συμμετοχές σε συγγενή επιχείρηση ή κοινοπραξία οι οποίες αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης της εταιρείας σε συγγενή επιχείρηση ή κοινοπραξία αλλά δεν λογιστικοποιούνται με την μέθοδο της καθαρής θέσης.

Σύμφωνα με την τροποποίηση, μια οικονομική οντότητα δεν θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τυχόν προσαρμογές στην λογιστική αξία των μακροπρόθεσμων συμμετοχών (καθαρή επένδυση σε συγγενή επιχείρηση ή κοινοπραξία) ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Εταιρείες και Κοινοπραξίες» κατά την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9.

Η υιοθέτηση των τροποποιήσεων δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

ΔΛΠ 19, Τροποποιήσεις – Τροποποίηση, περικοπή ή διακανονισμός του προγράμματος παροχών

Οι τροποποιήσεις αποσαφηνίζουν ότι όταν μία αλλαγή σε πρόγραμμα καθορισμένων παροχών δηλ. μία τροποποίηση, περικοπή ή διακανονισμός πραγματοποιείται και απαιτείται επαναμέτρηση της καθαρής υποχρέωσης ή απαίτησης καθορισμένων παροχών, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι αναθεωρημένες αναλογιστικές παραδοχές από την επαναμέτρηση προκειμένου να προσδιοριστεί το κόστος τρέχουσας απασχόλησης και ο καθαρός τόκος για την υπόλοιπη περίοδο μετά το γεγονός. Επιπροσθέτως, οι αλλαγές περιλαμβάνουν διευκρινίσεις αναφορικά με την επίδραση μιας τροποποίησης, περικοπής ή διακανονισμού του προγράμματος, στις απαιτήσεις του προτύπου ως προς το ανώτατο όριο του περιουσιακού στοιχείου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η υιοθέτηση των τροποποιήσεων δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Ετήσιες βελτιώσεις σε ΔΠΧΑ 2015 - 2017

Οι βελτιώσεις εισάγουν σημαντικές αλλαγές σε διάφορα πρότυπα ως ακολούθως:

Με τις τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις επιχειρήσεων» και ΔΠΧΑ 11 «Από κοινού Συμφωνίες», αποσαφηνίστηκε ο τρόπος με τον οποίο μια οικονομική οντότητα αναγνωρίζει την αύξηση της συμμετοχής της σε μια από κοινού δραστηριότητα που πληροί τον ορισμό της επιχείρησης. Πιο συγκεκριμένα, όταν μια οικονομική οντότητα αποκτά τον έλεγχο μιας επιχείρησης η οποία θεωρείται από κοινού δραστηριότητα, τότε η συναλλαγή αποτελεί συνένωση επιχειρήσεων που επιτυγχάνεται σε στάδια και ο αποκτών επαναμετρά το σύνολο της συμμετοχής που κατείχε προηγουμένως επί των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων της από κοινού δραστηριότητας σε εύλογη αξία. Στην περίπτωση που μία οντότητα, η οποία συμμετέχει σε μια από κοινού δραστηριότητα (κοινή επιχείρηση) χωρίς να διαθέτει από κοινού έλεγχο σε αυτήν, αποκτήσει τον από κοινού έλεγχο της επιχείρησης, τότε η συμμετοχή που κατείχε προηγουμένως δεν επιμετράται εκ νέου.

Οι βελτιώσεις στο ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» διευκρίνισαν ότι όλες οι επιπτώσεις στο φόρο εισοδήματος από μερίσματα, περιλαμβανομένων και των πληρωμών από χρηματοοικονομικά μέσα που ταξινομούνται ως ίδια κεφάλαια, θα πρέπει να αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, στην κατάσταση συνολικού αποτελέσματος ή στα ίδια κεφάλαια, ανάλογα με το που είχε αναγνωριστεί η αρχική συναλλαγή ή το γεγονός που δημιούργησε τα διανεμόμενα κέρδη που οδήγησαν στο μέρισμα.

Με τις τροποποιήσεις του ΔΛΠ 23 «Κόστος Δανεισμού» αποσαφηνίστηκε ότι κάθε δανεισμός που πραγματοποιήθηκε αρχικά για την ανάπτυξη ενός περιουσιακού στοιχείου που πληρούσε τις προϋποθέσεις, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μέρος των κεφαλαίων που δανείστηκε η οντότητα γενικά, όταν ουσιαστικά όλες οι αναγκαίες δραστηριότητες προετοιμασίας του περιουσιακού στοιχείου για την προοριζόμενη χρήση ή πώλησή του, έχουν περατωθεί.

Η υιοθέτηση των τροποποιήσεων δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες που δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από τον Όμιλο

Ένα πλήθος νέων προτύπων, τροποποιήσεις σε υπάρχοντα πρότυπα και διερμηνείες θα τεθούν σε ισχύ μετά το 2019, δεδομένου ότι δεν έχουν ακόμη υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή ο Όμιλος δεν τα έχει υιοθετήσει νωρίτερα από την ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής τους. Αυτά που ενδέχεται να είναι σχετικά με τον Όμιλο έχουν ως ακολούθως:

Μεταρρύθμιση Επιτοκίων Αναφοράς: Τροποποιήσεις σε ΔΠΧΑ 9, ΔΛΠ 39 και ΔΠΧΑ 7 (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2020)

Τον Σεπτέμβριο 2019, το ΣΔΛΠ εξέδωσε τροποποιήσεις στα πρότυπα ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα», ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση» και ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοοικονομικά μέσα : Γνωστοποιήσεις», ώστε να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις σε συγκεκριμένες απαιτήσεις που σχετίζονται με την λογιστική αντιστάθμισης, που προκύπτουν από την αβεβαιότητα που δημιουργείται από την μεταρρύθμιση επιτοκίων αναφοράς σε όλο το φάσμα της αγοράς (αναφέρεται ως «μεταρρύθμιση IBOR»). Ως αποτέλεσμα της μεταρρύθμισης IBOR, μπορεί να υπάρξουν αβεβαιότητες σχετικά με : α) το επιτόκιο αναφοράς που καθορίζεται ως αντισταθμισμένος κίνδυνος και/ή β) τον χρόνο ή το ποσό των ταμειακών ροών, βάσει επιτοκίων αναφοράς, των στοιχείων που αντισταθμίζονται ή του μέσου αντιστάθμισης, κατά την περίοδο μέχρι την αντικατάσταση ενός τύπου επιτοκίου αναφοράς με εναλλακτικό επιτόκιο αναφοράς σχεδόν μηδενικού κινδύνου (“Risk Free Rate – RFR”). Οι τροποποιήσεις παρέχουν προσωρινή απαλλαγή από τις πιθανές επιπτώσεις της αβεβαιότητας κατά την περίοδο μετάβασης τροποποιώντας συγκεκριμένα κριτήρια της λογιστικής αντιστάθμισης κατά το ΔΛΠ 39 ή το ΔΠΧΑ 9. Αυτές οι προσωρινές απαλλαγές σχετίζονται κυρίως με την απαίτηση περί μεγάλης πιθανότητας εκπλήρωσης όσον αφορά τις ταμειακές ροές που αντισταθμίζονται, την συμμόρφωση με το κριτήριο της διακριτής φύσης του συστατικού στοιχείου κινδύνου και με την εφαρμογή της μελλοντικής και της αναδρομικής αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας μιας σχέσης λογιστικής αντιστάθμισης.

Το ΣΔΛΠ αντιμετωπίζει την μεταρρύθμιση IBOR και τις πιθανές επιπτώσεις στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση σε δύο φάσεις. Οι συγκεκριμένες τροποποιήσεις ολοκληρώνουν την πρώτη φάση που επικεντρώθηκε σε θέματα λογιστικής αντιστάθμισης που επηρεάζουν την χρηματοοικονομική πληροφόρηση στην περίοδο πριν την μεταρρύθμιση επιτοκίων αναφοράς. Η δεύτερη φάση επικεντρώνεται στα πιθανά θέματα που ενδέχεται να επηρεάσουν την χρηματοοικονομική πληροφόρηση, όταν τα υπάρχοντα επιτόκια αντικατασταθούν από τα RFR.

Όπως περιγράφεται και στις λογιστικές πολιτικές (σημ. 2.2.3), ο Όμιλος επέλεξε, ως πολιτική που επιτρέπεται από το ΔΠΧΑ 9, να συνεχίσει να εφαρμόζει λογιστική αντιστάθμισης σύμφωνα με το ΔΛΠ 39. Επομένως, οι τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 39 και στο ΔΠΧΑ 7 θα είναι εφαρμόσιμες στον Όμιλο.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος έχει ξεκινήσει την υλοποίηση ενός προγράμματος μετάβασης των IBOR ώστε να εφαρμόσει την μετάβαση στα εναλλακτικά επιτόκια αναφοράς, το οποίο επικεντρώνεται σε βασικούς τομείς που επηρεάζονται όπως οι συμβάσεις πελατών, τα συστήματα και οι διαδικασίες, η αποτίμηση, η χρηματοοικονομική πληροφόρηση, ο σχεδιασμός κεφαλαιακής ενίσχυσης και ρευστότητας καθώς και οι στρατηγικές επικοινωνίας των αλλαγών στους πελάτες (βλ. σημείωση 5.2.4).

Ο Όμιλος αξιολογεί επί του παρόντος τις τροποποιήσεις ώστε να ορίσει το εύρος στο οποίο οι παρεχόμενες απαλλαγές θα εφαρμοστούν στις σχέσεις αντιστάθμισης του.

Τροποποιήσεις του Ενωσιολογικού Πλαισίου για τη Χρηματοοικονομική Αναφορά, συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεων σχετικά με παραπομπές στο Ενωσιολογικό Πλαίσιο εντός των ΔΠΧΑ (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2020)

Τον Μάρτιο του 2018, το ΣΔΛΠ εξέδωσε το αναθεωρημένο «Ενωσιολογικό Πλαίσιο για τη Χρηματοοικονομική Αναφορά» (Ενωσιολογικό Πλαίσιο). Το αναθεωρημένο Ενωσιολογικό Πλαίσιο δεν είναι πρότυπο, ούτε παρακάμπει οποιαδήποτε απαίτηση μεμονωμένων προτύπων. Το αναθεωρημένο αυτό πλαίσιο αντικαθιστά την προηγούμενη έκδοση του πλαισίου η οποία εξεδόθη το 2010. Οι αναθεωρήσεις που πραγματοποίησε το Συμβούλιο αφορούν οδηγίες σχετικά με τις έννοιες της επιμέτρησης, της παρουσίασης και γνωστοποίησης και της αποαναγνώρισης. Επιπλέον, η αναθεώρηση περιλαμβάνει νέους ορισμούς σχετικά με τα στοιχεία του ενεργητικού, τις υποχρεώσεις και τα κριτήρια αναγνώρισης τους, καθώς και διασαφηνίσεις για αλλά σημαντικά πεδία.

Παράλληλα με το αναθεωρημένο Ενωσιολογικό Πλαίσιο, το ΣΔΛΠ δημοσίευσε ένα συνοδευτικό έγγραφο με τίτλο «Τροποποιήσεις των Παραπομπών στο Ενωσιολογικό Πλαίσιο εντός των ΔΠΧΑ», το οποίο περιλαμβάνει επακόλουθες αλλαγές στα πρότυπα ούτως ώστε αυτές να αναφέρονται στο αναθεωρημένο Πλαίσιο.

Η υιοθέτηση του τροποποιημένου Πλαισίου δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις Επιχειρήσεων» (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2020, δεν έχουν υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το ΣΔΛΠ εξέδωσε τροποποιήσεις σχετικά με τον ορισμό της επιχείρησης στο ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις Επιχειρήσεων» με σκοπό να βοηθήσει τις οικονομικές οντότητες να καθορίσουν αν ένα σύνολο αποκτώμενων δραστηριοτήτων και στοιχείων του ενεργητικού συνιστούν επιχείρηση ή όχι. Οι τροποποιήσεις αποσαφηνίζουν τις ελάχιστες απαιτήσεις για τον ορισμό της επιχείρησης, καταργούν την αξιολόγηση για το εάν οι συμμετέχοντες στην αγορά δύνανται να αντικαταστήσουν τα στοιχεία που λείπουν, προσθέτουν οδηγίες για να βοηθήσουν τις οικονομικές οντότητες να αξιολογήσουν αν οι αποκτώμενες διαδικασίες θεωρούνται σημαντικές. Επιπροσθέτως, συγκεκριμενοποιούν τους ορισμούς της επιχείρησης και των εκρών της και εισάγουν έναν προαιρετικό έλεγχο σχετικά με τη συγκέντρωση της εύλογης αξίας (fair value concentration test).

Η υιοθέτηση των τροποποιήσεων δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Τροποποιήσεις του ΔΛΠ 1 και ΔΛΠ 8: Ορισμός της έννοιας του Ουσιώδους Μεγέθους (Material) (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2020)

Οι τροποποιήσεις του ΔΛΠ 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων» και του ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη» αποσκοπούν στο να ευθυγραμμιστούν όλα τα πρότυπα με τον ορισμό του Ουσιώδους Μεγέθους και να αποσαφηνίσουν συγκεκριμένες πτυχές αυτού. Ο νέος ορισμός αναφέρει ότι μια πληροφορία θεωρείται ουσιώδης αν η παράλειψή της, η ανακριβής παρουσίαση της ή συγκάλυψή της αναμένεται να επηρεάσει τις αποφάσεις που λαμβάνουν οι κύριοι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων γενικής χρήσης, βάσει αυτών των οικονομικών καταστάσεων. Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν ότι το ουσιώδες μέγεθος (materiality) θα εξαρτάται από τη φύση, το μέγεθος της πληροφορίας ή και τα δύο.

Η υιοθέτηση των τροποποιήσεων δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

ΔΛΠ 1, Τροποποιήσεις, ταξινόμηση υποχρεώσεων σε Βραχυπρόθεσμες ή Μακροπρόθεσμες (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2022, δεν έχουν υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Οι τροποποιήσεις επηρεάζουν μόνο την παρουσίαση των υποχρεώσεων στον ισολογισμό και παρέχουν διευκρινίσεις ως προς τον ορισμό του δικαιώματος αναβολής διακανονισμού μίας υποχρέωσης, ενώ ταυτόχρονα αποσαφηνίζουν ότι η ταξινόμηση των υποχρεώσεων σε βραχυπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες, θα πρέπει να βασίζεται σε δικαιώματα που υπάρχουν στο τέλος της περιόδου αναφοράς. Επιπλέον, διευκρινίζεται ότι η αξιολόγηση που διενεργείται στη λήξη της περιόδου αναφοράς σχετικά με την ταξινόμηση των υποχρεώσεων, δεν επηρεάζεται από τις προσδοκίες που δημιουργούνται ως προς το εάν η οικονομική οντότητα θα εξασκήσει το δικαίωμα της να αναβάλλει τον διακανονισμό μίας υποχρέωσης. Διευκρινίστηκε επίσης από το ΣΔΛΠ ότι η ταξινόμηση των υποχρεώσεων σε βραχυπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες, από μία οικονομική οντότητα, δεν θα πρέπει να λαμβάνει υπόψιν εκείνα τα δικαιώματα μετατροπής που αναγνωρίζονται στα ίδια κεφάλαια.

Η υιοθέτηση των τροποποιήσεων δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ΔΠΧΑ 17, Ασφαλιστήρια Συμβόλαια (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2021, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το ΔΠΧΑ 17, το οποίο αντικαθιστά το ΔΠΧΑ 4 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια», παρέχει ένα συνολικό και συνεκτικό λογιστικό μοντέλο για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια. Έχει εφαρμογή σε ασφαλιστήρια συμβόλαια που έχουν εκδοθεί, σε όλα τα συμβόλαια αντασφάλισης και σε επενδυτικά συμβόλαια με χαρακτηριστικά προαιρετικής συμμετοχής που μια οικονομική οντότητα εκδίδει, εφόσον αυτή εκδίδει και ασφαλιστήρια συμβόλαια. Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων επιτρέπεται να ενταχθούν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 17, εφόσον η οικονομική οντότητα έχει προηγουμένως διαβεβαιώσει ότι τα θεωρεί ως ασφαλιστήρια συμβόλαια.

Σύμφωνα με το γενικό μοντέλο του ΔΠΧΑ 17, ομάδες από ασφαλιστήρια συμβόλαια που τελούν υπό κοινή διαχείριση και υπόκεινται σε παρόμοιους κινδύνους, επιμετρώνται με βάση προεξοφλημένες, σταθμισμένες βάσει πιθανοτήτων μελλοντικές ταμειακές ροές, μιας αναπροσαρμογής λόγω κινδύνου και ενός περιθωρίου συμβατικών υπηρεσιών (contractual service margin) το οποίο αντιπροσωπεύει το μη δεδουλευμένο κέρδος των συμβολαίων. Σύμφωνα με το μοντέλο, οι εκτιμήσεις επαναμετρώνται σε κάθε περίοδο αναφοράς. Μια απλοποιημένη μέθοδος επιμέτρησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί αν αναμένεται ότι από αυτή θα παραχθεί μια λογική προσέγγιση του γενικού μοντέλου ή αν τα συμβόλαια είναι μικρής διάρκειας.

Το έσοδο κατανέμεται στις περιόδους αναλογικά με την αξία της αναμενόμενης κάλυψης και των λοιπών υπηρεσιών που ένας ασφαλιστής παρέχει κατά τη διάρκεια της περιόδου, οι διεκδικήσεις για αποζημίωση παρουσιάζονται όταν αναγγελθούν και οποιαδήποτε επενδυτικά στοιχεία, όπως τα ποσά που καταβάλλονται σε ασφαλισμένους ακόμα και αν το ασφαλιστικό γεγονός δεν έχει συντελεστεί, δεν περιλαμβάνονται στα έσοδα και στις διεκδικήσεις για αποζημίωση. Τα αποτελέσματα από ασφαλιστικές υπηρεσίες παρουσιάζονται ξεχωριστά από το χρηματοοικονομικό έσοδο ή έξοδο των ασφαλίσεων.

Τον Ιούνιο 2019, το ΣΔΛΠ εξέδωσε το σχέδιο προτύπου «Τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 17», όπου αναφέρεται πως η ημερομηνία έναρξης ισχύος του προτύπου θα καθυστερήσει κατά ένα χρόνο, ώστε να είναι υποχρεωτική η εφαρμογή του προτύπου για τις ετήσιες περιόδους που ξεκινούν από την 1 Ιανουαρίου 2022.

Το ΔΠΧΑ 17 δεν είναι σχετικό με τις δραστηριότητες του Ομίλου, παρά μόνο μέσω της συγγενούς εταιρείας Eurolife ERB Insurance Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών.

2.2 Βασικές λογιστικές αρχές

2.2.1 Ενοποίηση

(i) Θυγατρικές εταιρείες

Θυγατρικές είναι όλες οι εταιρείες που ελέγχονται από τον Όμιλο. Ο Όμιλος ελέγχει μια εταιρεία όταν έχει έκθεση, ή δικαιώματα, σε μεταβλητές αποδόσεις από την ανάμιξη του με την εταιρεία και έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει αυτές τις αποδόσεις μέσω της εξουσίας του πάνω στην εταιρεία. Ο Όμιλος ενοποιεί μια εταιρεία μόνο όταν συνυπάρχουν και τα τρία παραπάνω στοιχεία που συνιστούν έλεγχο.

Η εξουσία θεωρείται ότι υπάρχει όταν τα υφιστάμενα δικαιώματα του Ομίλου, του παρέχουν την τρέχουσα δυνατότητα να διευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες της εταιρείας, δηλαδή τις δραστηριότητες εκείνες που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της εταιρείας, και ο Όμιλος έχει στην πράξη την δυνατότητα να ασκήσει αυτά τα δικαιώματα. Η εξουσία πάνω σε μια εταιρεία μπορεί να προκύψει μέσω δικαιωμάτων ψήφου από συμμετοχικούς τίτλους όπως οι μετοχές, ή σε άλλες περιπτώσεις, μπορεί να προέρχεται από συμβατικές συμφωνίες.

Όταν τα δικαιώματα ψήφου είναι σχετικά, ο Όμιλος θεωρείται ότι έχει έλεγχο όταν κατέχει, άμεσα ή έμμεσα, περισσότερα από τα μισά δικαιώματα ψήφου μιας εταιρείας, εκτός αν υπάρχουν ενδείξεις ότι κάποιος άλλος επενδυτής έχει στην πράξη την δυνατότητα να διευθύνει μονομερώς τις συναφείς δραστηριότητες.

Ο Όμιλος μπορεί να έχει εξουσία ακόμα και όταν κατέχει λιγότερα από την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας μέσω συμβατικής συμφωνίας με άλλους κατόχους δικαιωμάτων ψήφου, δικαιωμάτων που προκύπτουν από άλλες συμβατικές συμφωνίες, ουσιαστών δυνατικών δικαιωμάτων ψήφου, κατοχής του μεγαλύτερου ποσοστού των δικαιωμάτων ψήφου σε μια κατάσταση όπου τα υπόλοιπα δικαιώματα είναι ευρέως διασκορπισμένα («εκ των πραγμάτων εξουσία»), ή μέσω συνδυασμού των παραπάνω. Κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον ο Όμιλος διαθέτει εκ των πραγμάτων εξουσία, λαμβάνονται υπόψη όλα τα σχετικά γεγονότα και συνθήκες, περιλαμβανομένου του σχετικού μεγέθους των δικαιωμάτων ψήφου που κατέχει ο Όμιλος και της διασποράς των δικαιωμάτων που κατέχονται από άλλους κατόχους δικαιωμάτων ψήφου, προκειμένου να καθοριστεί αν ο Όμιλος έχει στην πράξη την δυνατότητα να διευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος έχει έκθεση ή δικαιώματα σε μεταβλητές αποδόσεις από την ανάμειξη του με μια εταιρεία όταν οι αποδόσεις αυτές δύνανται να μεταβάλλονται ως συνέπεια της επίδοσης της εταιρείας.

Για να αξιολογηθεί το κατά πόσον ο Όμιλος έχει την δυνατότητα να επηρεάζει το ύψος των αποδόσεων από την ανάμειξη του με την εταιρεία, ο Όμιλος καθορίζει αν κατά την άσκηση των δικαιωμάτων λήψης αποφάσεων ενεργεί ως εντολοδόχος ή ως εντολέας. Ο Όμιλος ενεργεί ως εντολοδόχος όταν ενεργεί για λογαριασμό και προς όφελος ενός άλλου μέρους και ως εκ τούτου δεν ελέγχει την εταιρεία. Συνεπώς, σε αυτές τις περιπτώσεις, ο Όμιλος δεν ενοποιεί την εταιρεία. Για την παραπάνω αξιολόγηση, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη το εύρος της εξουσίας λήψης αποφάσεων επί της εταιρείας, τα δικαιώματα που κατέχονται από άλλα μέρη, την αμοιβή που δικαιούται ο Όμιλος από την ανάμειξη του, και την έκθεση του στη μεταβλητότητα των αποδόσεων από άλλες συμμετοχές του σε αυτή την εταιρεία.

Ο Όμιλος έχει συμμετοχές σε εταιρείες που έχουν δομηθεί κατά τέτοιον τρόπο ώστε τα δικαιώματα ψήφου δεν αποτελούν τον κύριο παράγοντα στην απόφαση ποιος ελέγχει την εταιρεία, όπως όταν τα δικαιώματα ψήφου σχετίζονται μόνο με θέματα διοικητικής φύσεως και οι συναφείς δραστηριότητες διευθύνονται μέσω συμβατικών δικαιωμάτων. Για να αξιολογηθεί το κατά πόσον ο Όμιλος έχει έλεγχο πάνω σε τέτοιου είδους οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι παράγοντες:

- Ο σκοπός και ο σχεδιασμός της εταιρείας,
- Αν ο Όμιλος κατέχει συγκεκριμένα δικαιώματα που του παρέχουν την δυνατότητα να διευθύνει μονομερώς τις σχετικές δραστηριότητες της εταιρείας, ως επακόλουθο των υφιστάμενων συμβατικών συμφωνιών από τις οποίες απορρέει η εξουσία να ορίζει την διακυβέρνηση της οντότητας και να διευθύνει τις δραστηριότητες
- Σε περίπτωση που χορηγούνται δικαιώματα λήψης αποφάσεων σε κάποια άλλη οντότητα, ο Όμιλος αξιολογεί το κατά ποσό αυτή ενεργεί ως εκπρόσωπος (agent) του Ομίλου ή ως άλλος επενδυτής.
- Η ύπαρξη ειδικής σχέσης με την εταιρεία, και
- Ο βαθμός έκθεσης του Ομίλου στην μεταβλητότητα των αποδόσεων από την ανάμειξή του με την εταιρεία και εάν ο Όμιλος έχει την δυνατότητα να επηρεάζει αυτήν τη μεταβλητότητα, περιλαμβανομένης και της έκθεσης στην μεταβλητότητα από τις εκδόσεις ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης για σκοπούς τιτλοποίησης καθώς και αυτής των δανείων μειωμένης εξασφάλισης ή και άλλων μέτρων πιστωτικής ενίσχυσης που παρέχονται στην εταιρεία.

Πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης του Ομίλου παρατίθενται στην σημ. 25.

Ο Όμιλος επαναξιολογεί το κατά πόσον ελέγχει ή όχι μια εταιρεία αν τα γεγονότα και οι συνθήκες υποδεικνύουν ότι υπάρχουν μεταβολές σε ένα ή περισσότερα από τα στοιχεία που συνιστούν έλεγχο. Περιλαμβάνονται και οι περιπτώσεις εκείνες στις οποίες τα δικαιώματα που κατέχονταν από τον Όμιλο, και τα οποία επρόκειτο να είναι προστατευτικής φύσεως, μετατρέπονται σε ουσιώδη δικαιώματα λόγω της παραβίασης ρητρών ή της αθέτησης πληρωμών σε μια δανειακή σύμβαση και έχουν ως αποτέλεσμα ο Όμιλος να έχει εξουσία πάνω στην εταιρεία.

Οι θυγατρικές εταιρείες ενοποιούνται πλήρως από την ημέρα κατά την οποία ο Όμιλος αποκτά δικαίωμα ελέγχου, και παύουν να ενοποιούνται την ημέρα κατά την οποία ο Όμιλος παύει να έχει δικαίωμα ελέγχου. Το σύνολο των συνολικών εσόδων λογίζεται κατά αναλογία στους ιδιοκτήτες της μητρικής και στα δικαιώματα τρίτων, ακόμη και αν το υπόλοιπο που αναλογεί στα δικαιώματα τρίτων είναι χρεωστικό.

Μεταβολές των ποσοστών συμμετοχής του Ομίλου που δεν επιφέρουν απώλεια ελέγχου στις θυγατρικές εταιρείες αναγνωρίζονται ως συναλλαγές στην καθαρή θέση και η διαφορά μεταξύ του τιμήματος και της συμμετοχής στη νέα καθαρή θέση της θυγατρικής που αποκτήθηκε αναγνωρίζεται απευθείας στην καθαρή θέση του Ομίλου. Κέρδη ή ζημιές από πωλήσεις ποσοστού συμμετοχής που δεν επιφέρουν απώλεια ελέγχου της θυγατρικής αναγνωρίζονται επίσης απευθείας στην καθαρή θέση του Ομίλου. Για πωλήσεις του ποσοστού συμμετοχής που επιφέρουν απώλεια ελέγχου, ο Όμιλος αποαναγνωρίζει τα στοιχεία ενεργητικού και τις υποχρεώσεις της θυγατρικής και τυχόν δικαιώματα τρίτων και λοιπών στοιχείων ιδίων κεφαλαίων και αναγνωρίζει κέρδη και ζημιές στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Όταν ο Όμιλος παύσει να έχει τον έλεγχο μιας θυγατρικής, τυχόν συμμετοχικά δικαιώματα που απομένουν επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία τους με όλες τις μεταβολές να αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ενδοεταιρικές συναλλαγές, ενδοεταιρικά υπόλοιπα και ενδοομιλικά κέρδη που προκύπτουν από συναλλαγές μεταξύ εταιρειών του Ομίλου απαλείφονται, όπως επίσης απαλείφονται και οι ενδοομιλικές ζημιές, εκτός αν η εν λόγω συναλλαγή παρέχει ενδείξεις απομείωσης του μεταβιβασθέντος περιουσιακού στοιχείου.

(ii) Συνενώσεις εταιρειών

Η απόκτηση θυγατρικών εταιρειών λογιστικοποιείται με τη μέθοδο της εξαγοράς. Το μεταβιβασθέν αντάλλαγμα της απόκτησης ελέγχου υπολογίζεται βάσει της εύλογης αξίας των στοιχείων του ενεργητικού που μεταφέρονται, τους συμμετοχικούς τίτλους που

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

εκδίδονται ή ανταλλάσσονται ή των υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται κατά την ημερομηνία εξαγοράς, συμπεριλαμβάνοντας την εύλογη αξία των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων που απορρέουν από μία ρύθμιση ενδεχόμενου ανταλλάγματος. Το σχετιζόμενο με τις αποκτήσεις κόστος θα λογιστικοποιείται ως έξοδο εντός των περιόδων κατά τη διάρκεια των οποίων ο αποκτών ανέλαβε το κόστος. Τα αναγνωρίσιμα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων και οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις που αποκτώνται σε μια επιχειρηματική συνένωση, επιμετρώνται αρχικά κατά την ημερομηνία απόκτησης στην εύλογη αξία τους, ανεξαρτήτως του ποσοστού συμμετοχής των δικαιωμάτων τρίτων. Εάν υπήρχαν ήδη συμμετοχικά δικαιώματα στον αποκτώμενο, αυτά επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία απόκτησης και ενδεχόμενο κέρδος ή ζημιά αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Ο Όμιλος αναγνωρίζει κατά περίπτωση, την απόκτηση δικαιωμάτων τρίτων στον αποκτώμενο είτε στην εύλογη αξία τους είτε στο αναλογικό ποσοστό τους επί των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων του αποκτώμενου.

Το υπερβάλλον του συνόλου του μεταφερθέντος ανταλλάγματος, των δικαιωμάτων τρίτων και της εύλογης αξίας προηγούμενων συμμετοχικών δικαιωμάτων στον αποκτώμενο κατά την ημερομηνία απόκτησης, επί της εύλογης αξίας των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής που αποκτήθηκε, λογιστικοποιείται ως υπεραξία. Αν το σύνολο των παραπάνω είναι μικρότερο από την εύλογη αξία των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής, η διαφορά αναγνωρίζεται άμεσα στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Εάν η αρχική λογιστικοποίηση μιας συνένωσης εταιρειών δεν έχει ολοκληρωθεί έως την ημερομηνία των οικονομικών καταστάσεων της περιόδου στην οποία αυτή πραγματοποιήθηκε, ο Όμιλος γνωστοποιεί τις προσωρινές αξίες των στοιχείων εκείνων για τα οποία η λογιστικοποίηση δεν έχει ολοκληρωθεί. Οι ανωτέρω προσωρινές αξίες, κατά την διάρκεια της περιόδου επιμέτρησης, αναπροσαρμόζονται αναδρομικά ώστε να αντικατοπτρίζουν τις νέες πληροφορίες που λήφθηκαν για τα γεγονότα και τις συνθήκες που υπήρχαν κατά την ημερομηνία εξαγοράς και οι οποίες, εάν ήταν γνωστές κατά την ανωτέρω ημερομηνία, θα είχαν επηρεάσει αντίστοιχα τις αξίες που αναγνωρίστηκαν. Οι αναπροσαρμογές της περιόδου επιμέτρησης, όπως αναφέρεται ανωτέρω, επηρεάζουν αντίστοιχα το ποσό της υπεραξίας που υπολογίστηκε αρχικά ενώ η περίοδος επιμέτρησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα έτος από την ημερομηνία εξαγοράς.

Δεσμεύσεις για αγορά δικαιωμάτων τρίτων, μέσω παραγώνων χρηματοοικονομικών μέσων, στα πλαίσια μιας συνένωσης εταιρειών λογιστικοποιούνται ως χρηματοοικονομική υποχρέωση, χωρίς να αναγνωρίζονται δικαιώματα τρίτων. Η χρηματοοικονομική υποχρέωση επιμετράται στην εύλογη αξία της, χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης που βασίζονται στις πιο κατάλληλες εκτιμήσεις, διαθέσιμες στη διοίκηση. Κάθε διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης κατά την αρχική της αναγνώριση και της ονομαστικής αξίας του μεριδίου των δικαιωμάτων τρίτων στα καθαρά περιουσιακά στοιχεία αναγνωρίζεται ως μέρος της υπεραξίας. Μεταγενέστερες αναθεωρήσεις στην αποτίμηση των παραγώνων χρηματοοικονομικών μέσων αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Για αποκτήσεις θυγατρικών εταιρειών που δεν ικανοποιούν τον ορισμό της «επιχείρησης», ο Όμιλος κατανέμει το τίμημα στα μεμονωμένα αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις βάσει των σχετικών εύλογων αξιών τους την ημερομηνία εξαγοράς. Τέτοιου τύπου συναλλαγές ή γεγονότα δεν δημιουργούν υπεραξία.

Όπου ήταν απαραίτητο, οι λογιστικές αρχές των θυγατρικών εταιρειών έχουν αναπροσαρμοστεί ώστε να συνάδουν με τις αρχές που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο.

Οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας παρουσιάζονται στη σημ. 23.1.

(iii) Συνενώσεις εταιρειών που τελούν υπό κοινό έλεγχο

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη» και δεδομένου ότι οι συνενώσεις εταιρειών που τελούν υπό κοινό έλεγχο εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις εταιρειών», οι εν λόγω συναλλαγές λογιστικοποιούνται στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου με τη μέθοδο της συνένωσης συμφερόντων, λαμβάνοντας υπόψη τις πιο πρόσφατες εκδόσεις άλλων φορέων θέσπισης λογιστικών προτύπων, οι οποίοι χρησιμοποιούν παρόμοιο εννοιολογικό πλαίσιο και συμμορφώνονται με τις γενικές αρχές που διέπουν τα ΔΠΧΑ, καθώς και τις αποδεκτές πρακτικές του κλάδου.

Στο πλαίσιο της μεθόδου συνένωσης συμφερόντων, ο Όμιλος αναγνωρίζει το ενεργητικό και τις υποχρεώσεις της αποκτώμενης εταιρείας στις λογιστικές αξίες προ συνένωσης προερχόμενες από το υψηλότερο επίπεδο κοινού ελέγχου, χωρίς οποιαδήποτε προσαρμογή στην εύλογη αξία. Ενδεχόμενη διαφορά μεταξύ του κόστους της συναλλαγής και της λογιστικής αξίας των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται λογιστικοποιείται στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Το κόστος συμμετοχής των συνενώσεων αυτών, όπως αναγνωρίζεται από τον Όμιλο, είναι η εύλογη αξία του τιμήματος που δόθηκε, δηλαδή το ποσό των μετρητών που καταβλήθηκαν ή των μετοχών που εκδόθηκαν, ή αν αυτό δεν μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα, η εύλογη αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων της αποκτώμενης εταιρείας.

Ίδρυση νέας εταιρείας του Ομίλου για τη πραγματοποίηση μιας συνένωσης εταιρειών

Οι συναλλαγές μεταξύ εταιρειών που τελούν υπό κοινό έλεγχο και οι οποίες περιλαμβάνουν την ίδρυση μιας νέας εταιρείας του Ομίλου με σκοπό την πραγματοποίηση μιας επιχειρηματικής συνένωσης, συνενώνοντας δύο ή περισσότερες εταιρείες κάτω από την νέα εταιρεία του Ομίλου, λογιστικοποιούνται επίσης με τη μέθοδο της συνένωσης συμφερόντων.

Άλλες συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων που τελούν υπό κοινό έλεγχο και περιλαμβάνουν την απόκτηση μιας υφιστάμενης εταιρείας του Ομίλου ή ενός ομίλου επιχειρήσεων από μια νέα εταιρεία που δημιουργήθηκε για αυτό τον σκοπό λογιστικοποιούνται ως κεφαλαιακές αναδιοργανώσεις, καθώς δεν υφίσταται κάποια συνένωση επιχειρήσεων ή κάποια ουσιώδης οικονομική μεταβολή στον Όμιλο. Σε μια κεφαλαιακή αναδιοργάνωση, ο αποκτών ενσωματώνει το ενεργητικό και τις υποχρεώσεις της αποκτώμενης εταιρείας στις λογιστικές αξίες όπως παρουσιάζονται στα βιβλία της αποκτώμενης, αντί αυτών που προέρχονται από το υψηλότερο επίπεδο κοινού ελέγχου. Η διαφορά ανάμεσα στο κόστος της συναλλαγής και τη λογιστική αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια της νέας εταιρείας. Οι κεφαλαιακές αναδιοργανώσεις δεν έχουν κάποια επίδραση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

(iv) Συγγενείς εταιρείες

Οι συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες λογίζονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Συγγενείς είναι οι εταιρείες στις οποίες ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή, αλλά δεν έχει έλεγχο.

Σύμφωνα με τη μέθοδο της καθαρής θέσης, το μερίδιο του Ομίλου επί των ετήσιων κερδών ή ζημιών των συγγενών εταιρειών, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Στον ισολογισμό παρουσιάζεται το μερίδιο συμμετοχής του Ομίλου στη συγγενή επιχείρηση ως το μερίδιό του στην καθαρή θέση της συγγενούς επιχείρησης πλέον οποιαδήποτε υπεραξία που προκύπτει κατά την εξαγορά μετά την αφαίρεση τυχόν συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης. Εάν το μερίδιο συμμετοχής του Ομίλου επί των ζημιών μιας συγγενούς επιχείρησης είναι ίσο ή μεγαλύτερο από το μερίδιο συμμετοχής του σε αυτή, τότε παύει να αναγνωρίζει το μερίδιό του επί των επιπλέον ζημιών, εκτός εάν έχει υφιστάμενες υποχρεώσεις ή έχει πραγματοποιήσει πληρωμές για λογαριασμό της συγγενούς επιχείρησης. Όπου ήταν απαραίτητο, οι λογιστικές αρχές των συγγενών εταιρειών έχουν αναπροσαρμοστεί, ώστε να συνάδουν με τις αρχές που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο.

Εάν ο Όμιλος αποκτήσει ή παύσει να έχει ουσιώδη επιρροή σε μια επιχείρηση, τυχόν συμμετοχικά δικαιώματα που προϋπήρχαν ή απέμειναν επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία τους και όλες οι μεταβολές αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες όπου μια συμμετοχή σε συγγενή επιχείρηση μετατρέπεται σε συμμετοχή σε κοινοπραξία, οπότε και το συμμετοχικό δικαίωμα που απομένει δεν επιμετράται εκ νέου και συνεχίζει η χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης.

(v) Από κοινού συμφωνίες

Μια από κοινού συμφωνία είναι μια συμφωνία βάσει της οποίας ο Όμιλος έχει από κοινού έλεγχο μαζί με ένα ή περισσότερα άλλα μέρη. Από κοινού έλεγχος είναι η συμβατικός συμφωνηθείσα κοινή άσκηση ελέγχου και υφίσταται μόνο όταν οι αποφάσεις σχετικά με τις σημαντικές δραστηριότητες απαιτούν την ομόφωνη συναίνεση των μερών που ασκούν από κοινού τον έλεγχο. Οι συμμετοχές σε από κοινού συμφωνίες κατηγοριοποιούνται είτε ως κοινοπραξίες όταν τα μέρη που ασκούν από κοινού τον έλεγχο έχουν δικαιώματα επί των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του σχήματος είτε ως από κοινού δραστηριότητες όταν δύο ή περισσότερα μέρη έχουν δικαιώματα επί των περιουσιακών στοιχείων και ευθύνες για τις υποχρεώσεις του σχήματος.

Ο Όμιλος εξετάζει τους συμβατικούς όρους των από κοινού συμφωνιών για να καθορίσει αν μια από κοινού συμφωνία αποτελεί κοινοπραξία ή από κοινού δραστηριότητα. Όλες οι από κοινού συμφωνίες στις οποίες συμμετέχει ο Όμιλος αποτελούν κοινοπραξίες.

Όπως και οι συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες, οι συμμετοχές του Ομίλου σε κοινοπραξίες λογιστικοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Συνεπώς, η λογιστική αρχή που περιγράφεται στη σημ. 2.2.1(iv) ισχύει και για τις κοινοπραξίες. Όπου ήταν απαραίτητο, οι λογιστικές αρχές των κοινοπραξιών έχουν αναπροσαρμοστεί, ώστε να συνάδουν με τις αρχές που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο.

Όταν ο Όμιλος παύει να έχει από κοινού έλεγχο σε μια οικονομική οντότητα, παύει τη χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης. Κάθε τυχόν συμμετοχικό δικαίωμα που απομένει στην οικονομική οντότητα επιμετράται εκ νέου στην εύλογη αξία του και κάθε μεταβολή στη λογιστική αξία αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες όπου μια συμμετοχή σε

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

κοινοπραξία μετατρέπεται σε συμμετοχή σε συγγενή επιχείρηση, οπότε και το συμμετοχικό δικαίωμα που απομένει δεν επιμετράται εκ νέου και συνεχίζει η χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης.

Οι συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου παρουσιάζονται στη σημ.24.

2.2.2 Ξένο νόμισμα

(i) Μετατροπή οικονομικών καταστάσεων θυγατρικών εξωτερικού

Τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων των θυγατρικών εταιρειών εξωτερικού μετατρέπονται στο συναλλακτικό νόμισμα του Ομίλου με βάση την τιμή συναλλάγματος που ισχύει σε κάθε περίοδο αναφοράς, ενώ τα έσοδα και έξοδα μετατρέπονται με βάση τη μέση τιμή συναλλάγματος για την περίοδο αναφοράς. Συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τη μετατροπή της καθαρής επένδυσης σε μια θυγατρική του εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένων των νομισματικών απαιτήσεων ή υποχρεώσεων από θυγατρικές, οι οποίες δε σχεδιάζεται ή δεν αναμένεται να τακτοποιηθούν και αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης σε θυγατρικές εξωτερικού, αναγνωρίζονται στην «Κατάσταση συνολικών εσόδων».

Οι συναλλαγματικές διαφορές από τις θυγατρικές του Ομίλου στο εξωτερικό μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την πώληση της θυγατρικής. Όσον αφορά τις συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τα νομισματικά στοιχεία που αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης στη θυγατρική, αυτές μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την αποπληρωμή τους ή όταν αναμένεται να τακτοποιηθούν.

(ii) Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα

Οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα καταχωρούνται με βάση τις τιμές συναλλάγματος που ισχύουν κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Οι συναλλαγματικές διαφορές (κέρδη/ζημιές) που προκύπτουν κατά το διακανονισμό των συναλλαγών σε ξένο νόμισμα, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα χρηματικά στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων που είναι σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο λειτουργικό νόμισμα με βάση την τιμή συναλλάγματος που ισχύει σε κάθε περίοδο αναφοράς και οι συναλλαγματικές διαφορές αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός από εκείνες που προκύπτουν από τη μετατροπή υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα που αντισταθμίζουν την καθαρή επένδυση σε θυγατρικές εξωτερικού ή τις ταμειακές ροές σε ξένο νόμισμα, οι οποίες μεταφέρονται στα ίδια κεφάλαια.

Τα μη χρηματικά στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων μετατρέπονται με βάση την τιμή συναλλάγματος που ίσχυε κατά την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης, εκτός από τα μη χρηματικά στοιχεία σε ξένο νόμισμα που αποτιμώνται σε εύλογη αξία και τα οποία μετατρέπονται με βάση την τιμή συναλλάγματος που ίσχυε κατά την ημερομηνία που προσδιορίστηκε η εύλογη αξία. Στην περίπτωση αυτή οι συναλλαγματικές διαφορές αποτελούν μέρος του κέρδους ή της ζημιάς από τη μεταβολή της εύλογης αξίας και αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ή απευθείας σε αποθεματικό στα ίδια κεφάλαια, βάσει της κατηγοριοποίησης του μη χρηματικού στοιχείου.

2.2.3 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, περιλαμβάνουν κυρίως συμβάσεις ξένου συναλλάγματος (foreign exchange contracts), προθεσμιακές νομισματικές συμβάσεις (forward currency agreements) και συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης επιτοκίων - που πωλήθηκαν και αγοράστηκαν (interest rate options - written and purchased), ανταλλαγές συναλλάγματος και επιτοκίων (currency and interest rate swaps), και άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Τα παράγωγα, αναγνωρίζονται αρχικά στον ισολογισμό στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία σύναψης του συμβολαίου, και ακολούθως επαναμετρώνται στην εύλογη αξία τους. Όταν η εύλογη αξία είναι θετική, τα παράγωγα περιλαμβάνονται στο ενεργητικό, ενώ όταν η εύλογη αξία είναι αρνητική περιλαμβάνονται στις υποχρεώσεις.

Η εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων προσδιορίζεται με βάση τις χρηματιστηριακές τιμές, λαμβάνοντας υπόψη πρόσφατες συναλλαγές στην αγορά, ή χρησιμοποιώντας κατάλληλες άλλες τεχνικές επιμέτρησης. Οι αρχές επιμέτρησης της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, περιγράφονται στις σημ. 2.2.12 και 5.3.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ενσωματωμένα παράγωγα

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που εμπεριέχουν ενσωματωμένα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα αναγνωρίζονται στον Ισολογισμό στην ολότητα τους στην κατάλληλη κατηγορία ταξινόμησης, ακολουθώντας την αξιολόγηση των συμβατικών ταμειακών ροών και επιχειρηματικού μοντέλου του χρηματοοικονομικού μέσου, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.9.

Αντιθέτως, ορισμένα παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία του παθητικού, αναγνωρίζονται ως διακριτά παράγωγα όταν οι κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά τους δεν είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά του κύριου συμβολαίου, και το κύριο συμβόλαιο δε λογίζεται στην εύλογη αξία μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων. Τα ενσωματωμένα αυτά παράγωγα, επιμετρώνται στην εύλογη αξία, και οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η χρήση παραγώγων χρηματοοικονομικά μέσων είναι ενσωματωμένη στις δραστηριότητες του Ομίλου και στοχεύει πρωτίστως στην αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων του.

Συνεπώς, ο Όμιλος, στα πλαίσια της στρατηγικής διαχείρισης κινδύνων του, δύναται να πραγματοποιήσει συναλλαγές με εξωτερικούς αντισυμβαλλόμενους ώστε να αντισταθμίσει μερικώς ή πλήρως την επιτοκιακή, συναλλαγματική, μετοχική ή άλλη έκθεση του που δημιουργείται από τις δραστηριότητες του.

Οι στόχοι της αντιστάθμισης με την χρήση παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων περιλαμβάνουν:

- Την μείωση της επιτοκιακής έκθεσης που υπερβαίνει τα επιτοκιακά όρια που έχει θέσει ο Όμιλος
- Την αποτελεσματική διαχείριση του επιτοκιακού κινδύνου και της έκθεσης σε εύλογες αξίες
- Την διαχείριση μελλοντικών μεταβλητών ταμειακών ροών
- Την μείωση του συναλλαγματικού ή πληθωριστικού κινδύνου

Λογιστική αντιστάθμισης

Ο Όμιλος επέλεξε, ως πολιτική που επιτρέπεται από το ΔΠΧΑ 9, να συνεχίσει να εφαρμόζει λογιστική αντιστάθμισης σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, έως ότου το έργο που εκπονείται από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων σχετικά με την λογιστική της αντιστάθμισης σε επίπεδο χαρτοφυλακίου (macro-hedging) ολοκληρωθεί.

Για σκοπούς λογιστικής αντιστάθμισης, ο Όμιλος σχηματίζει μια σχέση αντιστάθμισης μεταξύ ενός μέσου αντιστάθμισης και ενός σχετικού στοιχείου ή ομάδας στοιχείων που πρόκειται να αντισταθμιστούν. Το μέσο αντιστάθμισης αποτελεί ένα προσδιορισμένο παράγωγο ή κάποιο άλλο προσδιορισμένο μη-παράγωγο χρηματοοικονομικό μέσο του ενεργητικού ή χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, του οποίου η εύλογη αξία ή οι ταμειακές ροές εκτιμάται πως συμψηφίζουν τις αλλαγές στην εύλογη αξία ή στις ταμειακές ροές των στοιχείων που αντισταθμίζουν.

Συγκεκριμένα ο Όμιλος προσδιορίζει ορισμένα παράγωγα ως: (α) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου των μεταβολών εύλογης αξίας αναγνωρισθέντων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων ή μη αναγνωρισθέντων βέβαιων δεσμεύσεων (μέσο αντιστάθμισης εύλογης αξίας), (β) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής των ταμειακών ροών από αναγνωρισθέντα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων ή από πολύ πιθανές προβλεπόμενες συναλλαγές (μέσο αντιστάθμισης ταμειακών ροών) ή (γ) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής της αξίας καθαρής επένδυσης σε θυγατρική εξωτερικού που σχετίζεται με τη μετάφραση των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της επένδυσης στο νόμισμα βάσης του Ομίλου.

Για την εφαρμογή λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνων συγκεκριμένα κριτήρια πρέπει να πληρούνται. Συνεπώς, κατά την έναρξη της σχέσης αντιστάθμισης, ο Όμιλος τεκμηριώνει τη σχέση μεταξύ των μέσων αντιστάθμισης και των στοιχείων που αντισταθμίζονται, καθώς και το σκοπό και τη στρατηγική διαχείρισης κινδύνου που εξυπηρετείται μέσω της σύναψης διαφόρων συναλλαγών αντιστάθμισης και την μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης. Επίσης, ο Όμιλος στοιχειοθετεί την εκτίμησή του, κατά τη σύναψη της αντιστάθμισης και σε συνεχή βάση, για την αποτελεσματικότητα των παραγώγων - που χρησιμοποιούνται σε συναλλαγές αντιστάθμισης - στο να συμψηφίζουν μεταβολές στις εύλογες αξίες ή στις ταμειακές ροές των στοιχείων που αντισταθμίζουν και εάν τα πραγματικά αποτελέσματα της κάθε αντιστάθμισης κυμαίνονται μεταξύ 80-125%. Εάν μία σχέση αντιστάθμισης δεν πληροί τα ανωτέρω κριτήρια αποτελεσματικότητας, ο Όμιλος διακόπτει την λογιστική αντιστάθμιση με μελλοντική ισχύ. Ομοίως, όταν το παράγωγο αντιστάθμισης εκπνέει ή πωλείται, διακόπτεται ή εξασκείται, ή όταν ο αντισταθμιστικός προσδιορισμός ανακαλείται, τότε η λογιστική αντιστάθμιση διακόπτεται με μελλοντική ισχύ. Επιπρόσθετα, ο Όμιλος χρησιμοποιεί άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, για να διαχειριστεί την έκθεσή του κατά κύριο λόγο σε επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο. Τα παράγωγα αυτά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις λογιστικής αντιστάθμισης, χρησιμοποιούνται για σκοπούς οικονομικής αντιστάθμισης

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Τα προαναφερθέντα παράγωγα έχουν κατηγοριοποιηθεί μαζί με εκείνα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς.

Η μέθοδος αναγνώρισης κέρδους ή ζημιάς από μεταβολές στην εύλογη αξία, εξαρτάται από το αν το παράγωγο καταχωρείται και πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστεί ως μέσο αντιστάθμισης.

Επίσης, ο Όμιλος δύναται να καταχωρήσει ομάδες στοιχείων ως στοιχεία αντιστάθμισης, αθροίζοντας αναγνωρισμένα στοιχεία του ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή μη αναγνωρισμένες αλλά εξαιρετικά πιθανές συναλλαγές με όμοια χαρακτηριστικά κινδύνου τα οποία μοιράζονται έναν κίνδυνο ο οποίος αντισταθμίζεται. Παρόλο που η συνολική έκθεση μπορεί να διαφέρει για τα μεμονωμένα στοιχεία της ομάδας, ο συγκεκριμένος κίνδυνος που αντισταθμίζεται, θα είναι εγγενής σε κάθε ένα από τα στοιχεία της ομάδας.

(i) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Ο Όμιλος εφαρμόζει αντιστάθμιση εύλογης αξίας για να αντισταθμίσει τις εκθέσεις του κυρίως έναντι των μεταβολών της εύλογης αξίας που οφείλονται στον επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο.

Τα στοιχεία που πληρούν τις προϋποθέσεις για λογιστική αντιστάθμισης της εύλογης αξίας περιλαμβάνουν χρεωστικούς τίτλους σταθερού επιτοκίου που ταξινομούνται ως χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI) και σε αποσβέσιμο κόστος, προθεσμιακές καταθέσεις σταθερού επιτοκίου ή προθεσμιακά δάνεια που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος, καθώς και υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους σταθερού επιτοκίου.

Ο κίνδυνος επιτοκίου και ο συναλλαγματικός κίνδυνος, αναφορικά με τα επιτόκια αναφοράς μπορούν να αντισταθμιστούν χρησιμοποιώντας συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί την μέθοδο «dollar-offset» ώστε να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης της εύλογης αξίας. Η παραπάνω αποτελεί μια ποσοτική μέθοδο που περιλαμβάνει την σύγκριση της αλλαγής στην εύλογη αξία του μέσου αντιστάθμισης με την αλλαγή στην εύλογη αξία του στοιχείου αντιστάθμισης που οφείλεται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται. Ακόμη και εάν η αντιστάθμιση δεν αναμένεται να είναι εξαιρετικά αποτελεσματική σε μία συγκεκριμένη περίοδο, η λογιστική αντιστάθμιση δεν αποκλείεται εάν η αποτελεσματικότητα αναμένεται να παραμείνει επαρκώς υψηλή για όλη την διάρκεια ζωής της αντιστάθμισης.

Μεταβολές στην εύλογη αξία παραγώγων που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων όπως και οι μεταβολές της εύλογης αξίας των στοιχείων που αντισταθμίζονται, οι οποίες οφείλονται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται.

Ο Όμιλος παύει τη λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων σε περίπτωση που το μέσο αντιστάθμισης λήξει ή πωληθεί, διακοπεί ή ασκηθεί, η σχέση αντιστάθμισης δεν πληροί εφεξής τα κριτήρια εφαρμογής της λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνων, ή όταν ανακαλείται η αντισταθμιστική σχέση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, κάθε αναπροσαρμογή της λογιστικής αξίας του στοιχείου που αντισταθμίζεται για το οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του πραγματικού επιτοκίου, αποσβένεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου μέχρι τη λήξη του. Αναποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης δύναται να προκύψει σε περίπτωση πιθανών διαφορών στους κρίσιμους όρους μεταξύ του στοιχείου που αντισταθμίζεται και του μέσου αντιστάθμισης, όπως η ληκτότητα, η συχνότητα που μηδενίζεται το επιτόκιο και οι καμπύλες προεξόφλησης.

(ii) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Ο Όμιλος εφαρμόζει αντιστάθμιση ταμειακών ροών ώστε να αντισταθμίσει την έκθεση στην μεταβλητότητα των ταμειακών ροών που οφείλεται κυρίως στον επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο που συνδέεται με ένα αναγνωρισμένο στοιχείο του ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή με μια πολύ πιθανή προσδοκώμενη συναλλαγή.

Τα στοιχεία που πληρούν τις προϋποθέσεις για αντιστάθμιση ταμειακών ροών περιλαμβάνουν αναγνωρισμένα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων όπως καταθέσεις μεταβλητού επιτοκίου ή δάνεια που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος, υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους μεταβλητού επιτοκίου και δάνεια μεταβλητού επιτοκίου σε ξένο νόμισμα. Ο κίνδυνος επιτοκίου αναφορικά με το κατάλληλο επιτόκιο αναφοράς μπορεί να αντισταθμιστεί χρησιμοποιώντας συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων. Ο συναλλαγματικός κίνδυνος μπορεί να αντισταθμιστεί χρησιμοποιώντας προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος.

Επιπροσθέτως, η αντιστάθμιση ταμειακών ροών χρησιμοποιείται για πολύ πιθανές προβλεπόμενες συναλλαγές, όπως οι προσδοκώμενες μελλοντικές ανανεώσεις των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων ή συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος. Συγκεκριμένα, οι μελλοντικές πληρωμές κυμαινόμενου τόκου μια σειράς από προσδοκώμενες

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ανανεώσεις αυτών των χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων αντισταθμίζονται ως σύνολο όσον αφορά τις αλλαγές στα επιτόκια αναφοράς, εξαλείφοντας την μεταβλητότητα των ταμειακών ροών. Επιπλέον, η αντιστάθμιση ταμειακών ροών εφαρμόζεται για την αντιστάθμιση του συναλλαγματικού κινδύνου από πιθανές προβλεπόμενες πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού ή τον διακανονισμό των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα.

Εάν το στοιχείο που αντισταθμίζεται έχει καταχωρηθεί ως μελλοντική συναλλαγή, ο Όμιλος αξιολογεί και επιβεβαιώνει ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα αυτή η συναλλαγή να πραγματοποιηθεί.

Προκειμένου να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα των αντισταθμίσεων ταμειακών ροών του επιτοκιακού κινδύνου, ο Όμιλος χρησιμοποιεί την τεχνική ανάλυσης παλινδρόμησης που επιδεικνύει εάν υπάρχει υψηλή συσχέτιση, ιστορικά και προσδοκώμενη μεταξύ του επιτοκιακού κινδύνου του στοιχείου που έχει προσδιοριστεί για αντιστάθμιση και του επιτοκιακού κινδύνου του μέσου αντιστάθμισης. Σε ό,τι αφορά την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των αντισταθμίσεων ταμειακών ροών του συναλλαγματικού κινδύνου, ο Όμιλος χρησιμοποιεί την μέθοδο «dollar-offset».

Η αποτελεσματική αναλογία της μεταβολής της εύλογης αξίας των παραγώγων που προσδιορίζονται και πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστούν ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών, αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, ενώ η μη αποτελεσματική αναλογία, αναγνωρίζεται απευθείας στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ποσά που έχουν συσσωρευτεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στις περιόδους κατά τις οποίες το αντισταθμισμένο στοιχείο επιδρά στο κέρδος ή τη ζημιά (π.χ. όταν πραγματοποιείται η προβλεπόμενη πώληση του στοιχείου που αντισταθμίζεται).

Όταν ένα μέσο αντιστάθμισης λήγει ή πωλείται, ή όταν η αντιστάθμιση δεν πληροί πλέον τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης, τα συσσωρευμένα κέρδη ή ζημιές που υπάρχουν στα ίδια κεφάλαια κατά τη στιγμή εκείνη παραμένουν στα ίδια κεφάλαια μέχρι η προβλεπόμενη συναλλαγή να επηρεάσει την κατάσταση αποτελεσμάτων.

Όταν μια προβλεπόμενη συναλλαγή δεν αναμένεται πλέον να πραγματοποιηθεί, το συσσωρευμένο κέρδος ή ζημιά που είχε καταχωρηθεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

(iii) Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης

Ο Όμιλος εφαρμόζει αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης για να αντισταθμίσει τις εκθέσεις στη μεταβλητότητα της αξίας μιας καθαρής επένδυσης σε εταιρείες εξωτερικού ως επακόλουθο της μετατροπής της λογιστικής αξίας της επένδυσης στο νόμισμα παρουσίασης του Ομίλου.

Ο Όμιλος επενδύει σε ξένες θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και λοιπές επιχειρήσεις του εξωτερικού σε λειτουργικά νομίσματα διαφορετικά από το λειτουργικό και το νόμισμα παρουσίασης του Ομίλου, και στην ενοποίηση, η λογιστική αξία τους μετατρέπεται από το εκάστοτε λειτουργικό νόμισμα στο νόμισμα παρουσίασης του Ομίλου και οποιεσδήποτε συναλλαγματικές διαφορές παραμένουν στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση έως ότου η καθαρή επένδυση πωληθεί ή ρευστοποιηθεί οπότε και αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Το στοιχείο που πληροί τις προϋποθέσεις της λογιστικής αντιστάθμισης καθαρής επένδυσης είναι η λογιστική αξία καθαρής επένδυσης σε εταιρεία εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένων των χρηματικών στοιχείων που σχηματίζουν μέρος της καθαρής επένδυσης.

Η συναλλαγματική έκθεση σε ξένο νόμισμα που δημιουργείται από τις μεταβολές των τρεχουσών ιστοτιμών μεταξύ του λειτουργικού νομίσματος της καθαρής επένδυσης εταιρείας του εξωτερικού και του νομίσματος παρουσίασης του Ομίλου, μπορεί να αντισταθμιστεί χρησιμοποιώντας, προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος και ανταλλαγής συναλλάγματος και ισοδύναμων μέσων, όπως επίσης και μέσω χρηματικών διαθεσίμων.

Η αποτελεσματικότητα των αντισταθμίσεων καθαρής επένδυσης αξιολογείται με την μέθοδο «Dollar-Offset» όπως περιγράφεται παραπάνω για τις αντισταθμίσεις καθαρής αξίας.

Οι αντισταθμίσεις καθαρών επενδύσεων σε θυγατρικές εξωτερικού, λογίζεται με τρόπο παρόμοιο με τις αντισταθμίσεις ταμειακών ροών, δηλαδή, οποιοδήποτε κέρδος ή ζημιά στο μέσο αντιστάθμισης σχετικά με την αποτελεσματική αναλογία της αντιστάθμισης, αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, ενώ το κέρδος ή η ζημιά σχετικά με τη μη αποτελεσματική αναλογία, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Συσσωρευμένα κέρδη και ζημιές στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την πώληση της θυγατρικής εξωτερικού σαν μέρος του κέρδους ή της ζημιάς από την πώληση.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(iv) Παράγωγα τα οποία δεν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης για σκοπούς λογιστικής αντιστάθμισης

Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων τα οποία δεν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης, ή που δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Οι εύλογες αξίες παραγώγων μέσων που διακρατούνται για εμπορικούς σκοπούς και για σκοπούς αντιστάθμισης, παρουσιάζονται στη σημ. 19.

2.2.4 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό παρουσιάζεται στον ισολογισμό, όταν και μόνον όταν, ο Όμιλος έχει επί του παρόντος νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού των αναγνωρισμένων ποσών, και παράλληλα προτίθεται είτε να προβεί σε διακανονισμό του καθαρού υπολοίπου, είτε να εισπράξει το ποσό της απαίτησης του περιουσιακού στοιχείου εξοφλώντας ταυτόχρονα την υποχρέωση.

2.2.5 Κατάσταση αποτελεσμάτων

(i) Έσοδα και έξοδα από τόκους

Τα έσοδα και έξοδα από τόκους αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε δεδουλευμένη βάση για όλα τα τοκοφόρα χρηματοοικονομικά μέσα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Πραγματικό είναι το επιτόκιο που προεξοφλεί ακριβώς τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εκροές ή εισροές κατά την αναμενόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου ή, σε μικρότερη περίοδο όπου κρίνεται κατάλληλο, στην λογιστική αξία προ απομείωσης ή στη λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρεώσεων αντίστοιχα. Για τον υπολογισμό του πραγματικού επιτοκίου, εκτός των αγορασμένων ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού (POCI), ο Όμιλος υπολογίζει τις ταμειακές ροές λαμβάνοντας υπόψη όλους τους συμβατικούς όρους του χρηματοοικονομικού μέσου εξαιρώντας τις αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο. Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που έχουν χαρακτηριστεί ως POCI ο Όμιλος υπολογίζει εκείνο το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) το οποίο κατά την αρχική αναγνώριση, προεξοφλεί ακριβώς τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εισροές ή εκροές (συμπεριλαμβανομένων αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών) στην εύλογη αξία του στοιχείου του ενεργητικού που έχει χαρακτηριστεί ως POCI.

Το αποσβέσιμο κόστος ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρεώσεων είναι το ποσό στο οποίο επιμετρώνται κατά την αρχική αναγνώριση, αφαιρώντας αποπληρωμές κεφαλαίου, προσθέτοντας ή αφαιρώντας σωρευμένες αποσβέσεις που έχουν υπολογιστεί με την μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου (όπως περιγράφεται παραπάνω) και για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αφαιρώντας τις προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Η λογιστική αξία προ απομείωσης ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ισούται με το αποσβέσιμο κόστος του προ απομείωσης για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές.

Ο υπολογισμός του πραγματικού επιτοκίου περιλαμβάνει τις αμοιβές και τις μονάδες βάσης που πληρώθηκαν ή εισπράχθηκαν και που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου, το κόστος συναλλαγών, και κάθε επαύξηση ή έκπτωση. Το κόστος συναλλαγών περιλαμβάνει επιπλέον έξοδα τα οποία συνδέονται άμεσα με την απόκτηση ή έκδοση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρέωσης.

Ο Όμιλος υπολογίζει τα έσοδα από τόκους εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου στην προ απομείωσης λογιστική αξία των μη απομειωμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού (ανοίγματα σε Στάδιο 1 και 2) και αντίστοιχα στο αποσβέσιμο κόστος των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων.

Για τα πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού στο Στάδιο 3, ο Όμιλος υπολογίζει τα έσοδα από τόκους εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου (EIR) επί του αποσβέσιμου κόστους των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού προσαρμοσμένο με τις προβλέψεις των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Εάν το στοιχείο του ενεργητικού σταματήσει να θεωρείται πιστωτικά απομειωμένης αξίας, το EIR εφαρμόζεται εκ νέου στην προ προβλέψεων λογιστική αξία.

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που έχουν χαρακτηριστεί ως POCI, τα έσοδα από τόκους αναγνωρίζονται εφαρμόζοντας το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) επί της καθαρής λογιστικής αξίας (αποσβέσιμου κόστους) του POCI. Για αυτά τα στοιχεία ενεργητικού, ακόμα και αν ο πιστωτικός τους κίνδυνος μειωθεί, τα έσοδα από τόκους δεν υπολογίζονται εκ νέου με βάση την προ απομείωσης λογιστική αξία. Για τα χρηματοοικονομικά μέσα που συνδέονται με δείκτη πληθωρισμού ο Όμιλος αναγνωρίζει έσοδα και έξοδα από τόκους αναπροσαρμόζοντας το πραγματικό επιτόκιο

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(effective interest rate - EIR), σε κάθε περίοδο αναφοράς, λόγω της αλλαγής των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών με την ενσωμάτωση της μεταβολής των προσδοκίων αναφορικά με τον πληθωρισμό κατά τη διάρκεια αυτών των χρηματοοικονομικών μέσων. Το αναπροσαρμοσμένο πραγματικό επιτόκιο εφαρμόζεται ώστε να υπολογιστεί ή νέα προ απομείωσης λογιστική αξία σε κάθε περίοδο αναφοράς.

Τα έσοδα και έξοδα από τόκους παρουσιάζονται ξεχωριστά στη κατάσταση αποτελεσμάτων για όλα τα τοκοφόρα χρηματοοικονομικά μέσα στα καθαρά έσοδα από τόκους.

(ii) Αμοιβές και προμήθειες

Οι αμοιβές και προμήθειες που εισπράττονται ή καταβάλλονται και οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού ή μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης περιλαμβάνονται στο πραγματικό επιτόκιο.

Τα λοιπά έσοδα από αμοιβές και προμήθειες, όπως η εξυπηρέτηση λογαριασμών και οι αμοιβές διαχείρισης χαρτοφυλακίων (περιλαμβανομένων και αμοιβών βάσει απόδοσης) αναγνωρίζονται στην πάροδο του χρόνου καθώς οι σχετικές υπηρεσίες παρέχονται στον πελάτη, στον βαθμό που θεωρείται πολύ πιθανό ότι δεν θα προκύψει σημαντικός αντιλογισμός του ποσού του εσόδου που αναγνωρίστηκε. Οι αμοιβές που προκύπτουν από συναλλαγές όπως αγοραπωλησίες συναλλάγματος, εισαγωγές/εξαγωγές, εμβάσματα, τραπεζικά έξοδα και χρηματιστηριακές δραστηριότητες, αναγνωρίζονται κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή που διενεργούνται οι εν λόγω συναλλαγές. Τα λοιπά έξοδα από αμοιβές και προμήθειες αφορούν κυρίως αμοιβές από συναλλαγές και υπηρεσίες, οι οποίες αναγνωρίζονται ως έξοδα καθώς λαμβάνονται οι σχετικές υπηρεσίες.

Στην περίπτωση σύμβασης με πελάτη που έχει ως αποτέλεσμα την αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού μέσου στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου, το οποίο ενδέχεται να εμπίπτει μερικώς στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 και μερικώς στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15, ο Όμιλος εφαρμόζει πρώτα το ΔΠΧΑ 9 για να διαχωρίσει και να επιμετρήσει το μέρος της σύμβασης που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 και ακολούθως εφαρμόζει το ΔΠΧΑ 15 στο εναπομένον μέρος.

2.2.6 Ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία και επενδύσεις σε ακίνητα

(i) Ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία

Τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία παρουσιάζονται στο κόστος κτήσεως μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης. Το κόστος κτήσης περιλαμβάνει έξοδα που σχετίζονται άμεσα με την απόκτηση του παγίου. Έξοδα μεταγενέστερα της ημερομηνίας κτήσης ενσωματώνονται στο κόστος του παγίου, μόνο όταν ο Όμιλος είναι πιθανό να έχει οικονομικά οφέλη στο μέλλον και είναι δυνατή η αξιόπιστη μέτρηση της αξίας του παγίου. Όταν προκύπτουν έξοδα επισκευών και συντήρησης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Οι αποσβέσεις υπολογίζονται με τη μέθοδο της σταθερής απόσβεσης βάσει της προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής των παγίων, προκειμένου να μειωθεί το κόστος κτήσης των παγίων στην τελική υπολειπόμενη αξία τους ως ακολούθως:

- Γήπεδα: μηδενική απόσβεση
- Κτίρια: 40-50 έτη
- Βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων: κατά τη διάρκεια του συμβολαίου εκμίσθωσης ή της ωφέλιμης ζωής του παγίου εάν είναι μικρότερη
- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές και λογισμικά προγράμματα: 4-10 έτη
- Λοιπά έπιπλα και εξοπλισμός: 4-20 έτη, και
- Οχήματα: 5-7 έτη

(ii) Επενδύσεις σε ακίνητα

Το τέταρτο τρίμηνο του 2019, ο Όμιλος προχώρησε οικειοθελώς στην αλλαγή της λογιστικής πολιτικής επιμέτρησης των Επενδύσεων σε ακίνητα από τη μέθοδο κόστους στην μέθοδο της εύλογης αξίας σύμφωνα με το «ΔΛΠ 40 Επενδύσεις σε ακίνητα». Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη» η παραπάνω αλλαγή στη λογιστική πολιτική για τις επενδύσεις σε ακίνητα του Ομίλου εφαρμόστηκε αναδρομικά από την 1 Ιανουαρίου 2018 (σημ. 2.3.2).

Ακίνητα τα οποία διακρατούνται για μακροχρόνιες αποδόσεις ενοικίων ή/και για ανατίμηση κεφαλαίου και δε χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο κατηγοριοποιούνται ως επενδύσεις σε ακίνητα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι επενδύσεις σε ακίνητα αναγνωρίζονται αρχικά στο κόστος, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών άμεσων εξόδων κτήσης. Σύμφωνα με το «ΔΛΠ 40 Επενδύσεις σε ακίνητα» μετά την αρχική αναγνώριση, οι επενδύσεις σε ακίνητα αναγνωρίζονται σε εύλογη αξία όπως προσδιορίζεται από ανεξάρτητους πιστοποιημένους εκτιμητές, με τις μεταβολές της εύλογης αξίας να καταχωρούνται στα αποτελέσματα χρήσης. Η μέθοδος της εύλογης αξίας στα υπό κατασκευή ακίνητα εφαρμόζεται μονάχα όταν αυτή μπορεί να επιμετρηθεί με αξιοπιστία.

Μεταγενέστερες δαπάνες προστίθενται στη λογιστική αξία του ακινήτου μόνο όταν είναι πιθανόν ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη, που σχετίζονται με το εν λόγω ακίνητο, θα εισρεύσουν στον Όμιλο και ότι τα σχετικά κόστη μπορούν να μετρηθούν αξιόπιστα. Τα έξοδα επισκευών και συντηρήσεων αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα της χρήσης κατά την οποία πραγματοποιούνται.

Οι επενδύσεις σε ακίνητα από-αναγνωρίζονται όταν πωλούνται ή όταν παύει οριστικά η χρήση ενός επενδυτικού ακινήτου και δεν αναμένεται οικονομικό όφελος από την πώληση του. Ενδεχόμενο κέρδος ή ζημιά (υπολογιζόμενο ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος πωλήσεως και της λογιστικής αξίας του ακινήτου) αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα χρήσης.

Εάν μια επένδυση σε ακίνητο μεταβληθεί σε ιδιοχρησιμοποιούμενο πάγιο, τότε αναταξινομείται στα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία και η εύλογη αξία του κατά την ημερομηνία της αναταξινόμησης ορίζεται ως το κόστος κτήσης του, για λογιστικούς σκοπούς. Εάν ένα πάγιο περιουσιακό στοιχείο αναταξινομηθεί από τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία στις επενδύσεις σε ακίνητα, λόγω αλλαγής στη χρήση του, όποια ζημιά από αποτίμηση προκύψει μεταξύ της λογιστικής αξίας και της εύλογης αξίας κατά την ημερομηνία της μεταφοράς του, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ενώ όποιο κέρδος από αποτίμηση προκύψει, τότε το κέρδος αυτό αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στο βαθμό που αντιλογίζει μια προγενέστερη ζημιά απομείωσης, ενώ τυχόν υπόλοιπο κέρδους αναγνωρίζεται στα Λοιπά Αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση αυξάνοντας το αποθεματικό αναπροσαρμογής στα Ίδια Κεφάλαια.

Αν ένα ανακτηθέν ακίνητο ταξινομηθεί στις επενδύσεις σε ακίνητα, τυχόν προκύπτουσα διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας του ακινήτου, κατά την ημερομηνία ταξινόμησης, και της λογιστικής του αξίας αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα της χρήσης.

Μεταφορές μεταξύ των ενσώματων πάγιων περιουσιακών στοιχείων, των ανακτηθέντων ακινήτων και των επενδύσεων σε ακίνητα μπορεί να πραγματοποιηθούν όταν υπάρχει αλλαγή στο σκοπό της χρήσης των στοιχείων αυτών. Επιπρόσθετα, οι «επενδύσεις σε ακίνητα» μπορεί να μεταφερθούν στη κατηγορία «μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση» στη περίπτωση κατά την οποία πληρούνται οι προϋποθέσεις που περιγράφονται στη σημ. 2.2.25.

2.2.7 Άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία

(i) Υπεραξία

Η υπεραξία αντιπροσωπεύει το υπερβάλλον της εύλογης αξίας του συνόλου του μεταφερθέντος ανταλλάγματος, των δικαιωμάτων τρίτων και της εύλογης αξίας των προηγούμενων συμμετοχικών δικαιωμάτων στον αποκτώμενο κατά την ημερομηνία της εξαγοράς επί της εύλογης αξίας του μεριδίου του Ομίλου επί των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της και των ενδεχόμενων υποχρεώσεων που αποκτήθηκαν. Η υπεραξία που προκύπτει από συνενώσεις εταιρειών, περιλαμβάνεται στα «άυλα πάγια στοιχεία» και λογίζεται στο κόστος μετά την αφαίρεση συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης.

Η υπεραξία που προκύπτει κατά την εξαγορά συγγενών και από κοινού ελεγχόμενων επιχειρήσεων δεν γνωστοποιείται ούτε ελέγχεται ξεχωριστά για απομείωση, αλλά περιλαμβάνεται στις «συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες» και στις «συμμετοχές σε από κοινού ελεγχόμενες εταιρείες».

(ii) Λογισμικά προγράμματα

Το κόστος που σχετίζεται με τη συντήρηση υφιστάμενων λογισμικών προγραμμάτων, αναγνωρίζεται ως έξοδο όταν προκύπτει. Το κόστος που σχετίζεται με την ανάπτυξη αναγνωρίσιμων λογισμικών προγραμμάτων που ελέγχονται από τον Όμιλο αναγνωρίζεται ως άυλο πάγιο στοιχείο όταν αναμένεται ότι τα στοιχεία αυτά θα επιφέρουν οφέλη τα οποία μπορούν να επιμετρηθούν αξιόπιστα. Τα λογισμικά προγράμματα τα οποία έχουν δημιουργηθεί από τον Όμιλο αποσβένονται με τη σταθερή μέθοδο σε 4 έτη εκτός των λειτουργικών συστημάτων όπου η ωφέλιμη ζωή τους μπορεί να παραταθεί μέχρι τα 15 έτη.

(iii) Λοιπά άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία

Τα λοιπά άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία είναι πάγια στοιχεία που είναι διαχωρίσιμα ή προκύπτουν από συμβατικά ή άλλα νομικά δικαιώματα και αποσβένονται με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής τους. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει άυλα πάγια στοιχεία που αποκτώνται από εξαγορές και συγχωνεύσεις εταιρειών.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν ωφέλιμη ζωή αορίστου διάρκειας δεν αποσβένονται αλλά ελέγχονται ετησίως για απομείωση.

2.2.8 Απομείωση μη χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

(i) Υπεραξία

Η υπεραξία που προκύπτει κατά τις συνενώσεις εταιριών δεν αποσβένεται, αλλά ελέγχεται για απομείωση σε ετήσια βάση ή συχνότερα, εφόσον υπάρχουν ενδείξεις ότι έχει προκύψει απομείωση. Ο έλεγχος απομείωσης διενεργείται από τον Όμιλο στο τέλος κάθε χρήσης. Ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη εξωτερική πληροφόρηση, όπως δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, συνεχή ύφεση στις χρηματοοικονομικές αγορές, αστάθεια στις αγορές και μεταβολές στα επίπεδα του κινδύνου αγοράς και του συναλλαγματικού κινδύνου, μια μη αναμενόμενη πτώση στην εμπορική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου ή περιπτώσεις όπου η αγοραία αξία κεφαλαιοποίησης είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας της καθαρής θέσης, μαζί με μια επιδείνωση σε εσωτερικούς δείκτες απόδοσης, προκειμένου να αξιολογήσει αν υπάρχει κάποια ένδειξη απομείωσης.

Για σκοπούς ελέγχου απομείωσης, η υπεραξία που αποκτήθηκε σε μια συνένωση επιχειρήσεων κατανέμεται σε εκείνες τις μονάδες δημιουργίας ταμειακών ρών ή ομάδες μονάδων δημιουργίας ταμειακών ρών, οι οποίες αναμένεται να έχουν οφέλη από τις συνέργειες της συνένωσης επιχειρήσεων. Κάθε μονάδα ή ομάδα μονάδων στις οποίες έχει κατανομηθεί υπεραξία αντιπροσωπεύει το χαμηλότερο επίπεδο, εντός του Ομίλου, στο οποίο παρακολουθείται η υπεραξία για σκοπούς εσωτερικής πληροφόρησης της διοίκησης. Ο Όμιλος παρακολουθεί την υπεραξία είτε σε επίπεδο ξεχωριστής νομικής οντότητας είτε ομάδας νομικών οντοτήτων σύμφωνα με την εσωτερική παρακολούθηση των επιχειρηματικών τομέων.

Το μοντέλο ελέγχου απομείωσης που χρησιμοποιεί ο Όμιλος συγκρίνει τη λογιστική αξία μιας μονάδας δημιουργίας ταμειακών ρών ή ομάδας μονάδων δημιουργίας ταμειακών ρών με το ανακτήσιμο ποσό τους. Η λογιστική αξία μιας μονάδας δημιουργίας ταμειακών ρών βασίζεται στα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων της μονάδας. Το ανακτήσιμο ποσό καθορίζεται με βάση την αξία λόγω χρήσης (value-in-use), η οποία είναι η παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ρών που αναμένεται να αντληθούν από μια μονάδα δημιουργίας ταμειακών ρών ή ομάδα μονάδων δημιουργίας ταμειακών ρών. Οι εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές προεξοφλούνται στην παρούσα αξία τους χρησιμοποιώντας ένα προεξοφλητικό επιτόκιο προ φόρων που αντιπροσωπεύει τις τρέχουσες εκτιμήσεις της αγοράς σχετικά με την διαχρονική αξία του χρήματος και τους κινδύνους που είναι συναφείς με το περιουσιακό στοιχείο ή τη μονάδα δημιουργίας ταμειακών ρών και τις χώρες όπου δραστηριοποιούνται οι μονάδες δημιουργίας ταμειακών ρών.

Ζημιά απομείωσης προκύπτει αν η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας μονάδας δημιουργίας ταμειακών ρών υπερβαίνει το ανακτήσιμο ποσό του και αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Οι ζημιές απομείωσης δεν αντλιογίζονται μεταγενέστερα. Ο υπολογισμός των κερδών και των ζημιών από την πώληση μιας εταιρείας περιλαμβάνει και τη λογιστική αξία της υπεραξίας που αντιστοιχεί στην εταιρεία που πωλείται.

(ii) Λοιπά μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Τα λοιπά μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, περιλαμβανομένων των ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων και των λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων, ελέγχονται για ενδείξεις απομείωσης σε κάθε ημερομηνία αναφοράς. Όταν κάποια γεγονότα ή μεταβολές σε συνθήκες υποδεικνύουν ότι η λογιστική τους αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη, αναγνωρίζεται ζημιά απομείωσης για το ποσό κατά το οποίο η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει το ανακτήσιμο ποσό του. Το ανακτήσιμο ποσό είναι το μεγαλύτερο ανάμεσα στην εύλογη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου μείον το κόστος πώλησης και της αξίας λόγω χρήσης του. Για σκοπούς εκτίμησης της απομείωσης, τα περιουσιακά στοιχεία ομαδοποιούνται στα χαμηλότερα επίπεδα όπου μπορούν να προσδιοριστούν ξεχωριστές ταμειακές ροές (μονάδες δημιουργίας ταμειακών ρών). Τα μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, εκτός της υπεραξίας, για τα οποία έχει αναγνωριστεί ζημιά απομείωσης σε προηγούμενες περιόδους, εξετάζονται για πιθανό αντλιογισμό της απομείωσης σε κάθε ημερομηνία αναφοράς.

Οι ζημιές απομείωσης που προκύπτουν από τις συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες του Ομίλου υπολογίζονται σύμφωνα με την παρούσα λογιστική αρχή.

2.2.9 Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού – Ταξινόμηση και επιμέτρηση

Ο Όμιλος ταξινομεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού βάσει του επιχειρηματικού μοντέλου διαχείρισης αυτών των στοιχείων και των χαρακτηριστικών των συμβατικών ταμειακών ρών τους. Κατά συνέπεια, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ενεργητικού ταξινομούνται σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες επιμέτρησης: αποσβέσιμο κόστος, εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση ή εύλογης αξίας μέσω των αποτελεσμάτων.

Οι αγορές και πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού καταχωρούνται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, την ημερομηνία δηλαδή κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει το στοιχείο ενεργητικού. Τα δάνεια που προέρχονται από τον Όμιλο αναγνωρίζονται τη στιγμή της εκταμίευσης.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος ("AC")

Ο Όμιλος κατατάσσει και επιμετρά ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στο αποσβέσιμο κόστος μόνο εάν πληρούνται και οι δύο ακόλουθες προϋποθέσεις και επιπλέον δεν προσδιορίζεται ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων:

(α) το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού διατηρείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου, στόχος του οποίου είναι η διακράτηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού με σκοπό την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών (επιχειρηματικό μοντέλο "hold-to-collect" - HTC) και

(β) βάσει των συμβατικών όρων που διέπουν το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού, δημιουργούνται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες ταμειακές ροές που συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου υπολοίπου κεφαλαίου (SPPI).

Τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία του ενεργητικού αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία πλέον των άμεσων και πρόσθετων εξόδων συναλλαγής και μεταγενέστερα αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου (EIR), (όπως περιγράφεται στην σημείωση 2.2.5).

Τα έσοδα από τόκους, τα πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημιές από τη παύση αναγνώρισης και οι μεταβολές στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές από στοιχεία του ενεργητικού ταξινομημένα στο αποσβέσιμο κόστος, περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στη εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση ("FVOCI")

Ο Όμιλος ταξινομεί και αποτιμά ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση μόνο εάν πληρούνται και οι δύο ακόλουθες προϋποθέσεις και επιπλέον δεν προσδιορίζεται ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων:

(α) Το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου του οποίου ο στόχος επιτυγχάνεται τόσο με την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών όσο και με την πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού (επιχειρηματικό μοντέλο "hold-to-collect-and-sell" – HTC&S) και

(β) Βάσει των συμβατικών όρων που διέπουν το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού, δημιουργούνται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες ταμειακές ροές που συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (SPPI).

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που πληρούν αυτά τα κριτήρια είναι χρεωστικά μέσα και επιμετρώνται αρχικά στην εύλογη αξία τους, πλέον των άμεσων και πρόσθετων εξόδων συναλλαγής.

Μετά την αρχική αναγνώριση, τα χρεωστικά μέσα εύλογης αξίας μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία τους μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, εκτός από τα έσοδα από τόκους, τα συναφή κέρδη ή ζημιές από συναλλαγματικές διαφορές και τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές, τα οποία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Τα συσσωρευμένα κέρδη και ζημιές που είχαν αναγνωριστεί προηγουμένως στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση μεταφέρονται από τα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση στην κατάσταση αποτελεσμάτων, όταν το χρεωστικό μέσο παύει να αναγνωρίζεται.

Συμμετοχικοί τίτλοι που προσδιορίζονται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση

Ο Όμιλος μπορεί να επιλέξει να προσδιορίσει αμετάκλητα ένα συμμετοχικό τίτλο ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση. Αυτός ο χαρακτηρισμός, εάν επιλεγεί, γίνεται κατά την αρχική αναγνώριση και ανά τίτλο. Τα κέρδη και οι ζημιές από αυτά τα μέσα, περιλαμβανομένων των στοιχείων του ενεργητικού που έχουν παύσει να αναγνωρίζονται, καταχωρούνται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν επαναταξινομούνται στη συνέχεια στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Τα μερίσματα που εισπράττονται καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων ("FVTPL")

Ο Όμιλος ταξινομεί και επιμετρά όλα τα λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που δεν ταξινομούνται σε αποσβέσιμο κόστος ή στη εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Κατά συνέπεια, αυτή η κατηγορία επιμέτρησης περιλαμβάνει δάνεια και άλλους χρεωστικούς τίτλους που κατέχονται βάσει των μοντέλων διακράτησης για είσπραξη (HTC) ή διακράτησης για είσπραξη και διάθεση (HTC&S), αλλά αποτυγχάνουν στην αξιολόγηση SPPI, συμμετοχικούς τίτλους που δεν προσδιορίζονται ως επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση και στοιχεία του ενεργητικού που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς. Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, εκτός εάν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης, οπότε οι απαιτήσεις του ΔΛΠ 39 για την λογιστική αντιστάθμιση εξακολουθούν να ισχύουν.

Επιπλέον, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού που πληροί τους ανωτέρω όρους για να ταξινομηθεί σε αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, μπορεί να οριστεί από τον Όμιλο ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση, εάν με τον τρόπο αυτό εξαλείφεται ή μειώνεται σημαντικά μια λογιστική ανακολουθία που θα ανέκυπτε σε διαφορετική περίπτωση.

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού σε FVTPL αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία τους και τυχόν μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν λόγω μεταβολών στην εύλογη αξία περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Αξιολόγηση επιχειρηματικού μοντέλου και συμβατικών χαρακτηριστικών

Η αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο ο Όμιλος διαχειρίζεται μια ομάδα στοιχείων του ενεργητικού για να δημιουργήσει ταμειακές ροές. Δηλαδή, αν ο σκοπός του Ομίλου είναι μόνο να εισπράξει συμβατικές ταμειακές ροές από τα στοιχεία του ενεργητικού, να πραγματοποιήσει ταμειακές ροές από την πώληση στοιχείων του ενεργητικού ή να εισπράξει συμβατικές ταμειακές ροές καθώς και ταμειακές ροές από την πώληση στοιχείων του ενεργητικού. Επιπρόσθετα, το επιχειρηματικό μοντέλο καθορίζεται μετά την συγκέντρωση των στοιχείων του ενεργητικού σε ομάδες (επιχειρηματικές γραμμές), η διαχείριση των οποίων γίνεται με παρόμοιο τρόπο, αντί για τον καθορισμό σε επίπεδο μεμονωμένου χρηματοοικονομικού στοιχείου.

Ο καθορισμός του επιχειρηματικού μοντέλου πραγματοποιείται από τα βασικά μέλη της Διοίκησης σύμφωνα με το λειτουργικό μοντέλο του Ομίλου, λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο διαχείρισης των στοιχείων του ενεργητικού για τη δημιουργία ταμειακών ροών, τους στόχους και τον τρόπο παρακολούθησης και απεικόνισης της απόδοσης κάθε χαρτοφυλακίου και οποιαδήποτε διαθέσιμη πληροφορία σχετικά με το ιστορικό πωλήσεων και της στρατηγικής μελλοντικών πωλήσεων, όπου είναι εφαρμόσιμο.

Κατά συνέπεια, κατά την ανωτέρω αξιολόγηση, ο Όμιλος εξετάζει ορισμένους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που συνδέονται με την απόδοση του επιχειρηματικού μοντέλου και του τρόπου αξιολόγησης και διαχείρισης αυτών των κινδύνων, της σχετικής αποζημίωσης προσωπικού και της συχνότητας, του όγκου και των λόγων για τις πωλήσεις του παρελθόντος, καθώς και τις προσδοκίες για τις μελλοντικές πωλήσεις.

Τύποι επιχειρηματικών μοντέλων

Τα επιχειρηματικά μοντέλα του Ομίλου εμπίπτουν σε τρεις κατηγορίες, οι οποίες είναι ενδεικτικές των βασικών στρατηγικών που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία κερδών.

Το επιχειρηματικό μοντέλο διακράτησης για είσπραξη (HTC) έχει ως στόχο τη διακράτηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού για την είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ροών. Οι πωλήσεις σε αυτό το μοντέλο παρακολουθούνται και μπορούν να πραγματοποιηθούν για λόγους που δεν είναι συμβατοί με το εν λόγω επιχειρηματικό μοντέλο. Ειδικότερα, πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που σχετίζονται με την αύξηση του πιστωτικού κινδύνου καθώς και πωλήσεις που γίνονται κοντά στη λήξη του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού θεωρούνται συμβατές με το σκοπό διακράτησης για είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών ανεξάρτητα από τη συχνότητα και την αξία τους. Πωλήσεις που πραγματοποιούνται για άλλους λόγους δύναται να θεωρηθούν συμβατές με το HTC επιχειρηματικό μοντέλο, όπως πωλήσεις για τις ανάγκες ρευστότητας σε οποιοδήποτε σενάριο ακραίων καταστάσεων ή πωλήσεις που πραγματοποιούνται για τη διαχείριση υψηλού επιπέδου συγκέντρωσης πιστωτικού κινδύνου. Αυτές οι πωλήσεις παρακολουθούνται και αξιολογούνται ανάλογα με τη συχνότητα και την αξία τους ώστε να καθοριστεί εάν είναι συμβατές με το HTC επιχειρηματικό μοντέλο. Τα χρεωστικά μέσα που ταξινομούνται σε αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο περιλαμβάνουν ομόλογα, δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα συμπεριλαμβανομένων και εκδιδόμενων τίτλων ομολόγων για λόγους τιτλοποίησης από εταιρείες ειδικού σκοπού οι

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

οποίες συστήθηκαν από τον Όμιλο και ενοποιούνται στον ισολογισμό του, επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, με την προϋπόθεση ότι πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του SPPI.

Το επιχειρηματικό μοντέλο διακράτησης για είσπραξη και διάθεση (HTC&S) έχει ως στόχο τόσο την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών όσο και την πώληση στοιχείων του ενεργητικού. Δραστηριότητες όπως η διαχείριση της ρευστότητας, η απόδοση των τόκων και η διάρκεια είναι σύμφωνες με αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο, ενώ οι πωλήσεις στοιχείων του ενεργητικού αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του επιχειρηματικού μοντέλου για την επίτευξη των στόχων του. Οι χρεωστικοί τίτλοι που ταξινομούνται σε αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, με την προϋπόθεση ότι πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του SPPI.

Τα λοιπά επιχειρηματικά μοντέλα περιλαμβάνουν χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των οποίων η διαχείριση και επιμέτρηση γίνεται σε εύλογη αξία, καθώς και χαρτοφυλάκια που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς. Πρόκειται για μια υπολειμματική κατηγορία χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που δεν πληρούν τα κριτήρια των επιχειρηματικών μοντέλων HTC ή HTC&S, ενώ η είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών έχει παρεπόμενο χαρακτήρα όσον αφορά την επίτευξη του στόχου του επιχειρηματικού μοντέλου.

Ο Όμιλος διενεργεί την επαναξιολόγηση των επιχειρηματικών του μοντέλων τουλάχιστον ετησίως, ή νωρίτερα εάν προκύψει η ανάγκη αξιολόγησης λόγω πωλήσεων ή εάν υπάρχουν αλλαγές στην στρατηγική της Τράπεζας ή στις κύριες δραστηριότητες της, όπως προκύπτει από το επιχειρηματικό σχέδιο και τον προϋπολογισμό της Τράπεζας καθώς και την στρατηγική της σχετικά με τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα.

Αξιολόγηση χαρακτηριστικών των ταμειακών ροών

Για να επιμετρηθεί ένα χρηματοπιστωτικό μέσο στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, οι συμβατικοί όροι του πρέπει να δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες ταμειακές ροές που συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου.

Κατά την αξιολόγηση εάν οι συμβατικές ταμειακές ροές αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων, ο Όμιλος εξετάζει κατά πόσο οι συμβατικοί όροι του χρηματοοικονομικού μέσου είναι συμβατοί με μια βασική δανειακή σύμβαση, δηλαδή ο τόκος περιλαμβάνει μόνο το αντάλλαγμα για την διαχρονική αξία του χρήματος, τον πιστωτικό κίνδυνο, λοιπούς βασικούς κινδύνους δανεισμού και ένα περιθώριο κέρδους. Κατά την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, αξιολογείται εάν αυτό περιέχει συμβατικούς όρους που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν το ποσό ή το χρονοδιάγραμμα των συμβατικών ταμειακών ροών με τρόπο που να μην είναι συμβατός με την παραπάνω προϋπόθεση. Όταν οι συμβατικοί όροι εισάγουν έκθεση σε κίνδυνο ή μεταβλητότητα που είναι ασύμβατοι με μια βασική δανειακή σύμβαση, το σχετικό χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού θεωρείται ότι αποτυγχάνει στην αξιολόγηση του SPPI και ως εκ τούτου θα επιμετρηθεί στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση του SPPI, ο Όμιλος εξετάζει την ύπαρξη διαφόρων χαρακτηριστικών, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, συμβατικά συνδεδεμένων όρων, όρων σε ό,τι αφορά πρόωρες αποπληρωμές, αναβαλλόμενες πληρωμές τόκων επί των οποίων δε λογίζεται πρόσθετος τόκος, δικαιωμάτων επέκτασης της διάρκειας του χρέους και μετατροπής του σε μετοχικό κεφάλαιο, όρων που εισάγουν μόχλευση, συμπεριλαμβανομένων πληρωμών συνδεδεμένων με την πορεία ενός δείκτη. Επιπλέον, όσον αφορά τους κατεχόμενους από τον Όμιλο χρεωστικούς τίτλους που έχουν εκδοθεί από εταιρείες ειδικού σκοπού για λόγους τιτλοποίησης, κατά την αξιολόγησή τους, εξετάζονται τόσο τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ροών της ομάδας των εκχωρημένων στοιχείων όσο και ο βαθμός έκθεσης πιστωτικού κινδύνου που εμπεριέχεται σε κάθε σειρά ομολόγων (tranche) έναντι του αντίστοιχου κινδύνου του συνόλου των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που απαρτίζουν την υποκείμενη ομάδα (underlying pool).

Στην περίπτωση αξιολόγησης του κριτηρίου SPPI μιας δανειακής συμφωνίας ειδικού τύπου όπως οι δανειακές συμφωνίες χωρίς δικαίωμα αναγωγής, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη πολλούς παράγοντες όπως την φύση του δανειολήπτη και της δραστηριότητάς του, την τιμολόγηση των δανείων, εάν συμμετέχει στην απόδοση του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου και το κατά πόσο οι εξασφαλίσεις αντιπροσωπεύουν όλο ή σημαντικό μέρος του ενεργητικού του δανειολήπτη. Επιπλέον, για οικονομικές οντότητες ειδικού σκοπού, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη την κεφαλαιακή επάρκεια του δανειολήπτη για την απορρόφηση ζημιών αξιολογώντας από κοινού κριτήρια όπως την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων, τους δείκτες LTV (Loan-to-Value) και ADSCR (Average Debt-Service-Coverage Ratio) καθώς επίσης και την ύπαρξη εταιρικών και προσωπικών εγγυήσεων.

Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όταν το στοιχείο της διαχρονικής αξίας του χρήματος έχει τροποποιηθεί (modified time value of money element) ώστε το επιτόκιο του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού να αναπροσαρμόζεται κατά διαστήματα, αλλά η συχνότητα της εν λόγω αναπροσαρμογής να μην αντιστοιχεί στη διάρκεια του επιτοκίου ή όταν το επιτόκιο του

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού αναπροσαρμόζεται κατά διαστήματα σύμφωνα με το μέσο όρο συγκεκριμένων βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιτοκίων, πραγματοποιείται μία ποσοτική αξιολόγηση ("Benchmark Test") για να αποφασιστεί κατά πόσον οι συμβατικές ταμειακές ροές αντιπροσωπεύουν αποκλειστικά αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου.

Ειδικότερα, ο Όμιλος αξιολογεί τις συμβατικές ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου» (real instrument), το επιτόκιο του οποίου αναπροσαρμόζεται με συχνότητα που δεν αντιστοιχεί στη διάρκεια του επιτοκιακού δείκτη αναφοράς, συγκρίνοντάς τες με τις ταμειακές ροές του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς» (benchmark instrument) οι οποίες είναι καθ' όλα όμοιες, με εξαίρεση τη χρονική διάρκεια του επιτοκίου αναφοράς η οποία εν προκειμένω ταυτίζεται με τη συχνότητα αναπροσαρμογής του επιτοκίου. Εάν οι μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου» διαφέρουν σημαντικά από τις (μη προεξοφλημένες) ταμειακές συμβατικές ροές του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς» λόγω της τροποποίησης του στοιχείου της διαχρονικής αξίας του χρήματος, τότε το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού δεν ικανοποιεί το κριτήριο του SPPI. Κατά την αξιολόγηση, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη τόσο την επίδραση του τροποποιημένου στοιχείου της διαχρονικής αξίας του χρήματος σε κάθε περίοδο αναφοράς όσο και τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου σωρευτικά. Σε ότι αφορά τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου, αυτό επιτυγχάνεται συγκρίνοντας τις σωρευτικές προβλεπόμενες μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου», με τις αντίστοιχες του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς». Σε κάθε τριμηνιαία περίοδο αναφοράς, οι προβλεπόμενες μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές των δυο χρηματοοικονομικών μέσων συγκρίνονται βάσει προκαθορισμένων ορίων.

Επιπροσθέτως, για σκοπούς της αξιολόγησης SPPI, η κατάταξη ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού δεν επηρεάζεται αν ο αντίκτυπος κάποιου συμβατικού όρου στις ταμειακές ροές είναι ήσσονος σημασίας. Επιπλέον, ένα χαρακτηριστικό συμβατικών ταμειακών ροών θεωρείται από τον Όμιλο ότι δεν είναι «πραγματικό» (non-genuine) όταν επηρεάζει τις ταμειακές ροές μόνο στην περίπτωση που προκύψει κάποιο εξαιρετικά σπάνιο, ιδιαίτερα ασυνήθιστο και καθόλου πιθανό γεγονός. Σε αυτήν την περίπτωση, το χαρακτηριστικό αυτό των συμβατικών ταμειακών ροών δεν επηρεάζει την κατάταξη του χρηματοοικονομικού μέσου.

Ο Όμιλος πραγματοποιεί αξιολόγηση του SPPI ανά δανειακό προϊόν για το χαρτοφυλάκιο λιανικής και για ένα μέρος του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου, όπου οι συμβάσεις είναι τυποποιημένης μορφής, ενώ για το εναπομείναν επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο καθώς και τους χρεωστικούς τίτλους που εκδοθήκαν για λόγους τιτλοποίησης από εταιρείες ειδικού σκοπού οι οποίες συστήθηκαν από τον Όμιλο, η αξιολόγηση πραγματοποιείται σε ατομική βάση.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ο Όμιλος αποαναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές του εκπνέουν ή τα δικαιώματα είσπραξης αυτών των ταμειακών ροών μεταβιβάζονται μέσω οριστικής πώλησης που ουσιαστικά έχει ως αποτέλεσμα την μεταβίβαση όλων των κινδύνων και των ωφελειών που απορρέουν από την κυριότητα του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Επιπροσθέτως, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αποαναγνωρίζεται ακόμη και αν τα δικαιώματα λήψης ταμειακών ροών διακρατούνται αλλά ταυτοχρόνως ο Όμιλος αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει τις εισπραχθείσες ταμειακές ροές χωρίς ουσιαστική καθυστέρηση ('pass through agreement') ή εάν ουσιαστικά οι κίνδυνοι και οι ωφέλειες ούτε μεταβιβάζονται ούτε διατηρούνται αλλά ο Όμιλος έχει μεταφέρει τον έλεγχο του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Ο έλεγχος έχει μεταφερθεί, εάν και μόνον αν, ο αποδέκτης έχει πρακτικώς την δυνατότητα να πωλήσει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στο σύνολό του σε ένα τρίτο.

Οι κύριες συναλλαγές που υπόκεινται στους παραπάνω κανόνες αποαναγνώρισης αφορούν σε συναλλαγές τιτλοποίησης, συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων καθώς και συναλλαγές δανεισμού τίτλων. Στην περίπτωση που η αξιολόγηση αφορά σε συναλλαγές τιτλοποίησης, ο Όμιλος εφαρμόζοντας τις προαναφερθείσες αρχές αποαναγνώρισης, λαμβάνει υπ' όψιν τη δομή της συναλλαγής περιλαμβανομένης της έκθεσής του στους μειωμένες εξασφάλισης εκδιδόμενους τίτλους των ομολόγων, την παροχή προς τα οχήματα ειδικού σκοπού των καλούμενων μέτρων πιστωτικής ενίσχυσης (credit enhancements), καθώς και τους συμβατικούς όρους της τιτλοποίησης, βάσει των οποίων ο Όμιλος θα μπορούσε να διατηρεί τον έλεγχο επί των εκχωρημένων απαιτήσεων. Σε ό,τι αφορά τις συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων και τις συναλλαγές δανεισμού τίτλων, οι εκχωρημένες απαιτήσεις δεν αποαναγνωρίζονται, διότι σύμφωνα με τους όρους που διέπουν τη συναλλαγή, ο Όμιλος διατηρεί του κινδύνους και τα οφέλη που απορρέουν από αυτές.

Κατά την από-αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και του αθροίσματος (α) του εισπραχθέντος τιμήματος (περιλαμβανομένου κάθε νεοαποκτηθέντος στοιχείου του ενεργητικού μείον κάθε νέας αναληφθείσας υποχρέωσης) και (β) των σωρευτικών κερδών ή ζημιών τα οποία αναγνωρίστηκαν μέσω των λοιπών

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία επιμετρώνται σε FVOCI.

Τροποποιήσεις που μπορούν να οδηγήσουν σε αποαναγνώριση

Επιπροσθέτως, από-αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού προκύπτει όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές τροποποιούνται και η τροποποίηση θεωρείται τόσο σημαντική ώστε το αρχικό χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού να από-αναγνωριστεί και να αναγνωριστεί ένα καινούργιο. Ο Όμιλος αναγνωρίζει το τροποποιημένο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ως «νέο χρηματοοικονομικό στοιχείο» σε εύλογη αξία και η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του παλιού δανείου και της εύλογης αξίας του νέου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως κέρδος ή ζημιά από από-αναγνώριση.

Ο Όμιλος δύναται να τροποποιήσει τις συμβατικές ροές ενός δανειακού ανοίγματος είτε ως παραχώρηση ευνοϊκότερων όρων σε πελάτη που αντιμετωπίζει ή πρόκειται να αντιμετωπίσει οικονομικές δυσχέρειες ή λόγω διαφόρων παραγόντων όπως μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς, ανταγωνισμού ή διατήρησης του πελάτη.

Τροποποιήσεις που ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού περιλαμβάνουν:

- αλλαγή πιστούχου,
- αλλαγή νομίσματος αποτίμησης του δανείου
- ενοποίηση οφειλών, στις οποίες δυο ή περισσότερα μη εξασφαλισμένα καταναλωτικά δάνεια ενοποιούνται σε ένα ενιαίο εξασφαλισμένο δάνειο,
- αφαίρεση ή προσθήκη δικαιωμάτων μετατροπής και/ή μηχανισμών επιμερισμού κερδών ή παρόμοιων όρων που σχετίζονται με την αξιολόγηση του SPPI.

Επιπροσθέτως, ο Όμιλος μπορεί περιστασιακά να εισέλθει, στα πλαίσια των τροποποιήσεων των δανείων, σε συναλλαγή ανταλλαγής χρέους με απόκτηση μετοχικού κεφαλαίου. Οι συναλλαγές αυτές, στις οποίες οι όροι του δανείου επαναδιαπραγματεύονται, έχοντας ως αποτέλεσμα ο δανειολήπτης να εκδώσει μετοχές (με ή χωρίς δικαιώματος ψήφου) ώστε να διαγραφεί μέρος ή όλη η δανειακή του υποχρέωση στον Όμιλο. Αυτού του τύπου οι συναλλαγές, μπορεί να εμπεριέχουν δικαιώματα εξάσκησης μετατροπής σε μετατρέψιμα ή ανταλλάξιμα ομόλογα και όρους ενεργοποίησης ενεχύρου επί αυτών των μετοχών.

Στις συναλλαγές ανταλλαγής χρέους με μετοχές, το τροποποιημένο δάνειο αποαναγνωρίζεται, ενώ οι μετοχές που λαμβάνονται σε αντάλλαγμα αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία τους, με τυχόν προκύπτον κέρδος ή ζημιά να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου.

2.2.10 Αναταξινόμησης χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού

Ο Όμιλος αναταξινόμει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού μόνο όταν αλλάζει το επιχειρηματικό του μοντέλο για τη διαχείριση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού. Γενικά, μια αλλαγή στο επιχειρηματικό μοντέλο αναμένεται να είναι σπάνια και συμβαίνει όταν ο Όμιλος ξεκινά ή παύει να ασκεί μια δραστηριότητα που είναι σημαντική για τις λειτουργικές δραστηριότητές του, για παράδειγμα, όταν μια επιχειρηματική γραμμή αποκτάται, πωλείται ή τερματίζεται. Στο σπάνιο γεγονός όπου υπάρχει αλλαγή του υπάρχοντος επιχειρηματικού μοντέλου, η νέα αξιολόγηση εγκρίνεται από τις αρμόδιες επιτροπές του Ομίλου και η αλλαγή παρουσιάζεται κατάλληλα στο επιχειρηματικό και προϋπολογιστικό πλάνο του Ομίλου.

Οι αλλαγές στην πρόθεση του Ομίλου που σχετίζονται με συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού (ακόμη και υπό συνθήκες σημαντικών μεταβολών στις συνθήκες της αγοράς), η μη ύπαρξη προσωρινά μιας συγκεκριμένης αγοράς χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού ή η μεταβίβαση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού μεταξύ εταιρειών/επιχειρηματικών τομέων του Ομίλου με διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα, δε θεωρούνται από τον Όμιλο αλλαγές στο επιχειρηματικό μοντέλο.

Η αναταξινόμηση εφαρμόζεται με μελλοντική ισχύ, συνεπώς τα κέρδη ή ζημιές που έχουν αναγνωρισθεί προγενέστερα της ημερομηνίας αναταξινόμησης (συμπεριλαμβανομένων ζημιών απομείωσης) ή οι τόκοι δεν αναμορφώνονται.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

2.2.11 Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις - Ταξινόμηση και Επιμέτρηση

Ο Όμιλος κατηγοριοποιεί τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στις ακόλουθες κατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων περιλαμβάνουν δύο υποκατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που προσδιορίζονται ότι επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς είναι αυτές οι υποχρεώσεις τις οποίες ο Όμιλος πρωτίστως αναλαμβάνει με σκοπό την επαναγορά στο εγγύς μέλλον για βραχυπρόθεσμο κέρδος.

Ο Όμιλος μπορεί, κατά την αρχική αναγνώριση, αμετάκλητα να προσδιορίσει χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις ως επιμετρήσιμες στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων όταν ένα από τα παρακάτω κριτήρια ισχύει:

- ο προσδιορισμός απαλείφει ή μειώνει αισθητά μια λογιστική αναντιστοιχία που διαφορετικά θα απέρρευε από την επιμέτρηση στοιχείων ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή από την αναγνώριση των κερδών και ζημιών επί αυτών σε διαφορετικές βάσεις, ή
- γίνεται διαχείριση μιας ομάδας χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων ή χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και η απόδοσή τους εκτιμάται βάσει της εύλογης αξίας, ή
- η χρηματοοικονομική υποχρέωση περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα ενσωματωμένα παράγωγα ως επί μέρους στοιχεία ενός υβριδικού συμβολαίου τα οποία τροποποιούν σημαντικά τις ταμειακές ροές που σε διαφορετική περίπτωση θα απαιτούσαν από το συμβόλαιο.

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις σε FVTPL αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία τους. Οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, με εξαίρεση τις μεταβολές στην εύλογη αξία που οφείλονται σε μεταβολές πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου, οι οποίες αναγνωρίζονται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν επαναταξινομούνται μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την αποαναγνώριση των υποχρεώσεων. Ωστόσο, αν αυτός ο χειρισμός δημιουργεί ή διευρύνει μια λογιστική ανακολουθία στην κατάσταση αποτελεσμάτων, όλα τα κέρδη ή οι ζημιές αυτής της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, συμπεριλαμβανομένων των επιδράσεων από τις μεταβολές στον πιστωτικό κίνδυνο, θα αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων

Μια χρηματοοικονομική υποχρέωση αποαναγνωρίζεται όταν η σχετική υποχρέωση εξοφλείται, ακυρώνεται ή λήγει. Όταν η υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση του Ομίλου αντικαθίσταται από μια άλλη από τον ίδιο αντισυμβαλλόμενο με ουσιωδώς διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται ουσιωδώς, μια τέτοια ανταλλαγή ή τροποποίηση αντιμετωπίζεται ως εξόφληση της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση μιας νέας υποχρέωσης και η όποια διαφορά προκύπτει αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ο Όμιλος θεωρεί ότι οι όροι είναι ουσιωδώς διαφορετικοί, όταν η προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών σύμφωνα με τους νέους όρους, συμπεριλαμβανομένων οποιονδήποτε αμοιβών που πληρώθηκαν καθαρών από αμοιβές που ελήφθησαν προεξοφλημένες χρησιμοποιώντας το αρχικό πραγματικό επιτόκιο, διαφέρει κατά τουλάχιστον 10% από την προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών που απομένουν από την αρχική χρηματοοικονομική υποχρέωση.

Αν μια ανταλλαγή χρεωστικών τίτλων ή τροποποίηση όρων αντιμετωπιστεί λογιστικά ως εξόφληση, κάθε κόστος ή αμοιβή που πραγματοποιήθηκε αναγνωρίζεται ως μέρος του κέρδους ή της ζημίας επί της εξόφλησης. Αν η ανταλλαγή ή τροποποίηση δεν αντιμετωπίζεται λογιστικά ως εξόφληση, κάθε κόστος ή αμοιβή που πραγματοποιείται αναπροσαρμόζει τη λογιστική αξία της υποχρέωσης και αποσβένεται κατά την εναπομένονσα διάρκεια της τροποποιημένης υποχρέωσης.

Ομοίως, όταν ο Όμιλος επαναγοράζει οποιοδήποτε χρεωστικά μέσα που έχουν εκδοθεί από τον Όμιλο, λογιστικοποιεί αυτές τις συναλλαγές ως διαγραφή χρέους.

2.2.12 Επιμέτρηση της εύλογης αξίας χρηματοοικονομικών μέσων

Εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων είναι η τιμή που θα λαμβανόταν κατά την πώληση ενός στοιχείου ενεργητικού ή κατά τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης, σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων, στην κύρια, ή, ελλείψει αυτής, στην πλέον

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

συμφέρουσα αγορά όπου ο Όμιλος έχει πρόσβαση, κατά την ημερομηνία επιμέτρησης σύμφωνα με τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς. Η εύλογη αξία μιας υποχρέωσης αντανακλά τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης υποχρεώσεων.

Ο Όμιλος επιμετράει την εύλογη αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου, χρησιμοποιώντας την επίσημη χρηματιστηριακή τιμή σε μία ενεργό αγορά για το χρηματοοικονομικό αυτό μέσο, όταν αυτή είναι διαθέσιμη. Μία αγορά θεωρείται ενεργός εάν οι συναλλαγές για το στοιχείο ενεργητικού ή την υποχρέωση λαμβάνουν χώρα με επαρκή συχνότητα και όγκο ώστε να παρέχονται συνεχώς πληροφορίες τιμολόγησης. Όταν δεν υπάρχει διαθέσιμη επίσημη χρηματιστηριακή τιμή, σε μία ενεργό αγορά, τότε ο Όμιλος χρησιμοποιεί άλλες τεχνικές αποτίμησης που μεγιστοποιούν την χρήση συναφών παρατηρήσιμων δεδομένων και ελαχιστοποιούν τη χρήση μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Η επιλεγμένη τεχνική αποτίμησης περιλαμβάνει όλους τους παράγοντες που οι συμμετέχοντες στην αγορά θα λάμβαναν υπόψη για την τιμολόγηση μία συναλλαγής.

Ο Όμιλος έχει επιλέξει να χρησιμοποιεί μέσες τιμές αγοράς ως ένα πρακτικό μέσο επιμέτρησης της εύλογης αξίας εντός του περιθωρίου ζήτησης-προσφοράς.

Η βέλτιστη απόδειξη της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού μέσου κατά την αρχική αναγνώριση είναι συνήθως η τιμή συναλλαγής, δηλαδή η εύλογη αξία του τιμήματος που δόθηκε ή λήφθηκε, εκτός εάν ο Όμιλος θεωρεί ότι η εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση διαφέρει από την τιμή συναλλαγής. Σε αυτή την περίπτωση, εφόσον η εύλογη αξία αποδεικνύεται από διαπραγματεύσιμη τιμή σε ενεργό αγορά για πανομοιότυπο στοιχείο ενεργητικού ή υποχρέωση (δηλ. τιμή Επιπέδου 1) ή βάσει τεχνικής αποτίμησης που χρησιμοποιεί μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς, η διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας κατά την αρχική αναγνώριση και της τιμής συναλλαγής αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως κέρδος ή ζημιά. Στην περίπτωση κατά την οποία η εύλογη αξία αποδεικνύεται βάσει μίας τεχνικής αποτίμησης που χρησιμοποιεί μη παρατηρήσιμα δεδομένα, τότε το χρηματοοικονομικό μέσο αναγνωρίζεται αρχικά στην εύλογη αξία προσαρμοσμένη ώστε να αναβάλλει την αναγνώριση στην κατάσταση αποτελεσμάτων της διαφοράς ανάμεσα στην εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση και την τιμή συναλλαγής ('day one gain or loss'). Στη συνέχεια το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημιά αποσβένεται με κατάλληλο τρόπο κατά τη διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου ή αναγνωρίζεται νωρίτερα εφόσον υπάρξει διαθέσιμη διαπραγματεύσιμη τιμή σε ενεργό αγορά ή παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς ή όταν το χρηματοοικονομικό μέσο πουληθεί.

Όλα τα στοιχεία ενεργητικού και οι υποχρεώσεις, των οποίων η εύλογη αξία επιμετράται ή γνωστοποιείται στις οικονομικές καταστάσεις, κατηγοριοποιούνται εντός της ιεραρχίας εύλογης αξίας, με βάση το κατώτερο επίπεδο δεδομένων που είναι σημαντικά για την συνολική επίτευξη της επιμέτρησης (σημ. 5.3).

Για στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία σε επαναλαμβανόμενη βάση, ο Όμιλος αναγνωρίζει μεταφορές εντός και εκτός της ιεραρχίας εύλογης αξίας στην αρχή του τριμήνου εντός του οποίου η μεταφορά χρηματοοικονομικού μέσου πραγματοποιήθηκε.

2.2.13 Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ο Όμιλος αναγνωρίζει αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (ECL) που αντικατοπτρίζουν τις μεταβολές στην πιστωτική ποιότητα από την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος και στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, συμπεριλαμβανομένων δανείων και ομολογιών που εκδοθήκαν για λόγους τιτλοποίησης από εταιρείες ειδικού σκοπού, οι οποίες συστήθηκαν από τον Όμιλο, απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις, χρεωστικών τίτλων, συμβολαίων χρηματοοικονομικής εγγύησης και δανειακών δεσμεύσεων. Καμία αναμενόμενη πιστωτική ζημιά δεν αναγνωρίζεται για τους συμμετοχικούς τίτλους. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές αποτελούν μία σταθμισμένη, βάσει πιθανοτήτων, μέση εκτίμηση των πιστωτικών ζημιών που αντανακλά τη διαχρονική αξία του χρήματος. Κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων που εμπίπτουν στην πολιτική απομείωσης, ο Όμιλος σχηματίζει πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δώδεκα μηνών, που είναι οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που προκύπτουν από γεγονότα αδυναμίας πληρωμής που είναι πιθανό να συμβούν μέσα στους επόμενους δώδεκα μήνες. Στη συνέχεια, για τα χρηματοοικονομικά μέσα για τα οποία ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά (SICR) από την αρχική τους αναγνώριση, αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια τους, η οποία προκύπτει από γεγονότα αθέτησης που είναι πιθανά κατά την αναμενόμενη διάρκεια του μέσου. Εάν κατά την αρχική του αναγνώριση το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού πληροί τον ορισμό του αγορασθέντος ή του πιστωτικά απομειωμένου χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού (POCI), η πρόβλεψη απομείωσης βασίζεται στις μεταβολές των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια του στοιχείου ενεργητικού.

Οι προβλέψεις απομείωσης για τις εμπορικές απαιτήσεις από δραστηριότητες πλην χορηγήσεων επιμετρώνται πάντα στο ποσό που ισούται με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Για όλα τα λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού για τα οποία υπολογίζονται προβλέψεις απομείωσης, εφαρμόζεται η γενική προσέγγιση τριών σταδίων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Κατά συνέπεια, οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές αναγνωρίζονται χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση τριών σταδίων που βασίζεται στην έκταση της υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας από την αρχική αναγνώριση του χρηματοοικονομικού μέσου:

- **Στάδιο 1** – Όταν δεν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού μέσου, αναγνωρίζεται ένα ποσό ίσο με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δωδεκαμήνου. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δωδεκαμήνου χρηματοοικονομικού μέσου ή ομάδας χρηματοοικονομικών μέσων αντιπροσωπεύουν ένα μέρος των ζημιών που θα αναγνωρίζονταν καθ' όλη τη διάρκεια τους, οι οποίες προκύπτουν από γεγονότα αθέτησης που είναι πιθανά εντός των επόμενων 12 μηνών μετά την ημερομηνία αναφοράς και είναι ίσες με τις αναμενόμενες υστερήσεις ταμειακών ροών καθ' όλη τη διάρκεια τους, λόγω πιθανών ζημιολόγων γεγονότων εντός των επόμενων 12 μηνών. Μη πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού, αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση, καθώς και αναγνωρισμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού μετά από ουσιαδώς σημαντική τροποποίηση που έχει λογιστικοποιηθεί ως από-αναγνώριση, ταξινομούνται αρχικώς στο Στάδιο 1.
- **Στάδιο 2** – Όταν σε ένα χρηματοοικονομικό μέσο επέλθει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου μετά την αρχική του αναγνώριση, αλλά δε θεωρείται ότι βρίσκεται σε κατάσταση αθέτησης, περιλαμβάνεται στο Στάδιο 2. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου αντιπροσωπεύουν τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που προκύπτουν από όλα τα πιθανά συμβάντα αθέτησης κατά την αναμενόμενη διάρκεια του.
- **Στάδιο 3** – Στο παρόν Στάδιο περιλαμβάνονται τα χρηματοοικονομικά μέσα που θεωρούνται ότι έχουν υποστεί γεγονός αθέτησης. Όπως και στο Στάδιο 2, η πρόβλεψη για τις πιστωτικές ζημιές αντικατοπτρίζει τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου.
- **POCI** – Τα αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού είναι στοιχεία του ενεργητικού που κατά την αρχική τους αναγνώριση θεωρούνται πιστωτικά απομειωμένα. Δεν υπόκεινται σε κατάταξη ανά στάδιο και πάντοτε επιμετρούνται βάσει των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου. Συνεπώς, οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές αναγνωρίζονται μόνο στο βαθμό που υπάρχει μεταγενέστερη μεταβολή στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου. Οποιαδήποτε θετική αλλαγή στις αναμενόμενες ταμειακές ροές αναγνωρίζεται ως αντιλογισμός απομείωσης (κέρδος) στην κατάσταση αποτελεσμάτων ακόμη και εάν το ύψος των νέων αναμενόμενων ταμειακών ροών ξεπερνούν τις εκτιμώμενες ταμειακές ροές της αρχικής αναγνώρισης. Εκτός από τα αγορασμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού, μπορούν να συμπεριληφθούν και χρηματοοικονομικά μέσα που θεωρούνται ως νέα στοιχεία του ενεργητικού μετά από μία ουσιαδώς σημαντική τροποποίηση που έχει λογιστικοποιηθεί ως από-αναγνώριση (βλ. ενότητα 2.2.9).

Ορισμός αθέτησης

Για τον προσδιορισμό του κινδύνου αθέτησης, ο Όμιλος εφαρμόζει έναν ορισμό αθέτησης για λογιστικούς σκοπούς, ο οποίος είναι σύμφωνος με τους ορισμούς της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EBA) για τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (βλ. σημείωση 5.2.1.2). Ο ορισμός αθέτησης για λογιστικούς σκοπούς, είναι σύμφωνος με τον ορισμό που χρησιμοποιείται εσωτερικά για σκοπούς διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού θεωρείται πιστωτικά απομειωμένο όταν έχουν συμβεί ένα ή περισσότερα γεγονότα που έχουν αρνητική επίπτωση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές της εν λόγω έκθεσης:

- Ο δανειολήπτης αντιμετωπίζει σημαντική δυσκολία στην εκπλήρωση των οικονομικών του υποχρεώσεων.
- Υπήρξε παραβίαση της σύμβασης, όπως αθέτηση ή καθυστέρηση πληρωμών.
- Ο Όμιλος, για οικονομικούς ή συμβατικούς λόγους που σχετίζονται με την οικονομική δυσχέρεια του δανειολήπτη, έχει προχωρήσει σε διευκόλυνση ή διευκολύνσεις που ο Όμιλος δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση.
- Υπάρχει πιθανότητα ο δανειολήπτης να περιέλθει σε διαδικασία πτώχευσης ή άλλη χρηματοοικονομική αναδιοργάνωση.
- Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που ανήκουν στην κατηγορία POCI, η αγορά ή αναγνώριση τους με μεγάλη έκπτωση η οποία αντανακλά το βαθμό των πραγματοποιηθεισών πιστωτικών ζημιών θεωρείται επιζήμιο γεγονός. Ο Όμιλος αξιολογεί το κριτήριο που σχετίζεται με τη μεγάλη έκπτωση ακολουθώντας μια προσέγγιση βασισμένη σε συγκεκριμένες αρχές, με σκοπό να συμπεριλάβει όλη την πληροφορία που θεωρείται λογική και υποστηρικτική ώστε να αποδώσει τις συνθήκες της αγοράς που υπήρχαν τη στιγμή της αξιολόγησης αυτής.

Για τους χρεωστικούς τίτλους, ο Όμιλος καθορίζει τον κίνδυνο αδυναμίας πληρωμής χρησιμοποιώντας μια βαθμίδα εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης. Ο Όμιλος, χαρακτηρίζει τους χρεωστικούς τίτλους ως πιστωτικά απομειωμένους εάν η εσωτερική διαβάθμιση του εκδότη/ αντισυμβαλλόμενου αντιστοιχεί στην διαβάθμιση «C» (βαθμίδα Moody's) ή η εξωτερική πιστοληπτική

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

διαβάθμιση του εκδότη/ αντισυμβαλλόμενου την ημερομηνία αναφοράς αντιστοιχεί σε διαβάθμιση «C» (βαθμίδα Moody's) και η εσωτερική πιστοληπτική διαβάθμιση δεν είναι διαθέσιμη.

Σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR) και κατανομή σε στάδια

Ο προσδιορισμός του εάν μια πρόβλεψη απομείωσης θα πρέπει να βασίζεται σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές διάρκειας 12 μηνών ή σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού, των δανειακών δεσμεύσεων και των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων, εξαρτάται από το αν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR) από την αρχική τους αναγνώριση.

Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, ο Όμιλος αξιολογεί κατά πόσο ο κίνδυνος αθέτησης για την αναμενόμενη υπολειπόμενη διάρκεια του ανοίγματος έχει αυξηθεί σημαντικά έναντι του αναμενόμενου κινδύνου αθέτησης που υπολογίστηκε στο συγκεκριμένο χρονικό σημείο κατά την αρχική αναγνώριση.

Η αξιολόγηση για τη σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου πραγματοποιείται χρησιμοποιώντας τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά κριτήρια που βασίζονται σε λογικές και βάσιμες πληροφορίες που είναι διαθέσιμες χωρίς υπερβολικό κόστος ή προσπάθεια, συμπεριλαμβανομένης μελλοντικής πληροφόρησης, μακροοικονομικών σεναρίων καθώς και ιστορικών δεδομένων. Επιπλέον, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της αξιολόγησης της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου με βάση τις παραπάνω ενδείξεις, ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού θεωρείται ότι έχει αυξηθεί σημαντικά όταν οι συμβατικές πληρωμές υπερβαίνουν τις 30 ημέρες καθυστέρησης.

Ως κύριο κριτήριο για την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, συγκρίνεται η πιθανότητα αθέτησης (PD) κατά την υπολειπόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου σε κάθε ημερομηνία αναφοράς με την πιθανότητα αθέτησης (PD) που αναμενόταν για την υπολειπόμενη διάρκειά του στο συγκεκριμένο χρονικό σημείο κατά την αρχική του αναγνώριση.

Ο Όμιλος μπορεί επίσης να θεωρήσει ως ένδειξη αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, όταν η πιθανότητα αθέτησης (PD) κατά την υπολειπόμενη διάρκεια σε κάθε ημερομηνία αναφοράς υπερβαίνει κάποιες προκαθορισμένες τιμές. Το κριτήριο αυτό μπορεί να εφαρμοστεί προκειμένου να ληφθούν υπόψη περιπτώσεις όπου η σύγκριση της σχετικής πιθανότητας αθέτησης δεν έχει ως αποτέλεσμα την αναγνώριση της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, ενώ η απόλυτη τιμή της πιθανότητας αθέτησης είναι σε επίπεδα που θεωρούνται υψηλά με βάση το αποδεκτό επίπεδο ανάληψης κινδύνου του Ομίλου.

Για τον πιστωτικό κίνδυνο ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, μπορεί να εφαρμοστεί ένα όριο, το οποίο συνήθως αφορά στην προβλεπόμενη πιθανότητα αθέτησής του, κάτω από το οποίο θεωρείται ότι δεν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με την αναμενόμενη πιθανότητα αθέτησής του κατά την αρχική αναγνώριση. Σε μια τέτοια περίπτωση, το στοιχείο του ενεργητικού ταξινομείται στο Στάδιο 1 ανεξάρτητα από το αν άλλα κριτήρια θα οδηγούσαν στην ταξινόμησή του στο Στάδιο 2. Το κριτήριο αυτό ισχύει κυρίως για χρεωστικούς τίτλους.

Η εσωτερική πιστοληπτική διαβάθμιση (σε επίπεδο δανειολήπτη), η οποία ενσωματώνει συγκεκριμένες πληροφορίες για τον δανειολήπτη, χρησιμοποιείται επίσης ως βάση για τον προσδιορισμό της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσον αφορά στα χρηματοδοτικά ανοίγματα του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου. Ειδικότερα, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη τις αλλαγές των εσωτερικών πιστοληπτικών διαβαθμίσεων βάσει συγκεκριμένων βαθμίδων. Επιπρόσθετα, η είσοδος στη λίστα παρακολούθησης (Watchlist) θεωρείται επίσης από τον Όμιλο ότι συνιστά αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Τα μοντέλα εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης ενσωματώνουν συγκεκριμένες πληροφορίες για τον δανειολήπτη αλλά και πληροφόρηση για μελλοντικά στοιχεία που ενσωματώνουν μακροοικονομικές μεταβλητές.

Η αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου για τους χρεωστικούς τίτλους πραγματοποιείται σε ατομική βάση και βασίζεται στον αριθμό των βαθμίδων της εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης που έχει υποβαθμιστεί ο χρεωστικός τίτλος από την ημερομηνία αρχικής του αναγνώρισης.

Τα μέτρα ρύθμισης των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού όπως παρακολουθούνται από τον Όμιλο θεωρούνται ένδειξη αύξησης του πιστωτικού κινδύνου και συνεπώς τα εν λόγω στοιχεία κατανέμονται στο Στάδιο 2 μετά τη ρύθμιση. εκτός εάν θεωρούνται ως πιστωτικά απομειωμένα οπότε ταξινομούνται στο Στάδιο 3. Επιπλέον, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της αξιολόγησης της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου με βάση τις παραπάνω ενδείξεις, ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού θεωρείται ότι έχει αυξηθεί σημαντικά όταν οι συμβατικές πληρωμές υπερβαίνουν τις 30 ημέρες καθυστέρησης.

Επιπλέον, η Διοίκηση μπορεί να εφαρμόζει προσωρινές συνολικές προσαρμογές όταν καθορίζει εάν ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση σε ανοίγματα που έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου ώστε να αντικατοπτρίζουν μακροοικονομικούς ή άλλους παράγοντες που δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς από τα τρέχοντα μοντέλα

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

πιστωτικού κινδύνου. Αυτοί οι παράγοντες μπορεί να εξαρτώνται από πληροφορίες όπως ο τύπος του ανοίγματος, οι συγκεκριμένες πληροφορίες του αντισυμβαλλομένου και τα χαρακτηριστικά του χρηματοοικονομικού μέσου, ενώ παράλληλα η εφαρμογή τους απαιτεί σημαντική κρίση.

Μεταφορά από το Στάδιο 2 στο Στάδιο 1

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού, το οποίο κατατάσσεται στο Στάδιο 2 λόγω της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, θα επαναταξινομηθεί στο Στάδιο 1, εφόσον δεν πληροί πλέον κανένα από τα κριτήρια του Σταδίου 2.

Σε περίπτωση που έχουν εφαρμοστεί μέτρα ρύθμισης, ο Όμιλος χρησιμοποιεί μία δοκιμαστική περίοδο δύο ετών, προκειμένου να εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις για να γίνει μεταφορά στο Στάδιο 1. Εάν στο τέλος της προαναφερθείσας δοκιμαστικής περιόδου, οι οφειλέτες έχουν πραγματοποιήσει συνολικές πληρωμές μεγαλύτερες ενός σημαντικού ποσού, δεν υπάρχουν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και τα δάνεια δεν είναι πιστωτικά απομειωμένα αλλά ούτε πληρείται κάποιο άλλο κριτήριο σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, τα δάνεια ταξινομούνται στο Στάδιο 1.

Μεταφορά από το Στάδιο 3 στο Στάδιο 2

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού μεταφέρεται από το Στάδιο 3 στο Στάδιο 2, όταν τα κριτήρια βάσει των οποίων χαρακτηρίστηκε ως πιστωτικά απομειωμένο, δεν ισχύουν πλέον.

Κριτήρια για την ομαδοποίηση των ανοιγμάτων με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά του πιστωτικού κινδύνου

Η εκτίμηση της πρόβλεψης απομείωσης πραγματοποιείται είτε σε ατομική βάση είτε σε συλλογική για ομάδες παρόμοιων στοιχείων με ομοιογενή χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου. Ο Όμιλος εφαρμόζει τις ίδιες αρχές για την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση κατά την εκτίμηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών σε συλλογική ή ατομική βάση.

Ο Όμιλος κατηγοριοποιεί τα δανειακά ανοίγματά του με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, τόσο για την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσο και για τη μέτρηση της πρόβλεψης για ζημιές από δάνεια σε συλλογική βάση. Οι διαφορετικές κατηγορίες αποσκοπούν να αποτυπώσουν τις διαφορές στην πιθανότητα αθέτησης και τα ποσοστά ανάκτησης σε περίπτωση αθέτησης.

Τα κοινά χαρακτηριστικά του πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιούνται για την κατάτμηση των ανοιγμάτων περιλαμβάνουν διάφορα στοιχεία όπως: ο τύπος χρηματοοικονομικού μέσου, ο τύπος χαρτοφυλακίου, η κατηγορία του περιουσιακού στοιχείου, ο τύπος προϊόντος, ο κλάδος, η αρχική οντότητα, η διαβάθμιση πιστοληπτικής αξιολόγησης, η υπολειπόμενη διάρκεια έως τη λήξη, η γεωγραφική θέση του δανειολήπτη, η αξία εξασφαλίσεων του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, το καθεστώς ρύθμισης και οι ημέρες καθυστέρησης.

Ο Όμιλος προσδιορίζει τα μεμονωμένα σημαντικά ανοίγματα και πραγματοποιεί τη μέτρηση αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς βάσει των συγκεκριμένων ιδιαίτερων πληροφοριών του κάθε δανειολήπτη τόσο για τα χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής όσο και για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Η εν λόγω μέτρηση διενεργείται σε επίπεδο δανειολήπτη, συνεπώς τα κριτήρια ορίζονται σε αυτό το επίπεδο, ενώ λαμβάνονται υπόψη τόσο οι ποιοτικοί όσο και οι ποσοτικοί παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις.

Για τα υπόλοιπα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής και δανείων σε επιχειρήσεις, η αναμενόμενη πιστωτική ζημιά μετράται σε συλλογική βάση. Με την προσέγγιση αυτή ενσωματώνονται συγκεκριμένες πληροφορίες για τον δανειολήπτη, και ιστορικά δεδομένα ζημιών σε συλλογική βάση και μελλοντική πληροφόρηση. Για τους χρεωστικούς τίτλους καθώς και τίτλους ομολόγων που εκδοθήκαν για λόγους τιτλοποίησης από εταιρείες ειδικού σκοπού οι οποίες συστήθηκαν από τον Όμιλο, η επιμέτρηση των ζημιών απομείωσης πραγματοποιείται σε ατομική βάση.

Επιμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών είναι μια αμερόληπτα καθορισμένη και σταθμισμένη βάσει πιθανοτήτων μέση εκτίμηση των πιστωτικών ζημιών που αντανάκλα την διαχρονική αξία του χρήματος, η οποία καθορίζεται μέσω της αξιολόγησης μιας σειράς πιθανών εκβάσεων. Ως πιστωτική ζημιά ορίζεται η διαφορά μεταξύ των ταμειακών ροών που είναι απαιτητές από τον Όμιλο σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους του χρηματοοικονομικού στοιχείου και των ταμειακών ροών που ο Όμιλος προσδοκά ότι θα εισπράξει προεξοφλημένες με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο (EIR) του στοιχείου του ενεργητικού, ή με το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που χαρακτηρίστηκαν ως POCI. Για την επιμέτρηση των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο, ιστορικά δεδομένα, τρέχουσες συνθήκες καθώς και λογικές και βάσιμες προβλέψεις σχετικά με τις μελλοντικές συνθήκες θα πρέπει να λαμβάνονται

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

υπόψη. Για τις μη εκταμιευμένες δανειακές δεσμεύσεις, ως αναμενόμενη πιστωτική ζημιά ορίζεται η παρούσα αξία της διαφοράς μεταξύ των συμβατικών ταμειακών ροών που οφείλονται εάν η δανειακή δέσμευση εκταμιευόταν και των ταμειακών ροών που ο Όμιλος αναμένει να εισπράξει, ενώ για τις χρηματοοικονομικές εγγυήσεις ως αναμενόμενη πιστωτική ζημιά ορίζεται η διαφορά μεταξύ των αναμενόμενων πληρωμών αποζημίωσης του κάτοχου του συμβολαίου και τυχόν ποσά που ο Όμιλος αναμένει να εισπράξει.

Ο Όμιλος εκτιμά τις αναμενόμενες υστερήσεις ταμειακών ροών από όλες τις πιθανές πηγές λαμβάνοντας υπόψη τις εξασφαλίσεις και άλλες πιστωτικές ενισχύσεις που εμπεριέχονται στους συμβατικούς όρους και τα οποία δεν αναγνωρίζονται διακριτά. Στην περίπτωση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού με εξασφαλίσεις, η εκτίμηση των αναμενόμενων ταμειακών ροών που σχετίζονται με την εξασφάλιση αποτυπώνει το ποσό των ταμειακών ροών και τη χρονική στιγμή που αυτές αναμένεται να εισπραχθούν από την διαδικασία ρευστοποίησης μετά την αφαίρεση των προεξοφλημένων εξόδων απόκτησης και εκποίησης της εξασφάλισης, ανεξάρτητα από το εάν η ρευστοποίηση είναι πιθανή.

Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές υπολογίζονται για τη διάρκεια της μέγιστης συμβατικής περιόδου κατά την οποία ο Όμιλος είναι εκτεθειμένος σε πιστωτικό κίνδυνο, ο οποίος προσδιορίζεται με βάση τους ουσιαστικούς όρους του χρηματοοικονομικού μέσου, ή σε περίπτωση ανακυκλούμενων πιστώσεων λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως η αναμενόμενη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και τις προγενέστερες πρακτικές του Ομίλου.

Απαιτήσεις από πελάτες, οι οποίες προκύπτουν από τις μη χρηματοδοτικές δραστηριότητες του Ομίλου, περιλαμβάνονται στα Λοιπά Στοιχεία Ενεργητικού και είναι κυρίως βραχυπρόθεσμες. Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη ότι τέτοιου είδους χρηματοοικονομικά μέσα συνήθως δεν εμπεριέχουν σημαντικό σκέλος χρηματοδότησης, η πρόβλεψη για πιστωτική ζημιά επιμετρύεται σε ποσό ίσο με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια τους, σύμφωνα με την απλοποιημένη προσέγγιση.

Βασικές παράμετροι προσδιορισμού των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βασίζεται στις καμπύλες της πιθανότητας αθέτησης (probability of default - PD), της ζημιάς ως ποσοστό του χρηματοδοτικού ανοίγματος δεδομένης της αθέτησης (loss given default - LGD), της έκθεσης κατά την αθέτηση (exposure at default - EAD) και άλλων παραμέτρων όπως ο συντελεστής μετατροπής των εκτός ισολογισμού πιστωτικών ανοιγμάτων σε χρηματοδοτικά ανοίγματα (credit conversion factor - CCF) και το ποσοστό προπληρωμής (prepayment rate). Γενικά, ο Όμιλος αντλεί αυτές τις παραμέτρους από εσωτερικώς αναπτυγμένα στατιστικά μοντέλα, ιστορικά δεδομένα συγκεκριμένης χρονικής στιγμής (point-in-time) και παρατηρήσεις, αξιοποιώντας τις υφιστάμενες υποδομές που έχει αναπτύξει σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο και τις πρακτικές διαχείρισης κινδύνου.

Τα PD, LGD και EAD που χρησιμοποιούνται για λογιστικούς σκοπούς ενδέχεται να διαφέρουν από εκείνα τα οποία χρησιμοποιούνται για εποπτικούς σκοπούς. Για σκοπούς επιμέτρησης της απομείωσης, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 το PD είναι μία point-in-time εκτίμηση σε αντίθεση με την εκτίμηση του PD για εποπτικούς σκοπούς όπου ακολουθείται η προσέγγιση «through-the-cycle». Επιπροσθέτως, για εποπτικούς σκοπούς, το LGD και το EAD βασίζονται στη σοβαρότητα της ζημιάς σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης, ενώ για σκοπούς απομείωσης, το LGD και το EAD αντανακλούν ένα αμερόληπτα καθορισμένο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων ποσό.

Το PD αντιπροσωπεύει την πιθανότητα αθέτησης της υποχρέωσης που εκτιμάται με βάση τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες κατά την ημερομηνία αναφοράς, προσαρμοσμένη ώστε να λαμβάνει υπόψη τις εκτιμήσεις των μελλοντικών οικονομικών συνθηκών που ενδέχεται να επηρεάσουν τον κίνδυνο αθέτησης, σε δεδομένο χρονικό ορίζοντα.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί Point in Time (PiT) PDs για να εξαλείψει οποιαδήποτε υποκειμενικότητα προς τα ιστορικά δεδομένα, με στόχο να αντικατοπτρίζει την άποψη της διοίκησης για το μέλλον κατά την ημερομηνία αναφοράς, ενσωματώνοντας σχετικές μελλοντικές πληροφορίες συμπεριλαμβανομένων των μακροοικονομικών σεναρίων.

Δυο τύποι PDs χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς:

- PD 12 μηνών που είναι η εκτιμώμενη πιθανότητα αθέτησης που προκύπτει μέσα στους επόμενους 12 μήνες (ή για την υπολειπόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, εάν αυτή είναι μικρότερη από 12 μήνες). Χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών δωδεκαμήνου για το Στάδιο 1.
- PD καθ' όλη τη διάρκεια (lifetime PD) που είναι η εκτιμώμενη πιθανότητα αθέτησης που προκύπτει κατά την υπολειπόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού. Χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του Σταδίου 2, Σταδίου 3 και των αγορασθέντων ή κατά την αρχική αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού (POCI).

Για τους χρεωστικούς τίτλους, τα PDs λαμβάνονται από διεθνείς οίκους αξιολόγησης που χρησιμοποιούν μεθοδολογίες αξιολόγησης κινδύνου, μεγιστοποιώντας τη χρήση αντικειμενικών μεταβλητών και δεδομένα αγοράς. Ο Όμιλος ορίζει εσωτερικά αναπτυγμένες

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

πιστωτικές διαβαθμίσεις σε κάθε εκδότη/αντισυμβαλλόμενο βάσει αυτών των PDs. Στις περιπτώσεις αντισυμβαλλόμενων που δεν υπάρχει τέτοια διαθέσιμη πληροφορία, ο Όμιλος ορίζει PDs χρησιμοποιώντας εσωτερικά μοντέλα.

Η έκθεση κατά την αθέτηση υποχρέωσης (EAD) είναι μια εκτίμηση χρηματοδοτικού ανοίγματος σε μια μελλοντική ημερομηνία αθέτησης, λαμβάνοντας υπόψη τις αναμενόμενες μεταβολές του ανοίγματος μετά την ημερομηνία αναφοράς, συμπεριλαμβανομένων των αποπληρωμών κεφαλαίου και τόκων και των αναμενόμενων εκταμιεύσεων δανειακών δεσμεύσεων. Το EAD περιλαμβάνει τόσο τα ανοίγματα εντός όσο και εκτός ισολογισμού. Η εντός ισολογισμού έκθεση αντιστοιχεί στο συνολικό ποσό που έχει αναληφθεί και είναι απαιτητό προς πληρωμή, το οποίο περιλαμβάνει το οφειλόμενο κεφάλαιο, τους δεδουλευμένους τόκους και τα ληξιπρόθεσμα ποσά. Η εκτός ισολογισμού έκθεση αντιπροσωπεύει την πίστωση που είναι διαθέσιμη προς ανάληψη, επιπροσθέτως της έκθεσης εντός ισολογισμού.

Επιπλέον, ο συντελεστής μετατροπής (CCF) χρησιμοποιείται για την μετατροπή των πιστωτικών γραμμών και άλλων εκτός ισολογισμού ανοιγμάτων σε EAD ποσά. Πρόκειται για μια παραδοχή η οποία προκύπτει μέσω μοντέλων και αντιπροσωπεύει το ποσοστό του μη αναληφθέντος ποσού που αναμένεται να ληφθεί πριν από την εκδήλωση ενός γεγονότος αθέτησης.

Επιπροσθέτως, το ποσοστό προπληρωμής (prepayment rate) είναι μια εκτίμηση πρόωρων αποπληρωμών ενός χρηματοδοτικού ανοίγματος οι οποίες υπερβαίνουν τις συμβατικές αποπληρωμές βάσει του χρονοδιαγράμματος εξόφλησης, εκφράζεται δε ως ποσοστό επί του EAD σε κάθε περίοδο αναφοράς έχοντας ως αποτέλεσμα την μείωση του EAD.

Η ζημιά δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης (LGD) εκφράζει την έκταση της ζημιάς που ο Όμιλος αναμένει για ανοίγματα τα οποία είναι σε κατάσταση αθέτησης και ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ των συμβατικών ταμειακών ροών κι εκείνων που ο Όμιλος προσδοκά να εισπράξει συμπεριλαμβανομένων των ποσών από τη ρευστοποίηση εξασφαλίσεων. Το LGD, το οποίο εκφράζεται συνήθως ως ποσοστό του EAD, διαφέρει σύμφωνα με τον τύπο του αντισυμβαλλόμενου, τον τύπο και την προτεραιότητα της απαίτησης, την ύπαρξη εξασφαλίσεων και άλλων πιστωτικών ενισχύσεων. Ο Όμιλος διακρίνει τα δανειακά χαρτοφυλάκια του σε δύο μεγάλες κατηγορίες, δηλ. αυτά που καλύπτονται με εξασφαλίσεις και αυτά χωρίς εξασφαλίσεις. Ο Όμιλος εκτιμά το LGD χρησιμοποιώντας ποσοστά αποκατάστασης (cure rate) που αντικατοπτρίζουν εισπράξεις μετρητών, εκτιμώμενες προσόδους από την ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων, εκτιμήσεις για το χρόνο ρευστοποίησης, κόστος υλοποίησης, κλπ. Όπου οι συνιστώσες του LGD εξαρτώνται από μακροοικονομικά δεδομένα, οι εξαρτήσεις αυτές αντανακλώνται ενσωματώνοντας πληροφορίες σχετικά με το μέλλον, όπως οι προβλεπόμενοι δείκτες τιμών στα αντίστοιχα μοντέλα. Η εκτίμηση των προαναφερθέντων συνιστωσών στο LGD αντικατοπτρίζει τα διαθέσιμα ιστορικά δεδομένα που καλύπτουν μια εύλογη περίοδο, δηλ. έναν πλήρη οικονομικό κύκλο.

Για τα ομόλογα εμπορικού και επενδυτικού χαρτοφυλακίου, το LGD βασίζεται κυρίως σε ιστορικά δεδομένα τα οποία προκύπτουν από έρευνες οίκων αξιολόγησης αλλά επίσης μπορεί να καθοριστεί λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες αναμενόμενες υποχρεώσεις του οφειλέτη καθώς και το μακροοικονομικό περιβάλλον.

Επιπροσθέτως στο LGD λαμβάνονται υπόψη η προτεραιότητα του χρεωστικού τίτλου, τυχόν εξασφαλίσεις του οφειλέτη ή οποιαδήποτε άλλης μορφής κάλυψη.

Πληροφόρηση για μελλοντικά στοιχεία (*forward looking information*)

Προκειμένου να γίνει η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για κάθε στάδιο και η εκτίμηση των σημαντικών αυξήσεων του πιστωτικού κινδύνου, λαμβάνονται υπόψη πληροφορίες σχετικά με λογικές και βάσιμες προβλέψεις μελλοντικών γεγονότων και μακροοικονομικών συνθηκών. Η εκτίμηση και η εφαρμογή πληροφοριών αναφορικά με το μέλλον απαιτεί σημαντική κρίση.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί τουλάχιστον τρία μακροοικονομικά σενάρια (δηλαδή βασικό, δυσμενές και αισιόδοξο) για να επιτύχει το στόχο της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών κατά τρόπο που να αντικατοπτρίζει ένα αμερόληπτο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων αποτέλεσμα. Το βασικό σενάριο αντιπροσωπεύει το πιο πιθανό σενάριο και εναρμονίζεται με τις πληροφορίες που χρησιμοποιεί ο Όμιλος για σκοπούς στρατηγικού σχεδιασμού και προϋπολογισμού.

Τα σενάρια αντικατοπτρίζονται στις παραμέτρους ρίσκου, και συγκεκριμένα στο PD 12 μηνών, στο PD καθ' όλη τη διάρκεια και στο LGD. Επομένως χρησιμοποιούνται 3 ζεύγη από κάθε μία από αυτές τις παραμέτρους, σύμφωνα με τα σενάρια που αναπτύσσονται.

Στη συνέχεια, ο Όμιλος προβαίνει στον υπολογισμό των σταθμίσεων για κάθε σενάριο, που αντιπροσωπεύουν την πιθανότητα πραγματοποίησης καθενός σεναρίου. Αυτές οι σταθμίσεις εφαρμόζονται στα 3 ζεύγη υπολογισμού των παραμέτρων προκειμένου να παραχθεί ένα μοναδικό σενάριο με σταθμισμένες παραμέτρους κινδύνου, το οποίο στη συνέχεια χρησιμοποιείται τόσο στην αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσο και στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών ενσωματώνει μελλοντικές μακροοικονομικές μεταβλητές, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμών αύξησης του ΑΕΠ, των δεικτών τιμών κατοικιών, των ποσοστών ανεργίας, των επιτοκίων κλπ.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Για να αντικατοπτριστούν οι σημαντικές μη γραμμικότητες στο μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών όσο αφορά τα σημαντικά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που αξιολογούνται σε ατομική βάση, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη σχετική πληροφόρηση για μελλοντικά στοιχεία για συγκεκριμένες ομάδες δανειοληπτών κυρίως βάσει του επιχειρηματικού κλάδου όπου ανήκουν καθώς και άλλους παράγοντες πιστωτικού κινδύνου (εάν υπάρχουν). Έτσι ορίζονται σταθμίσεις για κάθε σενάριο ανά ομάδα δανειοληπτών με στόχο αμερόληπτου υπολογισμού του ποσού των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών που ενσωματώνει όλες τις λογικές και σχετικές πληροφορίες.

Τροποποιημένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού

Στις περιπτώσεις που οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού έχουν τροποποιηθεί (για τα κριτήρια αποαναγνώρισης, βλέπε «Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού στην ενότητα 2.2.9) και η τροποποίηση θεωρηθεί σημαντική, η ημερομηνία τροποποίησης θεωρείται ως η ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης για σκοπούς υπολογισμού απομείωσης, συμπεριλαμβανομένου και του προσδιορισμού του αν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Το τροποποιημένο περιουσιακό στοιχείο ταξινομείται συνήθως σε Στάδιο 1 για σκοπούς επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, μετά από μια τροποποίηση που έχει ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του αρχικού χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, ενδέχεται να υπάρξουν ενδείξεις ότι το νέο χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού είναι πιστωτικά απομειωμένο κατά την αρχική του αναγνώριση και συνεπώς το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αναγνωρίζεται ως αγορασμένο ή κατά την αρχική αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένο χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού (POCI).

Στις περιπτώσεις όπου οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού έχουν τροποποιηθεί και η τροποποίηση δεν θεωρείται σημαντική, ο Όμιλος υπολογίζει εκ νέου την λογιστική αξία προ απομείωσης του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου και αναγνωρίζει τη διαφορά ως κέρδος ή ζημιά από τροποποίηση, η οποία περιλαμβάνεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης και καθορίζει εάν ο πιστωτικός κίνδυνος του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση, συγκρίνοντας τον κίνδυνο αθέτησης που υπήρχε κατά την αρχική αναγνώριση βάσει των αρχικών μη τροποποιημένων συμβατικών όρων και τον κίνδυνο αθέτησης που προέκυψε κατά την ημερομηνία αναφοράς, βάσει των τροποποιημένων συμβατικών όρων.

Παρουσίαση της πρόβλεψης απομείωσης

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος, η πρόβλεψη απομείωσης μειώνει την λογιστική τους αξία στον ισολογισμό. Για τα χρεωστικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, η πρόβλεψη απομείωσης αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν μειώνει τη λογιστική αξία των χρεωστικών τίτλων στον ισολογισμό. Για τα εκτός ισολογισμού χρηματοοικονομικά στοιχεία που προκύπτουν από δανειοδοτικές δραστηριότητες, η πρόβλεψη απομείωσης εμφανίζεται στις Λοιπές Υποχρεώσεις. Οι αντίστοιχες αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές των παραπάνω χρηματοοικονομικών στοιχείων αναγνωρίζονται στη γραμμή «Ζημιές από απομείωση».

Διαγραφές χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Όταν ο Όμιλος δεν έχει πια εύλογες προσδοκίες για ανάκτηση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου εξ ολοκλήρου ή μερικώς, μειώνει άμεσα την λογιστική του αξία προ πρόβλεψης εξ ολοκλήρου ή μερικώς έναντι της πρόβλεψης απομείωσης του. Τα ποσά που έχουν διαγραφεί θεωρούνται από-αναγνωρισμένα. Υπόλοιπα τα οποία είχαν διαγραφεί και ανακτήθηκαν σε μεταγενέστερο στάδιο μειώνουν το ύψος της ζημιάς απομείωσης στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Οι διαγραφές των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού εξακολουθούν να υπόκεινται σε διαδικασίες ανάκτησης σύμφωνα με τις διαδικασίες ανάκτησης οφειλών του Ομίλου.

2.2.14 Συμφωνίες πώλησης, επαναγοράς και δανεισμού χρεογράφων

(i) Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς

Τα χρεόγραφα που πωλούνται με βάση συμφωνίες επαναγοράς («repos») συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στον ενοποιημένο ισολογισμό του Ομίλου, δεδομένου ότι ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη από αυτά, ενώ η σχετική υποχρέωση ανάλογα με το αντισυμβαλλόμενο μέρος περιλαμβάνεται στα οφειλόμενα ποσά σε άλλες τράπεζες, ή σε πελάτες. Χρεόγραφα που αγοράστηκαν βάσει συμφωνιών επαναπώλησης («reverse repos») αναγνωρίζονται ως δάνεια και προκαταβολές σε άλλες τράπεζες ή πελάτες αναλόγως. Η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής επαναγοράς στην περίπτωση των repos και η διαφορά μεταξύ της τιμής αγοράς και της τιμής επαναπώλησης στην περίπτωση των reverse repos, αναγνωρίζεται ως τόκος

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

κατά τη διάρκεια της περιόδου της συμφωνίας επαναγοράς ή επαναπώλησης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

(ii) Δανεισμός χρεογράφων

Χρεόγραφα που δανείζει ο Όμιλος σε τρίτους παραμένουν στις οικονομικές καταστάσεις. Χρεόγραφα που δανείζεται ο Όμιλος δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις, εκτός αν πωληθούν σε τρίτους, οπότε η υποχρέωση επιστροφής των χρεογράφων καταχωρείται στην εύλογη αξία ως εμπορική υποχρέωση (trading liability).

2.2.15 Μισθώσεις

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019

(i) Λογιστική για μισθώσεις όταν ο Όμιλος είναι ο μισθωτής

Όταν ο Όμιλος καθίσταται ο μισθωτής σε μια μίσθωση, αναγνωρίζει μια υποχρέωση από μισθώσεις και ένα αντίστοιχο δικαίωμα χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού κατά την έναρξη της περιόδου της μίσθωσης, μόλις ο Όμιλος αποκτήσει τον έλεγχο της χρήσης του περιουσιακού στοιχείου.

Οι υποχρεώσεις από μισθώσεις παρουσιάζονται στις λοιπές υποχρεώσεις και τα δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού στα ενσώματα πάγια στοιχεία και στις επενδύσεις σε ακίνητα. Οι υποχρεώσεις από μισθώσεις επιμετρώνται με βάση την παρούσα αξία των μελλοντικών πληρωτέων μισθωμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου μίσθωσης, τα οποία προεξοφλούνται χρησιμοποιώντας ένα διαφορικό επιτόκιο δανεισμού. Ο τόκος - έξοδο επί των υποχρεώσεων από μισθώσεις παρουσιάζεται στα καθαρά έσοδα από τόκους.

Το δικαίωμα χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού αναγνωρίζεται αρχικά σε ποσό ίσο με την υποχρέωση από μισθώσεις και προσαρμόζεται για προπληρωμές μισθωμάτων, αρχικές άμεσες δαπάνες ή κίνητρα που ελήφθησαν για τη σύναψη των μισθώσεων. Μεταγενέστερα, το δικαίωμα χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού αποσβένεται κατά τη διάρκεια του συμβολαίου μίσθωσης ή της ωφέλιμης ζωής του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου, εάν αυτή είναι μικρότερη, και οι αποσβέσεις παρουσιάζονται στα λειτουργικά έξοδα.

Όταν μια μίσθωση περιέχει δικαιώματα επέκτασης ή λήξης τα οποία ο Όμιλος θεωρεί κατ' ουσίαν βέβαιο ότι θα εξασκηθούν, τα αναμενόμενα μελλοντικά πληρωτέα μισθώματα ή το κόστος της πρόωρης λήξης περιλαμβάνονται στα πληρωτέα μισθώματα που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της υποχρέωσης από μισθώσεις.

(ii) Λογιστική για μισθώσεις όταν ο Όμιλος είναι ο εκμισθωτής

Κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος μιας μίσθωσης, ο Όμιλος, ενεργώντας ως εκμισθωτής, ταξινομεί κάθε μίσθωσή του είτε ως λειτουργική μίσθωση είτε ως χρηματοδοτική μίσθωση με βάση συγκεκριμένα κριτήρια.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Κατά την ημερομηνία έναρξης, ο Όμιλος αποαναγνωρίζει τη λογιστική αξία των υποκείμενων περιουσιακών στοιχείων που τελούν υπό χρηματοδοτική μίσθωση και αναγνωρίζει απαίτηση ποσού ίσου με την καθαρή επένδυση στη μίσθωση καθώς και κέρδος ή ζημιά στην κατάσταση αποτελεσμάτων από την αποαναγνώριση του περιουσιακού στοιχείου και την αναγνώριση της καθαρής επένδυσης στη μίσθωση. Η καθαρή επένδυση στη μίσθωση υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των μελλοντικών μισθωμάτων με παρόμοιο τρόπο όπως και για τον μισθωτή.

Μετά την ημερομηνία έναρξης, ο Όμιλος αναγνωρίζει χρηματοοικονομικό έσοδο κατά τη διάρκεια της μισθωτικής περιόδου βάσει μεθόδου που αντικατοπτρίζει μια σταθερή περιοδική απόδοση πάνω στην καθαρή επένδυση του εκμισθωτή στη μίσθωση. Ο Όμιλος αναγνωρίζει επίσης έσοδο από μεταβλητές καταβολές που δεν περιλαμβάνονταν στην καθαρή επένδυση. Μετά την έναρξη, η καθαρή επένδυση στη μίσθωση δεν επαναμετράται, εκτός αν η μίσθωση τροποποιηθεί ή η μισθωτική περίοδος μεταβληθεί.

Λειτουργικές Μισθώσεις

Ο Όμιλος συνεχίζει να αναγνωρίζει το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο και δεν αναγνωρίζει καθαρή επένδυση στη μίσθωση στον ισολογισμό ή αρχικό κέρδος (αν υπάρχει) στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ο Όμιλος αναγνωρίζει τα μισθώματα που καταβάλλονται από τους μισθωτές ως έσοδο αναλογικά κατά τη διάρκεια της μίσθωσης. Επίσης, αναγνωρίζει ως έξοδα τις αρχικές δαπάνες που πραγματοποιούνται για την απόκτηση των εσόδων της μίσθωσης, συμπεριλαμβανομένων και των αποσβέσεων. Ο Όμιλος προσθέτει τις αρχικές άμεσες δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνεται για τη σύναψη λειτουργικής μίσθωσης στη λογιστική αξία του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου και αναγνωρίζει τις εν λόγω δαπάνες ως έξοδα κατά τη διάρκεια της μίσθωσης στην ίδια βάση με τα έσοδα της μίσθωσης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Υπομισθώσεις

Ο Όμιλος, ενεργώντας ως μισθωτής, ενδέχεται να συνάψει συμφωνίες υπομίσθωσης ενός μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου προς ένα τρίτο μέρος, ενώ η αρχική μίσθωση παραμένει εν ισχύ. Ο Όμιλος ενεργεί τόσο ως μισθωτής όσο και ως εκμισθωτής του ίδιου περιουσιακού στοιχείου. Η υπομίσθωση αποτελεί διακριτή σύμβαση μίσθωσης, στην οποία ο ενδιαμέσος εκμισθωτής ταξινομεί την υπομίσθωση ως χρηματοδοτική μίσθωση ή λειτουργική μίσθωση ως εξής:

- αν η κύρια μίσθωση αποτελεί βραχυπρόθεσμη μίσθωση, η υπομίσθωση ταξινομείται ως λειτουργική μίσθωση, ή
- σε διαφορετική περίπτωση, η υπομίσθωση ταξινομείται με βάση το δικαίωμα χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού το οποίο προκύπτει από την κύρια μίσθωση και όχι με βάση το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2019

(i) Λογιστική για μισθώσεις όταν ο Όμιλος είναι ο μισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Οι μισθώσεις ενσώματων παγίων όπου ο Όμιλος διατηρεί ουσιαδώς όλους τους κινδύνους και τα οφέλη της ιδιοκτησίας, καταχωρούνται ως χρηματοδοτικές μισθώσεις. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αναγνωρίζονται στην αρχή της μίσθωσης στη χαμηλότερη αξία, μεταξύ της εύλογης αξίας του παγίου που εκμισθώθηκε και της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων. Κάθε μίσθωμα κατανέμεται μεταξύ της υποχρέωσης και των εξόδων χρηματοδότησης, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται ένα σταθερό επιτόκιο σε σχέση με την υποχρέωση που εκκρεμεί. Τα πάγια που αποκτούνται με χρηματοδοτική μίσθωση αποσβένονται στη μικρότερη περίοδο μεταξύ της ωφέλιμης ζωής τους και της περιόδου μίσθωσης.

Λειτουργικές μισθώσεις:

Οι μισθώσεις, στις οποίες ουσιαδώς οι κίνδυνοι και τα οφέλη της ιδιοκτησίας παραμένουν στον εκμισθωτή καταχωρούνται ως λειτουργικές μισθώσεις και το πάγιο που εκμισθώθηκε δεν αναγνωρίζεται στον ισολογισμό. Πληρωμές που αφορούν λειτουργικές μισθώσεις (μετά την αφαίρεση κινήτρων που εισπράχθηκαν από τον εκμισθωτή), αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων αναλογικά κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

(ii) Λογιστική για μισθώσεις όταν ο Όμιλος είναι ο εκμισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Όταν στοιχεία ενεργητικού εκμισθώνονται βάσει χρηματοδοτικών μισθώσεων, η παρούσα αξία των καταβλητέων μισθωμάτων αναγνωρίζεται στα δάνεια και απαιτήσεις. Η διαφορά μεταξύ του μικτού ποσού της απαίτησης (gross investment) και της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβλητέων πληρωμών (net investment), αναγνωρίζεται ως μη δεδουλευμένο μελλοντικό χρηματοοικονομικό έσοδο και αφαιρείται από τα δάνεια και απαιτήσεις. Τα έσοδα από μισθώσεις αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια της μίσθωσης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της καθαρής επένδυσης, που αντικατοπτρίζει μια σταθερή περιοδική απόδοση. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αξιολογούνται για ζημιά απομείωσης, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης του Ομίλου για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.13.

Λειτουργικές μισθώσεις:

Στοιχεία ενεργητικού που εκμισθώνονται βάσει λειτουργικών μισθώσεων περιλαμβάνονται στα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία ή στις επενδύσεις σε ακίνητα στον ισολογισμό και αποσβένονται κατά τη διάρκεια της αναμενόμενης ωφέλιμης ζωής τους, σύμφωνα με παρόμοια ιδιότητα ενσώματα πάγια. Το έσοδο από ενοίκια (μετά την αφαίρεση των κινήτρων που παραχωρήθηκαν σε μισθωτές) αναγνωρίζεται σύμφωνα με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της περιόδου μίσθωσης.

2.2.16 Φόρος εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος αποτελείται από τον τρέχοντα φόρο και τον αναβαλλόμενο φόρο.

(i) Τρέχουσα φορολογία

Ο φόρος εισοδήματος επί των κερδών υπολογίζεται με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία και αναγνωρίζεται ως έξοδο την περίοδο κατά την οποία προκύπτουν τα κέρδη.

(ii) Αναβαλλόμενη φορολογία

Ο αναβαλλόμενος φόρος υπολογίζεται στο σύνολό του, με τη μέθοδο της υποχρέωσης (liability method), επί των προσωρινών διαφορών που προκύπτουν μεταξύ της φορολογικής βάσης των στοιχείων του ενεργητικού και υποχρεώσεων και της λογιστικής

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

τους αξίας στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις επιμετρώνται χρησιμοποιώντας τους φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να εφαρμοστούν στην περίοδο κατά την οποία θα τακτοποιηθεί η απαίτηση ή υποχρέωση, λαμβάνοντας υπόψη τους φορολογικούς συντελεστές (και φορολογικούς νόμους) που έχουν θεσπιστεί ή ουσιαδώς θεσπιστεί, μέχρι την ημερομηνία του ισολογισμού. Οι κυριότερες προσωρινές διαφορές προκύπτουν από την απομείωση/αποτίμηση των δανείων, από τις φορολογικές ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+, από ζημιές πωλήσεων και οριστικών διαγραφών δανείων, από τις αποσβέσεις των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, από τις αποτιμήσεις σε εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα, από συντάξεις και λοιπές παροχές αποχώρησης προς το προσωπικό, και από την αποτίμηση ορισμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αναγνωρίζονται όταν αναμένεται ότι μελλοντικό φορολογητέο κέρδος θα είναι διαθέσιμο έναντι του οποίου οι προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Το λογιστικό υπόλοιπο των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων εξετάζεται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς και μειώνεται στον βαθμό που δεν είναι πλέον πιθανό ότι επαρκή φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα ώστε να επιτρέψουν την ανάκτηση ολόκληρης ή μέρους της απαίτησης. Κάθε τέτοια μείωση αντλογίζεται στο βαθμό που καθίσταται πιθανό ότι επαρκή φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα. Ο Όμιλος αναγνωρίζει τις μη λογιστικοποιημένες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη τα οποία θα επιτρέψουν την ανάκτηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων.

Ο αναβαλλόμενος φόρος, που σχετίζεται με χρεωστικούς τίτλους που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση και των μέσων αντιστάθμισης ταμειακών ροών που αναγνωρίζονται στην κατάσταση συνολικών εσόδων, αναγνωρίζεται επίσης στην κατάσταση συνολικών εσόδων, και μεταφέρεται μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων μαζί με το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημιά.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις επί των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών αναγνωρίζονται ως στοιχείο ενεργητικού, όταν είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι ζημιές.

(iii) Αβέβαιες φορολογικές θέσεις

Ο Όμιλος προσδιορίζει κι αξιολογεί όλες τις σημαντικές φορολογικές του θέσεις, συμπεριλαμβανομένων κι αυτών που τυχόν ενέχουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, για όλες τις φορολογικές χρήσεις που υπόκεινται σε αξιολόγηση (ή όταν η εκδίκαση της υπόθεσης βρίσκεται σε εξέλιξη) από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές. Κατά την εκτίμηση των φορολογικών θέσεων, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες, ο Όμιλος αξιολογεί όλα τα αποδεικτικά στοιχεία (εγκύκλιοι του υπουργείου οικονομικών, μεμονωμένες δικαστικές αποφάσεις, φορολογική νομοθεσία, παλαιότερες διοικητικές πρακτικές, γνωμοδοτήσεις που άπτονται φορολογικών και νομικών θεμάτων, κλπ) στο βαθμό που αυτά είναι κατάλληλα για τα δεδομένα και τις συνθήκες της υπό εξέταση συναλλαγής/υπόθεσης του Ομίλου.

Επιπροσθέτως, οι εκτιμήσεις σε ό,τι αφορά την αναγνώριση πρόβλεψης έναντι πιθανής δυσμενούς εξέλιξης των φορολογικών θέσεων, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από γνωμοδοτήσεις που λαμβάνονται από εσωτερικούς και εξωτερικούς νομικούς συμβούλους. Για φορολογικές υποθέσεις οι οποίες ενέχουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, ο Όμιλος, για κάθε συναλλαγή ξεχωριστά, ή συνολικά ως ομάδα, ανάλογα με το ποια προσέγγιση εκτιμά καλύτερα το πιθανό αποτέλεσμα κάνοντας χρήση της μεθόδου της «αναμενόμενης αξίας» (σταθμισμένης βάσει πιθανοτήτων), σχηματίζει: (α) πρόβλεψη για εισπρακτέα φορολογική απαίτηση η οποία αφορά ποσό που έχει ήδη αναγνωριστεί και καταβληθεί ως φόρος εισοδήματος, αλλά η εκδίκαση του εκκρεμεί, ή (β) υποχρέωση για ποσά φόρων που αναμένεται να πληρωθούν στις φορολογικές αρχές. Ο Όμιλος παρουσιάζει στον ισολογισμό του όλα τα αβέβαια ποσά φόρου ως τρέχουσες ή αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις ή απαιτήσεις.

Ο Όμιλος, κατά γενικό κανόνα, έχει επιλέξει να αποκτά για τις ελληνικές εταιρείες του Ομίλου ένα «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό», το οποίο εκδίδεται αφού πραγματοποιηθεί ο φορολογικός έλεγχος από τον ίδιο τακτικό ελεγκτή ή την ελεγκτική εταιρεία που ελέγχει και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό και τη σχετική φορολογική νομοθεσία, καθώς και για τις ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις για τις εταιρείες του Ομίλου, παρατίθενται στη σημείωση 13.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

2.2.17 Παροχές στο προσωπικό

(i) Βραχυπρόθεσμες παροχές

Βραχυπρόθεσμες παροχές στους εργαζόμενους είναι αυτές που αναμένεται να εκκαθαριστούν στο σύνολό τους εντός δώδεκα μηνών μετά το τέλος της ετήσιας περιόδου αναφοράς κατά την οποία οι εργαζόμενοι παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες και αναγνωρίζονται ως έξοδο κατά την διάρκεια που αυτές οι υπηρεσίες παρέχονται.

(ii) Συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις

Ο Όμιλος παρέχει ορισμένα προγράμματα συνταξιοδότησης καθορισμένων εισφορών. Οι ετήσιες εισφορές που καταβάλλει ο Όμιλος επενδύονται και τοποθετούνται σε ειδικές κατηγορίες χρηματοοικονομικών προϊόντων. Οι υπάλληλοι, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του προγράμματος, συμμετέχουν στην απόδοση των ανωτέρω επενδύσεων. Οι εισφορές του Ομίλου αναγνωρίζονται ως έξοδο στη χρήση κατά την οποία καταβάλλονται.

(iii) Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (SLSRI) και παροχές εξόδου από την υπηρεσία

Ο Όμιλος παρέχει μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών σε Ελλάδα, Βουλγαρία και Σερβία βάσει σχετικά παρεμφερών κανονιστικών πλαισίων. Σύμφωνα με την ισχύουσα εργατική νομοθεσία, ο Όμιλος σχηματίζει υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για υπαλλήλους που δικαιούνται εφάπαξ αποζημίωση, όταν αυτοί παραμένουν στην υπηρεσία μέχρι τη συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης. Η αποζημίωση αυτή υπολογίζεται βάσει των ετών υπηρεσίας και των απολαβών των υπαλλήλων κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησης. Το ποσό της υποχρέωσης σχηματίζεται βάσει αναλογιστικής μελέτης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της προβλεπόμενης πιστωτικής μονάδας. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, το κόστος για αποζημίωση εξόδου από την υπηρεσία αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια των χρόνων υπηρεσίας των υπαλλήλων, σύμφωνα με αναλογιστικές αποτιμήσεις που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο.

Η υποχρέωση της αποζημίωσης εξόδου από την υπηρεσία υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών εκροών, χρησιμοποιώντας επιτόκια ομολόγων υψηλής πιστωτικής διαβάθμισης. Σε χώρες όπου τα δεδομένα της αγοράς για τέτοια ομόλογα δεν είναι επαρκή, χρησιμοποιούνται οι αποδόσεις κυβερνητικών ομολόγων. Το νόμισμα και οι όροι λήξης των ομολόγων που χρησιμοποιούνται είναι σύμφωνα με το νόμισμα και την εκτιμώμενη διάρκεια της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία. Τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν από τον υπολογισμό της αποζημίωσης αποχώρησης για τον Όμιλο αναγνωρίζονται απευθείας στα λουπά αποτελέσματα χρήσης την περίοδο που προκύπτουν και δεν μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε μεταγενέστερες περιόδους.

Ο τόκος στην υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία και το κόστος υπηρεσίας που αποτελείται από το τρέχων κόστος υπηρεσίας, το κόστος υπηρεσίας παρελθόντων ετών και τα κέρδη/ ζημιές διακανονισμού της υποχρέωσης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Για τον υπολογισμό της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, ο Όμιλος επιπλέον λαμβάνει υπόψη πιθανές αποχωρήσεις προσωπικού προ της κανονικής συνταξιοδότησης βάσει των όρων προηγούμενων προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου.

Οι παροχές εξόδου από την υπηρεσία είναι πληρωτέες όταν η απασχόληση του εργαζομένου τερματίζεται από τον Όμιλο πριν από την κανονική ημερομηνία συνταξιοδότησης, όταν ένας εργαζόμενος δέχεται προσφορά παροχών σε αντάλλαγμα για τον οικειοθελή τερματισμό της απασχόλησής του (συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δίνονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου του Ομίλου). Ο Όμιλος αναγνωρίζει παροχές εξόδου από την υπηρεσία το συντομότερο μεταξύ των παρακάτω ημερομηνιών: (α) όταν ο Όμιλος δεν έχει τη δυνατότητα να αποσύρει πλέον την προσφορά αυτών των παροχών και (β) όταν ο Όμιλος αναγνωρίζει το κόστος μίας αναδιάρθρωσης που περιλαμβάνει την πληρωμή των παροχών εξόδου από την υπηρεσία. Σε περίπτωση που μία προσφορά γίνεται για να ενθαρρύνει την οικειοθελή αποχώρηση, οι παροχές εξόδου από την υπηρεσία επιμετρώνται βάσει του αριθμού των εργαζομένων που αναμένεται να αποδεχτούν την προσφορά. Παροχές εξόδου από την υπηρεσία που καθίστανται καταβλητέες σε περισσότερο από 12 μήνες από το τέλος της περιόδου αναφοράς προεξοφλούνται σε παρούσα αξία.

(iv) Παροχές για συμμετοχή στα κέρδη (βασισμένες στην απόδοση των υπαλλήλων)

Η Διοίκηση του Ομίλου περιοδικά και κατά βούληση, ανταμείβει με μετρητά (bonus) τους υπαλλήλους με υψηλή απόδοση. Παροχές σε μετρητά (bonus), οι οποίες απαιτούν μόνο την έγκριση της Διοίκησης, αναγνωρίζονται ως δεδουλευμένα έξοδα προσωπικού. Η διανομή κερδών στους υπαλλήλους, για την οποία απαιτείται έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, αναγνωρίζεται ως έξοδο κατά τη χρήση που εγκρίνεται από τους μετόχους του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(ν) Παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους (βασισμένες στην απόδοση των υπαλλήλων)

Η Διοίκηση του Ομίλου ανταμείβει περιοδικά και κατά βούληση τους υπαλλήλους με δωρεάν μετοχές και δικαιώματα προαίρεσης αγοράς μετοχών. Οι παροχές σε μετοχές που δε συνδέονται με την απόδοση των υπαλλήλων, κατοχυρώνονται κατά την περίοδο στην οποία χορηγούνται. Οι παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους που συνδέονται με την επίτευξη ορισμένων στόχων και τη συμπλήρωση ορισμένου χρόνου υπηρεσίας, κατοχυρώνονται μόνο εάν πληρούνται και οι δύο ανωτέρω προϋποθέσεις.

Η εύλογη αξία των μετοχών που χορηγούνται αναγνωρίζεται ως έξοδο προσωπικού με αντίστοιχη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου (ονομαστική αξία) και της διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

Η εύλογη αξία των δικαιωμάτων προαίρεσης αγοράς μετοχών, αναγνωρίζεται ως έξοδο προσωπικού με αντίστοιχη αύξηση μη-διανεμόμενου αποθεματικού κατά την περίοδο κατοχύρωσης αυτών. Οι εισπράξεις μετά την αφαίρεση σχετικών εξόδων συναλλαγής, πιστώνονται στο μετοχικό κεφάλαιο (ονομαστική αξία) και στη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο κατά την άσκηση των δικαιωμάτων προαίρεσης, με μεταφορά του μη-διανεμόμενου αποθεματικού στη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

2.2.18 Περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς

Τα γήπεδα και κτίρια που αποκτούνται από πλειστηριασμούς για ανάκτηση απομειωμένων δανείων, περιλαμβάνονται στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού», εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά. Τα εν λόγω αποκτηθέντα πάγια στοιχεία κατέχονται προσωρινά για πώληση και αναγνωρίζονται στο χαμηλότερο ποσό μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας, η οποία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, στα συνήθη πλαίσια των εργασιών, μειωμένη με τα απαραίτητα κόστη για την πραγματοποίηση της πώλησης.

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο Όμιλος, στο πλαίσιο της λειτουργίας του, κάνει χρήση των περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται από πλειστηριασμούς, αυτά μπορεί να μεταφερθούν στα ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια ή στις επενδύσεις σε ακίνητα, ως ενδείκνυται.

Τα κέρδη ή ζημιές από την πώληση αυτών των στοιχείων περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.2.19 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Τα συνδεδεμένα μέρη του Ομίλου περιλαμβάνουν:

- (α) την οικονομική οντότητα πού ασκεί έλεγχο πάνω στον Όμιλο και τις οικονομικές οντότητες που ελέγχονται, ελέγχονται από κοινού ή επηρεάζονται σημαντικά από αυτή την οικονομική οντότητα, καθώς και τα βασικά μέλη της Διοίκησης αυτής και τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα,
- (β) την οικονομική οντότητα που ασκεί σημαντική επιρροή στον Όμιλο και τις οικονομικές οντότητες που ελέγχονται από αυτήν την οικονομική οντότητα,
- (γ) τα βασικά μέλη της Διοίκησης του Ομίλου, τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα, και τις οικονομικές οντότητες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από τα παραπάνω πρόσωπα,
- (δ) τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου, και
- (ε) τις συνδεδεμένες εταιρείες.

Οι συναλλαγές παρόμοιας φύσης παρουσιάζονται σε συγκεντρωτική βάση. Όλες οι τραπεζικές συναλλαγές που διενεργούνται με συνδεδεμένα μέρη, είναι μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών και γίνονται με καθαρά εμπορικούς όρους.

2.2.20 Προβλέψεις

Οι προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν ο Όμιλος έχει μια υπάρχουσα νομική ή τεκμηριωμένη υποχρέωση ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος, ο διακανονισμός της οποίας και το ποσό αυτής μπορούν να εκτιμηθούν με αξιοπιστία και απαιτεί την εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικό όφελος.

Το ποσό που αναγνωρίζεται ως πρόβλεψη αποτελεί την καλύτερη δυνατή εκτίμηση της δαπάνης που απαιτείται, για να διακανονιστεί η παρούσα δέσμευση σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που αφορούν το ποσό μιας τέτοιας δαπάνης.

Οι προβλέψεις επανεξετάζονται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς και αναπροσαρμόζονται προκειμένου να αντιπροσωπεύουν την καλύτερη δυνατή εκτίμηση. Αν μεταγενέστερα δεν είναι πλέον πιθανό ότι για να διακανονιστεί η δέσμευση θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικά οφέλη, τότε η πρόβλεψη αντιλογίζεται.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

2.2.21 Πληροφόρηση ανά επιχειρηματικό τομέα

Ο επιχειρηματικός τομέας είναι ένα ξεχωριστό τμήμα του Ομίλου που δραστηριοποιείται στην παροχή προϊόντων ή υπηρεσιών, οι οποίες μπορεί να αποφέρουν έσοδα και να δημιουργήσουν έξοδα, εντός ενός συγκεκριμένου οικονομικού περιβάλλοντος. Οι επιχειρηματικοί τομείς καθορίζονται βάσει των εσωτερικών αναφορών σχετικά με τα λειτουργικά αποτελέσματα των τμημάτων του Ομίλου, που επιβλέπει ο επικεφαλής λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων και χρησιμοποιούνται για τη διάθεση των πόρων και την αξιολόγηση της απόδοσής τους. Επικεφαλής λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων είναι η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού, η οποία είναι υπεύθυνη για την λήψη στρατηγικών αποφάσεων. Τα έσοδα, έξοδα και η απόδοση ανά τομέα περιλαμβάνουν και μεταφορές μεταξύ τομέων δραστηριοτήτων. Αυτές οι μεταφορές λογίζονται σε ανταγωνιστικές τιμές, οι οποίες είναι συναφείς με τις χρεώσεις σε μη συνδεδεμένους πελάτες για την παροχή παρόμοιων υπηρεσιών.

2.2.22 Μετοχικό κεφάλαιο

Οι κοινές και προνομιούχες μετοχές καταχωρούνται ως ίδια κεφάλαια. Τα έξοδα έκδοσης κοινών μετοχών ή δικαιωμάτων, μετά από φόρους, αναγνωρίζονται στα ίδια κεφάλαια αφαιρετικά του προϊόντος έκδοσης.

Η διανομή μερισμάτων αναγνωρίζεται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου, όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων. Τυχόν προμερίσματα αναγνωρίζονται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου όταν εγκριθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Όταν εταιρείες του Ομίλου αγοράζουν μετοχές της Τράπεζας (ίδιες μετοχές) το ποσό που καταβάλλεται, συμπεριλαμβανομένων και των άμεσα σχετιζόμενων εξόδων (μετά την αφαίρεση φόρου), αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια μέχρι την ακύρωση, επανέκδοση ή πώληση των μετοχών. Όταν οι ίδιες μετοχές πωλούνται ή επανεκδίδονται σε μεταγενέστερο στάδιο, οποιοδήποτε ποσό εισπραχθεί περιλαμβάνεται στα ίδια κεφάλαια.

2.2.23 Προνομίους τίτλοι

Οι προνομίους τίτλοι που εκδίδονται από τον Όμιλο καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια όταν δεν υπάρχει συμβατική υποχρέωση να κομιστούν στον κάτοχό τους ταμειακά διαθέσιμα ή κάποιο άλλο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού.

Τα επιπρόσθετα έξοδα που προκύπτουν από την έκδοση νέων προνομίους τίτλων καταχωρούνται στην καθαρή θέση ως μείωση του προϊόντος της έκδοσης, μετά από φόρους.

Η διανομή μερίσματος στους κατόχους προνομίους τίτλων, αναγνωρίζεται ως μείωση της καθαρής θέσης, κατά την ημερομηνία που αναγνωρίζονται ως πληρωτέα.

Όταν ο Όμιλος αγοράζει προνομίους τίτλους που εκδίδει, το ποσό που καταβάλλεται, συμπεριλαμβανομένων και των άμεσα σχετιζόμενων εξόδων (μετά την αφαίρεση φόρου), αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια. Στην περίπτωση που πωλούνται ή ακυρώνονται σε μεταγενέστερο στάδιο, οποιοδήποτε ποσό εισπραχθεί περιλαμβάνεται στα ίδια κεφάλαια.

2.2.24 Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και δεσμεύσεις για την παροχή πίστωσης

Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις

Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις αποτελούν συμβόλαια, με τα οποία ο εκδότης δεσμεύεται να αποζημιώσει τον κάτοχο του συμβολαίου για τη ζημιά που αυτός υφίσταται, σε περίπτωση που κάποιος καθορισμένος οφειλέτης αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τους όρους ενός χρεωστικού χρηματοπιστωτικού μέσου. Τέτοιες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις δίδονται σε τράπεζες, χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών για τη εξασφάλιση δανείων, υπεραναλήψεων και άλλων τραπεζικών πιστοδοτήσεων.

Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία. Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης, οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις επιμετρώνται στην υψηλότερη αξία μεταξύ του ποσού της πρόβλεψης απομείωσης και της αξίας που αναγνωρίστηκε αρχικά, μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις της προμήθειας που προέκυψε, οπότε υφίσταται.

Δεσμεύσεις για την παροχή πίστωσης

Οι δεσμεύσεις αποτελούν ανοίγματα εκτός ισολογισμού, με τα οποία ο Όμιλος δεσμεύεται, κατά τη διάρκεια της σύμβασης, να χορηγήσει ένα δάνειο με προκαθορισμένους όρους στον πελάτη. Τέτοιες συμβατικές δεσμεύσεις αντιπροσωπεύουν δεσμεύσεις για παροχή πίστωσης και πιστωτικών επιστολών και αποτελούν μέρος των συνήθων δανειακών δραστηριοτήτων του Ομίλου, για τις οποίες αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η πρόβλεψη απομείωσης για τα ανοίγματα εκτός ισολογισμού (χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και δεσμεύσεις) περιλαμβάνεται στις Λοιπές Υποχρεώσεις.

2.2.25 Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση και μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες

Τα μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού ταξινομούνται ως κατεχόμενα προς πώληση όταν η λογιστική τους αξία θα ανακτηθεί μέσω μίας συναλλαγής πώλησης αντί μέσω συνεχούς χρήσης. Ένα μη κυκλοφορούν στοιχείο ενεργητικού ταξινομείται ως κατεχόμενο προς πώληση, όταν είναι διαθέσιμο προς άμεση πώληση στην παρούσα κατάσταση του, υπόκειται σε όρους συνήθεις για πωλήσεις τέτοιων στοιχείων ενεργητικού και η πώληση θεωρείται πολύ πιθανή. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η διοίκηση έχει δεσμευτεί να πραγματοποιήσει την πώληση και ενεργώς προωθεί την πώληση του περιουσιακού στοιχείου σε μία τιμή που είναι λογική σε σχέση με την τρέχουσα εύλογη αξία. Η πώληση επιπλέον αναμένεται να πληροί τις προϋποθέσεις αναγνώρισης ως ολοκληρωμένη πώληση εντός ενός έτους από την ημερομηνία της ταξινόμησης. Πριν από την ταξινόμησή τους ως κατεχόμενα προς πώληση, τα στοιχεία ενεργητικού αποτιμώνται εκ νέου σύμφωνα με το σχετικό λογιστικό πρότυπο.

Τα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση κατόπιν αποτιμώνται στη χαμηλότερη αξία μεταξύ της λογιστικής τους αξίας και της εύλογης αξίας αφαιρουμένων των εξόδων πώλησης. Η ζημιά η οποία προκύπτει από την ανωτέρω επιμέτρηση αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα και μπορεί να αντλιογιστεί μελλοντικά. Όταν η ζημιά αφορά ομάδα στοιχείων που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση, αυτή κατανέμεται στα επιμέρους στοιχεία της ομάδας.

Ο Όμιλος παρουσιάζει τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες σε ξεχωριστή γραμμή στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων εάν μία εταιρεία του Ομίλου ή ένα τμήμα μίας εταιρείας του Ομίλου έχει πωληθεί ή έχει ταξινομηθεί ως κατεχόμενο προς πώληση και:

- (α) Αντιπροσωπεύει μία ξεχωριστή σημαντική δραστηριότητα ή γεωγραφική περιοχή λειτουργίας,
- (β) Είναι μέρος ενός μοναδικού σχεδίου πώλησης μίας ξεχωριστής σημαντικής δραστηριότητας ή γεωγραφικής περιοχής λειτουργίας, ή
- (γ) Αποτελεί μία θυγατρική η οποία αποκτήθηκε αποκλειστικά με σκοπό την μεταπώλησή της.

Τα κέρδη ή ζημιές από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες περιλαμβάνουν τα κέρδη ή ζημιές προ φόρων από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, τα κέρδη ή ζημιές προ φόρων λόγω πώλησης των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων ή λόγω επιμέτρησης αυτών στην εύλογη αξία, αφαιρουμένων των εξόδων της πώλησης και το φόρο των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων. Οι ενδοεταιρικές συναλλαγές μεταξύ συνεχιζόμενων και μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων παρουσιάζονται σε μικτή βάση στη κατάσταση αποτελεσμάτων. Κατά την ταξινόμηση, μιας εταιρείας του Ομίλου ως μη συνεχιζόμενη δραστηριότητα, ο Όμιλος αναμορφώνει τα στοιχεία των προηγούμενων περιόδων στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.2.26 Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα

Τα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα, περιλαμβάνουν μετρητά στο ταμείο, καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες που δεν υπόκεινται σε περιορισμούς, απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλες βραχυπρόθεσμες επενδύσεις υψηλής ρευστοποίησης, με αρχικές ημερομηνίες λήξης τριών ή λιγότερων μηνών.

2.2.27 Δραστηριότητες εμπιστευματοδόχου

Ο Όμιλος παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής, εταιρικής διαχείρισης, διαχείρισης επενδύσεων, καθώς και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε τρίτους. Αυτό προϋποθέτει από τον Όμιλο να λαμβάνει αποφάσεις για την κατανομή, αγορά και πώληση σχετικά με ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών μέσων. Ο Όμιλος λαμβάνει έσοδο αμοιβών για την παροχή των υπηρεσιών αυτών. Τα περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται υπό την ιδιότητα ως εμπιστευματοδόχου δεν αποτελούν περιουσιακά στοιχεία του Ομίλου και δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις. Επιπλέον, ο Όμιλος δεν εγγυάται για τις επενδύσεις αυτές και συνεπώς δεν είναι εκτεθειμένος σε οποιονδήποτε πιστωτικό κίνδυνο σε σχέση με αυτές.

2.3 Επίπτωση από σημαντικές αλλαγές στην εφαρμογή λογιστικών πολιτικών

2.3.1 Επίπτωση από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 16-Μισθώσεις

Ο Όμιλος εφάρμοσε τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 16 την 1 Ιανουαρίου 2019 οι οποίες αναλύονται περαιτέρω στη σημείωση 2.1.1. Η επίπτωση της μετάβασης στο νέο πρότυπο παρουσιάζεται παρακάτω.

Την 1 Ιανουαρίου 2019 ο Όμιλος αναγνώρισε δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού € 358 εκατ. και ισόποσες υποχρεώσεις από μισθώσεις, οι οποίες προκύπτουν από μισθώσεις ακινήτων και οχημάτων, χωρίς επίπτωση στα ίδια κεφάλαια. Η

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου, η οποία προκύπτει κατά κύριο λόγο από την αύξηση στα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού, αφορά μια μείωση περίπου κατά 13 μονάδες βάσης στο Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1) εφαρμόζοντας τις μεταβατικές εποπτικές διατάξεις (-10 μονάδες βάσης περίπου στο Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III - “fully loaded CET1”).

Σημειώνεται ότι € 132 εκατ. από τα προαναφερθέντα δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού και από τις αντίστοιχες υποχρεώσεις από μισθώσεις αφορούσαν ακίνητα που μισθώνονταν από την Grivalia. Κατόπιν της συγχώνευσης της Eurobank με την Grivalia (σημ. 23.2), τα παραπάνω στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεις αποαναγνωρίστηκαν εντός του δεύτερου τριμήνου του 2019, καθώς τα σχετικά ακίνητα μετατράπηκαν σε ιδιοχρησιμοποιούμενα περιουσιακά στοιχεία της ενοποιημένης οντότητας.

Αναφορικά με τη μεταγενέστερη επιμέτρηση, ο Όμιλος, ενεργώντας ως μισθωτής, εφαρμόζει τη μέθοδο κόστους για την επιμέτρηση των δικαιωμάτων χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού. Συνεπώς, το δικαίωμα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού επιμετρώνται στο κόστος μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης, όπως καθορίζονται σύμφωνα με το ΔΛΠ 36, και αναπροσαρμόζεται λόγω επαναμέτρησης της υποχρέωσης από μισθώσεις.

Αφετέρου, αναγνωρίζεται τόκος-έξοδο επί των υποχρεώσεων από μισθώσεις, ενώ το λογιστικό τους υπόλοιπο μειώνεται προκειμένου να αποτυπώνει τις καταβολές των μισθωμάτων. Σε περίπτωση επαναξιολογήσεων ή τροποποιήσεων, το λογιστικό υπόλοιπο των υποχρεώσεων από μισθώσεις επαναμετρώνται ώστε να αποτυπωθούν τα αναθεωρημένα μισθώματα. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι αποσβέσεις των δικαιωμάτων χρήσης ήταν € 41 εκατ. και οι τόκοι έξοδα που αναγνωρίστηκαν επί των υποχρεώσεων από μισθώσεις ήταν € 5 εκατ.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η συμφωνία μεταξύ των δεσμεύσεων από λειτουργικές μισθώσεις, όπως γνωστοποιήθηκαν σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 στις οικονομικές καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, και των υποχρεώσεων από μισθώσεις που αναγνωρίστηκαν σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16 την 1 Ιανουαρίου 2019:

	€ εκατ.
Μη ακυρώσιμα πληρωτέα λειτουργικά μισθώματα σύμφωνα με το ΔΛΠ 17	134
<u>Συμ:</u> Μελλοντικά συμβατικά πληρωτέα μισθώματα (πέραν της μη ακυρώσιμης περιόδου)	206
Σύνολο μελλοντικών συμβατικών πληρωτέων λειτουργικών μισθωμάτων	340
<u>Συμ:</u> Επανεκτίμηση της μισθωτικής περιόδου ⁽¹⁾	109
Προσαρμοσμένες συνολικές δεσμεύσεις από λειτουργικές μισθώσεις την 31 Δεκεμβρίου 2018	449
<u>Μείον:</u> Εξαιρούμενες βραχυπρόθεσμες μισθώσεις και μισθώσεις χαμηλής αξίας	(5)
<u>Μείον:</u> Εξαίρεση χαρτοσήμου, ΦΠΑ και των λοιπών φόρων από τα πληρωτέα μισθώματα	(20)
Μη προεξοφλημένες υποχρεώσεις από μισθώσεις την 31 Δεκεμβρίου 2018	424
<u>Μείον:</u> Επίπτωση προεξόφλησης των υποχρεώσεων από μισθώσεις χρησιμοποιώντας το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού την 1 Ιανουαρίου 2019	(66)
Σύνολο υποχρεώσεων από μισθώσεις που αναγνωρίστηκε την 1 Ιανουαρίου 2019 σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16	358

⁽¹⁾ Η επανεκτίμηση των συνολικών μελλοντικών συμβατικών πληρωτέων μισθωμάτων περιλαμβάνει κυρίως:

- α) συμβάσεις που λήγουν εντός του 2019 αλλά ο Όμιλος αναμένει να τις ανανεώσει και έχει επαναπροσδιορίσει την περίοδο μίσθωσης τους,
- β) συμβάσεις αορίστου διάρκειας για τις οποίες ο Όμιλος έχει καθορίσει την περίοδο που αναμένει να χρησιμοποιήσει το μισθωμένο στοιχείο ενεργητικού, και
- γ) επαναξιολόγηση των δικαιωμάτων επέκτασης και λήξης.

Δεν υπήρξε επίπτωση από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 16 στις μισθώσεις όπου ο Όμιλος είναι ο εκμισθωτής.

2.3.2 ΔΛΠ 40 Επενδύσεις σε ακίνητα – Επίπτωση λόγω αλλαγής λογιστικής πολιτικής για την επιμέτρηση των επενδυτικών ακινήτων σε εύλογη αξία

Το τέταρτο τρίμηνο του 2019, ο Όμιλος προχώρησε οικειοθελώς στην αλλαγή της λογιστικής πολιτικής επιμέτρησης των Επενδύσεων σε ακίνητα από τη μέθοδο κόστους στην μέθοδο της εύλογης αξίας σύμφωνα με το «ΔΛΠ 40 Επενδύσεις σε ακίνητα».

Ο Όμιλος θεωρεί πως η μέθοδος της εύλογης αξίας είναι επί του παρόντος καταλληλότερη για την επιμέτρηση του χαρτοφυλακίου των επενδυτικών ακινήτων του Ομίλου, το οποίο διευρύνθηκε σημαντικά κατόπιν της συγχώνευσης με την Grivalia, συνυπολογίζοντας επίσης τις θετικές προοπτικές της αγοράς ακινήτων. Ως εκ τούτου, η υιοθέτηση της μεθόδου της εύλογης αξίας παρέχει πιο σχετική και αξιόπιστη πληροφόρηση εφόσον αντικατοπτρίζει καλύτερα την τρέχουσα αξία χαρτοφυλακίου των επενδυτικών ακινήτων του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη» η παραπάνω αλλαγή στη λογιστική πολιτική για τις επενδύσεις σε ακίνητα του Ομίλου εφαρμόστηκε αναδρομικά. Οι παρακάτω πίνακες περιλαμβάνουν τις προσαρμογές που αναγνωρίζονται για κάθε στοιχείο των οικονομικών καταστάσεων την 1 Ιανουαρίου 2018, 31 Δεκεμβρίου 2018 και 31 Δεκεμβρίου 2019. Δεν συμπεριλαμβάνονται τα στοιχεία που δεν επηρεάζονται από τις αλλαγές.

Ενοποιημένος Ισολογισμός

	31 Δεκεμβρίου 2019			31 Δεκεμβρίου 2018			1 Ιανουαρίου 2018		
	Επενδύσεις σε ακίνητα με τη μέθοδο κόστους	Προσαρμογή με τη μέθοδο εύλογης αξίας	Όπως παρουσιάζεται	Όπως δημοσιεύτηκε	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα	Όπως δημοσιεύτηκε	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ									
Επενδύσεις σε ακίνητα	1.091	93	1.184	316	15	331	277	11	288
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	231	4	235	113	-	113	156	-	156
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	4.783	(17)	4.766	4.916	(2)	4.914	4.859	(1)	4.858
Σύνολο ενεργητικού	64.681	80	64.761	57.984	13	57.997	60.029	10	60.039
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ									
Λοιπές υποχρεώσεις	1.184	7	1.191	844	1	845	684	(0)	684
Σύνολο υποχρεώσεων	58.087	7	58.094	52.953	1	52.954	52.879	(0)	52.879
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ									
Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	(2.314)	73	(2.241)	(3.721)	12	(3.709)	(2.556)	10	(2.546)
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	6.594	73	6.667	5.031	12	5.043	7.150	10	7.160
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	64.681	80	64.761	57.984	13	57.997	60.029	10	60.039

Ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων

	31 Δεκεμβρίου 2019			31 Δεκεμβρίου 2018		
	Επενδύσεις σε ακίνητα με τη μέθοδο κόστους	Προσαρμογή με τη μέθοδο εύλογης αξίας	Όπως παρουσιάζεται	Όπως δημοσιεύτηκε	Αναμορφώσεις	Αναμορφωμένα
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	(6)	61	55	(2)	(13)	(15)
Λειτουργικά έσοδα	1.783	61	1.844	1.845	(13)	1.832
Λειτουργικά έξοδα	(912)	11	(901)	(879)	5	(874)
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων, προβλέψεων και εξόδων αναδιάρθρωσης	871	72	943	966	(8)	958
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(38)	6	(32)	(21)	12	(9)
Αναλογία κερδών από επενδύσεις σε συγγενείς	19	4	23	29	-	29
Κέρδη προ φόρου	78	82	160	232	4	236
Φόρος εισοδήματος	(10)	(21)	(31)	(76)	(2)	(78)
Καθαρά κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	68	61	129	156	2	158
Καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους	66	61	127	91	2	93
	€	€	€	€	€	€
Κέρδη ανά μετοχή						
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	0,02	0,02	0,04	0,04	0,00	0,04
Κέρδη ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες						
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	0,02	0,02	0,04	0,07	0,00	0,07

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

2.3.3 Επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα»

Ο Όμιλος υιοθέτησε το ΔΠΧΑ 9 στο πρώτο τρίμηνο του 2018, ενώ οι απαιτήσεις του Προτύπου εφαρμόστηκαν αναδρομικά μέσω της αναμόρφωσης του ισολογισμού του Ομίλου κατά την ημερομηνία μετάβασης την 1 Ιανουαρίου 2018. Η επίπτωση στις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9 αναγνωρίστηκε ως προσαρμογή των αποθεματικών και των αποτελεσμάτων εις νέο έναρξης της χρήσης, όπως εξηγείται παρακάτω.

Η επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, προ φόρων, ανήλθε σε € 1.090 εκατ. όπως απεικονίζεται στον κάτωθι πίνακα και οφειλόταν κατά κύριο λόγο στο Ελληνικό δανειακό χαρτοφυλάκιο, η επίπτωση του οποίου ανήλθε σε € 949 εκατ. Η μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των ίδιων κεφαλαίων που αναλογούν στους μετόχους κατά € 1.085 εκατ. η οποία αναγνωρίστηκε ως προσαρμογή του υπολοίπου έναρξης της 1 Ιανουαρίου 2018.

	Επίπτωση ΔΠΧΑ 9 € εκατ.
<i>Επίπτωση προερχόμενη από :</i>	
Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων	
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	(1.022)
- Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	(64)
Σύνολο απομείωσης	<u>(1.086)</u>
Ταξινόμηση και επιμέτρηση	(4)
Αντιστάθμιση	-
Συνολική επίπτωση του ΔΠΧΑ 9, προ φόρου	<u>(1.090)</u>
Αναβαλλόμενος φόρος	<u>5</u>
Συνολική επίπτωση του ΔΠΧΑ 9, μετά από φόρους	<u>(1.085)</u>

Ο Όμιλος, βασιζόμενος στην αξιολόγηση που είχε πραγματοποιηθεί από τη Διοίκηση την 1 Ιανουαρίου 2018, δεν είχε αναγνωρίσει αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ποσού € 300 εκατ. επί της συνολικής επίπτωσης λόγω της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, εκ των οποίων € 285 εκατ. περίπου αντιστοιχούσαν στην Τράπεζα και € 15 εκατ. περίπου αντιστοιχούσαν στις ελληνικές θυγατρικές της. Μέχρι και την 31 Δεκεμβρίου 2019, μετά από επαναξιολόγηση της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει το μέρος της ανωτέρω αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που αντιστοιχεί στην Τράπεζα, ενώ το ποσό που αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα της χρήσης 2019 ανέρχεται σε € 260 εκατ. (σημ. 13).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 στο αποθεματικό αναπροσαρμογής εύλογης αξίας και στα αποτελέσματα εις νέον έναρξης της χρήσης:

	Επίπτωση ΔΠΧΑ 9 € εκατ.
Ειδικά αποθεματικά	
Υπόλοιπο λήξης βάσει ΔΛΠ 39	8.005
<i>εκ των οποίων αποθεματικό διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων (AFS)</i>	282
Επαναμέτρηση βάσει κατηγοριών επιμέτρησης ΔΠΧΑ 9	4
Επαναμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει ΔΠΧΑ 9 χαρτοφυλακίου σε FVOCI	14
Αναβαλλόμενος φόρος	(4)
Επαναμέτρηση βάσει ΔΠΧΑ 9 των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων (μετά από φόρο)	(5)
Υπόλοιπο έναρξης βάσει ΔΠΧΑ 9	<u>8.014</u>
Αποτελέσματα εις νέον	
Υπόλοιπο λήξης βάσει ΔΛΠ 39	(10.561)
Επαναμέτρηση βάσει κατηγοριών επιμέτρησης ΔΠΧΑ 9	(8)
Επαναμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει ΔΠΧΑ 9 συμπεριλαμβανομένου του χαρτοφυλακίου σε FVOCI	(1.100)
Αναβαλλόμενος φόρος	9
Επαναμέτρηση βάσει ΔΠΧΑ 9 των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων (μετά από φόρο)	5
Υπόλοιπο έναρξης βάσει ΔΠΧΑ 9	<u>(11.655)</u>

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Εποπτικά κεφάλαια

Η επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια από την αρχική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9	Κατά την		
	31 Δεκεμβρίου 2017 κατά ΔΛΠ 39 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 Επίπτωση πλήρους εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 ΔΠΧΑ 9 μεταβατικές διατάξεις € εκατ.
Κεφάλαια κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	6.887	5.731	6.757
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	38.387	37.864	38.097
	%	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1)	17,9	15,1	17,7

Η κεφαλαιακή επίπτωση στον pro-forma δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 του Ομίλου (fully loaded CET 1 Capital ratio) την 1 Ιανουαρίου 2018, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024, λαμβάνοντας υπόψη την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία (σημ. 30), παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα :

Pro-forma πλήρης εφαρμογή Βασιλείας III με την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία	Κατά την		
	31 Δεκεμβρίου 2017 κατά ΔΛΠ 39 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 Επίπτωση πλήρους εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.	Επίπτωση εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.
Κεφάλαια κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	5.653	4.498	(1.155)
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	37.154	36.631	(523)
	%	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1)	15,2	12,3	(2,9)

Ο Όμιλος αποφάσισε να εφαρμόσει τη σταδιακή μέθοδο (phase-in approach) σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία (Κανονισμός ΕΕ 2017/2395) για την άμβλυνση των επιπτώσεων, από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, στα εποπτικά κεφάλαια. Σύμφωνα με τον ανωτέρω Κανονισμό, η μεταβατική περίοδος είναι πέντε έτη ενώ το ποσοστό της επίπτωσης που θα αναγνωρίζεται είναι 5% για το 2018 και 15%, 30%, 50% και 75% για τα επόμενα τέσσερα έτη (σημ. 4). Η πλήρης επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να απεικονιστεί την 1 Ιανουαρίου 2023.

3. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών

Κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών του Ομίλου, η Διοίκηση προβαίνει σε εκτιμήσεις και παραδοχές που ενδέχεται να επηρεάσουν τα ποσά των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, των εσόδων και εξόδων στις οικονομικές καταστάσεις, κατά τη διάρκεια του επόμενου οικονομικού έτους και τις γνωστοποιήσεις που τις συνοδεύουν. Οι εκτιμήσεις και οι παραδοχές αξιολογούνται διαρκώς και βασίζονται στις παρούσες συνθήκες, σε ιστορικά στοιχεία και σε άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των εκτιμήσεων για μελλοντικά γεγονότα, οι οποίες, με βάση τις παρούσες συνθήκες, θεωρούνται λογικές. Κάθε αναθεώρηση των εκτιμήσεων, αναγνωρίζεται μελλοντικώς. Οι κυριότεροι τομείς για τους οποίους ο Όμιλος προβαίνει σε εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών του αρχών αναλύονται παρακάτω:

3.1 Ζημίες απομείωσης για δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Επιμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών απαιτεί από τη Διοίκηση να ασκήσει σημαντική κρίση, και συγκεκριμένα την εκτίμηση του ποσού και του χρονοδιαγράμματος των μελλοντικών ταμειακών ροών καθώς και της αξίας των εξασφαλίσεων κατά τον προσδιορισμό των ζημιών απομείωσης και την εκτίμηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου. Αυτές οι εκτιμήσεις

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

προσδιορίζονται από πλήθος παραγόντων, μεταβολές στους οποίους μπορεί να οδηγήσουν σε σημαντικές αλλαγές στο χρονοδιάγραμμα και στο ποσό της πρόβλεψης απομείωσης για πιστωτικές ζημιές που πρέπει να αναγνωριστεί.

Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του Ομίλου είναι αποτέλεσμα σύνθετων μοντέλων με μια σειρά υποκείμενων υποθέσεων σχετικά με την επιλογή μεταβλητών δεδομένων και τις αλληλεξαρτήσεις τους. Τα στοιχεία των εν λόγω μοντέλων που θεωρούνται λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές περιλαμβάνουν:

Καθορισμός σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου

Το ΔΠΧΑ 9 δεν περιλαμβάνει ορισμό του τι συνιστά σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR). Η αξιολόγηση του κατά πόσο ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση πραγματοποιείται σε κάθε περίοδο αναφοράς λαμβάνοντας υπόψη κατά κύριο λόγο τη μεταβολή του κινδύνου αθέτησης κατά την εναπομένουσα διάρκεια του χρηματοπιστωτικού μέσου. Ο Όμιλος αξιολογεί κατά πόσο έχει πραγματοποιηθεί μια σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση βασιζόμενος σε ποιοτικές και ποσοτικές, εύλογες και βάσιμες πληροφορίες για τις μελλοντικές συνθήκες που απαιτούν την άσκηση σημαντικής κρίσης από τη Διοίκηση. Η εφαρμογή αυστηρότερων κριτηρίων θα μπορούσε να αυξήσει σημαντικά τον αριθμό των χρηματοοικονομικών μέσων που απαιτείται να μεταφερθούν στο Στάδιο 2.

Σχετικά με τα ανοίγματα σε δάνεια λιανικής τραπεζικής, το βασικό κριτήριο είναι η αλλαγή της πιθανότητας αθέτησης (PD) κατά την συνολική υπολειπόμενη διάρκεια του δανείου πάνω από τα όρια που έχουν οριστεί. Ο καθορισμός των συγκεκριμένων ορίων διαφέρει ανά χαρτοφυλάκιο, κατάσταση τροποποίησης (τροποποιημένο ή μη δάνειο), τύπο προϊόντος καθώς και ύψους της πιθανότητας αθέτησης κατά την αρχική αναγνώριση του δανείου. Σε γενικές γραμμές, τα όρια για δάνεια με χαμηλή πιθανότητα αθέτησης κατά την αρχική αναγνώριση είναι υψηλότερα σε σχέση με τα δάνεια που αξιολογήθηκαν με υψηλή πιθανότητα αθέτησης κατά την αρχική αναγνώριση.

Σύμφωνα με τον παραπάνω διαχωρισμό, την 31 Δεκεμβρίου 2019 και την 31 Δεκεμβρίου 2018 για τα δάνεια λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα, το εύρος των ορίων σχετικά με την πιθανότητα αθέτησης (PD) κατά την υπολειπόμενη διάρκεια δανείων, η υπέρβαση των οποίων συνιστά και ταξινόμηση του δανείου σε Στάδιο 2, αναλύονται ως :

Δάνεια λιανικής τραπεζικής	Εύρος ορίων SICR
Στεγαστικά δάνεια	30%-50%
Ενοποιήσεις δανειακών υποχρεώσεων	10%-80%
Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	10%-65%
Καταναλωτικά δάνεια	60%-100%

Για τα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων, οι καμπύλες PD κατά την αρχική αναγνώριση και της υπολειπομένης διάρκειας σε κάθε ημερομηνία αναφοράς αντιστοιχίζονται σε κατηγορίες πιστοληπτικής διαβάθμισης. Ακολούθως, τα σχετικά όρια SICR βασίζονται στην σύγκριση των πιστοληπτικών διαβαθμίσεων κατά την αρχική αναγνώριση και κατά την ημερομηνία αναφοράς, ενώ υποβαθμίσεις στην κατηγορία διαβάθμισης, αντιπροσωπεύουν αλλαγές στην πιθανότητα αθέτησης κατά την συνολική υπολειπόμενη διάρκεια του δανείου. Ο Όμιλος, όπως και στα δάνεια λιανικής τραπεζικής, κατηγοριοποιεί τα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων με βάση την κατηγορία του περιουσιακού στοιχείου, τον τύπο δανείου και την πιστοληπτική διαβάθμιση κατά την αρχική αναγνώριση.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019 και 31 Δεκεμβρίου 2018, για το χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικών δανείων στην Ελλάδα, τα όρια επιδείνωσης της πιστοληπτικής διαβάθμισης με βάση την ισχύουσα εσωτερική κλίμακα αξιολόγησης ανά δανειολήπτη, η υπέρβαση των οποίων συνιστά και ταξινόμηση του δανείου σε Στάδιο 2, παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες :

Κατηγορίες εσωτερικής αξιολόγησης των επιχειρηματικών δανείων	Εύρος ορίων SICR
1-2	Δύο έως τρεις βαθμίδες
3-4	Δύο ή περισσότερες βαθμίδες
5-8	Μία ή περισσότερες βαθμίδες

Προσδιορισμός των σεναρίων, των σταθμίσεων κάθε σεναρίου και των μακροοικονομικών παραγόντων

Για να επιτευχθεί ο στόχος της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, ο Όμιλος αξιολογεί μια σειρά πιθανών αποτελεσμάτων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9, εφαρμόζοντας τουλάχιστον τρία μακροοικονομικά σεναρία, δηλαδή βασικό, δυσμενές και αισιόδοξο, με τρόπο που εξασφαλίζει ένα αμερόληπτο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων αποτέλεσμα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Κάθε ένα από τα σενάρια βασίζεται στις παραδοχές της Διοίκησης σχετικά με τις μελλοντικές οικονομικές συνθήκες υπό τη μορφή μακροοικονομικών παραγόντων, παραγόντων σχετικών με την αγορά και λοιπών παραγόντων. Την 31 Δεκεμβρίου 2019 και 31 Δεκεμβρίου 2018, οι σταθμίσεις βάσει πιθανοτήτων για τα σενάρια που αναφέρονται παραπάνω και που εφαρμόζονται από τον Όμιλο στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών είναι 50% για το βασικό σενάριο και 25% για το δυσμενές και για το αισιόδοξο σενάριο αντίστοιχα.

Ο Όμιλος διασφαλίζει ότι οι εκτιμήσεις απομείωσης και οι μακροοικονομικές προβλέψεις που διενεργούνται για επιχειρηματικούς και εποπτικούς σκοπούς είναι απολύτως συνεπείς. Ως εκ τούτου, το βασικό σενάριο το οποίο εφαρμόζεται στον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών συμπίπτει με αυτό που χρησιμοποιείται στα πλαίσια της Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ICAAP), για σκοπούς επιχειρηματικού σχεδιασμού και για ασκήσεις εσωτερικής προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (internal stress testing). Επιπλέον, στην ανάπτυξη των μακροοικονομικών σεναρίων έχει ληφθεί υπόψη η εμπειρία που αποκτήθηκε κατά τη διενέργεια των ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων οι οποίες επιβλήθηκαν από τον επόπτη, ενώ οι προβλέψεις απομείωσης βασίστηκαν στην κατά ΔΠΧΑ 9 μεθοδολογία των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Σε ό,τι αφορά τις μακροοικονομικές παραδοχές, ο Όμιλος αξιολογεί συγκεκριμένο αριθμό ενδείξεων για την πρόβλεψη των παραμέτρων ρίσκου, και πιο συγκεκριμένα τους δείκτες τιμών οικιστικών και εμπορικών ακινήτων, αυτόν της ανεργίας και του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, το περιθώριο των ελληνικών κρατικών ομολόγων σε σχέση με το επιτόκιο αναφοράς Euribor και τον δείκτη πληθωρισμού, όπως επίσης επιτόκια και συναλλαγματικές ισοτιμίες. Σχετικά με τους κύριους μακροοικονομικούς δείκτες που χρησιμοποιούνται στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του δανειακού χαρτοφυλακίου στη Ελλάδα για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019 και 31 Δεκεμβρίου 2018, ο αριθμητικός μέσος όρος των σταθμισμένων βάσει πιθανοτήτων ετήσιων προβλέψεων των σεναρίων για τα επόμενα τέσσερα χρόνια μετά την ημερομηνία αναφοράς, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Κύριοι μακροοικονομικοί δείκτες	31 Δεκεμβρίου 2019	31 Δεκεμβρίου 2018
	Μέσος όρος (2020-2023) των ετήσιων προβλέψεων	Μέσος όρος (2019-2022) των ετήσιων προβλέψεων
Ρυθμός ανάπτυξης Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	2,47%	1,74%
Ποσοστό Ανεργίας	14,70%	17,72%
Δείκτης τιμών οικιστικών ακινήτων	3,96%	1,70%
Δείκτης τιμών εμπορικών ακινήτων	4,17%	2,20%

Τυχόν μεταβολές στα σενάρια και τις σταθμίσεις αυτών, στο αντίστοιχο σύνολο μακροοικονομικών μεταβλητών και στις παραδοχές που έγιναν σχετικά με αυτές τις μεταβλητές για τον χρονικό ορίζοντα της πρόβλεψης, θα είχαν σημαντική επίδραση στο ποσό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς. Τα μοντέλα και οι βασικές μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται στη μέτρηση της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς επικυρώνονται από τις αρμόδιες μονάδες του Ομίλου, οι οποίες είναι ανεξάρτητες από τη διαδικασία της ανάπτυξης των μοντέλων.

Ανάπτυξη μοντέλων αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων υπολογιστικών τύπων, της επιλογής των δεδομένων και των αλληλεξαρτήσεων

Για σκοπούς επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, ο Όμιλος πραγματοποιεί την απαραίτητη παραμετροποίηση του μοντέλου με βάση τα διάφορα δεδομένα που παρατηρούνται σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή (point-in-time) χρησιμοποιώντας μηνιαία διαστήματα. Οι υπολογισμοί αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς βασίζονται σε παραμέτρους δεδομένων, δηλαδή έκθεση κατά την αθέτηση (EAD), πιθανότητα αθέτησης (PD), ζημιά δεδομένης της αθέτησης (LGD), συντελεστή μετατροπής (CCF), κλπ., ενσωματώνοντας την άποψη της Διοίκησης για τις μελλοντικές συνθήκες. Ο Όμιλος καθορίζει επίσης τις συνδέσεις μεταξύ των μακροοικονομικών σεναρίων και των οικονομικών δεδομένων, όπως τα επίπεδα ανεργίας και τις αξίες των εξασφαλίσεων, καθώς και τις επιδράσεις αυτών στα PDs, EADs και LGDs.

Επιπλέον, ο καθορισμός των PDs δεν είναι συντηρητικός, αλλά αμερόληπτος και αντικειμενικός και ενσωματώνει σχετικές πληροφορίες για τις μελλοντικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των μακροοικονομικών σεναρίων. Τα παραμετρικά μοντέλα πρόβλεψης κινδύνου ενσωματώνουν έναν αριθμό μεταβλητών, όπως το ΑΕΠ, την ανεργία κλπ. που χρησιμοποιούνται ως ανεξάρτητες μεταβλητές για την επίτευξη της βέλτιστης πρόβλεψης. Τα μοντέλα βασίζονται σε λογιστικές παλινδρομήσεις και λειτουργούν κάτω από τα διαφορετικά μακροοικονομικά σενάρια και τις σχετικές αλλαγές και κλυδωνισμούς στο μακροοικονομικό περιβάλλον οι οποίες αντικατοπτρίζονται αναλόγως με μη γραμμικό τρόπο.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τμηματοποίηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού για τα οποία η αναμενόμενη πιστωτική ζημιά αξιολογείται σε συλλογική βάση

Ο Όμιλος κατατάσσει τα ανοίγματα του με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου κατά την αρχική αναγνώριση, τόσο για την εκτίμηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσο και για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων σε συλλογική βάση. Οι διαφορετικές κατηγορίες αποσκοπούν να καταγράψουν τις διαφορές στα PDs και στα ποσοστά ανάκτησης σε περίπτωση αθέτησης. Σε επόμενες περιόδους, ο Όμιλος επανεξετάζει την ομαδοποίηση των ανοιγμάτων του τουλάχιστον σε ετήσια βάση, προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι εν λόγω ομαδοποιήσεις παραμένουν ομοιογενείς ως προς την ανταπόκρισή τους στα κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου που έχουν εντοπιστεί. Τυχόν αναδιάταξη αντικατοπτρίζει την αντίληψη της Διοίκησης σχετικά με την αλλαγή του πιστωτικού κινδύνου που σχετίζεται με τα συγκεκριμένα ανοίγματα σε σύγκριση με την αρχική αναγνώριση.

Ανάπτυξη μοντέλων και προσαρμογές από την Διοίκηση (management overlays)

Ένα πλήθος πολύπλοκων μοντέλων έχει αναπτυχθεί ή τροποποιηθεί για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, ενώ ενδέχεται να απαιτούνται προσωρινές προσαρμογές από τη Διοίκηση για να ληφθούν υπόψη νέες εξελίξεις και διαθέσιμες πληροφορίες, οι οποίες δεν αντικατοπτρίζονται ακόμη στον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς μέσω των μοντέλων κινδύνου. Οι αλλαγές της εσωτερικής διαβάθμισης του αντισυμβαλλομένου, νέα ή αναθεωρημένα μοντέλα και δεδομένα ενδέχεται να επηρεάσουν σημαντικά την αναμενόμενη πιστωτική ζημιά. Τα μοντέλα διέπονται από το πλαίσιο επικύρωσης του Ομίλου, το οποίο αποσκοπεί στην εξασφάλιση ανεξάρτητης επαλήθευσης, και εγκρίνονται από την Επιτροπή Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου (Board Risk Committee – BRC).

Ανάλυση ευαισθησίας σε δανειακά χαρτοφυλάκια

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζεται η εκτιμώμενη επίπτωση στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του Ομίλου (συμπεριλαμβανομένων στοιχείων εκτός ισολογισμού), από πιθανές λογικές και συνδυασμένες αλλαγές στις προβλέψεις των κύριων μακροοικονομικών δεικτών για τα επόμενα 5 έτη (2020-2024 και 2019-2023), αντίστοιχα:

Την 31 Δεκεμβρίου 2019				Την 31 Δεκεμβρίου 2019			
Σενάριο ευαισθησίας				Επίπτωση			
Κύριοι μακροοικονομικοί δείκτες	Συνδυαστική αλλαγή %			σε € εκατ.		% πρόβλεψης	
	Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή		Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή	Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή
Αύξηση ΑΕΠ	+30%	-30%	αλλαγή στις ετήσιες προβλέψεις	Επιχειρηματικά δάνεια			
Δείκτης ανεργίας	-6,5%	+6,5%	αλλαγή στις ετήσιες προβλέψεις	Δάνεια λιανικής τραπεζικής			
Δείκτης τιμών ακινήτων (RRE/CRE)	+3%	-3%	αλλαγή στις προσαρμοσμένες αγοραίες τιμές ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση	Σύνολο Ομίλου			
				-34	33	-1,24	+1,24
				-61	70	-1,38	+1,57
				-95	103	-1,33	+1,44

Την 31 Δεκεμβρίου 2018				Την 31 Δεκεμβρίου 2018			
Σενάριο ευαισθησίας				Επίπτωση			
Κύριοι μακροοικονομικοί δείκτες	Συνδυαστική αλλαγή %			σε € εκατ.		% πρόβλεψης	
	Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή		Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή	Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή
Αύξηση ΑΕΠ	+30%	-30%	αλλαγή στις ετήσιες προβλέψεις	Επιχειρηματικά δάνεια			
Δείκτης ανεργίας	-6,5%	+6,5%	αλλαγή στις ετήσιες προβλέψεις	Δάνεια λιανικής τραπεζικής			
Δείκτης τιμών ακινήτων (RRE/CRE)	+2%	-2%	αλλαγή στις προσαρμοσμένες αγοραίες τιμές ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση	Σύνολο Ομίλου			
				-48	60	-1,47	+1,85
				-114	133	-1,99	+2,33
				-162	193	-1,80	+2,14

Σημειώνεται ότι η ανάλυση ευαισθησίας, όταν διενεργείται επί συγκεκριμένων σημαντικών παραμέτρων, μπορεί να παράσχει ουσιαστική πληροφόρηση μόνο για χαρτοφυλάκια στα οποία οι παράμετροι κινδύνου έχουν σημαντική επίδραση στο συνολικό πιστωτικό κίνδυνο ενός δανειακού χαρτοφυλακίου, ειδικά όταν τέτοιες αναλύσεις ευαισθησίας χρησιμοποιούνται και για εσωτερικούς σκοπούς διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου. Σε διαφορετική περίπτωση, η ανάλυση ευαισθησίας πάνω σε συγκεκριμένους συνδυασμούς κάποιων παραμέτρων κινδύνου δύναται να μην παράγει ουσιαστικά αποτελέσματα καθώς στην πραγματικότητα υπάρχουν αλληλεξαρτήσεις μεταξύ διαφόρων οικονομικών δεδομένων καθιστώντας οποιεσδήποτε αλλαγές στις παραμέτρους ως αλλαγές που συσχετίζονται με διαφόρους παράγοντες.

Ο Όμιλος επικαιροποιεί και εξετάζει τη λογικότητα και εκτελεί εκ των υστέρων έλεγχο των βασικών παραδοχών που χρησιμοποιούνται στη μεθοδολογία αξιολόγησης των SICR και ECL, τουλάχιστον σε ετήσια βάση ή νωρίτερα, βάσει διαφόρων γεγονότων και συνθηκών. Σ' αυτό το πλαίσιο, εξειδικευμένο και με εμπειρία προσωπικό από τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Κίνδυνων του Ομίλου παρακολουθεί τις παραμέτρους κινδύνου που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της αναμενομένης πιστωτικής ζημιάς. Επιπροσθέτως, ως μέρος του σαφώς καθορισμένου πλαισίου διακυβέρνησης, τυχόν αναθεωρήσεις στη μεθοδολογία εγκρίνονται από τις αρμόδιες επιτροπές του Ομίλου και τελικά από την Επιτροπή Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου (BRC).

3.2 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών μέσων

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων είναι η τιμή που μία οικονομική οντότητα θα λάμβανε κατά την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή θα κατέβαλε για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην κύρια (ή πιο συμφέρουσα) αγορά, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης και υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς (δηλ. τιμή εξόδου) ανεξαρτήτως εάν η τιμή αυτή είναι άμεσα παρατηρήσιμη ή προσδιορίζεται με τη χρήση άλλων κατάλληλων τεχνικών αποτίμησης.

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που δε διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, προσδιορίζεται χρησιμοποιώντας άλλες τεχνικές αποτίμησης οι οποίες περιλαμβάνουν τη χρήση μοντέλων αποτίμησης. Επιπρόσθετα, η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν έχουν συχνές συναλλαγές και η τιμολόγηση των οποίων χαρακτηρίζεται από μικρή διαφάνεια, είναι λιγότερο αντικειμενική και απαιτεί διαφόρων βαθμών κρίση, ανάλογα με την ρευστότητα, τη συγκέντρωση, την αβεβαιότητα των παραγόντων της αγοράς, τις παραδοχές για τις τιμές και τους λοιπούς κινδύνους που επηρεάζουν το εν λόγω χρηματοοικονομικό μέσο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι εύλογες αξίες εκτιμώνται βάσει παρατηρήσιμων δεδομένων παρόμοιων χρηματοοικονομικών μέσων ή χρησιμοποιώντας άλλες τεχνικές αποτίμησης.

Τα μοντέλα αποτίμησης που χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο περιλαμβάνουν μεθόδους παρούσας αξίας και άλλα μοντέλα που βασίζονται κυρίως σε παρατηρήσιμα δεδομένα, και σε μικρότερο βαθμό σε μη παρατηρήσιμα, προκειμένου ο προσδιορισμός της εύλογης αξίας να παραμένει αξιόπιστος.

Τα μοντέλα αποτίμησης χρησιμοποιούνται κυρίως για την αποτίμηση εξωχρηματιστηριακών παραγώγων και τίτλων που επιμετρώνται σε εύλογη αξία.

Όπου χρησιμοποιούνται τεχνικές αποτίμησης για τον καθορισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, αυτές επικυρώνονται και εξετάζονται περιοδικά από αρμόδιο προσωπικό, τα οποίο είναι ανεξάρτητο από το προσωπικό που τις ανέπτυξε. Όλα τα μοντέλα πιστοποιούνται πριν τη χρησιμοποίησή τους και προσαρμόζονται έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι τα παραγόμενα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά δεδομένα και τις συγκριτικές τιμές αγοράς. Οι κύριες παραδοχές και εκτιμήσεις που λαμβάνονται υπόψη από την Διοίκηση όταν χρησιμοποιείται ένα μοντέλο αποτίμησης περιλαμβάνουν:

- την πιθανότητα και το χρόνο πραγματοποίησης των μελλοντικών ταμειακών ροών,
- την επιλογή του κατάλληλου προεξοφλητικού επιτοκίου, που βασίζεται στην εκτίμηση ως προς το ποιο θα ήταν το κατάλληλο περιθώριο επιτοκίου επί του επιτοκίου μηδενικού κινδύνου ενός συμμετέχοντος στην αγορά και
- την άσκηση κρίσης για τον καθορισμό του μοντέλου που θα χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό της εύλογης αξίας.

Όπου είναι δυνατό, τα μοντέλα χρησιμοποιούν μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα. Ωστόσο, σε παράγοντες όπως ο πιστωτικός κίνδυνος (τόσο του Ομίλου όσο και του αντισυμβαλλόμενου), οι μεταβλητότητες (volatilities) και οι συσχετίσεις (correlations), απαιτείται η εκτίμηση της Διοίκησης, προκειμένου οι προσδιοριζόμενες εύλογες αξίες να αντανakλούν την αβεβαιότητα που υπάρχει ως αποτέλεσμα της έλλειψης σχετικών δεδομένων της αγοράς. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στις αποτιμήσεις που βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα είναι εγγενώς αβέβια, εξαιτίας της περιορισμένης πληροφόρησης ή της απουσίας τρεχόντων δεδομένων της αγοράς. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις θα υπάρχουν κάποια διαθέσιμα ιστορικά δεδομένα στα οποία μπορεί να βασιστεί η επιμέτρηση της εύλογης αξίας, και συνεπώς ακόμη και όταν χρησιμοποιούνται μέθοδοι αποτίμησης που βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα, οι προσδιοριζόμενες εύλογες αξίες θα βασίζονται, κατά ένα περιορισμένο βαθμό σε παρατηρήσιμα δεδομένα.

Πληροφορίες σχετικά με την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων παρατίθενται στη σημ. 5.3.

3.3 Ταξινόμηση χρηματοοικονομικών μέσων

Ο Όμιλος προβαίνει σε σημαντικές εκτιμήσεις κατά την αξιολόγηση της ταξινόμησης των χρηματοοικονομικών μέσων και ειδικότερα στα ακόλουθα πεδία:

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Αξιολόγηση επιχειρηματικού μοντέλου

Ο Όμιλος ασκεί κρίση για να καθορίσει το κατάλληλο επίπεδο στο οποίο το επιχειρηματικό μοντέλο θα αξιολογηθεί. Κατά την αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου των χρηματοοικονομικών μέσων, αυτά ομαδοποιούνται (σε επιχειρηματικούς τομείς) σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο διαχείρισής τους με σκοπό την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων του Ομίλου. Σε γενικές γραμμές, η αξιολόγηση πραγματοποιείται σε επίπεδο επιχειρηματικής μονάδας τόσο για τα δανειακά ανοίγματα όσο και για τους χρεωστικούς τίτλους, περιλαμβανομένων και των τίτλων ομολόγων που εκδοθήκαν για λόγους τιτλοποίησης από εταιρείες ειδικού σκοπού οι οποίες συστήθηκαν από τον Όμιλο. Ωστόσο, τα χρηματοοικονομικά μέσα είναι δυνατόν να ομαδοποιηθούν περαιτέρω με βάση την επιχειρηματική στρατηγική/περιφέρεια κ.ο.κ.

Κατά την αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου των χρηματοοικονομικών μέσων, ο Όμιλος αξιολογεί τις πωλήσεις που πραγματοποιήθηκαν σε προγενέστερες περιόδους και εκτιμά τη μελλοντική τους εξέλιξη. Ανάλογα με το στόχο, το αποδεκτό επίπεδο και τη συχνότητα των πωλήσεων, ασκείται κρίση στο κατά πόσο αυτές επιδρούν στο επιχειρηματικό μοντέλο που αποσκοπεί στη διακράτηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού μέχρι τη λήξη.

Αξιολόγηση ελέγχου συμβατικών ταμειακών ροών που αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων (SPPI test)

Ο Όμιλος διενεργεί την αξιολόγηση του SPPI τόσο για τα δανειακά ανοίγματα όσο και τους χρεωστικούς τίτλους, περιλαμβανομένων και των τίτλων ομολόγων που εκδοθήκαν για λόγους τιτλοποίησης από εταιρείες ειδικού σκοπού οι οποίες συστήθηκαν από τον Όμιλο, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν δυνητικά να οδηγήσουν στην αποτυχία του ελέγχου. Οι αρμόδιες επιχειρηματικές μονάδες ασκούν κρίση κατά την αξιολόγηση ως προς το εάν συγκεκριμένοι συμβατικοί όροι επηρεάζουν σημαντικά τις μελλοντικές ταμειακές ροές. Ως εκ τούτου, για την αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού χωρίς το δικαίωμα αναγωγής, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη από κοινού κριτήρια όπως την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων, τους δείκτες LTV (Loan-to-Value) και DSCR (Debt-Service-Coverage Ratio) καθώς επίσης και την ύπαρξη εταιρικών και προσωπικών εγγυήσεων. Επιπροσθέτως, για να αξιολογήσει εάν το τροποποιημένο στοιχείο της διαχρονικής αξίας του χρήματος (modified time value of money element) εισάγει μεταβλητότητα στις ταμειακές ροές, ο Όμιλος διενεργεί μια ποσοτική άσκηση (όπως περιγράφεται στη σημείωση 2). Επιπλέον, ο Όμιλος αξιολογεί συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου η ύπαρξη όρων σχετικά με την απόδοση εκθέτου τον Όμιλο στον κίνδυνο του υπό χρηματοδότηση περιουσιακού στοιχείου παρά στον πιστωτικό κίνδυνο του πιστούχου.

Ο Όμιλος έχει δημιουργήσει ένα ισχυρό πλαίσιο για τη διενέργεια των απαραίτητων αξιολογήσεων σύμφωνα με τις πολιτικές του Ομίλου με σκοπό να διασφαλίσει την ορθή ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών μέσων, περιλαμβανομένων των αξιολογήσεων που διενεργούνται από πεπειραμένο προσωπικό τόσο για τα δανειακά ανοίγματα όσο και τους χρεωστικούς τίτλους.

3.4 Εκτιμήσεις για τον άσκηση ελέγχου σε άλλες εταιρείες

Η Διοίκηση εξασκεί κρίση προκειμένου να αξιολογήσει εάν ο Όμιλος έχει τον έλεγχο μίας άλλης εταιρείας περιλαμβανομένων των οικονομικών οντοτήτων ειδικής διάρθρωσης, βάσει των στοιχείων που συνιστούν τον έλεγχο, όπως αυτά παρουσιάζονται στην σημείωση 2.2.1(i).

(α) Θυγατρικές εταιρείες

Ο Όμιλος κατέχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου σε όλες τις θυγατρικές του εταιρείες, εκτός από την Hellenic Post Credit A.E. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση της άσκησης ελέγχου για την εν λόγω εταιρεία παρατίθενται στη σημείωση 23.1.

(β) Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ως μέρος των χρηματοδοτικών του δραστηριοτήτων και της στρατηγικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ο Όμιλος προβαίνει στην τιτλοποίηση περιουσιακών στοιχείων μέσω της σύστασης εταιριών ειδικού σκοπού, οι σχετικές δραστηριότητες των οποίων προκαθορίζονται από τον Όμιλο στα πλαίσια του αρχικού τους σχεδιασμού. Ο Όμιλος έχει έκθεση στη μεταβλητότητα των αποδόσεων των εταιριών αυτών μέσω της κατοχής χρεωστικών τίτλων που εκδίδουν ή μέσω των διαφόρων μορφών κάλυψης πιστωτικού κινδύνου που παρέχονται σε αυτές από τον Όμιλο βάσει των εκάστοτε συμβατικών όρων. Για να αξιολογήσει την ύπαρξη ελέγχου στις ανωτέρω εταιρείες ειδικού σκοπού, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη κατά πόσον μπορεί να επηρεάσει τις ουσιώδεις αποφάσεις που θα μπορούσαν να μεταβάλουν τις αποδόσεις τους. Συνεπώς, ο Όμιλος αξιολογεί ανά περίπτωση την σύνθεση των συναλλαγών τιτλοποίησης και τις αντίστοιχες συμβατικές συμφωνίες προκειμένου να αποφασίσει αν ασκεί έλεγχο σε αυτές τις εταιρείες ειδικού σκοπού.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος συμμετέχει στον αρχικό σχεδιασμό διαφόρων αμοιβαίων κεφαλαίων προκειμένου να παρέχει στους πελάτες του επενδυτικές ευκαιρίες. Ο Όμιλος λειτουργεί κυρίως ως διαχειριστής κεφαλαίων, λαμβάνοντας αποφάσεις εντός του προκαθορισμένου εποπτικού πλαισίου. Συνεπώς, ο Όμιλος έχει καταλήξει ότι δεν ελέγχει αυτά τα αμοιβαία κεφάλαια.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης που συμμετέχει ο Όμιλος, είτε αυτές ενοποιούνται είτε όχι, παρατίθενται στη σημείωση 25.

3.5 Φόρος εισοδήματος

Ο Όμιλος υπόκειται σε φόρο εισοδήματος σε διάφορες χώρες και προβαίνει σε εκτιμήσεις για τον προσδιορισμό της υποχρέωσης αυτού. Επίσης, ο Όμιλος αναγνωρίζει υποχρεώσεις για θέματα που ενδεχομένως ανακύψουν από φορολογικούς ελέγχους, βάσει των εκτιμήσεων για το κατά πόσο αυτά θα επιφέρουν επιπρόσθετους φόρους ή για την έκβαση φορολογικών δικαστικών υποθέσεων. Εάν υπάρχει διαφορά μεταξύ του τελικού φόρου των ανωτέρω περιπτώσεων και των ποσών που αναγνωρίστηκαν αρχικά, τότε αυτή θα επηρεάσει τις φορολογικές και τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις του Ομίλου, κατά την περίοδο προσδιορισμού του τελικού φόρου. Περαιτέρω πληροφόρηση σχετικά με τα ανωτέρω παρέχεται στη σημ. 13.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος αναγνωρίζει αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές και οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Συνεπώς, η αναγνώριση των ανωτέρω αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων περιλαμβάνει την διενέργεια εκτιμήσεων σχετικά με τη μελλοντική χρηματοοικονομική επίδοση των εταιριών του Ομίλου στις οποίες, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, έχουν αναγνωρισθεί. Ειδικότερα, ο προσδιορισμός των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που μπορούν να αναγνωριστούν, απαιτεί τη διενέργεια σημαντικών εκτιμήσεων για το χρόνο επίτευξης και το ύψος των μελλοντικών φορολογητέων κερδών. Κατά την διενέργεια αυτών των εκτιμήσεων, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων της πρόβλεψης της Διοίκησης για τα μελλοντικά φορολογητέα έσοδα και της φορολογικής νομοθεσίας σε κάθε χώρα.

Η σημαντικότερη εκτίμηση που διενεργείται από την Διοίκηση αφορά την αναγνώριση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που σχετίζονται με τις πραγματοποιηθείσες ζημιές στην Ελλάδα. Σε περίπτωση που, ο Όμιλος εκτιμήσει ότι δεν θα είναι σε θέση να ανακτήσει στο μέλλον ένα μέρος των αναγνωριζόμενων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το μη ανακτήσιμο ποσό θα επηρεάσει το υπόλοιπο των αναβαλλόμενων φόρων την χρονική στιγμή διενέργειας της ανωτέρω εκτίμησης.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο Όμιλος επανεξέτασε τις εκτιμήσεις του σχετικά με το ύψος των μελλοντικών φορολογητέων κερδών έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές και οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν και αξιολόγησε αναλόγως την ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βασιζόμενος (α) στο τριετές Επιχειρηματικό Σχέδιό του, το οποίο εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Μάρτιο 2019 και έχει υποβληθεί στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ), παρέχοντας τις προοπτικές σχετικά με την κερδοφορία του και την κεφαλαιακή του θέση για την περίοδο έως το τέλος του 2021 και (β) στην επικαιροποίηση αυτού του Σχεδίου το οποίο υποβλήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο και στο ΤΧΣ τον Δεκέμβριο του 2019 για την περίοδο μέχρι το τέλος του 2022. Η εφαρμογή του ανωτέρω Επιχειρηματικού Σχεδίου και της επικαιροποίησης του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από του κινδύνους και τις αβεβαιότητες που απορρέουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα καθώς και στις χώρες τις οποίες δραστηριοποιείται ο Όμιλος.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, ποσό € 2 εκατ. (2018 : € 63 εκατ.) έχει αναγνωρισθεί για αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις από μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, με βάση τις εκτιμήσεις και παραδοχές του Ομίλου, στον καλύτερο δυνατό βαθμό, όπως περιγράφονται παραπάνω. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου και τις εκτιμήσεις για την ανακτησιμότητα αυτών παρατίθενται στη σημ. 13.

3.6 Παροχές στο προσωπικό λόγω συνταξιοδότησης

Η παρούσα αξία των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης του προσωπικού εξαρτάται από παράγοντες που καθορίζονται σε αναλογιστική βάση με την χρήση διαφόρων παραδοχών, όπως το επιτόκιο προεξόφλησης και οι μελλοντικές μισθολογικές αυξήσεις. Οποιοσδήποτε αλλαγές σε αυτές τις παραδοχές θα επηρεάσουν τη λογιστική αξία των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης.

Ο Όμιλος καθορίζει το κατάλληλο επιτόκιο προεξόφλησης για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων στο τέλος κάθε χρόνου βάση των επιτοκίων εταιρικών ομολόγων υψηλής πιστωτικής διαβάθμισης. Σε χώρες όπου το βάθος αγοράς για τέτοια ομόλογα είναι ανεπαρκές, χρησιμοποιούνται οι αποδόσεις κυβερνητικών ομολόγων. Το νόμισμα και η διάρκεια των ομολόγων που χρησιμοποιούνται συνάδουν με το νόμισμα και την εκτιμώμενη διάρκεια των

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης. Το ποσοστό αύξησης των μισθών βασίζεται σε εκτιμήσεις σχετικά με μελλοντικό επίπεδο του πληθωρισμού και αντανακλά επίσης το σύστημα ανταμοιβών του Ομίλου και τις αναμενόμενες συνθήκες της αγοράς.

Οι υπόλοιπες παραδοχές για την υποχρέωση συνταξιοδότησης, όπως η μεταβολή του πληθωρισμού, βασίζονται εν μέρει στις εκάστοτε συνθήκες αγοράς.

Για πληροφορίες σχετικά με την ανάλυση ευαισθησίας των υποχρεώσεων λόγω εξόδου από την υπηρεσία, σε λογικά πιθανές, κατά τον χρόνο προετοιμασίας αυτών των οικονομικών καταστάσεων, αλλαγές στις προαναφερθείσες κύριες αναλογιστικές παραδοχές, βλέπε σημείωση 36.

3.7 Επενδύσεις σε ακίνητα

Οι επενδύσεις σε ακίνητα επιμετρούνται στην εύλογη αξία, όπως προσδιορίζεται από εξωτερικούς, ανεξάρτητους, πιστοποιημένους εκτιμητές σε ετήσια βάση.

Οι κυριότεροι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας σχετίζονται με τα έσοδα από ενοίκια υφιστάμενων μισθώσεων και παραδοχές σχετικά με τα έσοδα από ενοίκια από μελλοντικές μισθώσεις, λαμβανομένων υπόψιν των τρεχουσών συνθηκών που ισχύουν στην αγορά, τη χρονική διάρκεια της μίσθωσης, τα επιτόκια προεξόφλησης ή τους συντελεστές απόδοσης, τις τελικές αξίες, καθώς επίσης και το επίπεδο των μελλοντικών εξόδων συντήρησης και λοιπών λειτουργικών εξόδων.

Επιπρόσθετα, όταν η εύλογη αξία, προσδιορίζεται βάσει των τιμών αγοράς συγκρίσιμων συναλλαγών, τότε αυτές υπόκεινται σε κατάλληλες προσαρμογές έτσι ώστε να αντανακλούν τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες και τις εκτιμήσεις της Διοίκησης, στον καλύτερο δυνατό βαθμό, βασιζόμενη στις συμβουλές ανεξάρτητων εξωτερικών εκτιμητών σχετικά με τις μελλοντικές τάσεις των τιμών της αγοράς ακινήτων.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου παρατίθενται στη σημείωση 27.

3.8 Προβλέψεις και ενδεχόμενες υποχρεώσεις

Ο Όμιλος αναγνωρίζει προβλέψεις όταν έχει μια υπάρχουσα νομική ή τεκμηριωμένη υποχρέωση, είναι πιθανό ότι για να γίνει ο διακανονισμός της υποχρέωσης θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικό όφελος και το ποσό του διακανονισμού μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα.

Δεν αναγνωρίζεται πρόβλεψη και γνωστοποιείται μια ενδεχόμενη υποχρέωση στις περιπτώσεις που δεν είναι πιθανό να απαιτηθεί μια εκροή πόρων ώστε να γίνει ο διακανονισμός της υποχρέωσης, όταν το ποσό της υποχρέωσης δεν μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα ή στις περιπτώσεις τις οποίες η υποχρέωση θεωρείται πιθανή και έγκειται στην εκδήλωση ή μη ενός ή περισσότερων αβέβαιων μελλοντικών γεγονότων.

Με βάση την υποκειμενικότητα και την εγγενή αβεβαιότητα που συνεπάγεται ο προσδιορισμός της πιθανότητας και του ποσού των προαναφερθέντων εκροών, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη του έναν αριθμό από παράγοντες, όπως την παροχή νομικών συμβουλών, το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η υπόθεση και ιστορικά στοιχεία από παρόμοιες υποθέσεις. Στην περίπτωση μιας προσφοράς η οποία γίνεται μέσα στο πλαίσιο ενός προγράμματος εθελούσιας εξόδου του Ομίλου, ο αριθμός των υπαλλήλων οι οποίοι αναμένεται να αποδεχθούν την προαναφερθείσα προσφορά μαζί με την ηλικιακή τους ομάδα, αποτελούν σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την επιμέτρηση της εκροής για την παροχή εξόδου από την υπηρεσία.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις προβλέψεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις που έχουν αναγνωρισθεί από τον Όμιλο παρατίθενται στις σημ. 35 και 42.

3.9 Μισθώσεις

Ο Όμιλος, ως μισθωτής, καθορίζει την διάρκεια της μίσθωσης ως τη μη ακυρώσιμη περίοδο της μίσθωσης, μαζί με τις περιόδους που καλύπτονται από δικαιώματα για παράταση της μίσθωσης, εφόσον θεωρείται κατ' ουσίαν βέβαιο ότι θα εξασκηθούν, ή τις περιόδους που καλύπτονται από δικαιώματα καταγγελίας της μίσθωσης, εφόσον θεωρείται κατ' ουσίαν βέβαιο ότι δεν θα εξασκηθούν.

Ο Όμιλος ασκεί κρίση προκειμένου να αξιολογήσει κατά πόσο είναι κατ' ουσίαν βέβαιη ή όχι η άσκηση ενός δικαιώματος ανανέωσης ή καταγγελίας της μίσθωσης, λαμβάνοντας υπόψη όλους τους σχετικούς παράγοντες και τις οικονομικές συνθήκες που δημιουργούν οικονομικά κίνητρα. Ο Όμιλος επαναξιολογεί την περίοδο μίσθωσης μόλις επέλθει ένα σημαντικό γεγονός ή μεταβολή των

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

συνθηκών που εμπίπτει στον έλεγχό του και επηρεάζει την δυνατότητα του να ασκήσει ή να μην ασκήσει το δικαίωμα ανανέωσης ή καταγγελίας, όπως σημαντικές βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων ή σημαντικές προσαρμογές σε μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία.

Κατά την επιμέτρηση των υποχρεώσεων από μισθώσεις, ο Όμιλος χρησιμοποιεί το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού (IBR) όταν το επιτόκιο που εμπεριέχεται στις μισθώσεις δεν μπορεί να καθοριστεί εύκολα. Το IBR είναι το επιτόκιο με το οποίο θα επιβαρυνόταν ο Όμιλος εάν δανειζόταν για παρόμοια χρονική περίοδο και με παρόμοιες εξασφαλίσεις τα απαραίτητα κεφάλαια για την αγορά ενός στοιχείου ενεργητικού παρόμοιας αξίας με το δικαίωμα χρήσης του μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού, σε παρόμοιο οικονομικό περιβάλλον.

Κατά συνέπεια, απαιτείται εκτίμηση όταν δεν υπάρχουν διαθέσιμα παρατηρήσιμα επιτόκια (όπως για θυγατρικές οι οποίες δεν εμπλέκονται σε χρηματοδοτικές συναλλαγές), ή όταν αυτά πρέπει να προσαρμοστούν ώστε να αποτυπώνουν τους όρους και τις συνθήκες της μίσθωσης. Ο Όμιλος εκτιμά το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού χρησιμοποιώντας παρατηρήσιμα δεδομένα (όπως οι αποδόσεις των κρατικών ομολόγων) ως αφετηρία, όταν αυτά είναι διαθέσιμα, και πραγματοποιεί συγκεκριμένες πρόσθετες προσαρμογές ανά οικονομική οντότητα, όπως προσαρμογές στα περιθώρια φερεγγυότητας ή προσαρμογές προκειμένου να αποτυπωθούν οι όροι και οι συνθήκες της μίσθωσης. Για την Τράπεζα και τις Ελληνικές θυγατρικές, το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού προκύπτει από την εκτιμώμενη καμπύλη αποδόσεων των καλυμμένων ομολόγων, η οποία δημιουργείται με βάση τις παρατηρήσιμες αποδόσεις των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, ενώ για τις θυγατρικές στο εξωτερικό το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού καθορίζεται ανά χώρα, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές τοπικές συνθήκες.

3.10 Λοιπές σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές

Πληροφορίες σχετικά με τις λοιπές εκτιμήσεις και παραδοχές που διενεργούνται από τον Όμιλο παρατίθενται στις σημειώσεις 28 και 30.

4. Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων

Η κεφαλαιακή θέση του Ομίλου παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2019	2018 ⁽¹⁾
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ίδια κεφάλαια	6.667	5.031
Συν: Αναπροσαρμογές λόγω μεταβατικών διατάξεων εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	897	1.003
Μείον: Προνομιούχοι Τίτλοι	(2)	(42)
Μείον: Υπεραξία	(161)	(1)
Μείον: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	(484)	(482)
Κεφάλαια κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	6.917	5.509
Συν: Προνομιούχοι τίτλοι – αναπροσαρμογή (phase out)	-	17
Κεφάλαια της κατηγορίας 1 (Tier 1)	6.917	5.526
Μέσα κεφαλαίου και δάνεια μειωμένης εξασφάλισης αποδεκτά ως μέσα κεφαλαίου της κατηγορίας 2	950	950
Συν: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	97	25
Συνολικά Εποπτικά Κεφάλαια	7.964	6.501
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	41.407	38.849
Δείκτες:	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1 Capital ratio)	16,7	14,2
Δείκτης κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (Tier 1 ratio)	16,7	14,2
Συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (Total Capital Adequacy Ratio)	19,2	16,7

⁽¹⁾ Οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας δεν έχουν αναπροσαρμοστεί σε συνέχεια της αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 2.3.2) για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Σημείωση: Την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο CET1 του Ομίλου, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024 (fully loaded CET1) θα ήταν 14,6% (2018: 11,3%).

Ο Όμιλος επιδιώκει να διατηρήσει μια ενεργά διαχειρίσιμη κεφαλαιακή βάση, ώστε να καλύπτει τους κινδύνους που σχετίζονται με τις δραστηριότητές του. Η κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου παρακολουθείται χρησιμοποιώντας, μεταξύ άλλων μεθόδων, τους κανόνες και τους δείκτες που θεσπίστηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας («Κανόνες/δείκτες της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών») όπως υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Τράπεζα της Ελλάδος για την εποπτεία της

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τράπεζας. Το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, όπως ισχύει, ενσωματώθηκε στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με την Οδηγία 2013/36/ΕΕ (γνωστή ως CRD IV), μαζί με τον Κανονισμό 575/2013/ΕΕ (γνωστός ως CRR). Η Οδηγία 2013/36/ΕΕ ενσωματώθηκε στην Ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4261/2014. Επιπλέον, στο πλαίσιο της «Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ)» (Internal Capital Adequacy Assessment Process - ICAAP), ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη του ένα ευρύτερο φάσμα κατηγοριών κινδύνου και τις δυνατότητές του σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων αυτών. Η ΔΑΕΕΚ έχει ως απώτερο σκοπό να διασφαλίσει ότι ο Όμιλος διαθέτει επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη όλων των σημαντικών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται, σε ορίζοντα τριών ετών.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) διενεργεί σε ετήσια βάση, τη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process - (SREP)), ώστε να καθορίσει τις εποπτικές απαιτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονται υπό την εποπτεία της. Ο κύριος σκοπός της διαδικασίας SREP είναι να διασφαλίσει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν επαρκείς ρυθμίσεις, στρατηγικές, διαδικασίες, μηχανισμούς, κεφάλαια και ρευστότητα ώστε να εξασφαλίζεται η ορθή διαχείριση και κάλυψη των κινδύνων που έχουν αναλάβει ή στους οποίους ενδέχεται να εκτεθούν. Στους παραπάνω κινδύνους συμπεριλαμβάνονται εκείνοι που προέκυψαν από τις ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress testing) και οι κίνδυνοι που μπορεί το πιστωτικό ίδρυμα να δημιουργήσει στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Σύμφωνα με την από το 2018 απόφαση του SREP, από την 1 Μαρτίου του 2019 η Τράπεζα υποχρεούται να διατηρεί σε ενοποιημένη βάση το Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 τουλάχιστον στο 10,25% και το Συνολικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας τουλάχιστον στο 13,75% (Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένου του Κεφαλαιακού Αποθέματος Ασφαλείας και του Αποθέματος Ασφαλείας των Συστημικά Σημαντικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων) συν το ισχύον αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας (0,09% για το τελευταίο τρίμηνο του 2019 που προκύπτει κυρίως από τα ανοίγματα στη Βουλγαρία και στην Ιρλανδία) όπως αναλύεται κατωτέρω:

	31 Δεκεμβρίου 2019	
	CET1 κεφαλαιακές απαιτήσεις	Σύνολο κεφαλαιακών απαιτήσεων
Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις	4,5%	8,0%
Απαιτήσεις Πυλώνα 2 (P2R)	3,0%	3,0%
Σύνολο κεφαλαιακής απαίτησης SREP (TSCR)	7,5%	11,0%
<u>Συνδυσασμένες απαιτήσεις αποθέματος ασφαλείας (CBR)</u>		
Κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας (CCoB)	2,5%	2,5%
Αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας (CCyB)	0,09%	0,09%
Απόθεμα ασφαλείας για άλλα συστημικά σημαντικά ιδρύματα (O-SII)	0,25%	0,25%
Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (OCR)	10,34%	13,84%

Η πρόσθετη κεφαλαιακή απαίτηση 3% του Πυλώνα 2, για το 2019, πρέπει να εκπληρωθεί με τη διατήρηση κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) και ανέρχεται σε € 1.242 εκατ. για την Τράπεζα σε ενοποιημένη βάση.

Σύμφωνα με την απόφαση SREP του 2019, για το 2020, η Τράπεζα υποχρεούται να τηρεί σε ενοποιημένη βάση, δείκτη Common Equity Tier 1 τουλάχιστον 10,60% και Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας τουλάχιστον 14,10% (Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας ποσοστού 2,5%, του αποθέματος ασφαλείας για άλλα συστημικά σημαντικά ιδρύματα ποσοστού 0,5% και του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας ποσοστού 0,1% το οποίο απορρέει κυρίως από τα ανοίγματα στη Βουλγαρία).

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα λόγω της εμφάνισης της επιδημίας κορωνοϊού, την 12 Μαρτίου 2020 ανακοίνωσε μία σειρά προσωρινών μέτρων για να διασφαλίσει ότι οι τράπεζες, υπό την άμεση εποπτεία της, θα μπορέσουν να συνεχίσουν να εκπληρώνουν τον ρόλο τους αναφορικά με την χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας (σημείωση 2). Συγκεκριμένα, οι τράπεζες θα επιτρέπεται, μεταξύ άλλων, να λειτουργούν προσωρινά κάτω από το επίπεδο κεφαλαίου που ορίζεται από τις Οδηγίες του Πυλώνα 2 και το κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας (capital conservation buffer). Επιπροσθέτως, οι τράπεζες θα επιτρέπεται να κάνουν, μερικώς, χρήση κεφαλαιακών μέσων που δεν εμπίπτουν στο κεφάλαιο κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1), όπως για παράδειγμα, επιπρόσθετα εργαλεία Tier 1 ή Tier 2, ώστε να καλύπτουν τις απαιτήσεις του Πυλώνα 2.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων («stress test») των τραπεζών της ΕΕ για το 2020 και μετάθεσή της για το 2021

Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (European Banking Authority- EBA) ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2020 την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων («stress test») για τις τράπεζες της ΕΕ, προκειμένου να αξιολογηθεί η ανθεκτικότητα των τελευταίων σε δυσμενείς οικονομικούς κλυδωνισμούς. Η άσκηση προσομοίωσης δρομολογήθηκε και συντονίστηκε από την ΕΒΑ, σε στενή συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ), τις αρμόδιες αρχές (συμπεριλαμβανομένου του Ενιαίου Μηχανισμού Εποπτείας - SSM) και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ).

Η εν λόγω άσκηση προσομοίωσης αποτελούνταν από δύο ασκήσεις υπό την ΕΒΑ και υπό την ΕΚΤ (« ECB SREP stress test»), αντιστοίχως, τα αποτελέσματα των οποίων θα λαμβάνονταν υπόψη στη συνολική αξιολόγηση στο πλαίσιο της Διαδικασίας Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης του 2020 («2020 Supervisory Review and Evaluation Process – SREP»).

Η άσκηση προσομοίωσης της ΕΚΤ θα συμπλήρωνε αυτή της ΕΒΑ προκειμένου να συμπεριλάβει και τις οικονομικές οντότητες υπό την εποπτεία της ΕΚΤ που δεν περιλαμβάνονταν στην άσκηση προσομοίωσης της ΕΒΑ για το 2020.

Η Eurobank θα συμμετείχε στο SREP stress test του 2020 της ΕΚΤ.

Την 12 Μαρτίου 2020, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών αποφάσισε να αναβάλει την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων («stress test») των τραπεζών της ΕΕ για το 2021, προκειμένου να μετριάσει την επίπτωση της επιδημίας κορωνοϊού στον τραπεζικό κλάδο της ΕΕ και συνεπώς να επιτρέψει στις τράπεζες να επικεντρωθούν και να διασφαλίσουν τη συνέχεια των βασικών τους λειτουργιών, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης των πελατών τους. Για το 2020, η ΕΒΑ ανακοίνωσε ότι θα πραγματοποιήσει μία επιπρόσθετη άσκηση διαφάνειας των τραπεζών της ΕΕ για να παράσχει επικαιροποιημένη πληροφόρηση των ανοιγμάτων τους και της ποιότητας του ενεργητικού τους στους συμμετέχοντες στην αγορά. Δεδομένης της πίεσης στις λειτουργικές δραστηριότητες των τραπεζών, η ΕΚΤ ανακοίνωσε ότι υποστηρίζει την παραπάνω απόφαση της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών και ότι θα επεκτείνει την εν λόγω αναβολή για όλες τις τράπεζες που θα υποβάλλονταν στην άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων του 2020.

5. Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων και εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων

5.1 Χρήση χρηματοοικονομικών μέσων

Οι δραστηριότητες του Ομίλου σχετίζονται κυρίως με τη χρήση χρηματοοικονομικών μέσων, στα οποία περιλαμβάνονται και παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Ο Όμιλος αποδέχεται καταθέσεις από πελάτες, τόσο με σταθερό όσο και κυμαινόμενο επιτόκιο για διάφορες χρονικές περιόδους και επιδιώκει την επίτευξη κέρδους, επενδύοντας τα κεφάλαια αυτά σε υψηλής ποιότητας περιουσιακά στοιχεία με επιτοκιακά περιθώρια μεγαλύτερα από το μέσο όρο. Ο Όμιλος επιδιώκει την αύξηση αυτών των περιθωρίων, μέσω της συγκέντρωσης βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων και της χορήγησης δανείων για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους με υψηλότερα επιτόκια, διατηρώντας παράλληλα επαρκή ρευστότητα ώστε να ικανοποιεί όλες τις υποχρεώσεις του που μπορεί να καταστούν απαιτητές από τους δικαιούχους.

Επίσης, ο Όμιλος επιδιώκει την αύξηση των επιτοκιακών περιθωρίων, μέσω της επίτευξης περιθωρίων πάνω από το μέσο όρο, μετά από προβλέψεις, από τα δάνεια σε επιχειρήσεις και τα δάνεια λιανικής τραπεζικής εντός ενός εύρους πιστωτικού κινδύνου. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει τόσο δάνεια όσο και στοιχεία εκτός ισολογισμού όπως εγγυήσεις, ενέγγυες πιστώσεις και λοιπές δεσμεύσεις.

Ο Όμιλος επενδύει σε χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία διαπραγματεύονται σε οργανωμένες χρηματοοικονομικές αγορές καθώς και σε εξωχρηματιστηριακά χρηματοοικονομικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, με σκοπό την επίτευξη κέρδους από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις στην αγορά μετοχών και ομολόγων, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και στα επιτόκια.

5.2 Παράγοντες Χρηματοοικονομικού Κινδύνου

Λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων του, ο Όμιλος εκτίθεται σε διάφορους χρηματοοικονομικούς κινδύνους, όπως πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αγοράς (περιλαμβανομένου του συναλλαγματικού και επιτοκιακού κινδύνου), κίνδυνο ρευστότητας, καθώς και λειτουργικούς κινδύνους. Η στρατηγική διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν οι ανωτέρω κίνδυνοι στη χρηματοοικονομική επίδοση, στη χρηματοοικονομική θέση και στις ταμειακές ροές του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Διαχείριση Κινδύνων στόχοι και πολιτικές

Ο Όμιλος αναγνωρίζει ότι η ανάληψη κινδύνων είναι ένα αναπόσπαστο μέρος των δραστηριοτήτων του για την επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρηματικών του στόχων. Ως εκ τούτου, η Διοίκηση του Ομίλου θεσπίζει επαρκείς μηχανισμούς για την έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων και την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεών τους στην επίτευξη των στόχων που έχει θέσει.

Λόγω του ότι οι οικονομικές, τραπεζικές, κανονιστικές και λειτουργικές συνθήκες διαρκώς εξελίσσονται και μεταβάλλονται, ο Όμιλος έχει υιοθετήσει τους μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων με στόχο τη συνεχή και βέλτιστη προσαρμογή του στο περιβάλλον αυτό. Η δομή, οι εσωτερικές διαδικασίες και οι υφιστάμενοι μηχανισμοί ελέγχου της Τράπεζας διασφαλίζουν τόσο την αρχή της ανεξαρτησίας όσο και την άσκηση επαρκούς εποπτείας.

Η αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων αποτελεί βασική προτεραιότητα της Διοίκησης, όπως επίσης και ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τον Όμιλο. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος έχει διαθέσει σημαντικά μέσα για την αναβάθμιση των πολιτικών, μεθόδων και υποδομών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (European Banking Authority - EBA) και της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, και τις βέλτιστες διεθνείς τραπεζικές πρακτικές. Ο Όμιλος εφαρμόζει μια σαφώς προσδιορισμένη εγκριτική διαδικασία πιστοδοτήσεων, ανεξάρτητες αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών και αποτελεσματικές πολιτικές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, κινδύνου αγοράς, κινδύνου ρευστότητας και λειτουργικού κινδύνου, στην Ελλάδα και σε κάθε χώρα του εξωτερικού όπου δραστηριοποιείται. Οι πολιτικές διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζονται από την Τράπεζα και τις θυγατρικές της αναθεωρούνται σε ετήσια βάση.

Η Στρατηγική Κινδύνων και Κεφαλαίου, η οποία είναι επίσημα καταγεγραμμένη, περιγράφει την κατεύθυνση του Ομίλου σχετικά με θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίων, την αποστολή και τους στόχους της διαχείρισης κινδύνων, τους ορισμούς των κινδύνων, τις βασικές αρχές διαχείρισης κινδύνων, το πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνων, το πλαίσιο διακυβέρνησης της διαχείρισης, τους στρατηγικούς στόχους και τις κύριες διοικητικές πρωτοβουλίες για την βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου διαχείρισης κινδύνου.

Το μέγιστο ύψος των κινδύνων που προτίθεται να αναλάβει ο Όμιλος για την επιδίωξη των στρατηγικών του στόχων καθορίζεται στο εσωτερικό έγγραφο «Πλαίσιο διάθεσης για ανάληψη κινδύνων» μέσω ποσοτικών και ποιοτικών διατυπώσεων, που συμπεριλαμβάνουν και συγκεκριμένα όρια ανοχής ανά είδος κινδύνου. Οι βασικοί στόχοι του προσδιορισμού της διάθεσης ανάληψης κινδύνων είναι, η υποστήριξη της επιχειρηματικής ανάπτυξης του Ομίλου, η διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής επάρκειας σε συνδυασμό με την επίτευξη υψηλής αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων και η συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις.

Το επίπεδο ανάληψης κινδύνου επικοινωνείται διακριτά σε όλο τον Όμιλο, καθορίζοντας την κουλτούρα διαχείρισης κινδύνου και τη βάση στην οποία οι πολιτικές κινδύνου και τα αντίστοιχα όρια αυτών καθορίζονται, τόσο σε επίπεδο Ομίλου όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Επιτροπή Κινδύνων (ΕΔΚ του ΔΣ) - (Board Risk Committee - BRC)

Η ΕΔΚ του ΔΣ έχει ως αρμοδιότητα να υποστηρίξει το ΔΣ και να διασφαλίσει ότι ο Όμιλος έχει μια σαφώς καθορισμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων σύμφωνα με το επιχειρηματικό σχέδιο και τη διάθεση ανάληψης κίνδυνου.

Η ΕΔΚ του ΔΣ αξιολογεί το προφίλ κινδύνων του Ομίλου, παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τα εγκεκριμένα επίπεδα διάθεσης και ανεκτικότητας ανάληψης κινδύνων και διασφαλίζει ότι ο Όμιλος έχει εφαρμόσει ένα πλαίσιο διαχείρισης κίνδυνου με τις κατάλληλες μεθοδολογίες, εργαλεία μοντελοποίησης, πηγές δεδομένων καθώς και επαρκές και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό για να εντοπίζει, αξιολογεί, παρακολουθεί και να μετριάξει τους κινδύνους.

Η ΕΔΚ του ΔΣ αποτελείται από πέντε (5) μη εκτελεστικούς διευθυντές, συνεδριάζει τουλάχιστον σε μηνιαία βάση και αναφέρεται στο ΔΣ σε τριμηνιαία βάση και σε έκτακτες περιπτώσεις όταν κρίνεται αναγκαίο.

Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (MRC)

Η Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (Management Risk Committee - MRC) είναι μια διοικητική επιτροπή που συστήθηκε από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και λειτουργεί ως συμβουλευτική επιτροπή της ΕΔΚ του ΔΣ.

Η κύρια ευθύνη της MRC είναι η επίβλεψη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η MRC υποβάλλει αναφορές προς την ΕΔΚ του ΔΣ για θέματα που σχετίζονται με κινδύνους και εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της. Η MRC διασφαλίζει ότι οι σημαντικοί κίνδυνοι αναγνωρίζονται και τίθενται άμεσα υπόψη της ΕΔΚ του ΔΣ, καθώς και ότι οι ισχύουσες πολιτικές και διαδικασίες είναι επαρκείς για την ορθή διαχείριση των κινδύνων και τη συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Επιπλέον, η MRC καθορίζει τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης, τα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται στην Εκτελεστική Επιτροπή (EXBO) και στη συνέχεια υποβάλλονται στη ΕΔΚ του ΔΣ για έγκριση.

Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου, με επικεφαλής τον Group Chief Risk Officer (GCRO), ενεργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρηματικές μονάδες και είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση, την επιμέτρηση και τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, των κινδύνων αγοράς και ρευστότητας και των λειτουργικών κινδύνων. Αποτελείται από τη Γενική Διεύθυνση Πίστης του Ομίλου, τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου (GCCS), τον Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου του Ομίλου (GCRACS), τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Κινδύνου Αντισυμβαλλόμενου (GMCRS), τον Τομέα Λειτουργικού Κινδύνου του Ομίλου, τον Τομέα Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης του Ομίλου, τη Μονάδα Στρατηγικού Σχεδιασμού και Λειτουργιών Διαχείρισης Κίνδυνου του Ομίλου (Group Risk Management Strategy Planning and Operations Unit) και τη Διεύθυνση Εποπτικών Σχέσεων & Σχεδιασμού Εξυγίανσης (η οποία έχει διπλή γραμμή αναφοράς ήτοι και προς τον Group CFO).

Διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (MEA)

Σε συνέχεια της Πράξης της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) 42/30.05.2014 και των τροποποιήσεων αυτής, η οποία ενισχύει περαιτέρω τις υφιστάμενες εποπτικές οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση των πιστωτικών ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η Τράπεζα ανέλαβε μια σειρά πρωτοβουλιών με σκοπό την προσαρμογή στις απαιτήσεις της ανωτέρω οδηγίας και την ενίσχυση των διαδικασιών διαχείρισης των προβληματικών δανείων. Ειδικότερα, η Τράπεζα μετέβαλε το λειτουργικό μοντέλο προβληματικών δανείων σε μία κάθετη οργανωτική δομή μέσω της δημιουργίας της Επιτροπής Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC) και της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG).

Επιτροπή Διαχείριση Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC)

Η TAC με απευθείας γραμμή αναφοράς στη BRC, έχει συσταθεί με σκοπό να παράσχει στρατηγική καθοδήγηση και παρακολούθηση των προβληματικών δανείων της Τράπεζας διασφαλίζοντας την ανεξαρτησία της από τις υπόλοιπες επιχειρηματικές μονάδες και τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Απόφασης 42/2014. Ειδικότερα, οι κυριότερες αρμοδιότητες της TAC αφορούν την παρακολούθηση της διαχείρισης των δανείων σε καθυστέρηση και της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τη διαμόρφωση και εφαρμογή της στρατηγικής διαχείρισης των προβληματικών δανείων, καθώς και την έγκριση και αξιολόγηση της βιωσιμότητας των μέτρων ρύθμισης και οριστικής διευθέτησης.

Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG)

Η TAG, η οποία έχει δημιουργηθεί ως μία ανεξάρτητη μονάδα, έχει ως επικεφαλής τον Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο και Εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και είναι η υπεύθυνη για τη διαδικασία διαχείρισης των προβληματικών δανείων του Ομίλου, από το στάδιο που το δάνειο δεν παρουσιάζει καθυστέρηση για την περίπτωση δανείων υψηλού κινδύνου, έως το στάδιο της νομικής διευθέτησης. Διασφαλίζει τη στενή παρακολούθηση, τον αυστηρό έλεγχο και την προσαρμογή των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις μακροοικονομικές εξελίξεις, το εποπτικό και νομοθετικό πλαίσιο, τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις νέες ή εξελιγμένες εσωτερικές απαιτήσεις.

Η TAG αποτελείται από τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Καθυστερήσεων Retail, τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Καθυστερήσεων Τραπεζικής Επιχειρήσεων, τον Τομέα Ανάκτησης Εξασφαλίσεων, τον Τομέα TAG Επιχειρηματικού Σχεδιασμού, τον Τομέα TAG Risk Management & Business Policies, τον Τομέα TAG Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου, και τον Τομέα Business Improvement Program Management. Η δομή της TAG είναι πλήρως διαχωρισμένη από τις επιχειρηματικές μονάδες της Τράπεζας τόσο σε όρους διαχείρισης λογαριασμών (account management) όσο και διαδικασίας πιστωτικής έγκρισης, διασφαλίζοντας διαφάνεια, ευελιξία, καλύτερη ιεράρχηση και υπεύθυνη διαχείριση και μετατοπίζει τη διαχείριση από την ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων στην ποιοτική διαχείρισή τους με γνώμονα την δημιουργία αξίας για την Τράπεζα, σύμφωνα με τη διάθεση ανάληψης κινδύνου του Ομίλου.

Η TAG συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση των πρακτικών που εφαρμόζονται και την ανάπτυξη των κατάλληλων μεθοδολογιών σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης δανείων και γενικά, την ανάπτυξη στρατηγικής διαχείρισης προβληματικών δανείων για όλα τα χαρτοφυλάκια. Οι εισηγήσεις και αναφορές της TAG στο Διοικητικό Συμβούλιο και τις Επιτροπές του υποβάλλονται και στον GCRO, ο οποίος εκφράζει γνώμη.

Οι βασικές αρχές διακυβέρνησης της TAG περιλαμβάνουν:

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- διατήρηση μιας σαφούς διαχωριστικής γραμμής μεταξύ των επιχειρηματικών μονάδων και της διαχείρισης προβληματικών δανείων,
- διασφάλιση της άμεσης συμμετοχής της ανώτατης διοίκησης στη διαχείριση των προβληματικών δανείων και στη στενή παρακολούθηση των αντίστοιχων χαρτοφυλακίων,
- ανάπτυξη αποτελεσματικής στρατηγικής επίλυσης προβλημάτων μέσω καινοτόμων προτάσεων που θα οδηγήσουν σε βιώσιμες λύσεις, εξασφαλίζοντας μια ενιαία προσέγγιση για τη διαχείριση προβληματικών δανείων όλων των χαρτοφυλακίων,
- σχεδιασμό βελτιώσεων στην παρακολούθηση και παροχή στοχευμένων λύσεων με την κατηγοριοποίηση των δανειοληπτών σε καθυστέρηση σε τομείς και το σχεδιασμό των μεθόδων διαχείρισης και ανάκτησης απαιτήσεων ανά τομέα,
- περιορισμός των μη ενήμερων δανείων μέσω έγκαιρης παρέμβασης και σαφούς ορισμού των βασικών χρηματοοικονομικών στόχων των προβληματικών δανείων,
- παρακολούθηση των στατιστικών στοιχείων σχετικά με τον βαθμό καθυστέρησης των δανείων, καθώς και προσδιορισμός των ενεργειών περιορισμού του πιστωτικού κινδύνου,
- μεγιστοποίηση των στόχων σχετικά με τους πιστούχους που επιστρέφουν σε ενήμερη κατάσταση μέσω μέτρων ρύθμισης ή αποπληρωμών,
- παρακολούθηση των ζημιών που προέρχονται από προβληματικά δάνεια, και
- καθορισμός των κριτηρίων για την αξιολόγηση της βιωσιμότητας των προτεινόμενων μέτρων ρύθμισης ή λύσεων, καθώς και των μέτρων οριστικής διευθέτησης, και σχεδιασμός των σχετικών δέντρων αποφάσεων.

Σε συνέχεια του Εταιρικού Μετασχηματισμού, των τιτλοποιήσεων Pillar και Cairo και τη συμφωνία αναφορικά με την FPS (σημ. 30, 34 και 44), η Τράπεζα θα αναθέσει τη διαχείριση των εναπομεινάντων MEA (Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων) της στην FPS, μέσω μίας δεκαετούς συμφωνίας.

Η Eurobank θα συνεχίσει να έχει την κυριότητα και την επιχειρησιακή ευθύνη για την επίδοση των MEA και θα διαχειρίζεται την σχέση με την FPS μέσω ενός δομημένου πλαισίου διακυβέρνησης και ελέγχου λειτουργιών.

Σε αυτό το πλαίσιο, εξειδικευμένη ομάδα της Eurobank θα είναι επιφορτισμένη με την εκπόνηση του σχεδίου μείωσης των MEA, την ενεργή διαμόρφωση των στρατηγικών κατευθύνσεων και των Κύριων Δεικτών Απόδοσης (KPIs-Key Performance Indicators) της FPS, που θα διαχειρίζεται το χαρτοφυλάκιο, τη στενή παρακολούθηση της υλοποίησης των εγκεκριμένων στρατηγικών και των συμφωνιών συνεργασίας (SLA), και τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις εποπτικές απαιτήσεις.

Επιχειρησιακοί στόχοι για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (NPEs)

Τον Μάρτιο του 2019, η Eurobank και οι υπόλοιπες ελληνικές συστημικές τράπεζες ανταποκρίθηκαν στο νέο θεσμικό πλαίσιο και τις απαιτήσεις του SSM για τη διαχείριση των NPEs και υπέβαλλαν τη νέα Στρατηγική Διαχείρισης των NPEs (NPE Management Strategy) για το 2019-21, τόσο σε επίπεδο τράπεζας όσο και ομίλου για πρώτη φορά. Για την Eurobank συγκεκριμένα, στη νέα υποβολή έχει ληφθεί υπόψη το σχέδιο για την επιτάχυνση της μείωσης των NPEs, το οποίο ανακοινώθηκε στο πλαίσιο του πλάνου Μετασχηματισμού της.

Η Ελληνική κυβέρνηση για να στηρίξει τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (Non Performing Loans-NPL) των τραπεζών, σχεδίασε ένα πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων (Asset Protection Scheme-APS), προκειμένου να τις βοηθήσει να τιτλοποιήσουν και να αφαιρέσουν NPL από τους ισολογισμούς τους. Τον Οκτώβριο του 2019, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το Ελληνικό πρόγραμμα APS, δηλώνοντας ότι οι κρατικές εγγυήσεις θα πρέπει να παρέχονται έναντι τιμήματος σύμφωνα με τους όρους της αγοράς ανάλογα με τον κίνδυνο που αναλαμβάνεται. Μετά την ψήφιση του νόμου 4649/2019 σχετικά με το APS και την συμφωνία με διεθνή επενδυτή για τα projects Cairo (σημ. 34) και την πώληση της FPS (σημ. 30), η Eurobank επιδιώκει την επίτευξη στόχου 16% περίπου για το δείκτη των NPEs του Ομίλου, το πρώτο τρίμηνο του 2020 και ένα μονοψήφιο ποσοστό έως το 2021.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, το υπόλοιπο των NPEs του Ομίλου ανήλθε σε € 13 δις, μειωμένο κατά € 3,7 δις συγκριτικά με την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Η Τράπεζα έχει ενσωματώσει πλήρως τη στρατηγική των NPEs στις διαδικασίες διαχείρισης και το επιχειρησιακό της σχέδιο. Οι εποπτικές αρχές επανεξετάζουν την πρόοδο του Ομίλου για την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων του σε τριμηνιαία βάση και ζητούνται πρόσθετα διορθωτικά μέτρα, εάν κριθεί απαραίτητο.

Την 12 Μαρτίου 2020, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών ανακοίνωσε ενέργειες, προκειμένου να μετριάσει την επίπτωση της επιδημίας κορωνοϊού στον τραπεζικό κλάδο της ΕΕ, ανακοινώνοντας μεταξύ άλλων, ότι υπάρχει ευελιξία στην εφαρμογή των κατευθυντήριων οδηγιών της για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων και ρυθμισμένων ανοιγμάτων. Επιπλέον, ζητά στενό διάλογο μεταξύ των

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

εποπτικών αρχών και των τραπεζών, για τις στρατηγικές τους αναφορικά με τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα κατά περίπτωση (σημ. 2).

Νομοθετικό πλαίσιο

Ένα νέο πλαίσιο προστασίας της πρώτης κατοικίας ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο τον Μάρτιο του 2019 (Νόμος 4605/2019) με στόχο να στηρίξει τις προσπάθειες των τραπεζών για τη μείωση των NPEs μέσω ενός πιο αποτελεσματικού μηχανισμού διαχείρισης προβληματικών δανείων, του περιορισμού των στρατηγικών εκπρόθεσμων οφειλετών και εν τέλει της βελτίωσης της συνέπειας πληρωμών. Η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι μετά τη λήξη του εν λόγω πλαισίου, τον Απρίλιο του 2020, θα καταρτίσει ένα ολοκληρωμένο Πτωχευτικό Πλαίσιο Ιδιωτών.

5.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις πληρωμών του κατά την ημερομηνία λήξης τους.

Ο κίνδυνος χώρας είναι ο κίνδυνος ζημιών που προκύπτουν από διασυννοριακές δανειοδοτικές και επενδυτικές δραστηριότητες και αφορά στην αβεβαιότητα που συνδέεται με την έκθεση σε μια συγκεκριμένη χώρα. Αυτή η αβεβαιότητα μπορεί να σχετίζεται με διάφορους παράγοντες συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου ζημιών λόγω εθνικοποίησης, απαλλοτρίωσης, αναδιάρθρωσης του χρέους και μεταβολής των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Ο κίνδυνος διακανονισμού είναι ο κίνδυνος που προκύπτει κατά την εκκαθάριση των πληρωμών, για παράδειγμα για συναλλαγές σε χρηματοπιστωτικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων και των συναλλαγών νομισμάτων. Ο κίνδυνος προκύπτει όταν εμβάζονται χρηματικά ποσά προτού εξακριβωθεί ότι έχουν ληφθεί οι πληρωμές των αντισυμβαλλομένων.

Ο πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου προκύπτει κυρίως από το δανεισμό ιδιωτών και επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των μέτρων προστασίας που παρέχονται, όπως χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και πιστωτικές επιστολές, καθώς και από άλλες δραστηριότητες, όπως επενδύσεις σε χρεωστικούς τίτλους, εμπορικές δραστηριότητες, δραστηριότητες σε κεφαλαιαγορές και δραστηριότητες διακανονισμού. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κυριότερος κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται ο Όμιλος, η διαχείρισή του γίνεται ενεργά, και παρακολουθείται στενά από κεντροποιημένες μονάδες κινδύνου, οι οποίες αναφέρονται στον GCRO.

(α) Πιστοδοτική διαδικασία εγκρίσεων

Οι διαδικασίες έγκρισης των πιστοδοτήσεων και αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων είναι κεντροποιημένες σε επίπεδο χώρας. Ο επαρκής διαχωρισμός των καθηκόντων διασφαλίζει την ανεξαρτησία μεταξύ των στελεχών που είναι υπεύθυνοι για την σχέση με τον πελάτη, την διαδικασία έγκρισης και εκταμίευσης του δανείου, καθώς και την παρακολούθηση αυτού σε όλη τη διάρκεια του.

Επιτροπές Πιστοδοτήσεων

Η διαδικασία έγκρισης των πιστοδοτήσεων των επιχειρηματικών δανείων είναι κεντροποιημένη και πραγματοποιείται μέσω επιτροπών πιστοδοτήσεων με κλιμακούμενα εγκριτικά όρια, με σκοπό τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου. Οι βασικές επιτροπές είναι οι εξής:

- Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (κεντρικές και τοπικές), οι οποίες είναι εξουσιοδοτημένες να εγκρίνουν νέες πιστοδοτήσεις, να ανανεώνουν ή να τροποποιούν τα υπάρχοντα όρια στα επίπεδα εγκρίσεών τους, τα οποία καθορίζονται με βάση τη συνολική έκθεση στον πιστούχο, την κατηγορία κινδύνου (υψηλή, μεσαία ή χαμηλή), όπως επίσης και την αξία και το είδος των παρεχόμενων εξασφαλίσεων,
- Επιτροπές Πιστωτικών Χειρισμών (ΕΠΙΧ), οι οποίες λαμβάνουν αποφάσεις για θέματα πιστοδοτήσεων και ενεργειών που πρέπει να πραγματοποιηθούν για πελάτες σε δυσχερή οικονομική θέση,
- Διεθνείς Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (Περιφερειακή και Χωρών), που έχουν συσταθεί για πιστοδοτήσεις σε επιχειρηματικούς πελάτες των θυγατρικών τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό, εξουσιοδοτημένες να εγκρίνουν νέα όρια, να ανανεώνουν ή να τροποποιούν υφιστάμενα μέσα στα επίπεδα εγκριτικών ευχερειών τους, ανάλογα με τη συνολική έκθεση στον πιστούχο, την κατηγορία κινδύνου του (υψηλή, μεσαία ή χαμηλή), καθώς και με την αξία και το είδος των παρεχόμενων εξασφαλίσεων,
- Διεθνείς Επιτροπές Ειδικού Χειρισμού που έχουν συσταθεί για το χειρισμό επιχειρηματικών πιστούχων σε δυσχερή οικονομική θέση των θυγατρικών τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό.

Οι επιτροπές πιστοδοτήσεων συνεδριάζουν σε εβδομαδιαία βάση ή και συχνότερα, όταν αυτό απαιτείται.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Γενική Διεύθυνση Πίστης του Ομίλου

Οι κύριες δραστηριότητες της Γενικής Διεύθυνσης Πίστης του Ομίλου είναι οι ακόλουθες:

- Επισκόπηση και αξιολόγηση πιστοδοτικών αιτημάτων που αφορούν σε:
 - (α) εγχώριες μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις όλων των διαβαθμίσεων κινδύνου,
 - (β) εξειδικευμένες χρηματοδοτήσεις, όπως του ναυτιλιακού κλάδου και χρηματοδοτήσεων υποδομών, μεγάλων εμπορικών ακινήτων και ξενοδοχειακών μονάδων (structured finance), και
 - (γ) πελάτες λιανικής τραπεζικής (μικρές επιχειρήσεις και ιδιώτες) πάνω από ένα προκαθορισμένο όριο,
- Σύναξη ανεξάρτητης γνωμοδότησης κινδύνου για κάθε πιστοδοτικό αίτημα που περιλαμβάνει:
 - (α) αξιολόγηση του προφίλ κινδύνου του πιστούχου λαμβάνοντας υπόψη ποιοτικούς και ποσοτικούς παράγοντες κινδύνου (όπως κινδύνους αγοράς, λειτουργικούς, διαρθρωτικούς και οικονομικούς),
 - (β) την ανάλυση του τομέα δραστηριοποίησης του πιστούχου, και
 - (γ) προτάσεις για τη διαμόρφωση πιστοδοτικών συναλλαγών που να είναι ικανοποιητικά καλυμμένες και επαρκώς ελεγχόμενες από την Τράπεζα,
- Αξιολόγηση και επιβεβαίωση των πιστοληπτικών διαβαθμίσεων για κάθε πιστούχο ώστε να αντικατοπτρίζουν τους αντίστοιχους κινδύνους,
- Συμμετοχή με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις επιτροπές πιστοδοτήσεων σύμφωνα με τις διαδικασίες εγκρίσεων (με εξαίρεση την ΕΠΙΧ I - συμμετοχή χωρίς δικαίωμα ψήφου),
- Ενεργή συμμετοχή σε κανονιστικούς και εξωτερικούς ελέγχους της Τράπεζας,
- Προετοιμασία εξειδικευμένων αναφορών προς τη Διοίκηση της Τράπεζας σε τακτή βάση, σε σχέση με τους 25 μεγαλύτερους πιστοδοτούμενους ομίλους της Τράπεζας και στατιστικά αναφορικά με τις εγκρίσεις νέων χρηματοδοτήσεων,
- Διαφύλαξη της συμμόρφωσης των πιστοδοτικών μονάδων με συγκεκριμένες πολιτικές (όπως διαδικασία SPPI/Derecognition, αξιολόγηση πελατών σε εξατομικευμένη βάση για σκοπούς απομείωσης, περιβαλλοντική και κοινωνική πολιτική) και,
- Παροχή εξειδικευμένης γνώσης, εμπειρίας και υποστήριξης σε άλλες διευθύνσεις της Τράπεζας, σε σχέση με επιχειρηματικές και πιστοδοτικές διαδικασίες, πολιτικές καλύψεων, νέα δανειακά προϊόντα και σχήματα ρύθμισης.

Η Γενική Διεύθυνση Πίστης του Ομίλου μέσω του εξειδικευμένου Διεθνούς Τομέα Πίστωσης είναι υπεύθυνη για την ενεργή συμμετοχή στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την επισκόπηση της πιστοδοτικής διαδικασίας για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο των θυγατρικών στο εξωτερικό. Επιπρόσθετα, ο Τομέας συμβουλεύει και υποστηρίζει τις Διευθύνσεις Διαχείρισης Κινδύνων των θυγατρικών στο εξωτερικό.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Τομέας είναι υπεύθυνος για την υλοποίηση, ανάμεσα σε άλλα και των παρακάτω δραστηριοτήτων:

- Συμμετοχή με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις Διεθνείς επιτροπές (Περιφερειακή, Χωρών και Ειδικού Χειρισμού),
- Συμμετοχή στις συνεδριάσεις των Επιτροπών Παρακολούθησης Ειδικού Χειρισμού που παρακολουθούν και αποφασίζουν την στρατηγική των προβληματικών επιχειρηματικών σχέσεων με δανειακά υπόλοιπα μεγαλύτερα ενός ορίου που από κοινού θέτει ο Τομέας Διεθνούς Πίστης και ο Τομέας TAG της κάθε χώρας,
- Παροχή συμβουλών για βέλτιστες πρακτικές στις μονάδες πιστοδοτήσεων των θυγατρικών στο εξωτερικό και υλοποίηση ειδικών έργων του Ομίλου όπως η απόκτηση ή/και πωλήσεις δανείων του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου που σχετίζονται με τον κίνδυνο των πιστοδοτήσεων και
- Σε συνεργασία με τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου διενεργεί ελέγχους σχετικά με την ποιότητα των δανειακών χαρτοφυλακίων καθώς επίσης και ειδικών κατηγοριών δανείων.

Οι θυγατρικές του Ομίλου σε Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Κύπρο και Λουξεμβούργο έχουν την ίδια δομή διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου και τις ίδιες διαδικασίες ελέγχου με τη Τράπεζα και αναφέρονται απευθείας στον GCRO. Οι πολιτικές και οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου εγκρίνονται και παρακολουθούνται από τους τομείς πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι οδηγίες σε επίπεδο Ομίλου τηρούνται και ότι η στρατηγική πιστωτικού κινδύνου εφαρμόζεται ομοιόμορφα στον Όμιλο.

Επιπροσθέτως, πληροφόρηση αναφορικά με την παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων παρατίθεται στην ενότητα των «Διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (ΜΕΑ)».

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Εγκριτική διαδικασία Λιανικής Τραπεζικής

Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς μικρές επιχειρήσεις (με κύκλο εργασιών μέχρι € 5 εκατ.) γίνεται κεντροποιημένα, βάσει συγκεκριμένων οδηγιών σχετικά με τις αποδεκτές εξασφαλίσεις και την αρχή “four eyes principle”. Η αξιολόγηση στηρίζεται στην ανάλυση της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου, καθώς και σε στατιστικά υποδείγματα (statistical scorecards).

Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς ιδιώτες (Individual Banking, καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια) γίνεται επίσης κεντροποιημένα και διαφοροποιείται μεταξύ ενήμερου και μη ενήμερου χαρτοφυλακίου. Υποστηρίζεται από την χρήση εξειδικευμένων υποδειγμάτων (credit scoring models), καθώς και την εφαρμογή πιστοδοτικών κριτηρίων που βασίζονται στη συναλλακτική συμπεριφορά και την οικονομική κατάσταση των δανειοληπτών, περιλαμβανομένης της ύπαρξης ακίνητης περιουσίας, το είδος και την ποιότητα των εξασφαλίσεων και άλλους παράγοντες. Η συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου και τυχόν αποκλίσεων που μπορεί να προκύψουν, οδηγεί σε αναπροσαρμογή των πολιτικών και των διαδικασιών πιστοδοτήσεων, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

(β) Παρακολούθηση Πιστωτικού Κινδύνου

Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου Ομίλου

Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου παρακολουθεί και αξιολογεί την ποιότητα όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων και λειτουργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρησιακές μονάδες της Τράπεζας. Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου αναφέρεται απευθείας στον GCRO.

Οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου περιλαμβάνουν:

- επίβλεψη, υποστήριξη και συντήρηση των συστημάτων διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας και απομείωσης που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου,
- ανάπτυξη, επίβλεψη και υποστήριξη της εφαρμογής Transactional Rating (TR), η οποία υπολογίζει, για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο, το συνολικό κίνδυνο μιας δανειακής σχέσης λαμβάνοντας υπόψη την πιστοληπτική ικανότητα του πιστούχου και τις προβλεπόμενες εξασφαλίσεις,
- παρακολούθηση και αξιολόγηση της απόδοσης των δανειακών χαρτοφυλακίων του Ομίλου,
- επίβλεψη και έλεγχο των μονάδων διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου των θυγατρικών του εξωτερικού,
- τακτική παρακολούθηση και παρουσίαση ανά τρίμηνο της συνολικής εικόνας των πιστωτικών ανοιγμάτων στο Διοικητικό Συμβούλιο και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, με συνοδευτικές αναλύσεις,
- παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των υιοθετημένων στρατηγικών και προτεινόμενων λύσεων σχετικά με την αντιμετώπιση και επίτευξη των στόχων μείωσης των μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs), όπως αυτοί κοινοποιήθηκαν και συμφωνήθηκαν με τις Εποπτικές Αρχές,
- πραγματοποίηση ελέγχων και σύνταξη γραπτών αναφορών προς τη Διοίκηση για την ποιότητα όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων του Ομίλου και την τήρηση των υφιστάμενων κανονισμών της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA),
- διασφάλιση ότι οι κατηγοριοποιήσεις κατά EBA γίνονται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις και οδηγίες,
- συμμετοχή στην έγκριση νέων πιστωτικών πολιτικών και νέων δανειακών προϊόντων,
- συμμετοχή στην Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων,
- παρουσία στις συνεδριάσεις των εγκριτικών Επιτροπών Πιστοδοτήσεων, καθώς επίσης και των Επιτροπών Πιστωτικών Χειρισμών χωρίς δικαίωμα ψήφου,
- χάραξη της πολιτικής προβλέψεων πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου και τακτή αξιολόγηση της επάρκειάς τους για όλα τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου,
- σύνταξη, σε συνεργασία με τις αρμόδιες δανειακές μονάδες, των εγχειριδίων πιστωτικής πολιτικής για τους ενήμερους πελάτες, και
- παροχή καθοδήγησης και παρακολούθηση της διαδικασίας σχεδιασμού και αξιολόγησης των πιστωτικών πολιτικών πριν την έγκρισή τους από τη Διοίκηση.

Επιπροσθέτως, στα πλαίσια της αξιολόγησης της απόδοσης του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου, ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου μέσω της εξειδικευμένης μονάδας Early Warning Unit (EWU) είναι επίσης υπεύθυνος να αξιολογεί το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο και να εντοπίζει σημάδια πιθανής δυσκολίας αποπληρωμής στο μέλλον (distress signals) για συγκεκριμένους πιστούχους. Το EWU έχει αναπτύξει μία πολυπαραμετρική εφαρμογή η οποία λειτουργεί παράλληλα με τα συστήματα αξιολόγησης της Τράπεζας (rating systems) και στοχεύει στην εύρεση εκείνων των πιστούχων, των οποίων η χρηματοοικονομική κατάσταση

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

μπορεί να χειροτερεύσει σημαντικά στο μέλλον και συνεπώς η Τράπεζα θα πρέπει να προβεί σε ενέργειες στενής παρακολούθησης και πιο αποτελεσματικής διαχείρισης.

Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου Ομίλου

Ο Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου του Ομίλου εφαρμόζει και τηρεί τη μέθοδο των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based - IRB approach) σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας (Basel framework) και της Οδηγίας για τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (Capital Requirements Directive - CRD) και τηρεί επίσης τα μοντέλα αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου για τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου. Ο Τομέας αναφέρεται στον GCRO.

Συγκεκριμένα, οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου περιλαμβάνουν:

- έλεγχο, επιμέτρηση και παρακολούθηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων που απορρέουν από το δανειακό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας καθώς και των αναφορών προς τη Διοίκηση και τις εποπτικές αρχές (EKT/SSM),
- επιμέτρηση, παρακολούθηση των παραμέτρων κινδύνου (PD, LGD, EAD) για σκοπούς υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς και την εκτίμηση σχετικών παραμέτρων κινδύνου (όπως αυτήν της πιθανότητας αθέτησης - PD κατά το επόμενο 12μηνο καθώς επίσης και για καθ' όλη τη διάρκεια ζωής των δανείων) για σκοπούς υπολογισμού απομείωσης,
- αξιολόγηση της ομαδοποίησης των δανειακών ανοιγμάτων, διασφάλιση της ομοιογένειάς τους σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, επαναξιολόγηση και επανακαθορισμός του ορίου σχετικά με τη σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR threshold),
- μηνιαίος υπολογισμός της κεφαλαιακής επάρκειας (Pillar 1) και προετοιμασία των σχετικών αναφορών (Common Reporting - COREP, Supervisory Review and Evaluation Process - SREP) προς τη Διοίκηση και τις εποπτικές αρχές σε τριμηνιαία βάση,
- διενέργεια stress tests για εσωτερικούς και εποπτικούς σκοπούς (EBA/SSM) και συντήρηση της υποδομής για τη διενέργεια αυτών των ασκήσεων,
- συντονισμός της διενέργειας των stress test για τα δανειακά χαρτοφυλάκια σε επίπεδο Ομίλου,
- παρακολούθηση του εποπτικού πλαισίου σε σχέση με το πλαίσιο IRB, εκτίμηση της επίπτωσης μέσω της εκπόνησης και διαχείρισης των σχετικών έργων,
- διαχείριση της ανάπτυξης, εφαρμογής, παρακολούθησης των IRB μοντέλων για τη μέτρηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης (probability of default - PD), της ζημιάς δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης (loss given default - LGD) και της έκθεσης κατά την αθέτηση υποχρέωσης (exposure at default - EAD) για την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου,
- προετοιμασία αναλύσεων πιστωτικού κινδύνου για την αξιολόγηση της επάρκειας του εσωτερικού κεφαλαίου (ICAAP) με βάση τον Πυλώνα 2,
- υλοποίηση του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής (roll out) των IRB μοντέλων του Ομίλου,
- προετοιμασία των δημοσιοποιήσεων του Πυλώνα 3 για τον πιστωτικό κίνδυνο,
- παρακολούθηση του ρυθμιστικού πλαισίου σε σχέση με τα παραπάνω, εκτίμηση της επίπτωσης τους και έναρξη και διαχείριση των σχετικών έργων,
- προετοιμασία τακτικών αναφορών προς τον GCRO, την MRC και την BRC για: τα αποτελέσματα επικύρωσης των μοντέλων αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου, την εξέλιξη των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου (PD, LGD, EAD), την ενημέρωση αναφορικά με αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο και εκτίμηση της επίπτωσης τους, και τα αποτελέσματα ασκήσεων AQRs,
- καθοδήγηση, παρακολούθηση και επίβλεψη των διευθύνσεων Πιστωτικού Κινδύνου των θυγατρικών σε ό,τι αφορά τη μοντελοποίηση, τις μεθοδολογίες για την διενέργεια stress tests και άλλα θεσμικά θέματα αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο,
- παρακολούθηση και καθοδήγηση των θυγατρικών του εξωτερικού για θέματα που άπτονται του πιστωτικού κινδύνου ICAAP, διενέργεια stress tests και λοιπών εποπτικών θεμάτων, σύμφωνα με τα πρότυπα του Ομίλου, καθώς και αξιολόγηση σχετικά με τη διενέργεια ασκήσεων stress σε τοπικό επίπεδο,
- συμμετοχή στην προετοιμασία του επιχειρηματικού πλάνου, του πλάνου που αφορά τους στόχους μείωσης των NPEs και του πλάνου ανακεφαλαιοποίησης (recovery plan) του Ομίλου σε σχέση με την εξέλιξη της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού και των κεφαλαιακών απαιτήσεων των δανειακών χαρτοφυλακίων (εκτιμώμενες προβλέψεις και σταθμισμένο ενεργητικό - RWAs) καθώς επίσης και συμμετοχή στις αρμόδιες επιτροπές,
- υποστήριξη των επιχειρηματικών μονάδων στη χρήση μοντέλων πιστωτικού κινδύνου για λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων και αποφάσεων για σκοπούς χρηματοδότησης, στην εκτίμηση της κεφαλαιακής επίπτωσης των στρατηγικών πρωτοβουλιών και στην ανάπτυξη και χρήση των δεικτών που σχετίζονται με κινδύνους όπως ο δείκτης RAROC (Risk Adjusted Return on Capital) κλπ. και
- παροχή βοήθειας στη Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου στην αξιολόγηση της επίπτωσης του κινδύνου για διάφορα προγράμματα και προϊόντα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τομέας Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης Ομίλου

Ο Τομέας Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης του Ομίλου συστάθηκε το Σεπτέμβριο του 2018 έχοντας ως κύρια εντολή:

- τη σύσταση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου διακυβέρνησης και επικύρωσης των μοντέλων, και
- την ανεξάρτητη επικύρωση της τεχνικής και λειτουργικής αρτιότητας όλων των μοντέλων που χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο και των παραμέτρων τους, καθώς και τη συμμόρφωσή τους με τις διατάξεις του κανονιστικού πλαισίου.

Πιο συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες του τομέα περιγράφονται ως εξής:

- προετοιμασία και επικαιροποίηση του πλαισίου μοντέλων του Ομίλου (για να περιλαμβάνει ορισμό μοντέλου, ρόλοι ανά μοντέλο, αρχές και μεθοδολογία κατηγοριοποίησης μοντέλων, αρχές επικύρωσης μοντέλων, κατάταξη σημαντικότητας και καθορισμός ορίων, διαχείριση μητρώου μοντέλων, κ.ο.κ.),
- δημιουργία και επικαιροποίηση του Μητρώου Μοντέλων του Ομίλου,
- αξιολόγηση της κατηγοριοποίησης των μοντέλων σύμφωνα με την προβλεπόμενη μεθοδολογία του Πλαισίου Μοντέλων του Ομίλου,
- προετοιμασία και επικαιροποίηση του Πλαισίου Επικύρωσης Μοντέλων του Ομίλου και παροχή υποστήριξης στις θυγατρικές του Ομίλου κατά την εφαρμογή του,
- παρακολούθηση για τυχόν τροποποιήσεις στις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ σχετικά με την επικύρωση μοντέλων,
- υποβολή προτάσεων και παραπομπή για έγκριση των ποσοτικών ορίων με σκοπό την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων επικύρωσης των μοντέλων,
- διενέργεια ελέγχων επικύρωσης μοντέλων σύμφωνα με το Πλαίσιο Επικύρωσης Μοντέλων του Ομίλου κα τις εποπτικές απαιτήσεις,
- προετοιμασία λεπτομερών αναφορών προς την BRC σε ετήσια βάση για τα αποτελέσματα επικύρωσης των μοντέλων σύμφωνα με τις συγκεκριμένες απαιτήσεις του επικυρωμένου μοντέλου και τυχόν υποβολή προτεινόμενου σχεδίου αποκατάστασης,
- διάδοση των αποτελεσμάτων σχετικά με τον έλεγχο επικύρωσης των μοντέλων στις BRC ή MRC του Ομίλου κατόπιν αναφοράς τους στον CRO του Ομίλου, όπου κρίνεται αναγκαίο,
- προετοιμασία σχεδίου δράσης για τυχόν ανάληψη ενεργειών αποκατάστασης ως αποτέλεσμα των ελέγχων που εφαρμοστήκαν σχετικά με την επικύρωση των μοντέλων και παραπομπή του σχεδίου προς έγκριση από την αρμόδια Διοικούσα Αρχή,
- συμμετοχή στη διαδικασία έγκρισης των νέων μοντέλων τα οποία αξιολογούν την ακρίβεια και καταλληλότητα των συστημάτων αξιολόγησης, και
- παρακολούθηση πρακτικών του κλάδου σχετικά με την ανάπτυξη και χρήση των μοντέλων καθώς και παρακολούθηση σχετικών κατευθυντήριων γραμμών της ΕΚΤ και περιοριστικών μέτρων.

Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Κινδύνου Αντισυμβαλλόμενου

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Κινδύνου Αντισυμβαλλόμενου (Group Market and Counterparty Risk-GMCRS) έχει την ευθύνη για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και τακτική αναφορά της έκθεσης του Ομίλου στον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου, δηλ. του κινδύνου ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις στο πλαίσιο δραστηριοτήτων της μονάδας διαχείρισης διαθεσίμων, όπως συναλλαγές χρεογράφων και παραγώγων, συμφωνίες επαναγοράς και επαναπώλησης τίτλων, τοποθετήσεις στην διατραπεζική αγορά και λοιπά.

Επιπρόσθετα, ο τομέας GMCRS παρακολουθεί και αναφέρει σε τακτά χρονικά διαστήματα τα πιστωτικά όρια των χωρών, την έκθεσή τους σε κινδύνους και αναφέρει τις υπερβάσεις των ορίων στη Διοίκηση. Ο τομέας GMCRS χρησιμοποιεί μια αναλυτική μέθοδο, η οποία έχει εγκριθεί από την BRC, για τον προσδιορισμό του αποδεκτού επιπέδου κινδύνου ανά χώρα, συμπεριλαμβανομένων των χωρών στις οποίες ο Όμιλος έχει στρατηγική παρουσία.

Ο Όμιλος θεσπίζει όρια κινδύνου αντισυμβαλλόμενου, τα οποία βασίζονται κυρίως στην πιστοληπτική διαβάθμιση του αντισυμβαλλόμενου, όπως αυτή παρέχεται από διεθνείς οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, στην κατηγορία του προϊόντος και τη ληκτότητα της συναλλαγής (π.χ. όρια ελέγχου του ποσού και της διάρκειας των καθαρών ανοιχτών θέσεων σε παράγωγα, της έκθεσης σε κυβερνητικά ομόλογα και σε χρεόγραφα από τιτλοποιήσεις κλπ.). Επιπρόσθετα ο Όμιλος θέτει όρια τα οποία εφαρμόζονται για επενδύσεις σε διαπραγματεύσιμους τίτλους. Για μη διαπραγματεύσιμους τίτλους τα όρια που εφαρμόζονται προσδιορίζονται από τις κατάλληλες επιτροπές Πιστωτικών Κινδύνων.

Ο τομέας GMCRS διατηρεί και επικαιροποιεί τα συστήματα παρακολούθησης των ορίων και διασφαλίζει την ορθότητα και τη συμμόρφωση των ορίων όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων του Ομίλου με τις πολιτικές της Τράπεζας, όπως εγκρίθηκαν από τα αρμόδια διοικητικά της όργανα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η χρήση των ανωτέρω ορίων, τυχόν υπερβάσεις αυτών, καθώς και η συνολική έκθεση ανά θυγατρική του Ομίλου, ανά αντισυμβαλλόμενο και κατηγορία προϊόντος παρακολουθούνται από τον τομέα GMCRS σε καθημερινή βάση. Οι συμβάσεις που μειώνουν τον κίνδυνο λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της τελικής έκθεσης.

Επιπλέον ο τομέας GMCRS διασφαλίζει ότι η έκθεση που προκύπτει από αντισυμβαλλόμενους είναι σύμφωνη με το εγκεκριμένο πλαίσιο ορίων κάθε χώρας. Το σύστημα μέτρησης και αναφορών της έκθεσης στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου που χρησιμοποιείται από το GMCRS είναι επίσης διαθέσιμο στις διευθύνσεις διαχείρισης διαθεσίμων των θυγατρικών του Ομίλου, επιτρέποντάς τους να παρακολουθούν τόσο την έκθεση όσο και τα διαθέσιμα όρια ανά αντισυμβαλλόμενο.

Επιπρόσθετα, για το χαρτοφυλάκιο εταιρικών ομολόγων της Τράπεζας, ο τομέας GMCRS επιμετρά και επιβλέπει σε καθημερινή βάση τα συνολικά ονομαστικά όρια, τη συγκέντρωση ανά τομέα και τη μέγιστη θέση ανά εκδότη. Επίσης, χρησιμοποιεί ένα εργαλείο επιμέτρησης για την παρακολούθηση πιθανών υποβαθμίσεων πιστωτικής διαβάθμισης και της ιδιόζουσας διεύρυνσης των επιτοκιακών αποκλίσεων (spreads) από την ημερομηνία αγοράς ενημερώνοντας τη Διοίκηση για κάθε υπέρβαση.

Ο τομέας GMCRS εφαρμόζει τις βέλτιστες πρακτικές της αγοράς και διασφαλίζει την συμμόρφωση όλων των εμπλεκόμενων μερών στα όρια των πολιτικών και διαδικασιών. Σε αυτή την κατεύθυνση, για διάφορες μονάδες και θυγατρικές εξωτερικού, ο τομέας GMCRS παρέχει υποστήριξη και καθοδήγηση για την εφαρμογή των οδηγιών και πολιτικών αναφορικά με τα όρια.

Επιπλέον, ο τομέας GMCRS προετοιμάζει εξειδικευμένες αναφορές για τη Διοίκηση μαζί με τακτικές αναφορές που περιλαμβάνουν την αναφορά για την έκθεση στο Ελληνικό Δημόσιο, η οποία επίσης παρέχεται στις εποπτικές αρχές (ECB/SSM).

(γ) Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο

Ο κύριος σκοπός των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, είναι η διασφάλιση της διαθεσιμότητας των συμφωνηθέντων κεφαλαίων στους πελάτες. Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις φέρουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο όπως τα δάνεια, καθώς αντιπροσωπεύουν ανέκκλητες διαβεβαιώσεις ότι ο Όμιλος θα προβεί σε πληρωμές, σε περίπτωση που κάποιος πελάτης δεν μπορεί να εξοφλήσει τις υποχρεώσεις του προς τρίτους. Οι ενέγγυες πιστώσεις, οι οποίες είναι γραπτές δεσμεύσεις του Ομίλου, εκ μέρους ενός πελάτη που εξουσιοδοτεί κάποιον τρίτο να εκδίδει διαταγές πληρωμής εις βάρος του Ομίλου, μέχρι ενός προκαθορισμένου ποσού και υπό ειδικούς όρους και συνθήκες, είναι εξασφαλισμένες από το υποκείμενο φορτίο εμπορευμάτων που σχετίζονται και συνεπώς φέρουν μικρότερο κίνδυνο από ότι ένα δάνειο. Οι δεσμεύσεις για επέκταση της πίστωσης αντιπροσωπεύουν συμβατικές υποχρεώσεις για παροχή πίστωσης με προκαθορισμένους όρους και προϋποθέσεις (σημ. 42) σε μορφή δανείων, εγγυήσεων ή ενέγγυων πιστώσεων για τις οποίες ο Όμιλος συνήθως εισπράττει προμήθεια δέσμευσης. Οι δεσμεύσεις αυτές είναι ανέκκλητες μέχρι τη λήξη της πίστωσης ή μπορούν να ανακληθούν μόνο μετά από σημαντικό δυσμενές γεγονός.

(δ) Κίνδυνος συγκέντρωσης

Ο Όμιλος καθορίζει τα επίπεδα πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει, με την επιβολή ορίων έκθεσης ανά πιστούχο ή ομάδα πιστούχων και ανά κλάδο δραστηριότητας. Η έκθεση σε κάθε πιστούχο περιορίζεται περαιτέρω με υπό-όρια που καλύπτουν την έκθεση σε στοιχεία εντός και εκτός ισολογισμού, και με ημερήσια όρια κινδύνου διακανονισμού σε σχέση με εμπορεύσιμα στοιχεία, όπως προθεσμιακά συμβόλαια ξένου συναλλάγματος.

Αυτού του είδους οι κίνδυνοι παρακολουθούνται σε περιοδική βάση και υπόκεινται σε ετήσια ή συχνότερη αναθεώρηση. Οι συγκεντρώσεις κινδύνου παρακολουθούνται τακτικά και αναφέρονται στην Επιτροπή Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου (Board Risk Committee – BRC). Οι αναφορές αυτές περιλαμβάνουν τα 25 μεγαλύτερα πιστωτικά ανοίγματα, τους κυριότερους πελάτες υπό επιτήρηση και προβληματικούς πελάτες, ανάλυση ανά κλάδο, ανάλυση ανά βαθμίδα διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας, βαθμού καθυστέρησης και τα δανειακά χαρτοφυλάκια ανά χώρα.

(ε) Συστήματα διαβάθμισης

Διαβάθμιση επιχειρηματικών δανείων

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί διαφορετικά συστήματα αξιολόγησης των επιχειρήσεων-πιστούχων, προκειμένου να προσδιορίζονται ορθότερα οι κίνδυνοι από πιστούχους με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Κατά συνέπεια, ο Όμιλος χρησιμοποιεί τα ακόλουθα συστήματα αξιολόγησης για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο:

- Το μοντέλο Moody's Risk Analyst («MRA») ή η «Θεμελιώδης Ανάλυση» (“Fundamental Analysis”- “FA”) χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση του κινδύνου των δανειοληπτών Επιχειρηματικής Πίστης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- Το μοντέλο της εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης (“Internal Credit Rating” – “ICR”) για πελάτες που δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθούν με το MRA.
- Το μοντέλο Αξιολόγησης Συναλλαγών (“Transactional Rating”, “TR”) έχει αναπτυχθεί για την αξιολόγηση του κινδύνου συναλλαγών λαμβάνοντας υπόψη την επίδραση από παράγοντες σε επίπεδο δανειολήπτη. Συγκεκριμένα, για την καλύτερη εκτίμηση της αναμενόμενης ζημίας κατά την έγκριση πιστωτικού ορίου, η Τράπεζα έχει αναπτύξει μία εφαρμογή όπου η πιστωτική διαβάθμιση του δανειολήπτη μαζί με το προτεινόμενο πιστωτικό όριο και τις παρεχόμενες εξασφαλίσεις/εγγυήσεις λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό του “TR”.
- Τα μοντέλα της ειδικής (slotting) διαβάθμισης χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του κινδύνου ειδικών εκθέσεων που αποτελούν μέρος των ειδικών χρηματοδοτήσεων επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου.
- Τέλος, πραγματοποιείται αξιολόγηση της βιωσιμότητας του πιστούχου και προσδιορίζονται οι παράγοντες απομείωσης χρησιμοποιώντας τα υποδείγματα Βιωσιμότητας και Απομείωσης (Viability and Impairment scorecards).

Οι λειτουργίες των MRA, ICR, των Ειδικών υποδειγμάτων καθώς και των υποδειγμάτων Βιωσιμότητας και Απομείωσης υποστηρίζονται από την υπολογιστική πλατφόρμα του Risk Analyst (“RA”) που παρέχεται από εξωτερικό πάροχο (Moody’s Analytics), ενώ το TR έχει αναπτυχθεί εσωτερικά και υποστηρίζεται από τις λειτουργικές εφαρμογές της Τράπεζας.

Το MRA ακολουθεί την προσέγγιση της «Θεμελιώδους Ανάλυσης» (FA) των Moody’s. Τα FA μοντέλα ανήκουν στην οικογένεια των μοντέλων που ορίζονται ως «Συστήματα Γνώσεων» (Knowledge Based Systems) και βασίζονται στην προσέγγιση της πιθανολογικής αιτιολογίας. Χρησιμοποιούν ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες για τις επιχειρήσεις, προκειμένου να αξιολογήσουν την φερεγγυότητά τους και να διαβαθμίσουν την πιστοληπτική τους ικανότητα. Ειδικότερα, το MRA λαμβάνει υπόψη τους ισολογισμούς, τα οικονομικά αποτελέσματα και τις ταμειακές ροές της επιχείρησης, για να υπολογίσει τους βασικούς της δείκτες. Η ανάλυση δεικτών περιλαμβάνει αξιολογήσεις της τάσης του κάθε δείκτη στην διάρκεια πολλαπλών περιόδων, τόσο σε επίπεδο κλίσης όσο και μεταβλητότητας της τάσης. Επίσης, συγκρίνει την τιμή του δείκτη της πιο πρόσφατης περιόδου με τις τιμές των τεταρτημορίων για συγκρίσιμες ομάδες ομότιμων ιδρυμάτων. Επιπρόσθετα, το MRA τροφοδοτείται με μία σειρά ποιοτικών παραγόντων που χρησιμοποιούνται ευρέως και σχετίζονται με την ποιότητα της διοίκησης της επιχείρησης, την διαβάθμιση της επιχείρησης στον κλάδο δραστηριοποίησής της και τον θεωρούμενο κίνδυνο του κλάδου. Το MRA χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση όλων των επιχειρήσεων που τηρούν πλήρη φορολογικά βιβλία, ανεξάρτητα από την νομική τους μορφή, και προσαρμόζεται στο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Το MRA δεν απευθύνεται σε ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν διαφορετικές λογιστικές μεθόδους για να συντάξουν τις οικονομικές τους καταστάσεις όπως οι ασφαλιστικές και οι χρηματιστηριακές εταιρείες. Επιπρόσθετα, νεοσύστατες επιχειρήσεις οι οποίες δεν έχουν παρουσιάσει οικονομικά στοιχεία για τουλάχιστον δύο ετήσιες οικονομικές περιόδους δεν μπορούν να αξιολογηθούν με το MRA. Στις περιπτώσεις αυτές, αξιοποιείται η «Εσωτερική Πιστοληπτική Διαβάθμιση» (“Internal Credit Rating”/“ICR”) η οποία αποτελεί υπόδειγμα που συνίσταται από ένα σύνολο παραγόντων ομαδοποιημένων σε τρεις κύριες ενότητες που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένους τομείς ανάλυσης: Οικονομικών Στοιχείων, Ποιοτικά Κριτήρια και Ανάλυση Συμπεριφοράς.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος διενεργεί συνολική αξιολόγηση των επιχειρήσεων, η οποία βασίζεται τόσο στη διαβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου (MRA ή ICR) όσο και στις εξασφαλίσεις και εγγυήσεις της παρεχόμενης πίστωσης, με χρήση δεκαεταρτοβάθμιας (14) κλίμακας. Η έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο, αποτελεί αντικείμενο λεπτομερούς αξιολόγησης από το κατά περίπτωση αρμόδιο εγκριτικό κλιμάκιο της Τράπεζας, βάσει της αντίστοιχης συνολικής πιστοληπτικής κλίμακας. Οι επιχειρήσεις-πιστούχοι χαμηλού κινδύνου εξετάζονται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, ενώ αυτές που είναι υψηλότερου κινδύνου είτε σε εξαμηνιαία βάση ή σε τριμηνιαία βάση.

Αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο των Ειδικών Χρηματοδοτήσεων (για το οποίο η Τράπεζα χρησιμοποιεί μοντέλα ειδικής διαβάθμισης) και σε συνάφεια με τους ορισμούς της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA), το χαρτοφυλάκιο αυτό περιλαμβάνει τα πιστωτικά ανοίγματα σε επιχειρήσεις που έχουν ειδικά δημιουργηθεί για να χρηματοδοτήσουν ή να χειριστούν φυσικά περιουσιακά στοιχεία, όπου η πρωταρχική πηγή εσόδου και αποπληρωμής της υποχρέωσης συνδέεται άμεσα με τα χρηματοδοτούμενα στοιχεία ενεργητικού. Κατά συνέπεια, τρεις κατηγορίες δανείων που συμπεριλαμβάνονται στις Ειδικές Χρηματοδοτήσεις είναι: Χρηματοδότηση Έργων (αξιολογούνται με το Υπόδειγμα της Χρηματοδότησης Έργων), Εμπορικά Ακίνητα (αξιολογούνται με τα Υποδείγματα των CRE για επενδύσεις και CRE για αξιοποιήσεις ακινήτων) και Χρηματοδότηση Αντικειμένων (αξιολογούνται με το Υπόδειγμα της Χρηματοδότησης Αντικειμένων ειδικά προσαρμοσμένο για το χαρτοφυλάκιο Ναυτιλίας).

Αναφορικά με την αξιολόγηση της βιωσιμότητας του πιστούχου και την ταξινόμηση κατά αντιστοιχία σε Βιώσιμο-Μη-Βιώσιμο, αυτή διενεργείται από τον υπεύθυνο διευθυντή σχέσεων τουλάχιστον ετήσια, ως μέρος της διαδικασίας του πιστωτικού ελέγχου. Η

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αξιολόγηση γίνεται μέσα από την πλατφόρμα του RA ως μέρος της εφαρμογής του πιστωτικού ορίου και της διαδικασίας ανανέωσης ή τροποποίησης. Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για την ταξινόμηση ενός πιστούχου ως «Βιώσιμου» ή «Μη-Βιώσιμου» συμπεριλαμβάνουν το επίπεδο του κύκλου εργασιών, τις τιμές συγκεκριμένων οικονομικών δεικτών, τη μελλοντική ικανότητα παραγωγής ταμειακών ροών, καθώς και ένα σύνολο από ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος έχει αναπτύξει ένα Υπόδειγμα Διαβάθμισης Απομείωσης σύμφωνα με το οποίο οι πιστούχοι θα πρέπει να αξιολογούνται και να ταξινομούνται ως απομειωμένοι ή όχι. Το Υπόδειγμα Διαβάθμισης Απομείωσης είναι ενσωματωμένο στην πλατφόρμα του RA, για να απεικονίσει και να αρχαιοθετήσει με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο, τις πληροφορίες που λαμβάνονται υπόψη κατά τη διάρκεια των ελέγχων των πιστωτικών ορίων, ειδικά σε σχέση με την αξιολόγηση των παραγόντων πρόκλησης της απομείωσης.

Η Τράπεζα έχει περαιτέρω ενισχύσει την αξιολόγηση των μοντέλων πιστωτικού κινδύνου των επιχειρήσεων συνδέοντας την εκτίμηση των παραμέτρων κινδύνου με μακροοικονομικούς παράγοντες και λαμβάνοντας υπόψη την πρόβλεψη της μετάβασης των διαβαθμίσεων κάτω από διαφορετικά μακροοικονομικά σενάρια (το βασικό, το δυσμενές και το αισιόδοξο).

Τα συστήματα διαβάθμισης που αναφέρθηκαν παραπάνω αποτελούν αναπόσπαστο μέρος στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και διαχείρισης κινδύνων στις πιστοδοτήσεις επιχειρήσεων:

- στην έγκριση ή απόρριψη πιστοδοτικών ορίων, τόσο στην αρχική έγκριση όσο και στην διαδικασία ανανέωσης ορίων,
- στην κατανομή επαρκών επιπέδων για την έγκριση πιστοδοτικών ορίων,
- στην τιμολόγηση η οποία προσαρμόζεται στον κίνδυνο
- στον υπολογισμό της προστιθέμενης αξίας από μια δανειακή σχέση (Economic Value Added) και την κατανομή εσωτερικού κεφαλαίου και
- στον υπολογισμό απομείωσης (κριτήρια για κατάταξη σε στάδια και μεταγενέστερη εκτίμηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει των προβλεπόμενων παραμέτρων κινδύνου).

Διαβάθμιση δανείων λιανικής τραπεζικής

Ο Όμιλος αξιολογεί την διαβάθμιση των δανείων λιανικής τραπεζικής, βάσει στατιστικών υποδειγμάτων τόσο κατά την έναρξη της χρηματοδότησης, όσο και σε διαρκή βάση, λαμβάνοντας υπόψη και τα υποδείγματα συμπεριφοράς (behavioral scorecards). Τα υποδείγματα αυτά έχουν αναπτυχθεί για να προβλέπουν, με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (probability of default), την ζημία εφόσον υπάρξει αθέτηση (loss given default) και την έκθεση κατά την αθέτηση. Επίσης καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των προϊόντων της λιανικής τραπεζικής (πιστωτικές κάρτες, καταναλωτικά δάνεια, μη ασφαλισμένες ανακυκλούμενες χρηματοδοτήσεις, δάνεια για αγορά αυτοκινήτου, προσωπικά δάνεια, στεγαστικά δάνεια και χρηματοδοτήσεις μικρών επιχειρήσεων).

Τα υποδείγματα αναπτύχθηκαν βάσει ιστορικών στοιχείων τόσο της Τράπεζας όσο και της αγοράς. Τα υποδείγματα συμπεριφοράς υπολογίζονται αυτόματα σε μηνιαία βάση, διασφαλίζοντας έτσι ότι η εκτίμηση για τον πιστωτικό κίνδυνο είναι επικαιροποιημένη.

Τα υποδείγματα χρησιμοποιούνται στην εγκριτική διαδικασία, στη διαχείριση των πιστοδοτικών ορίων, καθώς και στο πλαίσιο της διαδικασίας είσπραξης για την προτεραιοποίηση των δανειακών λογαριασμών προς άμεση ενέργεια. Επίσης, συχνά τα υποδείγματα χρησιμοποιούνται στην κατηγοριοποίηση των πελατών κατά πιστωτικό κίνδυνο και για την τιμολόγηση βάσει πιστωτικού κινδύνου συγκεκριμένων τομέων και νέων προϊόντων, καθώς επίσης και στον υπολογισμό της προστιθέμενης αξίας από μια δανειακή σχέση (Economic Value Added) και του δείκτη RAROC (Risk Adjusted Return on Capital).

Τα συστήματα διαβάθμισης που χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα πληρούν τις απαιτήσεις της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων της Βασιλείας III (Basel III IRB approach). Η Τράπεζα είναι πιστοποιημένη σε IRB από το 2008 για τα ελληνικά χαρτοφυλάκια, τόσο τα επιχειρηματικά όσο και τα χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής (όπως περιγράφεται στις γνωστοποιήσεις της Βασιλείας III, Πυλώνες 3, τα οποία είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο της Τράπεζας).

Στο πλαίσιο της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9, η Τράπεζα έχει περαιτέρω ενισχύσει την αξιολόγηση των μοντέλων πιστωτικού κινδύνου της λιανικής πίστης, συνδέοντας την εκτίμηση των παραμέτρων κινδύνου με μακροοικονομικούς παράγοντες και λαμβάνοντας υπόψη την πρόβλεψή τους για πάνω από ένα χρόνο και σε ορίζοντα συνολικής διάρκειας ζωής κάτω από διαφορετικά μακροοικονομικά σενάρια (το βασικό, το δυσμενές και το αισιόδοξο) και υποστηρίζοντας την ανάλυση σε στάδια και τον επιμερισμό σε κατηγορίες κινδύνου μέσα σε ομοιογενείς ομάδες.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου παρακολουθεί την επάρκεια των συστημάτων διαβάθμισης και υποδειγμάτων αξιολόγησης προκειμένου να κατηγοριοποιήσει τους πιστούχους βάσει κινδύνου, καθώς και για να προβλέψει την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης και την ζημία εφόσον υπάρξει αθέτηση και την έκθεση κατά την αθέτηση σε συνεχή βάση. Ο Τομέας Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης Ομίλου εφαρμόζει την πολιτική επικύρωσης της Τράπεζας η οποία είναι σύμφωνη με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις απαιτήσεις των εποπτικών αρχών. Η Τράπεζα επιβεβαιώνει την εγκυρότητα των συστημάτων διαβάθμισης και υποδειγμάτων αξιολόγησης σε ετήσια βάση και η επιβεβαίωση αυτή περιλαμβάνει τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Οι διαδικασίες επικύρωσης καταγράφονται και επισκοπούνται σε τακτική βάση και αναφέρονται στην Επιτροπή Κινδύνων.

Επιπλέον, η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου ελέγχει ανεξάρτητα σε ετήσια βάση τη διαδικασία επικύρωσης στα συστήματα διαβάθμισης των δανείων επιχειρήσεων και λιανικής τραπεζικής.

(στ) Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου

Ένα βασικό στοιχείο της επιχειρηματικής στρατηγικής του Ομίλου είναι η μείωση του κινδύνου μέσω της χρήσης διαφόρων τεχνικών. Τα κυριότερα μέσα περιορισμού κινδύνων είναι οι ενεχυριάσεις περιουσιακών στοιχείων, οι εγγυήσεις και οι κύριες συμβάσεις συμψηφισμού.

Είδη εξασφαλίσεων που γίνονται αποδεκτά από τον Όμιλο

Ο Όμιλος έχει εσωτερικές πολιτικές που περιλαμβάνουν τους παρακάτω τύπους εξασφαλίσεων που συνήθως γίνονται αποδεκτοί σε μία δανειακή σχέση:

- οικιστικά και εμπορικά ακίνητα (γραφεία, εμπορικά κέντρα, κλπ.), βιομηχανικά κτίρια και οικόπεδα,
- εμπορικές απαιτήσεις, μεταχρονολογημένες επιταγές,
- χρεόγραφα συμπεριλαμβανομένων εισηγμένων μετοχών και ομολόγων,
- καταθέσεις,
- εγγυήσεις και πιστωτικές επιστολές,
- ασφαλιστήρια συμβόλαια, και
- εξοπλισμός, κυρίως οχήματα και πλοία.

Ένα συγκεκριμένο ποσοστό εξασφάλισης είναι προαπαιτούμενο, τόσο κατά την έγκριση της δανειακής σχέσης όσο και σε διαρκή βάση για κάθε τύπο εξασφαλίσεων, όπως παρουσιάζεται στην πιστωτική πολιτική του Ομίλου.

Για θέσεις, εκτός από δάνεια πελατών (δηλαδή συμφωνίες επαναγοράς, παράγωγα), ο Όμιλος αποδέχεται ως εξασφάλιση μόνο μετρητά ή ρευστοποιήσιμα ομόλογα.

Αρχές αποτίμησης των αποδεκτών εξασφαλίσεων

Προκειμένου να προσδιοριστεί ο μέγιστος δείκτης εξασφάλισης για τα δάνεια, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη όλη τη σχετική διαθέσιμη πληροφόρηση, περιλαμβανομένων των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών των εξασφαλίσεων, εφόσον οι συμμετέχοντες στην αγορά θα λάμβαναν υπόψη τα εν λόγω χαρακτηριστικά κατά την τιμολόγηση των αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων. Η αποτίμηση και οι προδιαγραφές των αποδεκτών εξασφαλίσεων στηρίζονται στις ακόλουθες αρχές:

- η εύλογη αξία της εξασφάλισης, δηλ. η τιμή εξόδου (exit price) που θα λάμβανε κάποιος για την πώληση του περιουσιακού στοιχείου σε μια κανονική συναλλαγή στις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς,
- η εύλογη αξία αντιπροσωπεύει την ικανότητα των συμμετεχόντων στην αγορά να δημιουργούν οικονομικά οφέλη από την μέγιστη και βέλτιστη χρήση του περιουσιακού στοιχείου ή από την πώληση του,
- μείωση της αξίας της εξασφάλισης εξετάζεται όταν ο τύπος, η τοποθεσία ή η κατάσταση (όπως η φθορά και η απαξίωση) του περιουσιακού στοιχείου το υποδεικνύουν,
- δεν υπάρχει αξία εξασφάλισης εάν η ενεργοποίηση της ενεχυρίασης στο αντικείμενο που αποτελεί την εξασφάλιση δεν μπορεί να εκτελεστεί νόμιμα.

Ο Όμιλος διενεργεί εκτιμήσεις της αξίας των εξασφαλίσεων σύμφωνα με τις διαδικασίες και τις πολιτικές του. Εκτός ειδικών περιπτώσεων (π.χ. κοινοπρακτικά δάνεια), οι εκτιμήσεις των ακινήτων για όλες τις μονάδες πραγματοποιούνται από την Cerved Property Services S.A. («CPS») η οποία έχει διαδεχθεί την πρώην θυγατρική της Τράπεζας, Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε.Η CPS εποπτεύεται από το Royal Institute of Chartered Surveyors και χρησιμοποιεί εσωτερικούς ή εξωτερικούς πιστοποιημένους εκτιμητές σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια (πιστοποιήσεις και εμπειρία). Όλες οι εκτιμήσεις λαμβάνουν υπόψη την περιοχή που

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

βρίσκεται το ακίνητο, την ηλικία του και την εμπορευσιμότητά του, ελέγχονται δε επιπρόσθετα και προσυπογράφονται από έμπειρο προσωπικό της θυγατρικής. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται βασίζεται σε διεθνή πρότυπα εκτιμήσεων (International Valuation Standards), ενώ υπάρχουν μηχανισμοί ποιοτικού ελέγχου, όπως διαδικασίες επισκόπησης και ανεξάρτητοι έλεγχοι δείγματος από ανεξάρτητους και αξιόπιστους οίκους εκτιμήσεων.

Προκειμένου να παρακολουθείται η αποτίμηση των οικιστικών ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση, η Τράπεζα χρησιμοποιεί τον δείκτη μεταβολών αξιών οικιστικών ακινήτων, ο οποίος αναπτύχθηκε σε συνεργασία με άλλες μεγάλες ελληνικές τράπεζες. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος, η δε χρήση του δείκτη επιτρέπει την δυναμική παρακολούθηση των τιμών των οικιστικών ακινήτων και των τάσεων της αγοράς σε ετήσια βάση. Ο δείκτης μεταβολών αξιών οικιστικών ακινήτων χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με φυσική αυτοψία και εκτιμήσεις με επισκόπηση εγγράφων, ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας της έκθεσης ανά πιστούχο και την κατηγοριοποίηση του δανειολήπτη (κατηγορία κινδύνου του πιστούχου EBA status).

Για τα εμπορικά ακίνητα, η Τράπεζα χρησιμοποιεί τον δείκτη μεταβολών αξιών εμπορικών ακινήτων που αναπτύχθηκε από την CPS. Ο συγκεκριμένος δείκτης βασίζεται σε διεθνώς αποδεκτή μεθοδολογία και αποτελεί εργαλείο για τη στατιστική παρακολούθηση πιθανών μεταβολών στις αξίες των εμπορικών ακινήτων, καθώς και στις τάσεις της εν λόγω αγοράς. Ο δείκτης επικαιροποιείται σε ετήσια βάση. Ο δείκτης μεταβολών αξιών εμπορικών ακινήτων χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με φυσική αυτοψία και εκτιμήσεις με επισκόπηση εγγράφων, ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας της έκθεσης ανά πιστούχο και την κατηγοριοποίηση του δανειολήπτη (κατηγορία κινδύνου του πιστούχου EBA status).

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα των μεταχρονολογημένων επιταγών που γίνονται αποδεκτές ως εξασφάλιση, η Τράπεζα έχει αναπτύξει ένα σύστημα προεπιλογής, το οποίο λαμβάνει υπόψη έναν αριθμό κριτηρίων και παραμέτρων κινδύνου, ώστε να αξιολογηθεί η καταλληλότητά τους. Επιπρόσθετα, η αποτίμηση των μεταχρονολογημένων επιταγών παρακολουθείται με τη χρήση εξελιγμένων στατιστικών αναφορών και μέσω της επισκόπησης λεπτομερούς πληροφόρησης σχετικά με την εισπραξιμότητα, την αντικατάσταση και σφράγιση τους ανά εκδότη.

Πολιτική εξασφαλίσεων και καταγραφή

Αναφορικά με τις εξασφαλίσεις, η πολιτική του Όμιλου δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη οι εξασφαλίσεις καθώς και οι σχετικές διαδικασίες να πραγματοποιούνται εγκαίρως και με την δέουσα προσοχή προκειμένου να διασφαλίζεται ότι μπορούν νομίμως να εκτελεσθούν σε κάθε περίπτωση που αυτό απαιτηθεί. Ο Όμιλος διατηρεί το δικαίωμα να εκποιήσει τις εξασφαλίσεις όταν ο οφειλέτης βρίσκεται σε οικονομική δυσχέρεια και να είναι σε θέση να διεκδικήσει και να ελέγξει το προϊόν από τη διαδικασία εκποίησης.

Εγγυήσεις

Οι εγγυήσεις που χρησιμοποιούνται ως τεχνική μείωσης πιστωτικού κινδύνου από τον Όμιλο, παρέχονται σε μεγάλο βαθμό από τις κεντρικές και τοπικές κυβερνήσεις στις χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται. Το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ETEAN AE) και παρόμοια ταμεία, τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες είναι επιπροσθέτως σημαντικοί εγγυητές πιστωτικού κινδύνου.

Διαχείριση ανακτηθέντων ακινήτων

Ο αντικειμενικός σκοπός της διαχείρισης των ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων από τον Όμιλο είναι να ελαχιστοποιηθεί η χρονική περίοδος μέχρι την εκποίηση του περιουσιακού στοιχείου και να μεγιστοποιηθεί η ανάκτηση του δεσμευμένου κεφαλαίου.

Για τον σκοπό αυτό, η διαχείριση των ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων στοχεύει στη βελτίωση του εσόδου από ενοίκια και των άλλων εσόδων, μέσω της εκμετάλλευσης αυτών των περιουσιακών στοιχείων, και ταυτόχρονα στη μείωση του κόστους διακράτησης και συντήρησής τους. Επιπροσθέτως, Ο Όμιλος ασχολείται ενεργά με τον εντοπισμό κατάλληλων ενδεχόμενων αγοραστών για το χαρτοφυλάκιο των ανακτηθέντων ακινήτων (περιλαμβανομένων εξειδικευμένων εταιρειών που ασχολούνται με την εξαγορά ειδικών χαρτοφυλακίων ανακτηθέντων ακινήτων), τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, προκειμένου να μειώσει το απόθεμα των ακινήτων σε έναν χρονικό ορίζοντα 3-5 ετών.

Τα ανακτηθέντα ακίνητα παρακολουθούνται στενά μέσω τεχνικών και νομικών αναφορών, προκειμένου η εμπορική τους αξία να αναφέρεται με ακρίβεια και να είναι επικαιροποιημένη σύμφωνα με τις τάσεις της αγοράς.

Κίνδυνος Αντισυμβαλλόμενου

Ο Όμιλος περιορίζει τον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου που απορρέει από τις δραστηριότητες διαχείρισης διαθεσίμων μέσω της σύναψης γενικών συμβάσεων συμψηφισμού και παρόμοιων συμφωνιών, καθώς και συμβάσεων ενεχυρίασης με τους

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αντισυμβαλλόμενους με τους οποίους διενεργεί ένα μεγάλο όγκο συναλλαγών. Οι γενικές συμβάσεις συμψηφισμού δεν καταλήγουν συνήθως στο συμψηφισμό των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του ισολογισμού, καθώς οι συναλλαγές συνήθως διακανονίζονται σε μικτή βάση (gross basis). Εντούτοις, ο πιστωτικός κίνδυνος κάθε αντισυμβαλλόμενου μειώνεται μέσω των συμβάσεων-πλαισίων συμψηφισμού, στο βαθμό όπου σε περίπτωση αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, όλες οι ανοιχτές θέσεις με τον αντισυμβαλλόμενο κλείνουν και διακανονίζονται αφού ληφθεί υπόψη ο συμψηφισμός (net basis).

Στην περίπτωση των παραγώγων, ο Όμιλος χρησιμοποιεί συμβάσεις ISDA (International Swaps and Derivatives Association), οι οποίες περιορίζουν την έκθεσή του μέσω του συμψηφισμού των ανοικτών θέσεων, και συμβάσεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου (CSAs - Credit Support Annex) οι οποίες μειώνουν περαιτέρω τη συνολική έκθεση ανά αντισυμβαλλόμενο. Κατά την εφαρμογή αυτών των συμβάσεων, η συνολική έκθεση με τον αντισυμβαλλόμενο υπολογίζεται σε ημερήσια βάση λαμβάνοντας υπόψη τυχόν συμψηφισμούς και εξασφαλίσεις.

Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται και στην περίπτωση των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων (repos), στις οποίες χρησιμοποιούνται συμβάσεις GMRA (Global Master Repurchase Agreements). Η έκθεση (η καθαρή διαφορά μεταξύ του ποσού που δανείστηκε στην συμφωνία επαναγοράς (repo) και της τρέχουσας αξίας των χρεογράφων) υπολογίζεται σε ημερήσια βάση, ενώ το υπόλοιπο των εξασφαλίσεων αναπροσαρμόζεται μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων, ελαχιστοποιώντας με αυτόν τον τρόπο την έκθεση.

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό Υποδομών για τις Χρηματοοικονομικές Αγορές (European Market Infrastructure Regulation – EMIR), η Τράπεζα πραγματοποιεί συναλλαγές για επιλεγμένες συμβάσεις παραγώγων που εκκαθαρίζονται κεντροποιημένα μέσω ενός εξουσιοδοτημένου κεντρικού αντισυμβαλλόμενου (central counterparty – CCP) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), ο οποίος είναι καταγεγραμμένος στα αρχεία καταγραφής συναλλαγών (trade repositories). Η χρήση του CCP αυξάνει τη διαφάνεια στην αγορά και μειώνει τον κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου και τους λειτουργικούς κινδύνους που σχετίζονται με την αγορά των παραγώγων.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί ένα σύστημα διαχείρισης εξασφαλίσεων για την παρακολούθηση των συμβάσεων ISDA, CSAs και GMRA, δηλαδή η ημερήσια αποτίμηση των παραγώγων και η τρέχουσα αξία των χρεογράφων χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της έκθεσης με κάθε αντισυμβαλλόμενο. Οι εξασφαλίσεις που θα πρέπει να δοθούν επιπρόσθετα ή να απαιτηθούν από τον αντισυμβαλλόμενο υπολογίζονται καθημερινά.

Με αυτό το σύστημα η Τράπεζα παρακολουθεί και ελέγχει τη ροή των εξασφαλίσεων στην περίπτωση των παραγώγων και των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων, ανεξάρτητα από τον αντισυμβαλλόμενο. Η επίδραση κάθε διακύμανσης της αγοράς που αυξάνει την έκθεση της Τράπεζας αναφέρεται και η Τράπεζα προχωρά αντίστοιχα, σε αίτημα για αύξηση της εξασφάλισης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

5.2.1.1 Μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ εξασφαλίσεων

	2019		2018
	€ εκατ.		€ εκατ.
Η έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο των στοιχείων ενεργητικού εντός ισολογισμού έχει ως εξής:			
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	3.008		2.309
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(1)</u>	3.007	<u>(2)</u> 2.307
Χρεωστικοί τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου		53	22
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα		2.262	1.871
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος			
- Επιχειρηματικά δάνεια ⁽¹⁾	20.106		18.302
- Στεγαστικά δάνεια	13.982		16.262
- Καταναλωτικά δάνεια	3.838		3.988
- Μικρές επιχειρήσεις	6.480		6.421
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(7.099)</u>	37.307	<u>(8.800)</u> 36.173
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων		58	59
Επενδυτικοί τίτλοι:			
- Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	1.542		1.451
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(3)</u>	1.539	<u>(31)</u> 1.420
- Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση		6.278	6.248
Επενδυτικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων		134	104
Λοιπές χρηματοοικονομικές απαιτήσεις ⁽²⁾	111		71
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(26)</u>	85	<u>(18)</u> 53
Έκθεση πιστωτικού κινδύνου η οποία σχετίζεται με ανοίγματα εκτός ισολογισμού (σημ. 42):			
- Δανειακές δεσμεύσεις		4.095	3.585
- Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις		<u>1.230</u>	<u>1.122</u>
Σύνολο		<u>56.048</u>	<u>52.964</u>

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει δάνεια και απαιτήσεις προς το Δημόσιο τομέα.

⁽²⁾ Αφορά χρηματοοικονομικές απαιτήσεις για τις οποίες υπολογίζονται προβλέψεις απομείωσης με βάση τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9, οι οποίες αναγνωρίζονται στα λοιπά στοιχεία ενεργητικού.

Ο παραπάνω πίνακας απεικονίζει τη μέγιστη έκθεση του Ομίλου σε πιστωτικό κίνδυνο την 31 Δεκεμβρίου 2019 και 31 Δεκεμβρίου 2018 αντίστοιχα, χωρίς να ληφθούν υπ' όψιν τυχόν εξασφαλίσεις ή άλλα μέτρα προστασίας που δεν πληρούν τα κριτήρια για συμψηφισμό στις οικονομικές καταστάσεις.

Σχετικά με τα εντός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού, τα ποσά έκθεσης που αναφέρονται παραπάνω βασίζονται στα λογιστικά υπόλοιπα του ισολογισμού κατά την ημερομηνία αναφοράς. Για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία, η μέγιστη έκθεση αφορά τα ονομαστικά ποσά που ενδέχεται να απαιτηθεί να καταβληθούν από τον Όμιλο εάν τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων και λοιπών δεσμεύσεων ενεργοποιηθούν και οι δανειακές δεσμεύσεις εκταμειωθούν. Οι εκτός ισολογισμού δανειακές δεσμεύσεις που παρουσιάζονται παραπάνω, περιλαμβάνουν ανακλητές δανειακές δεσμεύσεις αξίας € 3 δις (2018: €3 δις) για τις οποίες υπολογίζονται αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές.

5.2.1.2 Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Παρακάτω παρατίθεται μια επισκόπηση της έκθεσης του Ομίλου σε πιστωτικό κίνδυνο προερχόμενο από δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, σύμφωνα με τις δημοσιευμένες, την 30 Σεπτεμβρίου 2013, οδηγίες της Ελληνικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) όπως επικαιροποιήθηκαν από τον Όμιλο με σκοπό να συμμορφωθεί με τις αναθεωρημένες γνωστοποιήσεις του ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις» σε συνέχεια της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9 από την 1 Ιανουαρίου 2018. Επιπρόσθετα, τα είδη ρύθμισης δανείων του Ομίλου είναι σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της ΤτΕ 42/30.05.2014 και τις τροποποιήσεις της.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(α) Ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος, κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με τον τρόπο επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Ως εκ τούτου, τα δάνεια που παρουσιάζονται ως μη απομειωμένα, περιλαμβάνουν δάνεια για τα οποία αναγνωρίζεται 12μηνη πρόβλεψη απομείωσης για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθώς δεν παρουσιάζουν σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, και δάνεια για τα οποία αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια τους καθώς παρουσιάζουν σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση χωρίς, ωστόσο, να θεωρούνται ότι βρίσκονται σε κατάσταση αθέτησης.

Η κατηγορία των απομειωμένων δανείων περιλαμβάνει δάνεια τα οποία βρίσκονται σε κατάσταση αθέτησης (default) για τα οποία αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια τους, καθώς και τα δάνεια που κατηγοριοποιούνται ως «Αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένα» (POCI), των οποίων πάντοτε η πρόβλεψη απομείωσης θα επιμετράται με βάση τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για το σύνολο της διάρκειας τους.

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες επιμετρώμενα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων δεν υπόκεινται σε επιμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών και επομένως δε συμπεριλαμβάνονται στα ποσοτικά στοιχεία που παρατίθενται στις κάτωθι ενότητες των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες τα οποία επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος, εκτός και αν υποδεικνύεται διαφορετικά.

Η λογιστική πολιτική του Ομίλου σχετικά με την απομείωση των στοιχείων του ενεργητικού παρατίθεται στη σημείωση 2.2.13.

Εποπτικοί ορισμοί

Τα «ανοίγματα σε αθέτηση», σύμφωνα με τον εποπτικό ορισμό όπως αυτός υιοθετήθηκε από τον Όμιλο, περιλαμβάνουν σημαντικά ανοίγματα που είναι σε καθυστέρηση μεγαλύτερη από 90 ημέρες, ανοίγματα τα οποία έχουν αξιολογηθεί από τον Όμιλο με πιθανή αδυναμία πληρωμής, καθώς και εκείνα που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση και για τα οποία αναγνωρίζεται «ατομική» πρόβλεψη απομείωσης. Την 31 Δεκεμβρίου 2019, τα ανοίγματα σε αθέτηση του Ομίλου ανήλθαν σε € 12.295 εκατ. (2018: € 15.655 εκατ.).

Τα «μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα» (MEA) όπως παρακολουθούνται και γνωστοποιούνται από τον Όμιλο, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες που ορίζονται από τα Εκτελεστικά Τεχνικά Πρότυπα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (European Banking Authority Implementing Technical Standards), περιλαμβάνουν σημαντικά ανοίγματα που είναι υπερήμερα περισσότερο από 90 ημέρες ή που έχουν αξιολογηθεί με πιθανή αδυναμία πληρωμής, απομειωμένα ανοίγματα που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική ή συλλογική βάση, ανοίγματα που κατηγοριοποιούνται ως ανοίγματα σε αθέτηση για εποπτικούς σκοπούς, καθώς και ρυθμισμένα MEA. Την 31 Δεκεμβρίου 2019, τα MEA του Ομίλου τα οποία περιλαμβάνονται στα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος ανήλθαν σε € 12.950 εκατ. (2018: € 16.653 εκατ.). Αντίστοιχα, τα «Εξυπηρετούμενα ανοίγματα» περιλαμβάνουν ανοίγματα χωρίς καθυστέρηση, υπερήμερα λιγότερο από 90 ημέρες ή που δεν έχουν αξιολογηθεί με πιθανή αδυναμία πληρωμής, μη απομειωμένα και χωρίς αθέτηση ανοίγματα. Την 31 Δεκεμβρίου 2019, τα εξυπηρετούμενα ανοίγματα του Ομίλου τα οποία περιλαμβάνονται στα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος ανήλθαν σε € 31.456 εκατ. (2018: € 28.320 εκατ.).

Η κατηγορία «πιθανή αδυναμία πληρωμής» αναφέρεται σε ανοίγματα όπου η ικανότητα του πιστούχου αξιολογείται ως μη πιθανή για πλήρη εξόφληση χωρίς ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων, ανεξάρτητα από την ύπαρξη καθυστέρησης ή τον αριθμό των ημερών σε καθυστέρηση.

Ποσοτικά στοιχεία

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την αξία προ απομειώσεων και την ονομαστική αξία, οι οποίες αποτελούν τη μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες συμπεριλαμβανομένων των τιτλοποιημένων ομολόγων που έχουν εκδοθεί από εταιρείες ειδικού σκοπού που έχουν συσταθεί από τον Όμιλο και των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, αντίστοιχα, καθώς και την κατηγοριοποίηση αυτών σε μη απομειωμένα (Στάδιο 1 και Στάδιο 2) και απομειωμένα (Στάδιο 3 και POCI). Επίσης, οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν το υπόλοιπο της πρόβλεψης απομείωσης που έχει αναγνωρισθεί ανά κατηγορία δανείων και απαιτήσεων από πελάτες καθώς και των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, βάσει του τρόπου υπολογισμού της (δηλ. «ατομική» ή συλλογική» αξιολόγηση), τη λογιστική αξία των δανείων και απαιτήσεων, καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για την μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Τα δανειακά ανοίγματα του Δημοσίου Τομέα, τα οποία παρουσιάζονται ξεχωριστά στους ακόλουθους πίνακες, περιλαμβάνουν ανοίγματα προς την κεντρική κυβέρνηση, τις τοπικές αρχές, σε εταιρείες που συνδέονται με το κράτος και εταιρείες που ελέγχονται μερικώς ή πλήρως από το κράτος, εξαιρώντας τις δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις με εμπορική δραστηριότητα. Για σκοπούς διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, ο Δημόσιος Τομέας συμπεριλαμβάνεται στα επιχειρηματικά δάνεια.

Επιπρόσθετα, η αξία των εξασφαλίσεων που παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες έχει ανώτατο όριο το ύψος του δανείου, προ απομείωσης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν στοιχεία, προ απομείωσης, για την ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, της ονομαστικής αξίας των ανοιγμάτων των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο και της αντίστοιχης πρόβλεψης απομείωσης όπως επίσης την αξία των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που επιμετρώνται σε FVTPL:

	31 Δεκεμβρίου 2019										
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾					Πρόβλεψη απομείωσης					
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾			Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 1		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾			
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Συνολική λογιστική αξία προ απομείωσης/ ονομαστική αξία ανοίγματος	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Συνολική λογιστική αξία μετά την απομείωση	Αξία εξασφαλίσεων
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	11.545	4.449	561	7.745	24.300	(72)	(317)	(301)	(3.756)	19.854	15.452
- Στεγαστικά δάνεια	6.980	3.129	262	3.611	13.982	(13)	(174)	(130)	(1.387)	12.278	
Αξία εξασφαλίσεων	6.306	2.538	153	2.341							11.338
- Καταναλωτικά δάνεια	1.555	324	1	951	2.831	(18)	(39)	(0)	(801)	1.973	
Αξία εξασφαλίσεων	86	7	1	121							215
- Πιστωτικές κάρτες	742	65	0	200	1.007	(19)	(5)	(0)	(173)	810	
Αξία εξασφαλίσεων	1	0	0	-							1
- Μικρές επιχειρήσεις	2.268	931	298	2.983	6.480	(22)	(99)	(171)	(1.395)	4.793	
Αξία εξασφαλίσεων	1.497	640	156	1.605							3.898
Επιχειρηματικά	13.606	1.799	3.368	1.274	20.047	(63)	(90)	(1.828)	(670)	17.396	11.802
- Μεγάλες επιχειρήσεις	9.515	996	1.567	74	12.152	(43)	(44)	(785)	(34)	11.246	
Αξία εξασφαλίσεων	5.058	810	925	31							6.824
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	3.033	803	1.801	1.200	6.837	(20)	(46)	(1.043)	(636)	5.092	
Αξία εξασφαλίσεων	2.037	574	857	452							3.920
- Ομόλογα τιτλοποίησης ⁽²⁾	1.058	-	-	-	1.058	(0)	-	-	-	1.058	
Αξία εξασφαλίσεων	1.058	-	-	-							1.058
Δημόσιος τομέας	54	3	-	2	59	(1)	(0)	-	(1)	57	2
- Ελλάδα	44	3	-	1	48	(1)	(0)	-	(1)	46	
Αξία εξασφαλίσεων	1	1	-	0							2
- Λοιπές χώρες	10	-	-	1	11	(0)	-	-	(0)	11	
Δάνεια και απαιτήσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων										58	58
Σύνολο	25.205	6.251	3.929	9.021	44.406	(136)	(407)	(2.129)	(4.427)	37.365	27.314
Συνολική αξία εξασφαλίσεων	16.044	4.570	2.092	4.550							
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	4.935	284	77	29	5.325	(25)	(2)	(31)	(6)		
Δανειακές δεσμεύσεις	3.956	131	8	0	4.095	(20)	(1)	(0)	(0)		
Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις	979	153	69	29	1.230	(5)	(1)	(31)	(6)		
Αξία εξασφαλίσεων	417	55	6	4							

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018										
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾					Πρόβλεψη απομείωσης					
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2					Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾					
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Συνολική λογιστική αξία προ απομείωσης/ ονομαστική αξία ανοίγματος	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Συνολική λογιστική αξία μετά την απομείωση	Αξία εξασφαλίσεων
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	10.535	5.080	615	10.441	26.671	(89)	(600)	(307)	(4.644)	21.031	16.565
- Στεγαστικά δάνεια	6.706	3.513	297	5.746	16.262	(35)	(284)	(143)	(2.085)	13.715	
Αξία εξασφαλίσεων	5.959	2.751	175	3.837							12.722
- Καταναλωτικά δάνεια	1.468	308	2	1.008	2.786	(32)	(90)	(1)	(771)	1.892	
Αξία εξασφαλίσεων	44	5	2	128							179
- Πιστωτικές κάρτες	757	51	0	394	1.202	(7)	(13)	(0)	(321)	861	
Αξία εξασφαλίσεων	0	0	0	0							0
- Μικρές επιχειρήσεις	1.604	1.208	316	3.293	6.421	(15)	(213)	(163)	(1.467)	4.563	
Αξία εξασφαλίσεων	1.014	800	168	1.682							3.664
Επιχειρηματικά	10.759	1.880	4.280	1.316	18.235	(56)	(111)	(2.394)	(597)	15.077	9.924
- Μεγάλες επιχειρήσεις	8.332	1.166	2.299	71	11.868	(40)	(63)	(1.264)	(33)	10.468	
Αξία εξασφαλίσεων	4.374	918	1.105	28							6.425
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	2.427	714	1.981	1.245	6.367	(16)	(48)	(1.130)	(564)	4.609	
Αξία εξασφαλίσεων	1.580	503	960	456							3.499
Δημόσιος τομέας	65	1	0	1	67	(1)	(0)	(0)	(1)	65	5
- Ελλάδα	56	-	0	1	57	(1)	-	(0)	(1)	55	
Αξία εξασφαλίσεων	5	-	-	0							5
- Λοιπές χώρες	9	1	-	-	10	-	(0)	-	-	10	
Δάνεια και απαιτήσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων										59	52
Σύνολο	21.359	6.961	4.895	11.758	44.973	(146)	(711)	(2.701)	(5.242)	36.232	26.546
Συνολική αξία εξασφαλίσεων	12.976	4.977	2.410	6.131							
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	4.406	194	96	11	4.707	(12)	(1)	(42)	(3)		
Δανειακές δεσμεύσεις	3.511	69	4	1	3.585	(7)	(0)	(1)	(0)		
Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις	895	125	92	10	1.122	(5)	(1)	(41)	(3)		
Αξία εξασφαλίσεων	448	30	3	2							

⁽¹⁾ Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η συνολική λογιστική αξία προ απομείωσης των πιστωτικά απομειωμένων δανείων πελατών περιλαμβάνουν POCI ποσού € 54 εκατ. για τα οποία έχει αναγνωριστεί € 3,5 εκατ. πρόβλεψη απομείωσης, εκ των οποίων € 49 εκατ. προέκυψαν από την απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria (σημ. 23.3) (2018: € 5 εκατ. λογιστική αξία προ απομείωσης και € 0,1 εκατ. πρόβλεψη απομείωσης)

⁽²⁾ Αφορά σε ομόλογα από την τιτλοποίηση Pillar (σημ. 20).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος αξιολογεί την ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που υπόκεινται σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές κάνοντας χρήση των εσωτερικών μοντέλων αξιολόγησης του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου, τα οποία στηρίζονται σε διάφορους ποσοτικούς και ποιοτικούς παράγοντες, ενώ η αξιολόγηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής στηρίζεται στην κατανομή των βαθμίδων κινδύνου σε ομοιογενείς ομάδες.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τη κατανομή των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες προ απομείωσης και της ονομαστικής αξίας των ανοιγμάτων των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, βάσει της κατηγοριοποίησης της πιστωτικής τους ποιότητας και της κατάταξης σε στάδια:

Εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης	31 Δεκεμβρίου 2019				31 Δεκεμβρίου 2018			
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων- Στάδιο 1		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων- Στάδιο 1		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική								
- Στεγαστικά δάνεια								
PD <2,5 %	6.422	622	-	7.044	3.509	49	-	3.558
2,5%<=PD<4%	331	396	-	727	2.119	593	-	2.712
4%<=PD<10%	193	767	-	960	915	616	-	1.531
10%<=PD<16%	22	262	-	284	57	392	-	449
16%<=PD<99,99%	12	1.082	-	1.094	106	1.863	-	1.969
100%	-	-	3.873	3.873	-	-	6.043	6.043
- Καταναλωτικά δάνεια								
PD <2,5 %	761	14	-	775	712	5	-	717
2,5%<=PD<4%	541	34	-	575	440	11	-	451
4%<=PD<10%	253	105	-	358	141	31	-	172
10%<=PD<16%	0	68	-	68	170	9	-	179
16%<=PD<99,99%	0	103	-	103	5	252	-	257
100%	-	-	952	952	-	-	1.010	1.010
- Πιστωτικές κάρτες								
PD <2,5 %	47	6	-	53	540	-	-	540
2,5%<=PD<4%	196	3	-	199	167	17	-	184
4%<=PD<10%	499	36	-	535	25	7	-	32
10%<=PD<16%	0	3	-	3	21	3	-	24
16%<=PD<99,99%	0	17	-	17	4	24	-	28
100%	-	-	200	200	-	-	394	394
- Μικρές επιχειρήσεις								
PD <2,5 %	239	4	-	243	254	3	-	257
2,5%<=PD<4%	1.212	21	-	1.233	1.188	8	-	1.196
4%<=PD<10%	674	189	-	863	70	23	-	93
10%<=PD<16%	143	196	-	339	46	12	-	58
16%<=PD<99,99%	0	521	-	521	46	1.162	-	1.208
100%	-	-	3.281	3.281	-	-	3.609	3.609
Επιχειρηματικά								
- Μεγάλες επιχειρήσεις								
Υψηλής διαβάθμισης	6.139	152	-	6.291	5.015	26	-	5.041
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	3.062	515	-	3.577	3.304	523	-	3.827
Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	314	329	-	643	13	617	-	630
Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	1.641	1.641	-	-	2.370	2.370
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ								
Υψηλής διαβάθμισης	1.354	51	-	1.405	979	27	-	1.006
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	1.501	245	-	1.746	1.404	220	-	1.624
Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	178	507	-	685	44	467	-	511
Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	3.001	3.001	-	-	3.226	3.226
- Ομόλογα τιλοποίησης Pillar								
Υψηλής διαβάθμισης	1.058	-	-	1.058	-	-	-	-
Δημόσιος τομέας								
Όλες οι χώρες								
Υψηλής διαβάθμισης	1	-	-	1	6	0	-	6
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	53	-	-	53	59	1	-	60
Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	-	3	-	3	0	0	-	0
Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	2	2	-	-	1	1
Σύνολο	25.205	6.251	12.950	44.406	21.359	6.961	16.653	44.973

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης	31 Δεκεμβρίου 2019					31 Δεκεμβρίου 2018				
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου- Στάδιο 1		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων- Στάδιο 2		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου- Στάδιο 1		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων- Στάδιο 2		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο										
Λιανική Τραπεζική										
Δανειακές δεσμεύσεις										
PD <2,5 %	257	6	-	-	263	1.513	2	-	-	1.515
2,5%<=PD<4%	646	2	-	-	648	1.034	1	-	-	1.035
4%<=PD<10%	1.405	65	-	-	1.470	72	13	-	-	85
10%<=PD<16%	166	4	-	-	170	21	2	-	-	23
16%<=PD<99,99%	0	10	-	-	10	1	11	-	-	12
100%	-	-	0	0	0	-	-	1	1	1
Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις										
PD <2,5 %	13	0	-	-	13	38	0	-	-	38
2,5%<=PD<4%	93	-	-	-	93	93	0	-	-	93
4%<=PD<10%	40	0	-	-	40	0	0	-	-	0
10%<=PD<16%	-	0	-	-	0	-	0	-	-	0
16%<=PD<99,99%	-	0	-	-	0	-	-	-	-	-
100%	-	-	0	0	0	-	-	1	1	1
Επιχειρηματικά										
Δανειακές δεσμεύσεις										
Υψηλής διαβάθμισης	900	6	-	-	906	315	9	-	-	324
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	572	34	-	-	606	545	20	-	-	565
Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	10	4	-	-	14	10	11	-	-	21
Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	8	8	8	-	-	4	4	4
Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις										
Υψηλής διαβάθμισης	523	2	-	-	525	496	0	-	-	496
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	298	85	-	-	383	261	64	-	-	325
Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	12	66	-	-	78	7	61	-	-	68
Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	98	98	98	-	-	101	101	101
Σύνολο	4.935	284	106	5.325	4.406	194	107	4.707		

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις κατηγορίες εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης (το MRA ή αντίστοιχο σύστημα διαβάθμισης) του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου που αντιστοιχούν στις κατηγορίες πιστωτικής ποιότητας όπως παρουσιάζονται στους παραπάνω πίνακες:

Επιχειρηματικά δάνεια	
Κατηγορίες κατάταξης πιστωτικής ποιότητας	Εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης
Υψηλής διαβάθμισης	1-4
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	5-6
Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	7-9
Απομειωμένα (Defaulted)	10

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την κίνηση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες προ απομείωσης ανά κατηγορία προϊόντος και ανά στάδιο η οποία υπολογίστηκε βάσει του αρχικού και τελικού υπολοίπου για τις περιόδους αναφοράς από την 1 Ιανουαρίου 2019 έως 31 Δεκεμβρίου 2019 και από την 1 Ιανουαρίου 2018 έως 31 Δεκεμβρίου 2018 :

	31 Δεκεμβρίου 2019													Σύνολο € εκατ.
	Επιχειρηματικά			Στεγαστικά			Καταναλωτικά			Μικρές επιχειρήσεις				
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων- Στάδιο 2		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων- Στάδιο 2		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων- Στάδιο 2		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων		
	12μήνου- Στάδιο 1 € εκατ.	των δανείων- Στάδιο 2 € εκατ.	καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων- Στάδιο 1 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων- Στάδιο 1 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων- Στάδιο 2 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων- Στάδιο 1 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων- Στάδιο 2 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων- Στάδιο 2 € εκατ.		
Λογιστική αξία προ απομείωσης την 1 Ιανουαρίου	10.824	1.881	5.597	6.706	3.513	6.043	2.225	359	1.404	1.604	1.208	3.609	44.973	
Νέα δάνεια αναγνωρισθέντα ή αγορασθέντα	3.070	-	-	374	-	-	561	-	-	332	-	-	4.337	
Υπόλοιπα από την απόκτηση εταιρειών (σημ. 23.3)	429	-	65	116	-	7	75	-	0	36	-	1	729	
Ομόλογα πελοποίησης Pillar	1.058	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.058	
Μεταφορές μεταξύ σταδίων														
-σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	212	(199)	(13)	668	(657)	(11)	107	(104)	(3)	505	(502)	(3)	-	
-σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων	(563)	740	(177)	(239)	783	(544)	(195)	260	(65)	(70)	395	(325)	-	
-σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	(112)	(91)	203	(58)	(365)	423	(45)	(67)	112	(27)	(139)	166	-	
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που αποαναγνωρίστηκαν /ταξινόμηθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης	(180)	(9)	(85)	(7)	(93)	(1.898)	(105)	(15)	(2)	(28)	(2)	(2)	(2.426)	
Διαγραφές ⁽¹⁾	-	-	(514)	-	-	(144)	-	-	(264)	-	-	(161)	(1.083)	
Αποπληρωμές	(1.348)	(492)	(321)	(679)	(143)	(85)	(303)	(41)	(58)	(214)	(55)	(51)	(3.790)	
Συναλλαγματικές διαφορές και λουπές κινήσεις	270	(28)	(111)	99	91	82	(23)	(3)	28	130	26	47	608	
Λογιστική αξία προ απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	13.660	1.802	4.644	6.980	3.129	3.873	2.297	389	1.152	2.268	931	3.281	44.406	
Πρόβλεψη απομείωσης	(64)	(90)	(2.499)	(13)	(174)	(1.517)	(37)	(44)	(974)	(22)	(99)	(1.566)	(7.099)	
Λογιστική αξία την 31 Δεκεμβρίου	13.596	1.712	2.145	6.967	2.955	2.356	2.260	345	178	2.246	832	1.715	37.307	

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

31 Δεκεμβρίου 2018													
	Επιχειρηματικά			Στεγαστικά			Καταναλωτικά			Μικρές επιχειρήσεις			Σύνολο
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Λογιστική αξία προ απομείωσης την 1 Ιανουαρίου	9.209	2.464	6.558	6.657	3.557	6.453	2.148	441	2.662	1.506	1.118	4.349	47.122
Νέα δάνεια αναγνωρισθέντα ή αγορασθέντα	3.222	-	-	310	-	-	484	-	-	297	-	-	4.313
Μεταφορές μεταξύ σταδίων													
-σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	873	(853)	(20)	559	(536)	(23)	140	(136)	(4)	123	(116)	(7)	-
-σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων	(434)	518	(84)	(191)	973	(782)	(107)	200	(93)	(75)	416	(341)	-
-σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	(53)	(289)	342	(73)	(430)	503	(57)	(86)	143	(29)	(177)	206	-
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που αποαναγνωρίστηκαν /ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης	(2)	(0)	(190)	(0)	-	(6)	(11)	(2)	(995)	(6)	(1)	(6)	(1.219)
Διαγραφές ⁽¹⁾	-	-	(566)	-	-	(105)	-	-	(265)	-	-	(536)	(1.472)
Αποπληρωμές	(1.668)	(138)	(509)	(709)	(186)	(136)	(407)	(73)	(86)	(219)	(87)	(107)	(4.325)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(323)	179	66	153	135	139	35	15	42	7	55	51	554
Λογιστική αξία προ απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	10.824	1.881	5.597	6.706	3.513	6.043	2.225	359	1.404	1.604	1.208	3.609	44.973
Πρόβλεψη απομείωσης	(57)	(111)	(2.992)	(35)	(284)	(2.228)	(39)	(103)	(1.093)	(15)	(213)	(1.630)	(8.800)
Λογιστική αξία την 31 Δεκεμβρίου	10.767	1.770	2.605	6.671	3.229	3.815	2.186	256	311	1.589	995	1.979	36.173

⁽¹⁾ Το συμβατικά απαιτητό ποσό από δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που είχαν διαγραφεί κατά τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019 και ο Όμιλος βρίσκεται ακόμα σε διαδικασίες ανάκτησης ανέρχεται σε € 927 εκατ. (2018: € 1.238 εκατ.).

Σημείωση 1: Η κατηγορία του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου περιλαμβάνει και τα δάνεια του Δημοσίου Τομέα.

Σημείωση 2: Τα «Δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες που αποαναγνωρίστηκαν /ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης», περιλαμβάνουν τα δάνεια τα οποία αποαναγνωρίστηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης λόγω α) τιτλοποίησης/πώλησης (σημ. 20) και β) σημαντικών τροποποιήσεων των συμβατικών τους όρων και εκείνα που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης (σημ. 30).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Πιστωτικά απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την χρονοανάλυση των πιστωτικά απομειωμένων (Στάδιο 3 και POCI) δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά κατηγορία δανείου προ απομείωσης, την πρόβλεψη απομείωσης καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Για τα καταγγελλόμενα δάνεια, ο Όμιλος παύει να παρακολουθεί την κατάσταση καθυστέρησής τους και συνεπώς τα υπόλοιπα τους περιλαμβάνονται στην κατηγορία «άνω των 360 ημερών», με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια τα οποία παρακολουθούνται μέχρι τις 360 μέρες καθυστέρησης.

	31 Δεκεμβρίου 2019								
	Λιανική Τραπεζική				Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων € εκατ.
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα και λοιπές χώρες € εκατ.		
έως 90 ημέρες	850	118	25	362	551	515	-	2.421	
90 έως 179 ημέρες	124	34	11	65	105	58	-	397	
180 έως 360 ημέρες	111	40	12	69	37	46	-	315	
άνω των 360 ημερών	2.788	760	152	2.785	948	2.382	2	9.817	
Λογιστική αξία προ απομείωσης	3.873	952	200	3.281	1.641	3.001	2	12.950	
Πρόβλεψη απομείωσης	(1.517)	(801)	(173)	(1.566)	(819)	(1.679)	(1)	(6.556)	
Λογιστική αξία	2.356	151	27	1.715	822	1.322	1	6.394	
Αξία εξασφαλίσεων	2.494	122	0	1.761	956	1.309	0	6.642	

	31 Δεκεμβρίου 2018								
	Λιανική Τραπεζική				Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων € εκατ.
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.		
έως 90 ημέρες	1.280	135	25	574	885	573	-	3.472	
90 έως 179 ημέρες	250	51	12	84	40	56	-	493	
180 έως 360 ημέρες	175	67	16	73	35	46	-	412	
άνω των 360 ημερών	4.338	757	341	2.878	1.410	2.551	1	12.276	
Λογιστική αξία προ απομείωσης	6.043	1.010	394	3.609	2.370	3.226	1	16.653	
Πρόβλεψη απομείωσης	(2.228)	(772)	(321)	(1.630)	(1.297)	(1.694)	(1)	(7.943)	
Λογιστική αξία	3.815	238	73	1.979	1.073	1.532	0	8.710	
Αξία εξασφαλίσεων	4.012	130	0	1.850	1.133	1.416	0	8.541	

Σημείωση: Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η λογιστική αξία προ απομείωσης των απομειωμένων δανείων περιλαμβάνει και τα δάνεια της κατηγορίας POCI ποσού € 54 εκατ. (2018: € 5 εκατ.).

(β) Εξασφαλίσεις και ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Εξασφαλίσεις

Ο δείκτης δανείων προς αξία εξασφάλισης των στεγαστικών δανείων προσδιορίζει τη σχέση μεταξύ του δανειακού υπολοίπου, προ απομείωσης, και της τρέχουσας αξίας των ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο δείκτης δανείων προς αξία εξασφάλισης των στεγαστικών δανείων παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2019 € εκατ.	2018 € εκατ.
Στεγαστικά Δάνεια		
Μικρότερο από 50%	3.407	3.366
50%-70%	2.300	2.101
71%-80%	1.505	1.445
81%-90%	1.139	1.250
91%-100%	2.072	2.625
101%-120%	1.023	1.554
121%-150%	887	1.362
Μεγαλύτερο από 150%	1.649	2.559
Συνολική έκθεση	13.982	16.262
Μέσος όρος του δείκτη δανείου προς αξία εξασφάλισης	76,79%	89,79%

Η ανάλυση των εξασφαλίσεων και εγγυήσεων για δάνεια και απαιτήσεις πελατών στο αποσβέσιμο κόστος παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

31 Δεκεμβρίου 2019					
Αξία εξασφαλίσεων					
	Ακίνητη περιουσία € εκατ.	Χρηματ/κές € εκατ.	Λοιπές € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	Ληφθείσες Εγγυήσεις € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	14.825	423	204	15.452	291
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	5.517	879	5.405	11.802	180
Δημόσιος τομέας	1	1	0	2	-
Σύνολο	20.343	1.303	5.609	27.256	471
31 Δεκεμβρίου 2018					
Αξία εξασφαλίσεων					
	Ακίνητη περιουσία € εκατ.	Χρηματ/κές € εκατ.	Λοιπές € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	Ληφθείσες Εγγυήσεις € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	15.979	361	225	16.565	215
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	4.601	870	4.453	9.924	180
Δημόσιος τομέας	2	3	-	5	-
Σύνολο	20.582	1.234	4.678	26.494	395

⁽¹⁾ Οι λοιπές εξασφαλίσεις περιλαμβάνουν εκχωρημένες απαιτήσεις, εξοπλισμό, αποθέματα, πλωτά μέσα κλπ.

Ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Ο Όμιλος αναγνωρίζει στον ισολογισμό τα περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται ως εξασφαλίσεις, όταν αυτά έρχονται στην κατοχή του συνήθως μέσω νομικών διαδικασιών ή επικαλούμενος άλλες πιστωτικές ενισχύσεις. Η κύρια κατηγορία εξασφαλίσεων που ανακτάται από τον Όμιλο, για την αποπληρωμή ή μείωση του υπολοίπου των δανείων, αφορά σε ακίνητα περιουσιακά στοιχεία. Τα ακίνητα κατηγοριοποιούνται στα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία στην χαμηλότερη αξία μεταξύ του κόστους και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας (βλέπε επίσης σημ. 2.2.18 και 29). Στις περιπτώσεις που τα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο για τις δραστηριότητες του, τότε αυτά κατηγοριοποιούνται ως ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια στοιχεία ή ως επενδύσεις σε ακίνητα αναλόγως (βλέπε σημ. 2.2.6, 26 και 27).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Στους πίνακες που ακολουθούν, παρουσιάζονται οι εξασφαλίσεις τις οποίες ο Όμιλος απέκτησε και τις αναγνώρισε στα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία, καθώς επίσης τα καθαρά κέρδη/(ζημιές) που προέκυψαν από πωλήσεις τέτοιων περιουσιακών στοιχείων μέσα στη χρήση:

31 Δεκεμβρίου 2019							
Αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης € εκατ.	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης € εκατ.	Καθαρή αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Καθαρή αξία πώλησης € εκατ.	Καθαρό κέρδος/(ζημιά) πώλησης € εκατ.	

Ανακτηθείσα ακίνητη περιουσία από πλειστηριασμούς
- Κατοικίες
- Εμπορικά ακίνητα
Λοιπές εξασφαλίσεις

	719	178	(183)	5	536	39	1
	255	46	(49)	14	206	15	(0)
	464	132	(134)	(9)	330	24	1
	1	-	(0)	-	1	1	0

31 Δεκεμβρίου 2018							
Αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης € εκατ.	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης € εκατ.	Καθαρή αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Καθαρή αξία πώλησης € εκατ.	Καθαρό κέρδος/(ζημιά) πώλησης € εκατ.	

Ανακτηθείσα ακίνητη περιουσία από πλειστηριασμούς
- Κατοικίες
- Εμπορικά ακίνητα
Λοιπές εξασφαλίσεις

	663	175	(188)	(5)	475	36	(1)
	279	62	(63)	4	216	21	(1)
	384	113	(125)	(9)	259	15	0
	1	0	0	0	1	0	0

Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν κατηγοριοποιηθεί ως επενδύσεις σε ακίνητα ή ως κατεχόμενα προς πώληση (σημ. 30) το 2019 και τα οποία προήλθαν είτε από ανάκτηση ή από μεταφορά από τα ανακτηθέντα πάγια περιουσιακά στοιχεία, ανήλθαν σε € 55 εκατ. (2018: € 22 εκατ.).

(γ) Γεωγραφική κατανομή και τομέας δραστηριότητας των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Όπως αναφέρεται στη σημ. 5.2.1, ο Όμιλος κατέχει διαφοροποιημένα χαρτοφυλάκια σε διαφορετικές αγορές και χώρες και εφαρμόζει όρια στη συγκέντρωση ανά γεωγραφική περιοχή ή τομέα δραστηριότητας των ομάδων των πιστούχων που μπορεί να επηρεαστούν παρόμοια από αλλαγές στις οικονομικές ή άλλες συνθήκες, ώστε να περιορίσει τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα ανοίγματα του Ομίλου σε δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο στη λογιστική αξία προ απομείωσης και σε ονομαστική αξία αντίστοιχα, ανά στάδιο αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή και την πρόβλεψη απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή:

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2019												
	Ελλάδα				Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες					Λοιπές χώρες			
	Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία				Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία					Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία			
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου -Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Πρόβλεψη απομείωσης	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Πρόβλεψη απομείωσης	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Πρόβλεψη απομείωσης	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Λιανική Τραπεζική	9.202	4.176	7.954	(4.272)	2.336	273	351	(174)	7	0	1	(0)	
- Στεγαστικά δάνεια	5.786	3.008	3.676	(1.627)	1.188	121	196	(77)	6	0	1	(0)	
- Καταναλωτικά δάνεια	839	233	907	(820)	715	91	45	(38)	1	0	0	(0)	
- Πιστωτικές κάρτες	644	46	196	(193)	98	19	4	(4)	0	0	0	(0)	
- Μικρές επιχειρήσεις	1.933	889	3.175	(1.632)	335	42	106	(55)	0	-	-	(0)	
Επιχειρηματικά	7.459	1.381	4.085	(2.344)	4.311	379	482	(272)	1.836	39	75	(35)	
-Εμπόριο και Υπηρεσίες ⁽²⁾	2.942	448	1.943	(1.159)	1.836	57	204	(145)	321	0	33	(18)	
-Βιομηχανία	2.136	267	827	(484)	537	59	17	(8)	12	-	-	(0)	
-Ναυτιλία	176	5	10	(9)	135	-	62	(57)	1.360	39	24	(7)	
-Κατασκευές	697	325	884	(529)	424	31	59	(34)	30	-	18	(10)	
-Τουρισμός	819	325	405	(146)	197	30	1	(0)	-	-	-	-	
-Ενέργεια	628	8	11	(13)	168	11	25	(4)	15	-	-	(0)	
-Λοιπές	61	3	5	(4)	1.014	191	114	(24)	98	-	-	(0)	
Δημόσιος τομέας	44	3	1	(2)	2	-	1	(0)	8	-	0	(0)	
Σύνολο	16.705	5.560	12.040	(6.618)	6.649	652	834	(446)	1.851	39	76	(35)	
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	3.193	168	100	(62)	1.562	98	6	(2)	180	18	0	(0)	
-Δανειακές δεσμεύσεις	2.659	69	4	(20)	1.155	60	4	(1)	142	2	-	(0)	
-Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις	534	99	96	(42)	407	38	2	(1)	38	16	0	(0)	

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018											
	Ελλάδα				Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες				Λοιπές χώρες			
	Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία				Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία				Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία			
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου -Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων (1)	Πρόβλεψη απομείωσης	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων (1)	Πρόβλεψη απομείωσης	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων (1)	Πρόβλεψη απομείωσης
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Λιανική Τραπεζική	8.580	4.833	10.630	(5.433)	1.948	247	425	(207)	7	0	1	(0)
- Στεγαστικά δάνεια	5.686	3.398	5.812	(2.454)	1.014	115	230	(93)	6	0	1	(0)
- Καταναλωτικά δάνεια	899	230	967	(860)	568	78	43	(34)	1	0	0	(0)
- Πιστωτικές κάρτες	664	33	389	(336)	93	18	5	(5)	0	0	0	(0)
- Μικρές επιχειρήσεις	1.331	1.172	3.462	(1.783)	273	36	147	(75)	-	-	-	-
Επιχειρηματικά	6.514	1.501	5.018	(2.831)	2.442	296	469	(250)	1.803	83	109	(77)
-Εμπόριο και Υπηρεσίες	2.435	621	2.308	(1.388)	493	3	144	(80)	51	25	56	(43)
-Βιομηχανία	1.980	262	1.026	(556)	455	71	31	(17)	6	-	-	(0)
-Ναυτιλία	39	0	-	(0)	161	8	78	(59)	1.549	52	35	(24)
-Κατασκευές	751	319	1.158	(692)	536	56	83	(54)	78	6	18	(10)
-Τουρισμός	677	286	506	(180)	275	94	13	(5)	0	-	-	(0)
-Ενέργεια	594	11	9	(14)	55	0	17	(6)	16	-	-	(0)
-Λοιπές	38	2	11	(1)	467	64	103	(29)	103	-	-	(0)
Δημόσιος τομέας	56	0	1	(2)	1	1	0	(0)	8	0	-	(0)
Σύνολο	15.150	6.334	15.649	(8.266)	4.391	544	894	(457)	1.818	83	110	(77)
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	2.971	91	102	(55)	1.370	87	5	(3)	65	16	0	(0)
-Δανειακές δεσμεύσεις	2.400	7	1	(6)	1.054	62	4	(2)	57	0	0	(0)
-Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις	571	84	101	(49)	316	25	1	(1)	8	16	0	(0)

(1) Περιλαμβάνει πιστωτικά απομειωμένα δάνεια πελατών (POCI) ποσού € 53,5 εκατ. από δραστηριότητες σε Λοιπές Ευρωπαϊκές Χώρες και € 0,5 εκατ. σε Λοιπές Χώρες (2018: € 5 εκατ. σε Λοιπές Ευρωπαϊκές Χώρες).

(2) Οι δραστηριότητες σε Λοιπές Ευρωπαϊκές Χώρες περιλαμβάνουν € 1.058 εκατ. τα οποία σχετίζονται ομόλογα της τιτλοποίησης Pillar.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η λογιστική αξία των δανείων του Ομίλου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ανήλθε σε € 58 εκατ. (2018: € 59 εκατ.) τα οποία περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικών δανείων, εκ των οποίων τα € 47 εκατ. (2018: € 46 εκατ.) αφορούν δραστηριότητες στην Ελλάδα ενώ € 11 εκατ. (2018:€ 13 εκατ.) αφορούν δραστηριότητες στην Υπόλοιπη Ευρώπη.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(δ) Μέτρα ρύθμισης δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Οι συμβατικοί όροι των δανείων ενδέχεται να τροποποιηθούν λόγω διαφόρων παραγόντων, όπως αλλαγές στις συνθήκες της αγοράς, διακράτηση πελατείας και λοιπών παραγόντων, καθώς και λόγω ενδεχόμενης επιδείνωσης στην οικονομική κατάσταση του οφειλέτη. Ο Όμιλος εφαρμόζει διάφορα προγράμματα ρύθμισης δανείων, προκειμένου να ενισχύσει τη διαχείριση των σχέσεων του με τους πελάτες και την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών είσπραξης των απαιτήσεων του, καθώς και να βελτιώσει την ανακτησιμότητα των αντίστοιχων ταμιακών ροών και να περιορίσει τις ζημιές από πιστωτικούς κινδύνους που προέρχονται τόσο από τα δάνεια λιανικής τραπεζικής όσο και από το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο.

Κατηγοριοποίηση Μέτρων Ρύθμισης

Οι πρακτικές ρύθμισης δανείων, όπως παρακολουθούνται και γνωστοποιούνται από τον Όμιλο, βάσει των εκτελεστικών τεχνικών προτύπων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής περιλαμβάνουν μόνο τις περιπτώσεις τροποποίησης των συμβατικών όρων αποπληρωμής του δανείου λόγω οικονομικής αδυναμίας του οφειλέτη να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις βάσει των υφιστάμενων όρων, και ο Όμιλος παρέχει διευκολύνσεις, μέσω ευνοϊκής τροποποίησης των όρων και προϋποθέσεων που προβλέπονται από την δανειακή σύμβαση, ενέργεια στην οποία δεν θα προέβαινε εάν ο οφειλέτης δεν βρισκόταν σε οικονομική δυσχέρεια.

Όλα τα άλλα είδη τροποποιήσεων που παρέχονται από τον Όμιλο και δεν οφείλονται στην οικονομική αδυναμία του οφειλέτη, αλλά καθορίζονται από παράγοντες επιχειρηματικής φύσεως, δεν αποτελούν μέτρα ρύθμισης.

Λύσεις Ρύθμισης Δανείων

Οι λύσεις ρύθμισης παρέχονται κατόπιν αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη και της πρόθεσής του να αποπληρώσει την οφειλή του, και μπορεί να είναι προσωρινής φύσης ή μεγαλύτερης διάρκειας. Ο σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι η διευκόλυνση των οφειλετών που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες μέσω επαναπροσδιορισμού των όρων αποπληρωμής των δανείων τους με βιώσιμο τρόπο και ταυτόχρονα η προστασία του Ομίλου από ενδεχόμενες πιστωτικές ζημιές. Ο Όμιλος αναπτύσσει στοχευμένες στρατηγικές κατηγοριοποίησης οφειλετών με σκοπό την εξεύρεση κατάλληλων βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων και βιώσιμων λύσεων, οι οποίες θα ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες οικονομικές ανάγκες των εν λόγω επιλεγμένων ομάδων οφειλετών.

Τα μέτρα ρύθμισης δανείων μπορεί να περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται απαραίτητα σε ένα ή και περισσότερα από τα παρακάτω:

- κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών,
- τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών,
- καταβολή δόσης μεγαλύτερης των οφειλόμενων τόκων,
- καταβολή μόνο τόκων,
- καταβολή δόσης μικρότερης των οφειλόμενων τόκων,
- περίοδος χάριτος,
- μείωση επιτοκίου,
- παράταση διάρκειας,
- διαχωρισμός οφειλής,
- μερική διαγραφή οφειλής,
- λειτουργική αναδιάρθρωση και
- συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο.

Ειδικά για τα καταναλωτικά δάνεια χωρίς εξασφάλιση (περιλαμβανομένων των πιστωτικών καρτών), τα προγράμματα ρύθμισης (π.χ. παράταση διάρκειας) πραγματοποιούνται κυρίως μέσω της ενοποίησης των δανειακών υποχρεώσεων, όπου όλα τα υφιστάμενα υπόλοιπα καταναλωτικών δανείων συγκεντρώνονται σε ένα. Αυτές οι ρυθμίσεις εφαρμόζονται τόσο για να επιτυγχάνεται η επαρκής μείωση των δόσεων του δανείου όσο και ο βιώσιμος χαρακτήρας της ρύθμισης για τον οφειλέτη. Σε επιλεγμένες περιπτώσεις, η ενοποίηση των δανειακών υποχρεώσεων μπορεί να συνδυάζεται με εγγραφή προσημείωσης σε ακίνητα, μετατρέποντας έτσι τα μη εξασφαλισμένα ανοίγματα του Ομίλου σε εξασφαλισμένα.

Στην περίπτωση των στεγαστικών δανείων, η μείωση της δόσης μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφόρων προγραμμάτων ρύθμισης, όπως η παράταση διάρκειας της αποπληρωμής του δανείου, η κεφαλαιοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, ο διαχωρισμός οφειλής και σχέδια για καταβολή μειωμένης δόσης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα επιχειρηματικά δάνεια υπόκεινται σε ρύθμιση, όταν υπάρχουν ενδείξεις οικονομικών δυσχερειών του οφειλέτη, η οποία στοιχειοθετείται από ένα συνδυασμό παραγόντων μεταξύ των οποίων η επιδείνωση των οικονομικών του στοιχείων, η υποβάθμιση της πιστοληπτικής του αξιολόγησης, οι καθυστερήσεις πληρωμών και λοιποί παράγοντες.

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG) αποτελεί μία ανεξάρτητη αρχή, η οποία έχει την συνολική ευθύνη για την διαχείριση των προβληματικών δανείων, σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 42/30.05.2014 και τις τροποποιήσεις της. Η Διεύθυνση ελέγχει και παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων ρύθμισης και διασφαλίζει τη συνεχή βελτίωση και προσαρμογή των σχετικών πολιτικών και των διαδικασιών.

Η TAG συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση και ανάπτυξη της κατάλληλης μεθοδολογίας σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης και κατηγορία καθυστέρησης, ανά δανειακό χαρτοφυλάκιο. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τη δομή και τις κυριότερες δραστηριότητες της TAG παρατίθενται στις σημ. 5.2.

Ανταλλαγή χρέους με απόκτηση μετοχών του οφειλέτη

Για τα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων, ο Όμιλος συμμετέχει σε ορισμένες περιπτώσεις σε συναλλαγές ανταλλαγής χρέους με μετοχές, ως μέρος των λύσεων ρύθμισης, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.9. Το 2019, οι μετοχικοί τίτλοι που αποκτήθηκαν και διακρατούνται από τον Όμιλο την 31 Δεκεμβρίου 2019 είναι: (α) 12,46% προνομιούχους μετοχικούς τίτλους χωρίς δικαίωμα ψήφου της Helesi S.A. για € 1,8 χιλ. και β) 6,75% προνομιούχους μετοχικούς τίτλους χωρίς δικαίωμα ψήφου της Akritas S.A. για € 0,01 εκατ. Παρομοίως το 2018 οι μετοχικοί τίτλοι που αποκτήθηκαν και διακρατούνται από τον Όμιλο κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018 ήταν: (α) 10,67% μετοχικούς τίτλους χωρίς δικαίωμα ψήφου της Pillarstone Bidco S.C.A. για € 0,02 εκατ., που σχετίζεται με την αναδιάρθρωση χρέους της Famar S.A. και (β) 12,1% της Regency Hellenic Investments S.A. για € 8,5 εκατ., που σχετίζεται με την αναδιάρθρωση χρέους της Regency Entertainment S.A.

i. Ταξινόμηση ρυθμισμένων δανείων

Τα ρυθμισμένα δάνεια κατηγοριοποιούνται ως μη απομειωμένα (Στάδιο 2) ή ως απομειωμένα (Στάδιο 3) αξιολογώντας τον βαθμό καθυστέρησης και την πιστοληπτική τους διαβάθμιση.

Τα απομειωμένα ρυθμισμένα δάνεια υπόκεινται αρχικά σε περίοδο επιτήρησης ενός έτους, κατά την οποία η συναλλακτική συμπεριφορά των οφειλετών παρακολουθείται επισταμένως. Εάν, στο τέλος της ανωτέρω περιόδου, οι οφειλέτες έχουν ανταποκριθεί στους όρους του προγράμματος και δεν υπάρχουν καθόλου ποσά σε καθυστέρηση, καθώς και αμφιβολίες για την πλήρη εξόφληση των δανείων, τότε αυτά γνωστοποιούνται ως μη απομειωμένα ρυθμισμένα δάνεια (Στάδιο 2). Επιπροσθέτως, τα μη απομειωμένα ρυθμισμένα δάνεια, συμπεριλαμβανομένων αυτών που προγενέστερα κατηγοριοποιήθηκαν ως απομειωμένα και τήρησαν του όρους της ρύθμισης, υπόκεινται σε διετή παρακολούθηση. Εάν, στο τέλος αυτής της περιόδου, οι οφειλέτες έχουν προβεί σε τακτικές πληρωμές κατά ένα σημαντικό ποσό σωρευτικά, δεν υπάρχουν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και τα δάνεια δεν είναι ούτε απομειωμένα ούτε πληρούνται άλλα κριτήρια αύξησης πιστωτικού κινδύνου, τότε αυτά εξέρχονται από το καθεστώς ρύθμισης και ταξινομούνται στο Στάδιο 1.

Ειδικότερα, η κατηγορία των απομειωμένων ρυθμισμένων δανείων περιλαμβάνει εκείνα που (α) κατά την ημερομηνία της ρύθμισης ήταν σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών ή θεωρούνταν πιθανό να μην αποπληρωθούν, (β) στο τέλος της περιόδου επιτήρησης του ενός έτους ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των μη απομειωμένων δανείων και κατά την διετή περίοδο παρακολούθησης τα νέα μέτρα ρύθμισης είχαν παραταθεί ή υπήρξαν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και (γ) κατηγοριοποιήθηκαν αρχικά ως μη απομειωμένα και κατά την διάρκεια της διετούς περιόδου παρακολούθησης ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των απομειωμένων.

Επίσης, τα ρυθμισμένα δάνεια που δεν εξυπηρετούνται σύμφωνα με τους νέους τροποποιημένους όρους και τα οποία μεταγενέστερα καταγγέλλονται, παύουν να παρακολουθούνται ξεχωριστά βάσει των διαδικασιών που ο Όμιλος εφαρμόζει για τα προγράμματα ρύθμισης, και γνωστοποιούνται ως καταγγελλόμενα απομειωμένα δάνεια (Στάδιο 3) σύμφωνα με τις διαδικασίες του Ομίλου για την διαχείριση και παρακολούθηση των καταγγελλόμενων δανείων.

ii. Αξιολόγηση Απομείωσης

Στις περιπτώσεις που παρέχονται μέτρα ρύθμισης, ο Όμιλος αξιολογεί την οικονομική κατάσταση του πιστούχου και την ικανότητα αποπληρωμής των υποχρεώσεων του βάσει των πολιτικών απομείωσης του Ομίλου που περιγράφονται στις σημειώσεις 2.2.13 και 5.2.1. Συγκεκριμένα, τα ρυθμισμένα επιχειρηματικά δάνεια, τα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής, τα οποία είναι από μόνα τους σημαντικά καθώς και αυτά προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αξιολογούνται σε ατομική βάση. Επιπροσθέτως, τα ρυθμισμένα δάνεια λιανικής τραπεζικής αξιολογούνται σε συλλογική βάση ξεχωριστά από τα υπόλοιπα χαρτοφυλάκια λιανικής καθώς συμπεριλαμβάνουν μεγάλη ομογενή ομάδα δανείων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

iii. Αναδιρθώσεις δανείων

Όταν οι τροποποιήσεις στους συμβατικούς όρους ενός ρυθμισμένου δανείου είναι σημαντικές, το αρχικό ρυθμισμένο δάνειο αποαναγνωρίζεται και αναγνωρίζεται ένα καινούργιο. Ο Όμιλος αναγνωρίζει το τροποποιημένο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ως «καινούργιο» σε εύλογη αξία και η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του παλιού δανείου και της εύλογης αξίας του νέου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως κέρδος ή ζημιά από από-αναγνώριση.

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η τροποποίηση ως αποτέλεσμα λύσεων ρύθμισης δεν θεωρείται σημαντική, ο Όμιλος υπολογίζει εκ νέου την λογιστική αξία προ απομείωσης του δανείου και αναγνωρίζει τη διαφορά ως κέρδος ή ζημιά από τροποποίηση στα αποτελέσματα χρήσης. Ο Όμιλος συνεχίζει να παρακολουθεί το τροποποιημένο ρυθμισμένο δάνειο κατά τη περίοδο επιτήρησης για να προσδιορίσει κατά ποσό έχει αυξηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος από την αρχική του αναγνώριση.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η λογιστική αξία των ρυθμισμένων δανείων του Ομίλου τα οποία επιμετρούνται σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ανέρχεται σε € 26 εκατ. (2018: € 35 εκατ.).

Οι παρακάτω πίνακες εμπεριέχουν ανάλυση των δανείων που επιμετρούνται σε αποσβέσιμο κόστος σχετικά με τις δραστηριότητες ρύθμισης του Ομίλου. Για λόγους συγκρισιμότητας με τις ποσοτικές πληροφορίες στην ενότητα (α) οι οποίες βασίζονται στις αναθεωρημένες απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 7, τα ποσά στους πίνακες παρακάτω παρατίθενται σε λογιστικές αξίες προ πρόβλεψης απομείωσης ενώ οι συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης παρουσιάζονται ξεχωριστά, σύμφωνα με τον εσωτερικό τρόπο παρακολούθησης και αναφοράς του πιστωτικού κινδύνου στον Όμιλο.

Ο παρακάτω πίνακας συμπεριλαμβάνει μια σύνοψη των ρυθμισμένων δανείων ανά είδος ρύθμισης του Ομίλου:

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Μέτρα ρύθμισης δανείων:		
Διαχωρισμός οφειλής	2.342	3.218
Παράταση διάρκειας	2.696	3.318
Κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	380	564
Μειωμένη δόση μικρότερη των οφειλόμενων τόκων	227	285
Μείωση επιτοκίου	726	825
Μειωμένη δόση μεγαλύτερη των οφειλόμενων τόκων	305	568
Τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	239	308
Καταβολή μόνο τόκων	53	75
Περίοδος χάριτος	90	113
Συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	28	65
Μερική διαγραφή οφειλής	57	54
Λειτουργική αναδιάρθρωση επιχείρησης	74	95
Λοιπά	244	174
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	7.461	9.662
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.675)	(2.236)
Λογιστική αξία	5.786	7.426

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν μια σύνοψη των ρυθμισμένων δανείων και των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2019		
	Συνολικά δάνεια και απαιτήσεις στο αποσβέσιμο € εκατ.	Ρυθμισμένα δάνεια € εκατ.	% Ρυθμισμένων δανείων
Συνολική αξία προ απομείωσης:			
Δάνεια με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου- Στάδιο 1	25.205	-	-
Δάνεια με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια- Στάδιο 2	6.251	4.155	66,5
Απομειωμένα δάνεια με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια	12.950	3.306	25,5
Συνολική αξία προ απομείωσης	44.406	7.461	16,8
Συσσωρευμένες προβλέψεις για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές:			
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου- Στάδιο 1	(136)	-	
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων - Στάδιο 2	(407)	(311)	
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια απομειωμένων δανείων εκ των οποίων :	(6.556)	(1.364)	
- Ατομική αξιολόγηση	(2.129)	(453)	
- Συλλογική αξιολόγηση	(4.427)	(911)	
Συνολική λογιστική αξία	37.307	5.786	15,5
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	27.256	5.171	

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Συνολικά δάνεια και απαιτήσεις στο αποσβέσιμο κόστος € εκατ.	Ρυθμισμένα δάνεια € εκατ.	% Ρυθμισμένων δανείων
<i>Συνολική αξία προ απομείωσης:</i>			
Δάνεια με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου - Στάδιο 1	21.359	-	-
Δανεία με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια- Στάδιο 2	6.961	4.883	70,1
Απομειωμένα δανεία με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια	16.653	4.779	28,7
Συνολική αξία προ απομείωσης	44.973	9.662	21,5
<i>Συσσωρευμένες προβλέψεις για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές:</i>			
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου - Στάδιο 1	(146)	-	
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων - Στάδιο 2	(711)	(546)	
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια απομειωμένων δανείων εκ των οποίων :	(7.943)	(1.690)	
- Ατομική αξιολόγηση	(2.701)	(579)	
- Συλλογική αξιολόγηση	(5.242)	(1.111)	
Συνολική λογιστική αξία	36.173	7.426	20,5
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	26.494	6.498	

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης:

	2019 € εκατ.	2018 € εκατ.
Λογιστική αξία προ απομείωσης την 1 Ιανουρίου	9.662	11.074
Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης ⁽¹⁾	779	1.253
Δάνεια σε καθεστώς ρύθμισης που αποαναγνωρίστηκαν/ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης ⁽²⁾	(782)	(42)
Διαγραφές δανείων που ήταν σε καθεστώς ρύθμισης Αποπληρωμές δανείων	(114)	(81)
Δάνεια και απαιτήσεις που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης ⁽³⁾	(412)	(484)
Λοιπά	(1.843)	(2.201)
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	171	143
Λογιστική αξία την 31 Δεκεμβρίου	(1.675)	(2.236)
	5.786	7.426

⁽¹⁾ Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης συμπεριλαμβάνουν δάνεια για τα οποία ο Όμιλος προέβη για πρώτη φορά σε διαδικασίες ρύθμισης κατά τη διάρκεια της χρήσης.

⁽²⁾ Τα «Δάνεια και απαιτήσεις σε καθεστώς ρύθμισης που αποαναγνωρίστηκαν/ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης» περιλαμβάνουν δάνεια τα οποία αποαναγνωρίστηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης λόγω α) πώλησης και β) σημαντικών τροποποιήσεων των συμβατικών τους όρων και εκείνων που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης (σημ. 30).

⁽³⁾ Το 2019, ποσό € 482 εκατ. δανείων και απαιτήσεων τα οποία εξήλθαν από το καθεστώς ρύθμισης αναφέρεται σε καταγγεμένα δάνεια (2018:€ 946 εκατ.).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά είδος δανείου:

	2019 € εκατ.	2018 € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	5.483	7.276
- Στεγαστικά δάνεια	3.753	5.071
- Καταναλωτικά δάνεια	305	423
- Πιστωτικές κάρτες	66	75
- Μικρές επιχειρήσεις	1.359	1.707
Επιχειρηματικά	1.978	2.386
- Μεγάλες επιχειρήσεις	1.063	1.391
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	915	995
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	7.461	9.662
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.675)	(2.236)
Λογιστική αξία	5.786	7.426

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά γεωγραφική κατανομή:

	2019 € εκατ.	2018 € εκατ.
Ελλάδα	6.983	9.084
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	468	544
Λοιπές Χώρες	10	34
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	7.461	9.662
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.675)	(2.236)
Λογιστική αξία	5.786	7.426

Ο παρακάτω πίνακας εμπεριέχει πληροφορίες σχετικά με τροποποιήσεις δανείων λόγω μέτρων ρύθμισης, οι οποίες δεν συνιστούν αποαναγνώριση. Τα εν λόγω τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία τροποποιήθηκαν ενώ είχαν πρόβλεψη για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές υπολογισμένη καθ' όλη τη διάρκεια τους.

Τροποποιημένα δανειακά ανοίγματα	2019 € εκατ.	2018 € εκατ.
Τροποποιημένα κατά τη διάρκεια της χρήσης δάνεια με πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκειά τους		
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου ⁽¹⁾	1.637	2.221
Ζημιά από την τροποποίηση	65	70
Τροποποιημένα δάνεια κατά την αρχική αναγνώριση στα οποία η πρόβλεψη απομείωσης βασιζόταν στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκειά τους		
Λογιστική αξία δανείων προ πρόβλεψης την 31 Δεκεμβρίου για τα οποία η πρόβλεψη απομείωσης άλλαξε στη χρήση, μετά την τροποποίηση, σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	1.101	1.461

⁽¹⁾ Η λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου συμπεριλαμβάνει όλες τις τροποποιήσεις δανείων λόγω ρύθμισης κατά τη διάρκεια της χρήσης.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η λογιστική αξία προ προβλέψεων δανείων που είχαν τροποποιηθεί στο παρελθόν και για τα οποία η πρόβλεψη απομείωσης για πιστωτικές ζημιές επανήλθε σε υπολογισμό καθ' όλη τη διάρκεια τους, ανήλθε σε € 216 εκατ. (2018: € 306 εκατ.).

5.2.1.3 Χρεωστικοί τίτλοι

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα ομόλογα του εμπορικού και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης την 31 Δεκεμβρίου 2019 και 2018 σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Moody's ή αντίστοιχες διαβαθμίσεις:

	31 Δεκεμβρίου 2019		
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου- Στάδιο 1 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των επενδυτικών τίτλων- Στάδιο 2 € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Επενδυτικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος			
Aaa	100	-	100
Χαμηλότερα από A3	1.442	-	1.442
Αξία προ απομείωσης	1.542	-	1.542
Πρόβλεψη απομείωσης	(3)	-	(3)
Λογιστική αξία	1.539	-	1.539
Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση			
Aaa	405	-	405
Aa1 έως Aa3	426	-	426
A1 έως A3	354	-	354
Χαμηλότερα από A3	5.016	-	5.016
Χωρίς διαβάθμιση	77	-	77
Λογιστική αξία	6.278	-	6.278

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου- Στάδιο 1 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των επενδυτικών τίτλων- Στάδιο 2 € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Επενδυτικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος			
Aaa	100	-	100
Χαμηλότερα από A3	597	754	1.351
Αξία προ απομείωσης	697	754	1.451
Πρόβλεψη απομείωσης	(3)	(28)	(31)
Λογιστική αξία	694	726	1.420
Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση			
Aaa	480	-	480
Aa1 έως Aa3	1.119	-	1.119
A1 έως A3	437	-	437
Χαμηλότερα από A3	4.108	26	4.134
Χωρίς διαβάθμιση	78	-	78
Λογιστική αξία	6.222	26	6.248

	31 Δεκεμβρίου 2019	
	Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων € εκατ.
Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων		
Aa1 έως Aa3	-	3
Χαμηλότερα από A3	53	0
Λογιστική αξία	53	3

	31 Δεκεμβρίου 2018	
	Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων € εκατ.
Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων		
Aa1 έως Aa3	-	4
Χαμηλότερα από A3	22	0
Χωρίς διαβάθμιση	0	-
Λογιστική αξία	22	4

Τα ομόλογα με διαβάθμιση χαμηλότερη από A3 περιλαμβάνουν: ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου αξίας € 4.308 εκατ., (2018: € 3.180 εκατ.), κρατικά ομόλογα χωρών μελών της Ευρωζώνης αξίας € 1.197 εκατ., (2018: € 1.533 εκατ.) και κρατικά ομόλογα αξίας € 448 εκατ. που έχουν εκδοθεί κυρίως από λοιπά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και υποψήφια μέλη (2018: € 384 εκατ.).

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα ομόλογα του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά στάδιο, ανά γεωγραφική περιοχή με βάση τη χώρα εγκατάστασης των αντισυμβαλλόμενων και τον τομέα δραστηριότητας.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2019							Σύνολο € εκατ.
	Ελλάδα		Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες		Λοιπές Χώρες			
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια 12μήνου- Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια τίτλων- Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια 12μήνου- Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια τίτλων- Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια 12μήνου- Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια τίτλων- Στάδιο 2		
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.		
Επενδυτικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος								
Δημόσιο	1.044	-	488	-	-	-	1.532	
Τράπεζες	10	-	-	-	-	-	10	
Επιχειρήσεις	-	-	-	-	-	-	-	
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	1.054	-	488	-	-	-	1.542	
Πρόβλεψη απομείωσης	(2)	-	(1)	-	-	-	(3)	
Λογιστική αξία	1.052	-	487	-	-	-	1.539	
Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση								
Δημόσιο ⁽¹⁾	3.226	-	1.883	-	173	-	5.282	
Τράπεζες	89	-	267	-	10	-	366	
Επιχειρήσεις	210	-	277	-	143	-	630	
Λογιστική αξία	3.525	-	2.427	-	326	-	6.278	
	31 Δεκεμβρίου 2018							
	Ελλάδα		Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες		Λοιπές Χώρες			
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια 12μήνου- Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια τίτλων- Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια 12μήνου- Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια τίτλων- Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια 12μήνου- Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια τίτλων- Στάδιο 2	Σύνολο	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Επενδυτικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος								
Δημόσιο	216	754	481	-	-	-	1.451	
Τράπεζες	-	-	-	-	-	-	-	
Επιχειρήσεις	-	-	-	-	-	-	-	
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	216	754	481	-	-	-	1.451	
Πρόβλεψη απομείωσης	(2)	(28)	(1)	-	-	-	(31)	
Λογιστική αξία	214	726	480	-	-	-	1.420	
Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση								
Δημόσιο ⁽¹⁾	2.224	5	3.112	-	50	-	5.391	
Τράπεζες	61	-	273	-	4	-	338	
Επιχειρήσεις	215	16	202	5	81	-	519	
Λογιστική αξία	2.500	21	3.587	5	135	-	6.248	

⁽¹⁾ Την 31 Δεκεμβρίου του 2019 οι επενδυτικοί τίτλοι Δημοσίου των λοιπών Ευρωπαϊκών Χωρών συμπεριλαμβάνουν ομόλογα EFSF λογιστικής αξίας € 199 εκατ. (2018: € 453 εκατ.).

	31 Δεκεμβρίου 2019		
	Λοιπές Ευρωπαϊκές		Σύνολο € εκατ.
	Ελλάδα € εκατ.	χώρες € εκατ.	
Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων			
Δημόσιο	-	-	-
Τράπεζες	-	-	-
Επιχειρήσεις	0	3	3
Λογιστική αξία	0	3	3
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου			
Δημόσιο	40	12	52
Τράπεζες	-	-	-
Επιχειρήσεις	-	1	1
Λογιστική αξία	40	13	53

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Λοιπές Ευρωπαϊκές		Σύνολο € εκατ.
	Ελλάδα € εκατ.	χώρες € εκατ.	
Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων			
Δημόσιο	-	-	-
Τράπεζες	-	-	-
Επιχειρήσεις	0	4	4
Λογιστική αξία	0	4	4
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου			
Δημόσιο	11	4	15
Τράπεζες	-	6	6
Επιχειρήσεις	1	-	1
Λογιστική αξία	12	10	22

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο Όμιλος αναγνώρισε € 78 εκατ. κέρδη στα «Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους», εκ των οποίων € 60 εκατ. προήλθαν από πωλήσεις χρεωστικών τίτλων που επιμετρώνταν στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI) και € 18 εκατ. κυρίως από την αύξηση της εύλογης αξίας μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων. Τη συγκριτική περίοδο, ο Όμιλος αναγνώρισε € 83 εκατ. κέρδη κυρίως από πωλήσεις χρεωστικών τίτλων FVOCI.

Τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, η βελτίωση των περιθωρίων φερεγγυότητας (credit spreads) του χρέους του Ελληνικού Δημοσίου είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της εύλογης αξίας των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου που ταξινομήθηκαν στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI). Αντίστοιχα, για την ίδια περίοδο η ανωτέρω βελτίωση είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του αποθεματικού εύλογης αξίας του Ομίλου Eurolife (συγγενής εταιρεία της Τράπεζας). Επιπλέον, η προαναφερθείσα βελτίωση οδήγησε στη μεταφορά ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, από το Στάδιο 2 - αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια των επενδυτικών τίτλων στο Στάδιο 1 - αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου και την αντίστοιχη μείωση της πρόβλεψης απομείωσης κατά € 36 εκατ. (σημ. 22.2).

5.2.1.4 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Οι γνωστοποιήσεις όπως παρατίθενται στους παρακάτω πίνακες περιλαμβάνουν χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων τα οποία:

- α) συμψηφίζονται στον ισολογισμό του Ομίλου σύμφωνα με τα κριτήρια του ΔΛΠ 32 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποίηση και Παρουσίαση» ή
- β) υπόκεινται σε κύριες συμβάσεις συμψηφισμού ή παρόμοιες συμφωνίες οι οποίες καλύπτουν παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα, ανεξάρτητα από το εάν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Αναφορικά με την πρώτη κατηγορία, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό αυτών παρουσιάζεται στον ισολογισμό, όταν υπάρχει νόμιμο δικαίωμα συμψηφισμού και πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού αυτών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης («τα κριτήρια συμψηφισμού»), όπως παρατίθενται και στην λογιστική αρχή του Ομίλου 2.2.4.

Αναφορικά με την δεύτερη κατηγορία, οι συναλλαγές που εμπίπτουν σε συμβάσεις ISDA (International Swaps and Derivatives Association) και παρόμοιες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού δεν πληρούν τα κριτήρια του συμψηφισμού στον ισολογισμό, καθώς το δικαίωμα συμψηφισμού τίθεται σε ισχύ μόνο σε περίπτωση αθέτησης, χρεοκοπίας ή πτώχευσης του Ομίλου ή των αντισυμβαλλόμενων ή μετά από άλλα προκαθορισμένα γεγονότα. Επιπρόσθετα, ο Όμιλος και οι αντισυμβαλλόμενοι του μπορεί να μην έχουν πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού των συναλλαγών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης.

Παρόμοιες συμβάσεις με τις ISDA περιλαμβάνουν συμφωνίες εκκαθάρισης παραγώγων, global master repurchase agreements (GMRA) και global master securities lending agreements. Παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν παράγωγα, συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων («repos»), συμφωνίες αγοράς και επαναπώλησης τίτλων («reverse repos») και χρεόγραφα που δανείζονται από ή δανείζονται σε τρίτους. Χρηματοοικονομικά μέσα όπως δάνεια και καταθέσεις δεν υπόκεινται σε αυτήν την γνωστοποίηση εκτός εάν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που πληρούν τα κριτήρια του συμψηφισμού και συνεπώς στον ισολογισμό παρουσιάζεται το καθαρό ποσό αυτών, καθώς και ποσά που υπόκεινται σε εφαρμοστέες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού και παρόμοιες συμφωνίες για τα οποία τα κριτήρια συμψηφισμού που αναφέρονται παραπάνω δεν πληρούνται. Τα τελευταία ποσά, τα οποία έχουν κυρίως σχέση με παράγωγα, συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων και συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων, δεν συμψηφίζονται στον ισολογισμό. Όσον αφορά αυτές τις συναλλαγές, ο Όμιλος λαμβάνει και παρέχει εξασφαλίσεις με την μορφή χρεογράφων και ταμειακών διαθεσίμων, τα οποία περιλαμβάνονται στους παρακάτω πίνακες στις στήλες «Χρηματοοικονομικά μέσα» και «Εγγυήσεις σε μετρητά» στην εύλογη αξία τους.

31 Δεκεμβρίου 2019						
Λογιστική αξία χρηματ/μικών στοιχείων ενεργητικού προ συμψηφισμού	Λογιστική αξία χρηματ/μικών υποχρεώσεων που συμψηφίστηκαν	Καθαρή αξία χρηματ/μικών απαιτήσεων	Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό			Καθαρό υπόλοιπο
			Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Ληφθείσες εγγυήσεις σε μετρητά	€ εκατ.	
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με κεντρικές τράπεζες	50	-	50	(50)	-	-
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με τράπεζες	1.634	(1.607)	27	(27)	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	2.233	-	2.233	(2.134)	(11)	88
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	45	(45)	-	-	-	-
Σύνολο	3.962	(1.652)	2.310	(2.211)	(11)	88

31 Δεκεμβρίου 2019						
Λογιστική αξία υποχρεώσεων προ συμψηφισμού	Λογιστική αξία χρηματ/μικών στοιχείων ενεργητικού που συμψηφίστηκαν	Καθαρή αξία χρηματ/μικών υποχρεώσεων	Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό			Καθαρό υπόλοιπο
			Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Δεσμευμένες εγγυήσεις σε μετρητά	€ εκατ.	
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	2.721	-	2.721	(606)	(2.073)	42
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με τράπεζες	5.874	(1.607)	4.267	(4.267)	-	-
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων	45	(45)	-	-	-	-
Σύνολο	8.640	(1.652)	6.988	(4.873)	(2.073)	42

31 Δεκεμβρίου 2018						
Λογιστική αξία χρηματ/μικών στοιχείων ενεργητικού προ συμψηφισμού	Λογιστική αξία χρηματ/μικών υποχρεώσεων που συμψηφίστηκαν	Καθαρή αξία χρηματ/μικών απαιτήσεων	Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό			Καθαρό υπόλοιπο
			Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Ληφθείσες εγγυήσεις σε μετρητά	€ εκατ.	
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με κεντρικές τράπεζες	38	-	38	(38)	-	-
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με τράπεζες	168	(100)	68	(68)	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.870	-	1.870	(1.788)	(21)	61
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	48	(48)	-	-	-	-
Σύνολο	2.124	(148)	1.976	(1.894)	(21)	61

31 Δεκεμβρίου 2018						
Λογιστική αξία υποχρεώσεων προ συμψηφισμού	Λογιστική αξία χρηματ/μικών στοιχείων ενεργητικού που συμψηφίστηκαν	Καθαρή αξία χρηματ/μικών υποχρεώσεων	Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό			Καθαρό υπόλοιπο
			Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Δεσμευμένες εγγυήσεις σε μετρητά	€ εκατ.	
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.893	-	1.893	(598)	(1.282)	13
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με τράπεζες	5.752	(100)	5.652	(5.652)	-	-
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων	48	(48)	-	-	-	-
Σύνολο	7.693	(148)	7.545	(6.250)	(1.282)	13

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων παρατίθενται στους παραπάνω πίνακες στην αξία με την οποία αναγνωρίστηκαν, είτε την εύλογη αξία (παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα) είτε στην αποσβέσιμη αξία κτήσης (όλα τα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά στοιχεία), ανάλογα με τον τύπο του χρηματοοικονομικού μέσου.

5.2.2 Κίνδυνος αγοράς

Ο Όμιλος εκτίθεται σε κίνδυνο αγοράς ο οποίος είναι ο κίνδυνος πιθανής ζημιάς λόγω δυσμενών αλλαγών στις μεταβλητές της αγοράς. Μεταβολές σε επιτόκια, συναλλαγματικές ισοτιμίες, περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads), τιμές μετοχών και σε άλλους σχετικούς παράγοντες, όπως στην τεκμαρτή μεταβλητότητα των προηγούμενων, μπορούν να επηρεάσουν τα έσοδα του Ομίλου ή την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων του. Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Αγορών και Αντισυμβαλλόμενων Ομίλου (GMCRS) διαχειρίζεται και παρακολουθεί τους κινδύνους αγοράς στους οποίους εκτίθεται ο Όμιλος.

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Αγορών και Αντισυμβαλλόμενων Ομίλου είναι υπεύθυνος για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και αναφορά όλων των κινδύνων αγοράς συμπεριλαμβανομένου του επιτοκιακού κινδύνου του Επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου (Interest rate risk in the Banking Book – IRRBB). Ο Τομέας αναφέρεται στον GCRO και οι κύριες δραστηριότητές του περιλαμβάνουν:

- Την παρακολούθηση όλων των βασικών ενδείξεων που οδηγούν σε κίνδυνο αγοράς και επιτοκιακό κίνδυνο του Επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου (μέθοδο αξίας σε κίνδυνο/VaR, αναλύσεις ευαισθησίας, ανοίγματα επιτοκιακού κινδύνου),
- Εφαρμογή μεθοδολογιών για την προσομοίωση ακραίων καταστάσεων (stress testing) για τον κίνδυνο αγοράς (ιστορικό και υποθετικό) και επιτοκιακό κίνδυνο του Επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου,
- Παρακολούθηση και αναφορά της χρήσης των πιστωτικών ορίων αναφορικά με τον κίνδυνο αγοράς και τον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου, και
- Ανάπτυξη, συντήρηση και διεύρυνση των υποδομών διαχείρισης κινδύνου.

Οι κίνδυνοι αγοράς στους οποίους εκτίθεται ο Όμιλος είναι οι ακόλουθοι:

(α) Επιτοκιακός κίνδυνος

Οι ταμειακές ροές και η εύλογη αξία της χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου εκτίθενται σε κίνδυνο λόγω των διακυμάνσεων στα ισχύοντα επιτόκια αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου ταμιακών ροών, είναι ο κίνδυνος οι μελλοντικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να διακυμανθούν λόγω των αλλαγών στα επιτόκια της αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου εύλογης αξίας είναι ο κίνδυνος η αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου να διακυμανθεί λόγω των αλλαγών στα επιτόκια της αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου εύλογης αξίας αναλύεται περαιτέρω σε «Γενικό» και «Ειδικό». Ο πρώτος αναφέρεται σε αλλαγές στην εύλογη αξία θέσεων λόγω μεταβολών των επιτοκίων αναφοράς, ενώ ο τελευταίος αναφέρεται σε αλλαγές στην εύλογη αξία θέσεων λόγω κινήσεων σε συγκεκριμένες αποδόσεις εκδοτών και σε περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads).

(β) Συναλλαγματικός κίνδυνος

Η χρηματοοικονομική θέση και οι ταμειακές ροές του Ομίλου εκτίθενται σε κίνδυνο από την επίδραση των διακυμάνσεων στις ισχύουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες.

(γ) Μετοχικός κίνδυνος

Ο κίνδυνος τιμής μετοχών ορίζεται ως ο κίνδυνος μείωσης της εύλογης αξίας τους, ως αποτέλεσμα της μεταβολής των μετοχικών δεικτών και της αξίας μεμονωμένων μετοχών. Η έκθεση στον κίνδυνο διακύμανσης των τιμών των μετοχών προέρχεται κυρίως από το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο.

(δ) Τεκμαρτή μεταβλητότητα

Ο Όμιλος εκτίθεται σε περιορισμένο κίνδυνο τεκμαρτής μεταβλητότητας (implied volatility (vega) risk), κυρίως ως αποτέλεσμα των θέσεων του σε δικαιώματα προαίρεσης επί συμφωνιών ανταλλαγής (swaptions).

Η Επιτροπή Κινδύνων (Board Risk Committee) καθορίζει τα όρια της έκθεσης σε κινδύνους αγοράς, τα οποία παρακολουθούνται σε τακτική βάση.

Ο Όμιλος εφαρμόζει τη μέθοδο της Αξίας σε Κίνδυνο (Value at Risk - VaR) για τη διαχείριση και παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς σε Ελλάδα και Κύπρο. Ο κίνδυνος αγοράς στον τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων, εξαιρουμένης της Κύπρου, υπολογίζεται και παρακολουθείται χρησιμοποιώντας κυρίως αναλύσεις ευαισθησίας. Οι πληροφορίες για τον τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

παρουσιάζονται ξεχωριστά, δεδομένου ότι προέρχονται από σημαντικά διαφορετικά οικονομικά περιβάλλοντα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κινδύνου.

(i) VaR για 2019 και 2018

Η μέθοδος VaR χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση του χρηματοοικονομικού κινδύνου, υπολογίζοντας την πιθανή αρνητική μεταβολή της αγοραίας αξίας ενός χαρτοφυλακίου σε συγκεκριμένο διάστημα εμπιστοσύνης και για προκαθορισμένη διάρκεια. Το VaR που υπολογίζει ο Όμιλος είναι βασισμένο σε διάστημα εμπιστοσύνης 99% και περίοδο διακράτησης 1 ημέρας, υπολογισμένο με τη μέθοδο προσομοίωσης Monte Carlo (ολοκληρωμένη επανατιμολόγηση).

Τα μοντέλα VaR είναι σχεδιασμένα για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς σε ομαλές συνθήκες. Γίνεται η υπόθεση ότι οι ενδεχόμενες μεταβολές στους παράγοντες κινδύνου που επηρεάζουν τις ομαλές συνθήκες αγοράς, θα ακολουθήσουν κανονική κατανομή.

Παρόλο που το VaR είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς, οι υποθέσεις πάνω στις οποίες βασίζεται εγείρουν συγκεκριμένους περιορισμούς. Για το λόγο αυτό τα πραγματικά αποτελέσματα παρακολουθούνται συστηματικά μέσω της διενέργειας εκ των υστέρων ελέγχων («back testing»), ώστε να ελεγχθεί η εγκυρότητα των υποθέσεων και των παραμέτρων που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του VaR.

Επειδή η μέθοδος VaR αποτελεί βασικό εργαλείο για την παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς που είναι εκτεθειμένος ο Όμιλος, έχουν θεσπιστεί όρια VaR για όλες τις ανοικτές θέσεις (εμπορικά και επενδυτικά χαρτοφυλάκια), ενώ η πραγματική έκθεση του Ομίλου επισκοπείται από τη διοίκηση σε καθημερινή βάση. Παρόλα αυτά, η χρήση αυτής της μεθοδολογίας δεν αποτρέπει ζημιές έξω από αυτά τα όρια σε περίπτωση ακραίων μεταβολών στην αγορά.

Μέσο VaR ανά κατηγορία κινδύνου (εμπορικό και επενδυτικό χαρτοφυλάκιο⁽¹⁾) - Ελλάδα και Κύπρος

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Κίνδυνος Επιτοκίου	41	35
Κίνδυνος Συναλλάγματος	0	1
Μετοχικός Κίνδυνος	0	1
Σύνολο VaR	41	35

⁽¹⁾ Η διακύμανση των επιτοκίων έχει εφαρμοσθεί σε όλα τα χαρτοφυλάκια. Η διακύμανση των περιθωρίων φερεγγυότητας (credit spreads) έχει εφαρμοστεί μόνο στις θέσεις του χαρτοφυλακίου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (FVTPL) και του χαρτοφυλακίου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση.

Η διαφοροποίηση κινδύνων επιδρά θετικά στο συνολικό VaR από τον επιτοκιακό, συναλλαγματικό και μετοχικό κίνδυνο.

Το VaR επιτοκιακού κινδύνου λαμβάνει υπόψη τις μεταβολές στην εύλογη αξία όλων των στοιχείων που κατέχει ο Όμιλος, οι οποίες οφείλονται σε μεταβολές των επιτοκίων. Σε αυτό περιλαμβάνονται τα δάνεια και οι καταθέσεις, (πελάτες και διατραπεζική), χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα και πιστωτικοί τίτλοι, τα χρεόγραφα και τα παράγωγα που κατέχονται από τον Όμιλο. Παρά το μεγάλο σχετικό μέγεθος των χαρτοφυλακίων δανείων και καταθέσεων, της χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα και τους πιστωτικούς τίτλους, η αντιστοίχιση (matching) ημερομηνιών λήξης και ποσών, σε συνδυασμό με το τρέχον επίπεδο των επιτοκίων, σημαίνει ότι η οριακή συνεισφορά αυτών των στοιχείων στο VaR επιτοκιακού κινδύνου δεν είναι σημαντική. Το VaR επιτοκιακού κινδύνου του Ομίλου, οφείλεται κυρίως στον κίνδυνο που σχετίζεται με τα χρεόγραφα και τα παράγωγα που επιδεικνύουν ευαισθησία σε μεταβολές των επιτοκίων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η έκθεση σε επιτοκιακό κίνδυνο των χρεογράφων, παραγώγων, καλυμμένων ομολογιών, ομολόγων από τιτλοποίηση και ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης (Tier 2) του Ομίλου αναλύεται σε χρονικές περιόδους όπως παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2019				
	Εντός 1 μήνα	1-3 μήνες	3-12 μήνες	1-5 έτη	Άνω των 5 ετών
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	-	1	1	6	36
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	-	1	1	6	36
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	-	-	-	-	-
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	94	272	504	1.479	4.012
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	57	122	501	1.479	4.012
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	37	150	3	-	-
Εκδόσεις ομολογιών	-	(944)	(500)	-	(950)
Καλυμμένες Ομολογίες σταθερού επιτοκίου	-	-	(500)	-	-
Ομολογίες μειωμένης εξασφάλισης σταθερού επιτοκίου (Tier 2)	-	-	-	-	(950)
Ομολογίες από τιτλοποιήσεις μεταβλητού επιτοκίου	-	(944)	-	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα⁽¹⁾	278	(473)	1.714	(1.147)	(404)

	31 Δεκεμβρίου 2018				
	Εντός 1 μήνα	1-3 μήνες	3-12 μήνες	1-5 έτη	Άνω των 5 ετών
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	-	2	1	3	16
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	-	-	1	3	16
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	-	2	-	-	-
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	76	269	605	2.812	3.491
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	29	91	605	2.812	3.491
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	47	178	-	-	-
Εκδόσεις ομολογιών	-	(1.246)	-	(500)	(950)
Καλυμμένες Ομολογίες σταθερού επιτοκίου	-	-	-	(500)	-
Ομολογίες μειωμένης εξασφάλισης σταθερού επιτοκίου (Tier 2)	-	-	-	-	(950)
Ομολογίες από τιτλοποιήσεις μεταβλητού επιτοκίου	-	(1.246)	-	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα⁽¹⁾	348	1.837	1.439	(1.471)	(2.197)

⁽¹⁾ Για γραμμικά παράγωγα επιτοκίου, οι ονομαστικές αξίες παρουσιάζονται αθροιστικά για όλα τα νομίσματα, στην κατάλληλη χρονική περίοδο. Για μη γραμμικά παράγωγα επιτοκίου, οι delta ισοδύναμες ονομαστικές αξίες παρουσιάζονται αθροιστικά για όλα τα νομίσματα, στην κατάλληλη χρονική περίοδο.

(ii) Ανάλυση ευαισθησίας για το 2019 και 2018

Η ανάλυση ευαισθησίας που χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς στον τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων, εκτός Κύπρου, δεν αντιπροσωπεύει το χειρότερο δυνατό σενάριο.

	31 Δεκεμβρίου 2019		
	Ευαισθησία αποτελεσμάτων χρήσης	Ευαισθησία καθαρής θέσης	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Επιτόκιο: +100 μονάδες βάσης μετακίνηση	4	(6)	(2)
Μετοχές/Δείκτες μετοχών/Αμοιβαία κεφάλαια: -10% μείωση των τιμών	(0)	-	(0)
Συνάλλαγμα: -10% υποτίμηση στο νόμισμα βάσης σε σχέση με τα ξένα νομίσματα	2	(63)	(61)

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Ευαισθησία αποτελεσμάτων χρήσης	Ευαισθησία καθαρής θέσης	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Επιτόκιο: +100 μονάδες βάσης μετακίνηση	5	(6)	(1)
Μετοχές/Δείκτες μετοχών/Αμοιβαία κεφάλαια: -10% μείωση των τιμών	(0)	-	(0)
Συναλλάγμα: -10% υποτίμηση στο νόμισμα βάσης σε σχέση με τα ξένα νομίσματα	9	(58)	(49)

(iii) Συναλλαγματικός κίνδυνος

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την έκθεση του Ομίλου σε συναλλαγματικό κίνδυνο για την 31 Δεκεμβρίου 2019 και 2018:

	31 Δεκεμβρίου 2019							
	USD € εκατ.	CHF € εκατ.	RON € εκατ.	RSD € εκατ.	BGN € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	ΕΥΡΩ € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	11	3	0	149	530	6	3.980	4.679
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	186	16	21	0	0	91	2.693	3.007
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	-	-	-	0	5	0	105	110
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	23	2	-	0	0	0	2.237	2.262
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	2.175	3.426	20	428	2.583	327	28.406	37.365
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	696	0	0	69	20	6	7.160	7.951
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	23	19	5	85	149	2	9.029	9.312
Στοιχεία ενεργητικού προς πώληση (σημ. 30)	0	-	-	-	-	-	75	75
Σύνολο ενεργητικού	3.114	3.466	46	731	3.287	432	53.685	64.761
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	292	0	0	0	17	10	6.603	6.922
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	30	0	0	0	0	0	2.696	2.726
Υποχρεώσεις προς πελάτες	4.224	84	0	252	2.977	446	36.858	44.841
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	0	-	-	-	-	-	2.406	2.406
Λοιπές υποχρεώσεις	28	1	30	7	72	3	1.050	1.191
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με στοιχεία ενεργητικού προς πώληση (σημ. 30)	0	-	-	-	-	-	8	8
Σύνολο υποχρεώσεων	4.574	85	30	259	3.066	459	49.621	58.094
Συναλλαγματική θέση στοιχείων ισολογισμού	(1.460)	3.381	16	472	221	(27)	4.064	6.667
Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος	1.483	(3.374)	0	0	0	33	(120)	(1.978)
Σύνολο συναλλαγματικής θέσης	23	7	16	472	221	6	3.944	4.689

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018 αναμορφωμένα							Σύνολο € εκατ.
	USD € εκατ.	CHF € εκατ.	RON € εκατ.	RSD € εκατ.	BGN € εκατ.	Λουιά € εκατ.	ΕΥΡΩ € εκατ.	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	12	3	0	99	362	7	1.441	1.924
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	216	19	25	0	0	97	1.950	2.307
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	0	-	-	1	4	-	38	43
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	13	2	-	0	0	0	1.856	1.871
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	1.920	3.546	22	393	1.945	275	28.131	36.232
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	537	-	0	101	4	-	7.130	7.772
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾ (σημ. 2.3.2)	12	1	1	53	107	3	7.651	7.828
Στοιχεία ενεργητικού προς πώληση	-	-	-	-	-	-	20	20
Σύνολο ενεργητικού	2.710	3.571	48	647	2.422	382	48.217	57.997
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	172	1	0	0	15	3	8.235	8.426
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	12	0	0	0	0	1	1.880	1.893
Υποχρεώσεις προς πελάτες	3.411	80	0	229	2.218	447	32.698	39.083
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	0	-	-	-	-	-	2.707	2.707
Λοιπές υποχρεώσεις (σημ. 2.3.2)	27	1	18	8	33	2	756	845
Σύνολο υποχρεώσεων	3.622	82	18	237	2.266	453	46.276	52.954
Συναλλαγματική θέση στοιχείων ισολογισμού	(912)	3.489	30	410	156	(71)	1.941	5.043
Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος	939	(3.485)	(25)	27	0	69	1.508	(967)
Σύνολο συναλλαγματικής θέσης	27	4	5	437	156	(2)	3.449	4.076

⁽¹⁾ Τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν τις επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τις επενδύσεις σε ακίνητα, άυλα πάγια στοιχεία, αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και λοιπές απαιτήσεις.

5.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο Όμιλος εκτίθεται καθημερινά σε κινδύνους ρευστότητας από αναλήψεις καταθέσεων, λήξεις τίτλων μεσοπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης διάρκειας, λήξεις εξασφαλισμένης ή μη εξασφαλισμένης χρηματοδότησης (συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων («repos») και διατραπεζικός δανεισμός), χρηματοδοτήσεις δανείων και καταπτώσεις εγγυήσεων. Επιπρόσθετα, οι υποχρεώσεις κάλυψης των λογαριασμών περιθωρίου για συναλλαγές εξασφαλισμένης χρηματοδότησης (από την ΕΚΤ και την αγορά), για συμβόλαια μείωσης κινδύνου (CSAs, GMRAs) και για εκκαθάριση συναλλαγών από κεντρικό αντισυμβαλλόμενο (CCPs) έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των επιπέδων ρευστότητας. Ο Όμιλος διατηρεί διαθέσιμα για να καλύψει όλες αυτές τις ανάγκες. Η Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας καθορίζει επαρκή όρια ρευστότητας για να καλυφθούν οι ενδεχόμενες ανάγκες.

Η προηγούμενη εμπειρία έχει δείξει ότι οι ανάγκες ρευστότητας που δημιουργούνται από καταπτώσεις εγγυητικών και πιστωτικών επιστολών είναι σημαντικά λιγότερες από το ποσό της δέσμευσης. Το ίδιο ισχύει και για τις δεσμεύσεις για αύξηση της πίστωσης, όπου το συνολικό συμβατικό ποσό δεν αντιπροσωπεύει κατ' ανάγκη μελλοντικές ανάγκες μετρητών, καθώς αρκετές από αυτές τις δεσμεύσεις θα λήξουν ή θα τερματιστούν χωρίς να χρηματοδοτηθούν.

Θεμελιώδης αρχή της διοίκησης του Ομίλου, είναι η αντιστοίχιση (matching) και η ελεγχόμενη αναντιστοιχία (mismatch) των ημερομηνιών λήξης και των επιτοκίων των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων. Είναι ασυνήθιστο για τράπεζες να έχουν πλήρη αντιστοίχιση, καθώς οι συναλλαγές είναι συχνά αβέβαιης διάρκειας και διαφορετικής φύσεως. Όταν οι λήξεις δε συμπίπτουν, η αποδοτικότητα μπορεί να αυξηθεί αλλά ταυτόχρονα μπορεί να αυξηθεί και ο κίνδυνος ζημιών.

Οι λήξεις των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων και η δυνατότητα αντικατάστασης, με αποδεκτό κόστος, των τοκοφόρων υποχρεώσεων κατά τη λήξη τους, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την αξιολόγηση της ρευστότητας του Ομίλου.

Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας

Η Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας του Ομίλου ορίζει την ακόλουθη εποπτική και ελεγκτική δομή:

- Η Επιτροπή Κινδύνων είναι υπεύθυνη για τη λήψη αποφάσεων για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και για την παρακολούθηση των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων του κινδύνου ρευστότητας.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- Η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού και Υποχρεώσεων του Ομίλου (Assets and Liabilities Committee) είναι εξουσιοδοτημένη να διαμορφώνει και να εφαρμόζει την πολιτική διαχείρισης ρευστότητας και να ελέγχει τη διαθέσιμη ρευστότητα τουλάχιστον σε μηνιαία βάση.
- Η Διεύθυνση Διαχείρισης Διαθεσίμων του Ομίλου (Treasury) είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της στρατηγικής της Τράπεζας όσον αφορά στη ημερήσια διαχείριση ρευστότητας της Τράπεζας και για την προετοιμασία και παρακολούθηση του προϋπολογισμού ρευστότητας της Τράπεζας.
- Ο Τομέας Group Market and Counterparty Risk Sector (GMCRS) είναι υπεύθυνος για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και ενημέρωση σχετικά με τη ρευστότητα του Ομίλου.

Η παρακάτω λίστα περιλαμβάνει τις κύριες αναφορές που ετοιμάζονται σε περιοδική βάση:

- (α) Η εποπτική ανάλυση του ανοίγματος ρευστότητας (liquidity gap) μαζί με τους εποπτικούς δείκτες ρευστότητας,
- (β) Οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων. Οι ασκήσεις αυτές αξιολογούν τον αντίκτυπο ενός αριθμού έκτακτων γεγονότων στη ρευστότητα του Ομίλου,
- (γ) Αναφορά επί των αναλύσεων ευαισθησίας κινδύνων αγοράς που επηρεάζουν τη ρευστότητα,
- (δ) Εκτίμηση δεικτών κάλυψης ρευστότητας (Liquidity coverage ratios -LCR) (νέος δείκτης στα πλαίσια της Βασιλείας III), και
- (ε) Αναφορά σχετικά με τη σύσταση βαρών σε στοιχεία ενεργητικού.

Χρονοανάλυση στοιχείων ενεργητικού και στοιχεία ενεργητικού διακρατούμενα για την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν ανάλυση της ληκτότητας των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου την 31 Δεκεμβρίου 2019 και 2018, βασισμένη στις λογιστικές τους αξίες. Τα δάνεια μη ορισμένης λήξης παρουσιάζονται στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία. Ο Όμιλος έχει συνάψει συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου με αντισυμβαλλόμενους στη διατραπεζική αγορά (ISDA/CSA). Με βάση τις συμβάσεις αυτές, ο Όμιλος έχει δώσει ή λάβει εξασφαλίσεις, οι οποίες καλύπτουν τις αντίστοιχες καθαρές υποχρεώσεις ή απαιτήσεις από συναλλαγές παραγώγων. Οι εξασφαλίσεις που έχουν δοθεί δεν παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες. Για τις απαιτήσεις από παράγωγα που δεν καλύπτονται από συμβάσεις ISDA/CSA, η θετική αποτίμηση παρουσιάζεται στην εύλογη αξία στην «άνω του ενός έτους» κατηγορία.

	31 Δεκεμβρίου 2019				
	Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
- Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	4.679	-	-	-	4.679
- Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	378	-	-	342	720
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	3.213	792	3.705	29.655	37.365
- Ομόλογα	96	87	514	7.176	7.873
- Μετοχές	-	-	-	188	188
- Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	119	119
- Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	66	17	9	9.220	9.312
- Στοιχεία ενεργητικού προς πώληση (σημ. 30)	-	2	73	-	75
Σύνολο	8.432	898	4.301	46.700	60.331
	31 Δεκεμβρίου 2018 αναμορφωμένα				
	Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
- Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	1.924	-	-	-	1.924
- Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	390	74	5	274	743
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	3.723	655	2.664	29.190	36.232
- Ομόλογα	24	97	619	6.954	7.694
- Μετοχές	-	-	-	121	121
- Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	67	67
- Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾ (σημ. 2.3.2)	55	15	7	7.751	7.828
- Στοιχεία ενεργητικού προς πώληση	20	-	-	-	20
Σύνολο	6.136	841	3.295	44.357	54.629

⁽¹⁾ Τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν συμμετοχές σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες, τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τις επενδύσεις σε ακίνητα, τα άυλα πάγια στοιχεία, τις αναβαλλόμενες φορολογικές και τις λοιπές απαιτήσεις.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος κατέχει ένα διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο μετρητών και στοιχείων ενεργητικού υψηλής ρευστοποίησης, προκειμένου να εξυπηρετήσει τις υποχρεώσεις του και ενδεχόμενες αναλήψεις καταθέσεων σε συνθήκες πίεσης αγοράς. Τα διακρατούμενα στοιχεία ενεργητικού του Ομίλου για την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

- (α) Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες,
- (β) Ομόλογα υψηλής ρευστοποίησης και λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αποδεκτά ως εγγύηση, και
- (γ) Τρεχούμενοι λογαριασμοί και διατραπεζικές καταθέσεις λήξης εντός ενός μήνα.

Τα μη χρησιμοποιηθέντα στοιχεία ενεργητικού, τα οποία περιλαμβάνουν στοιχεία ενεργητικού υψηλής ρευστοποίησης και αποδεκτά από τις κεντρικές τράπεζες, παρέχουν δυνητικό απόθεμα ρευστότητας αξίας € 17,4 δις την 31 Δεκεμβρίου 2019 (2018: € 13,0 δις). Επιπρόσθετα, ο Όμιλος κατέχει και άλλους τύπους στοιχείων ενεργητικού υψηλής ρευστοποίησης, όπως ορίζονται από τις εποπτικές αρχές, αξίας € 1,5 δις (ρευστοποιήσιμη αξία) (2018: € 1,3 δις). Πρέπει να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος των διαθέσιμων εξασφαλίσεων για την ΕΚΤ ποσού € 3,5 δις (ρευστοποιήσιμη αξία) (2018: € 2,6 δις) διακρατείται από τις θυγατρικές του Ομίλου και για τις εξασφαλίσεις αυτές έχουν εφαρμοστεί προσωρινοί περιορισμοί από τις τοπικές εποπτικές αρχές και προσωρινά περιορίζεται η μεταφορά τους μεταξύ των εταιρειών του Ομίλου.

Χρονοανάλυση των υποχρεώσεων

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές για το 2019 και το 2018. Τα στοιχεία των υποχρεώσεων μη ορισμένης λήξης (καταθέσεις όψεως και ταμειευτηρίου) εμφανίζονται στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία. Ο Όμιλος έχει συνάψει συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου με αντισυμβαλλόμενους στη διατραπεζική αγορά (ISDA/CSA). Λόγω αυτών των συμβάσεων, ο Όμιλος έχει ήδη δώσει εξασφαλίσεις οι οποίες καλύπτουν την αποτίμηση των καθαρών του υποχρεώσεων από παράγωγα στη διατραπεζική αγορά. Για τις υποχρεώσεις από παράγωγα που δεν καλύπτονται από συμβάσεις ISDA/CSA η υποχρέωση παρουσιάζεται στην εύλογη αξία στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το χειρότερο πιθανό σενάριο αφού βασίζεται στην παραδοχή ότι όλες οι υποχρεώσεις θα αποπληρωθούν νωρίτερα από το αναμενόμενο (όλες οι προθεσμιακές καταθέσεις αποσύρονται στη συμβατική τους λήξη). Το πρόσφατο παρελθόν έχει δείξει ότι ακόμη και σε περιόδους συστημικής χρηματοοικονομικής κρίσης, η πιθανότητα ενός τέτοιου γεγονότος είναι απομακρυσμένη.

31 Δεκεμβρίου 2019					
Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	(εισορές)/ εκροές € εκατ.	
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώνων:					
- Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	2.706	1.778	41	2.401	6.926
- Υποχρεώσεις προς πελάτες	32.862	5.594	6.260	161	44.877
- Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	31	83	792	2.066	2.972
- Υποχρεώσεις από μισθώσεις	3	6	27	259	295
- Λοιπές υποχρεώσεις	365	348	295	-	1.008
- Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με στοιχεία ενεργητικού προς πώληση (σημ.30)	-	-	8	-	8
35.967	7.809	7.423	4.887	56.086	
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα					
6	-	-	-	6	

Στοιχεία εκτός ισολογισμού

Εντός 1 έτους € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	3.696	1.630
Συμβατικές δεσμεύσεις ⁽¹⁾	149	-
Σύνολο	3.845	1.630

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018 αναμορφωμένα				
	Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	(εισορές)/ εκροές € εκατ.
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων:					
- Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	5.858	778	57	1.737	8.430
- Υποχρεώσεις προς πελάτες	29.285	3.797	5.791	247	39.120
- Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	1	85	327	3.059	3.472
- Λοιπές υποχρεώσεις (σημ. 2.3.2)	289	129	404	23	845
	<u>35.433</u>	<u>4.789</u>	<u>6.579</u>	<u>5.066</u>	<u>51.867</u>
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	13	-	-	-	13

Στοιχεία εκτός ισολογισμού

	Εντός 1 έτους € εκατ.	Άνω 1 έτους € εκατ.
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	3.780	927
Συμβατικές δεσμεύσεις ⁽¹⁾	18	-
Υποχρεώσεις από λειτουργικές μισθώσεις	33	101
Σύνολο	<u>3.831</u>	<u>1.028</u>

⁽¹⁾ Αφορά συμβατικές δεσμεύσεις για την εξαγορά ιδιοχρησιμοποιούμενων και επενδυτικών ακινήτων καθώς και άυλων πάγιων στοιχείων (σημ. 42).

5.2.4 Μεταρρύθμιση επιτοκίων αναφοράς-«IBOR reform»

Μετά την χρηματοοικονομική κρίση, οι διεθνείς εποπτικοί φορείς, επιχειρήσαν την θεμελιώδη αναθεώρηση των βασικών επιτοκίων αναφοράς και αποφάσισαν να αντικαταστήσουν τα υφιστάμενα διατραπεζικά επιτόκια (IBORs) με εναλλακτικά επιτόκια αναφοράς στα νομίσματα των χωρών, τα οποία θα διαμορφωθούν βάσει συναλλαγών σε αγορές με υψηλή ρευστότητα. Σαν αποτέλεσμα αυτού του έργου (αναφέρεται ως «μεταρρύθμιση IBOR»), ενδέχεται να υπάρξει αβεβαιότητα σχετικά με την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των υφιστάμενων IBORs.

Στα πλαίσια της μεταρρύθμισης IBOR, ο Όμιλος έχει δημιουργήσει την Ομάδα Εργασίας IBOR, η οποία διευθύνεται από ανώτερα στελέχη από διάφορες μονάδες της Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων των μονάδων Οικονομικής Ανάλυσης και Έρευνας, Διεθνών Κεφαλαιαγορών, Διαχείρισης Κινδύνων Αγορών και Αντισυμβαλλόμενων Ομίλου, και με την συμμετοχή άλλων επιχειρηματικών μονάδων και την υποστήριξη των Νομικών Υπηρεσιών και της Μονάδας Οργάνωσης και Επιχειρηματικής Ανάλυσης Ομίλου (Εποπτική Μονάδα), με σκοπό να διαχειριστούν την μετάβαση στα νέα εναλλακτικά άνευ κινδύνου επιτόκια τα οποία θα αντικαταστήσουν τα τωρινά διατραπεζικά επιτόκια δανεισμού (IBORs), να ελαχιστοποιήσουν, κατά το δυνατό, όλους τους σχετιζόμενους κινδύνους και να διασφαλίσουν την απόλυτη συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις αναφορικά με την ρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα επιτόκια αναφοράς (BMR).

Οι κύριοι στόχοι της Ομάδας Εργασίας IBOR που αναφέρεται παραπάνω, περιλαμβάνουν:

- Παρακολούθηση των εξελίξεων σε θέματα εποπτείας, αγοράς και κλάδου αναφορικά με την μεταρρύθμιση IBOR και προετοιμασία σχεδίων δράσης για την ομαλή μετάβαση στα νέα επιτόκια αναφοράς,
- Αξιολόγηση και εκτίμηση των επιπτώσεων στις επιχειρηματικές δραστηριότητες συμπεριλαμβανομένων της ορθής ενσωμάτωσης των νέων μεθοδολογιών για τον υπολογισμό των εναλλακτικών επιτοκίων αναφοράς στα λειτουργικά συστήματα της Τράπεζας, τροποποίησης επί των συμφωνιών εκκαθάρισης με τις εταιρείες εκκαθάρισης/διαμεσολαβητές και των συμβολαίων με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ως εξωτερικοί αντισυμβαλλόμενοι βάσει των νέων εναλλακτικών επιτοκίων αναφοράς, ενσωμάτωση διατάξεων εναλλακτικών δράσεων, όπως μπορεί να αιτηθεί ή εισηγηθεί από τις εποπτικές αρχές των ενώσεων διεθνών χρηματαγορών, στα υφιστάμενα και νέα χρηματοοικονομικά μέσα κυμαινόμενου επιτοκίου συνδεδεμένα με επιτόκια αναφοράς τα οποία θα αντικατασταθούν στα πλαίσια της μεταρρύθμισης IBOR και της κατάλληλης τροποποίησης των συμβάσεων των πελατών,
- Ανάπτυξη στρατηγικής επικοινωνίας με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη αναφορικά με τις αλλαγές που προκύπτουν από την μεταρρύθμιση IBOR, και

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- Τακτική αναφορά στην Επιτροπή Απαιτήσεων και Υποχρεώσεων του Ομίλου (GALCO) και αν χρειαστεί στο BRC με σκοπό να επανεξετάσουν και αξιολογήσουν τις εξελίξεις, να προτείνουν ή να εγκρίνουν ενέργειες ή/και στρατηγικές σχετικές με την μεταρρύθμιση IBOR.

Ο Όμιλος είναι εκτεθειμένος σε σημαντικό αριθμό χρηματοοικονομικών μέσων συνδεδεμένων με τον δείκτη IBOR, όπως παράγωγα, χρεωστικοί τίτλοι, δανειακές και καταθετικές συμβάσεις. Δεδομένου ότι τα επιτόκια αναφοράς αυτών των μέσων πρόκειται να αντικατασταθούν λόγω της μεταρρύθμισης IBOR, θα υπάρξει αβεβαιότητα τόσο ως προς τον τρόπο και χρόνο μετάβασης στα νέα επιτόκια, όσο και προς τις τροποποιήσεις που θα προκύψουν στα συνδεδεμένα με το IBOR χρηματοοικονομικά μέσα αναφορικά με τον χρόνο ή το ποσό των αναπροσαρμοσμένων με τον νέο δείκτη αναφοράς συμβατικών χρηματοοικονομικών τους. Ως εκ τούτου, η αβεβαιότητα αυτή ενδέχεται να επηρεάσει τον λογιστικό χειρισμό των χρηματοοικονομικών μέσων κυρίως ως προς τη λογιστική αντιστάθμιση κατά τη περίοδο μετάβασης, τον αντισταθμιστικό προσδιορισμό εν απουσία της υφιστάμενης αβεβαιότητας και τέλος τον λογιστικό χειρισμό που πρόκειται να εφαρμοστεί σε οποιαδήποτε τροποποίηση των συμβατικών όρων.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο Όμιλος είναι εκτεθειμένος σε διάφορα επιτόκια αναφοράς στις σχέσεις που αντισταθμίζει λογιστικά και οι οποίες λήγουν μετά το τέλος του 2021, όταν η μετάβαση στο IBOR εκτιμάται ότι θα έχει ολοκληρωθεί, όπως το Euribor, το USD Libor, το CHF Libor και το επιτόκιο αναφοράς του ευρώ για περίοδο μιας ημέρας (EONIA).

Αναφορικά με το Euribor, την 31 Δεκεμβρίου 2019 δεν υπάρχει επίσημη αναφορά από την Ομάδα Εργασίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για τα «επιτόκια άνευ κινδύνου σε ευρώ» και το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Χρηματαγοράς, που αποτελεί τον διαχειριστή του Euribor, η οποία να ορίζει την ημερομηνία παύσης του Euribor. Αντιθέτως, το Euribor από τον Ιούλιο του 2019 θεωρείται ότι πληροί τις απαιτήσεις BMR ως καθοριστικό επιτόκιο αναφοράς. Συνεπώς, το Euribor μπορεί να συνεχίσει να υπάρχει ως επιτόκιο αναφοράς στο προβλεπόμενο μέλλον και οι σχέσεις στις οποίες γίνεται αντιστάθμιση εύλογης αξίας με επιτόκιο αναφοράς το Euribor δεν αναμένεται να επηρεαστούν άμεσα από την μεταρρύθμιση IBOR.

Επιπροσθέτως, τα αντισταθμιζόμενα στοιχεία περιλαμβάνουν Euro και CHF στεγαστικά δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου, Euro και US δολαριακά ομόλογα επενδυτικού χαρτοφυλακίου με σταθερό επιτόκιο και Euro καταθέσεις πελατών. Επί του παρόντος, η αγορά προσδοκεί ότι κατά την μετάβαση στα IBOR, τα ισχύοντα επιτόκια (δηλ. τα νέα IBOR συν το περιθώριο κέρδους) θα τεθούν σε τέτοια επίπεδα ώστε να ελαχιστοποιείται, κατά το δυνατό, η αξία μεταβίβασης για τα συναλλασσόμενα μέρη, καταλήγοντας κατά αυτό τον τρόπο σε ταμειακές ροές σχετικά ισοδύναμες για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, πριν και μετά την αλλαγή των IBOR. Λαμβάνοντας υπόψη τις βλέψεις της αγοράς και τις προσδοκίες του Ομίλου ότι τα αντισταθμιζόμενα στοιχεία θα παραμείνουν συμβατικά ως κυμαινόμενου επιτοκίου και οι κίνδυνοι που έχουν προσδιοριστεί για αντιστάθμιση δεν θα μεταβληθούν, η υφιστάμενη αβεβαιότητα αναφορικά με την αντικατάσταση των IBOR κατά την περίοδο μετάβασης δεν επηρεάζει την λογιστική αντιστάθμιση του Ομίλου για την 31 Δεκεμβρίου 2019.

Ο Όμιλος θα συνεχίσει να παρακολουθεί τις εξελίξεις της αγοράς και τις εποπτικές οδηγίες αναφορικά με την μεταρρύθμιση IBOR και να προσαρμόζει αντίστοιχα τα σχέδια υλοποίησής του με σκοπό να επιτύχει την άμβλυνση των κινδύνων που απορρέουν από την μετάβαση.

5.3 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Η εύλογη αξία είναι η τιμή που μία οντότητα θα λάμβανε κατά την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή θα κατέβαλε για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην κύρια (ή πιο συμφέρουσα) αγορά, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης και υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς (δηλ. τιμή εξόδου). Όταν δεν υπάρχει παρατηρήσιμη τιμή για πανομοιότυπο περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, η εύλογη αξία επιμετράται με τη χρήση άλλων κατάλληλων τεχνικών αποτίμησης μεγιστοποιώντας τη χρήση συναφών παρατηρήσιμων δεδομένων και ελαχιστοποιώντας τη χρήση μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Τα παρατηρήσιμα δεδομένα προκύπτουν χρησιμοποιώντας στοιχεία της αγοράς, όπως πληροφορίες διαθέσιμες στο κοινό σχετικά με πραγματικά γεγονότα ή συναλλαγές, και αντισταθμίζουν τις παραδοχές που θα χρησιμοποιούσαν οι συμμετέχοντες στην αγορά για την τιμολόγηση χρηματοοικονομικών μέσων, όπως διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για παρόμοια μέσα, επιτόκια και καμπύλες επιτοκίων, τεκμαρτή μεταβλητότητα και περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads).

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Ομίλου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία ή στην αποσβέσιμη αξία κτήσης και η εύλογη αξία τους έχει γνωστοποιηθεί, κατηγοριοποιούνται σε ένα από τα τρία επίπεδα ιεραρχίας εύλογης αξίας ανάλογα με το αν η αποτίμησή τους βασίζεται σε παρατηρήσιμα ή μη παρατηρήσιμα δεδομένα, ως ακολούθως:

- α) Επίπεδο 1 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία που αποτιμώνται βάσει επίσημων τιμών (μη προσαρμοσμένες) σε ενεργές αγορές για πανομοιότυπα χρηματοοικονομικά στοιχεία στα οποία ο Όμιλος μπορεί να έχει πρόσβαση κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Ενεργή θεωρείται η αγορά στην οποία οι τιμές αυτές είναι άμεσα και σε τακτά χρονικά διαστήματα

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

διαθέσιμες από κάποιο χρηματιστήριο, χρηματιστή, διαπραγματευτή, βιομηχανικό κλάδο, υπηρεσία τιμών ή ρυθμιστική αρχή και αντιπροσωπεύουν πραγματικές και συχνές συναλλαγές. Στο επίπεδο 1 περιλαμβάνονται ενεργά διαπραγματεύσιμοι χρεωστικοί τίτλοι κατοχής ή έκδοσης του Ομίλου, μετοχές και παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που διαπραγματεύονται σε χρηματιστήρια, καθώς επίσης και αμοιβαία κεφάλαια τα οποία έχουν τακτικά και συχνά δημοσιευμένες τιμές.

- β) Επίπεδο 2 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης με δεδομένα, διαφορετικά των επίσημων τιμών του Επιπέδου 1, τα οποία είναι παρατηρήσιμα είτε απευθείας ή έμμεσα, όπως : i) επίσημες τιμές για παρεμφερή χρηματοοικονομικά μέσα σε ενεργές αγορές, ii) επίσημες τιμές για πανομοιότυπα ή παρεμφερή χρηματοοικονομικά μέσα σε αγορές που δεν είναι ενεργές, iii) δεδομένα, εκτός των επίσημων τιμών, που είναι άμεσα ή έμμεσα παρατηρήσιμα, όπως επιτόκια και καμπύλες επιτοκίων παρατηρήσιμα σε τακτά χρονικά διαστήματα, επιτόκια προθεσμιακών συμβολαίων ξένου συναλλάγματος, τιμές μετοχών, περιθώρια φερεγγυότητας και τεκμαρτή μεταβλητότητα που λαμβάνονται από διεθνείς οργανισμούς παροχής τιμών αγοράς και iv) άλλα μη παρατηρήσιμα δεδομένα που δεν είναι σημαντικά για τη συνολική επιμέτρηση της εύλογης αξίας. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιπέδου 2 περιλαμβάνουν εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, μη άμεσα ρευστοποιήσιμους χρεωστικούς τίτλους, που κατέχονται ή εκδίδονται από τον Όμιλο και μετοχές.
- γ) Επίπεδο 3 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης στις οποίες τα σημαντικότερα δεδομένα είναι μη παρατηρήσιμα. Κατά τη συλλογή των μη παρατηρήσιμων δεδομένων, χρησιμοποιούνται οι καλύτερες διαθέσιμες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων του Ομίλου, ενώ ταυτόχρονα αντανακλώνονται οι υποθέσεις των συμμετεχόντων στην αγορά (π.χ. παραδοχές σχετικά με τον κίνδυνο). Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιπέδου 3 περιλαμβάνουν μη διαπραγματευόμενους μετοχικούς τίτλους ή μετοχικούς τίτλους που διαπραγματεύονται σε αγορές οι οποίες δεν θεωρούνται ενεργές, συγκεκριμένα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες συμπεριλαμβανομένων τιτλοποιήσεων οι οποίες εκδόθηκαν μέσω εταιρειών ειδικού σκοπού που έχουν συσταθεί από τον Όμιλο και αναγνωρίστηκαν στα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού καθώς και πιστωτικούς τίτλους που εκδόθηκαν από τον Όμιλο.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Η κατηγοριοποίηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων του Ομίλου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους, παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2019			
	Επίπεδο 1 € εκατ.	Επίπεδο 2 € εκατ.	Επίπεδο 3 € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	110	0	0	110
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	48	19	67	134
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	2.262	0	2.262
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	6.184	94	-	6.278
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες αποτιμώμενα υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	-	58	58
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	6.342	2.375	125	8.842
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	2.726	-	2.726
Υποχρεώσεις συναλλαγών	39	-	-	39
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	39	2.726	-	2.765

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018			
	Επίπεδο 1 € εκατ.	Επίπεδο 2 € εκατ.	Επίπεδο 3 € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	43	0	-	43
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	39	7	58	104
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.870	1	1.871
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	6.130	118	-	6.248
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες αποτιμώμενα υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	-	59	59
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	<u>6.212</u>	<u>1.995</u>	<u>118</u>	<u>8.325</u>
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.893	-	1.893
Υποχρεώσεις συναλλαγών	4	-	-	4
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	<u>4</u>	<u>1.893</u>	<u>-</u>	<u>1.897</u>

Ο Όμιλος αναγνωρίζει μεταφορές εντός και εκτός των επιπέδων ιεραρχίας της εύλογης αξίας στην αρχή του τριμήνου κατά το οποίο έχει πραγματοποιηθεί η μεταφορά ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου. Δεν υπήρξαν σημαντικές μεταφορές μεταξύ των Επιπέδων κατά την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019.

Συμφωνία των χρηματοοικονομικών στοιχείων του Επιπέδου 3

	2019 € εκατ.	2018 € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	118	43
Υπόλοιπο από απόκτηση εταιρειών (σημ. 23.3)	3	-
Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9	-	65
Μεταφορά σε Επίπεδο 3	0	0
Μεταφορά από Επίπεδο 3	(0)	(1)
Προσθήκες, μετά από πωλήσεις και λήξεις	(4)	4
Σύνολο κερδών/(ζημιών) περιόδου που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	8	6
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(0)	1
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>125</u>	<u>118</u>

Διαδικασίες και τεχνικές αποτίμησης του Ομίλου

Ο τομέας Group Market Counterparty Risk Sector (GMCRS) θεσπίζει τις διαδικασίες που διέπουν την επιμέτρηση της εύλογης αξίας, σύμφωνα με τις λογιστικές πολιτικές του Ομίλου. Ο Όμιλος χρησιμοποιεί ευρέως αναγνωρισμένα μοντέλα αποτίμησης για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των κοινών χρηματοοικονομικών μέσων για τα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όπως τις ανταλλαγές επιτοκίων και τις ανταλλαγές συναλλάγματος (interest and cross currency swaps), που χρησιμοποιούν μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς και δεν απαιτούν σε μεγάλο βαθμό τη διενέργεια εκτιμήσεων από τη Διοίκηση. Οι παρατηρήσιμες τιμές ή τα δεδομένα των μοντέλων αποτίμησης είναι συνήθως διαθέσιμα στην αγορά για τους εισηγμένους χρεωστικούς και μετοχικούς τίτλους, τα διαπραγματεύσιμα και τα απλά εξωχρηματιστηριακά παράγωγα. Η διαθεσιμότητα παρατηρήσιμων τιμών της αγοράς και των δεδομένων των μοντέλων αποτίμησης μειώνει την ανάγκη διενέργειας εκτιμήσεων από τη Διοίκηση και επίσης μειώνει την αβεβαιότητα σχετικά με τον προσδιορισμό των εύλογων αξιών.

Όπου χρησιμοποιούνται τεχνικές αποτίμησης για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων για τα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, αυτές επιβεβαιώνονται για την ορθότητά τους έναντι ιστορικών στοιχείων και, όπου είναι εφικτό, έναντι τρεχουσών ή πρόσφατων παρατηρούμενων συναλλαγών σε διάφορα χρηματοοικονομικά μέσα, και επανεξετάζονται περιοδικά από κατάλληλο προσωπικό ανεξάρτητο από το προσωπικό που τα δημιουργήσε. Όλα τα μοντέλα πιστοποιούνται πριν να χρησιμοποιηθούν και προσαρμόζονται έτσι ώστε να επιβεβαιώνεται ότι τα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά δεδομένα και συγκριτικές τιμές αγοράς. Οι εκτιμήσεις των εύλογων αξιών που λαμβάνονται από τα μοντέλα προσαρμόζονται με τυχόν άλλους παράγοντες, όπως τον κίνδυνο ρευστότητας ή την αβεβαιότητα των μοντέλων, στο

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

βαθμό που οι συμμετέχοντες στην αγορά θα τους λάβουν υπόψη κατά την τιμολόγηση του χρηματοοικονομικού μέσου. Οι εύλογες αξίες, επίσης, αντανακλούν τον πιστωτικό κίνδυνο του μέσου και περιλαμβάνουν προσαρμογές ώστε να ληφθούν υπόψη ο πιστωτικός κίνδυνος της εταιρείας του Ομίλου και του αντισυμβαλλομένου, όπου κρίνεται αναγκαίο.

Οι διαδικασίες ελέγχου των μοντέλων αποτίμησης που εφαρμόζονται από τον Όμιλο, περιλαμβάνουν: επιβεβαίωση των παρατηρήσιμων τιμολογήσεων, επαναυπολογισμό των αποτιμήσεων του μοντέλου, επισκόπηση και διαδικασία έγκρισης για τα νέα μοντέλα ή/και αλλαγές στα υφιστάμενα, προσαρμογή και διενέργεια εκ των υστέρων ελέγχων (back-testing) έναντι παρατηρήσιμων συναλλαγών στην αγορά, όπου είναι εφικτό, ανάλυση σημαντικών μεταβολών αποτίμησης, κλπ. Όταν για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας χρησιμοποιούνται οι αποτιμήσεις τρίτων, αυτές ελέγχονται προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 13.

Τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα επιμετρώνται στην εύλογη αξία με προεξόφληση των αναμενόμενων ταμειακών ροών, χρησιμοποιώντας επιτόκια της αγοράς κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Αναπροσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλομένου και τον πιστωτικό κίνδυνο του Ομίλου εφαρμόζονται στα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, όπου κρίνεται απαραίτητο. Για τις εν λόγω αναπροσαρμογές του πιστωτικού κινδύνου λαμβάνονται υπόψη οι αναμενόμενες ταμειακές ροές μεταξύ του Ομίλου και των αντισυμβαλλομένων με βάση τους σχετικούς όρους των συναλλαγών παραγώγων και η επίδραση του πιστωτικού κινδύνου στην αποτίμηση αυτών των ταμειακών ροών. Ανάλογα με τις συνθήκες, ο Όμιλος λαμβάνει επίσης υπόψη την επίδραση τυχόν διακανονισμών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων, συμβάσεων εξασφάλισης και σύναψης κύριων συμβάσεων συμψηφισμού για την αποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου (Credit Risk Valuation Adjustment - CVA). Για τον υπολογισμό του CVA χρησιμοποιούνται οι πιθανότητες αθέτησης υποχρεώσεων, βασισμένες σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς όπως τα περιθώρια των συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικών κινδύνων (Credit Default Swaps - CDS), ανάλογα με την περίπτωση, ή τα εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης. Ο Όμιλος εφαρμόζει παρόμοια μεθοδολογία για τον υπολογισμό του δικού του πιστωτικού κινδύνου (Debit Value Adjustments - DVA) όταν μπορεί να εφαρμοστεί. Όπου οι τεχνικές αποτίμησης βασίζονται σε εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης και το αντίστοιχο CVA είναι σημαντικό στο σύνολο της επιμέτρησης της εύλογης αξίας, τότε τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα κατηγοριοποιούνται στο Επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας. Μια εύλογα πιθανή μεταβολή του κύριου μη παρατηρήσιμου δεδομένου (δηλ. του ποσοστού ανάκτησης) που χρησιμοποιείται στην αποτίμησή τους, δεν θα είχε σημαντική επίδραση στην επιμέτρηση της εύλογης αξίας τους.

Ο Όμιλος προσδιορίζει την εύλογη αξία των χρεωστικών τίτλων που κατέχει με βάση επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για τίτλους με παρόμοιο επίπεδο πιστωτικού κινδύνου, λήξη και απόδοση, τιμές διαπραγμάτευσης σε μη ενεργές αγορές για πανομοιότυπα ή παρόμοια χρηματοοικονομικά στοιχεία, ή με τη μέθοδο προεξόφλησης μελλοντικών ταμειακών ροών.

Η αξία των μη διαπραγματευόμενων μετοχικών τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΧΠΑ 9 προσδιορίζεται κυρίως χρησιμοποιώντας (i) εκθέσεις αποτίμησης τρίτων, οι οποίες βασίζονται στην καθαρή θέση των εταιρειών όπου η Διοίκηση δεν εκτελεί περαιτέρω σημαντικές προσαρμογές, και (ii) αποτιμήσεις καθαρής θέσης προσαρμοσμένες, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες των οποίων οι συμβατικές ταμειακές ροές δεν αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων (που δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του SPPI), επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Τιμές αγοράς δεν υπάρχουν καθώς δεν υπάρχουν ενεργές αγορές στις οποίες διαπραγματεύονται. Οι εύλογες αξίες τους εκτιμώνται σε ατομική βάση ανά δάνειο προεξοφλώντας τις μελλοντικές αναμενόμενες ταμειακές ροές για το χρονικό διάστημα που αναμένεται να ανακτηθούν, χρησιμοποιώντας κατάλληλα προεξοφλητικά επιτόκια. Οι αναμενόμενες ταμειακές ροές, που ενσωματώνουν τον πιστωτικό κίνδυνο, αποτελούν σημαντικά μη παρατηρήσιμα δεδομένα στον υπολογισμό της εύλογης αξίας με αποτέλεσμα το σύνολο της εύλογης αξίας τους να κατηγοριοποιείται στο Επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας. Μια εύλογα πιθανή μεταβολή στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης κατά +5%/-5% θα αύξανε/μείωνε τη συνολική εύλογη αξία κατά € 2,2 εκατ.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Η κατηγοριοποίηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων του Ομίλου που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία στον ισολογισμό παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2019				
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	-	-	37.057	37.057	37.307
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	522	691	-	1.213	1.539
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	522	691	37.057	38.270	38.846
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	513	881	944	2.338	2.406
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	513	881	944	2.338	2.406
	31 Δεκεμβρίου 2018				
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	-	-	35.940	35.940	36.173
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	491	398	-	889	1.420
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	491	398	35.940	36.829	37.593
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	510	738	1.247	2.495	2.707
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	510	738	1.247	2.495	2.707

Οι υποθέσεις και οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους είναι σύμφωνες με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση των εύλογων αξιών των χρηματοοικονομικών μέσων που αποτιμώνται στην εύλογη αξία. Συγκεκριμένα:

- α) Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες συμπεριλαμβανομένων τιτλοποιήσεων οι οποίες εκδόθηκαν μέσω εταιρειών ειδικού σκοπού που έχουν συσταθεί από τον Όμιλο: για τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες δεν υπάρχουν τιμές αγοράς, καθώς δεν υπάρχουν ενεργές αγορές στις οποίες διαπραγματεύονται. Οι εύλογες αξίες εκτιμώνται προεξοφλώντας τις μελλοντικές αναμενόμενες ταμειακές ροές για το χρονικό διάστημα που αναμένεται να ανακτηθούν, χρησιμοποιώντας κατάλληλα επιτόκια προσαρμοσμένα με τον κίνδυνο. Τα δάνεια ομαδοποιούνται σε κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων με παρόμοια χαρακτηριστικά, όπως αυτά παρακολουθούνται από τη Διοίκηση ανά προϊόν, τύπο δανειολήπτη και βαθμό καθυστέρησης, προκειμένου να βελτιωθεί η ακρίβεια των εκτιμώμενων αποτελεσμάτων αποτίμησης. Κατά την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, ο Όμιλος κάνει υποθέσεις σχετικά με αναμενόμενες προκαταβολές, τα περιθώρια του προϊόντος και το χρονοδιάγραμμα εκποίησης των εξασφαλίσεων. Τα προεξοφλητικά επιτόκια ενσωματώνουν δεδομένα για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές και τα επιτόκια, κατά περίπτωση.
- β) Επενδυτικοί τίτλοι που αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος: η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών τίτλων προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όταν αυτές είναι διαθέσιμες. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για τίτλους με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, διάρκεια και απόδοση, τις τιμές διαπραγμάτευσης σε μη ενεργές αγορές για πανομοιότυπα ή παρόμοια χρηματοοικονομικά στοιχεία, ή χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της προεξόφλησης των ταμειακών ροών.
- γ) Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους: η εύλογη αξία τους προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όταν αυτές είναι διαθέσιμες. Αν οι τιμές της αγοράς δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με βάση επίσημες τιμές αγοράς για πιστωτικούς τίτλους με παρόμοια χαρακτηριστικά ή προεξοφλώντας τις αναμενόμενες ταμειακές ροές με επιτόκιο προσαρμοσμένο για τον κίνδυνο, όπου ο πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου προσδιορίζεται χρησιμοποιώντας στοιχεία έμμεσα παρατηρήσιμα, δηλαδή επίσημες τιμές παρόμοιων τίτλων που εκδίδονται από τον Όμιλο ή από άλλους Έλληνες εκδότες.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Για τα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά μέσα που είναι βραχυπρόθεσμα ή επανατιμολογούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα (ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες, απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και υποχρεώσεις προς πελάτες), η λογιστική αξία τους προσεγγίζει την εύλογη αξία τους.

6. Καθαρά έσοδα από τόκους

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Τόκοι έσοδα		
Πελάτες	1.466	1.554
- επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	1.464	1.553
- επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	2	1
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	24	19
Χρεωστικοί τίτλοι ⁽²⁾	187	179
- επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	27	30
- επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	159	148
- επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1	1
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου) ⁽³⁾	51	59
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (χωρίς λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου) ⁽³⁾	377	374
	2.105	2.186
Τόκοι έξοδα		
Πελάτες ⁽¹⁾	(183)	(178)
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ⁽¹⁾	(51)	(114)
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους ⁽¹⁾	(106)	(87)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου) ⁽³⁾	(36)	(38)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (χωρίς λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου) ⁽³⁾	(347)	(353)
Υποχρεώσεις από μισθώσεις- ΔΠΧΑ 16	(5)	-
	(728)	(770)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1.377	1.416

⁽¹⁾ Επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος.

⁽²⁾ Τα έσοδα από τόκους από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών που περιλαμβάνονται δεν ήταν σημαντικά για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019 και 2018.

⁽³⁾ Για το έτος 2018, περιλαμβάνει μια αναταξινόμηση μεταξύ παράγωγων με λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου και παράγωγων χωρίς λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου ποσού € 47 εκατ. στα έσοδα από τόκους και € 36 εκατ. στα έξοδα από τόκους.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα έσοδα από τόκους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών από συνεχιζόμενες δραστηριότητες, ανά κατηγορία δανείου και ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2019		
	Τόκοι έσοδα από μη-απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις	Τόκοι έσοδα από απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	589	230	819
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	528	119	647
Σύνολο τόκων εσόδων από πελάτες	1.117	349	1.466
	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Τόκοι έσοδα από μη-απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις	Τόκοι έσοδα από απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	589	319	908
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	498	148	646
Σύνολο τόκων εσόδων από πελάτες	1.087	467	1.554

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται τόκοι έσοδα από δάνεια και απαιτήσεις προς το Δημόσιο τομέα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

7. Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες

Οι παρακάτω πίνακες περιλαμβάνουν τα καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες από συμβάσεις με πελάτες στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15, αναλυμένα στις βασικές κατηγορίες ανά υπηρεσία και επιχειρηματικό τομέα (σημ. 43).

	31 Δεκεμβρίου 2019						
	Επενδυτική						Σύνολο
	Τραπεζική και				Διεθνείς	Λοιπά και	
	Λιανική	Τραπεζική	Διαχείριση	Προϊόντα			
Τραπεζική	Επιχειρήσεων	Περιουσίας	Κεφαλαιαγοράς	Δραστηριότητες	απαλοιφής	€ εκατ.	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες	8	44	0	5	12	0	69
Αμοιβαία κεφάλαια και διαχείριση περιουσίας	16	1	28	1	8	1	55
Δραστηριότητες δικτύου και λοιπά ⁽¹⁾	43	13	(0)	13	79	(0)	148
Υπηρεσίες κεφαλαιαγοράς	-	12	2	2	4	2	22
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	67	70	30	21	103	3	294

	31 Δεκεμβρίου 2018						
	Επενδυτική						Σύνολο
	Τραπεζική και				Διεθνείς	Λοιπά και	
	Λιανική	Τραπεζική	Διαχείριση	Προϊόντα			
Τραπεζική	Επιχειρήσεων	Περιουσίας	Κεφαλαιαγοράς	Δραστηριότητες	απαλοιφής	€ εκατ.	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες	8	55	0	5	8	(0)	76
Αμοιβαία κεφάλαια και διαχείριση περιουσίας	12	1	26	3	7	1	50
Δραστηριότητες δικτύου και λοιπά ⁽¹⁾	33	14	(1)	12	70	(1)	127
Υπηρεσίες κεφαλαιαγοράς	-	11	2	29	2	1	45
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	53	81	27	49	87	1	298

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει προμήθειες από υπηρεσίες που σχετίζονται με πιστωτικές κάρτες.

8. Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες

Τα έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν έσοδα από εκμίσθωση ακινήτων ποσού € 58,2 εκατ. και λοιπά έσοδα ποσού € 1,3 εκατ. από υπηρεσίες IT που παρέχονται από τις εταιρείες του Ομίλου.

9. Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών και επενδυτικών τίτλων

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ομόλογα εκ των οποίων:	66	82
- επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος	0	0
- επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	64	81
- επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	2	1
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	36	(6)
Κέρδη/(ζημιές) από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	(8)	(1)
Κέρδη/(ζημιές) από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (χωρίς λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	(37)	23
Συναλλαγματικές διαφορές	1	22
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	58	120

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

10. Λοιπά έσοδα/(έξοδα)

	2019 € εκατ.	2018 αναμορφωμένα € εκατ.
Κέρδη/ (ζημιές) από μεταβολή στην εύλογη αξία των επενδυτικών ακινήτων (σημ. 2.3.2)	61	(13)
Κέρδη από την απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria (σημ. 23.3)	29	-
Κέρδη/(ζημιές) από την αποαναγνώριση δανείων επιμετρούμενων στο αποσβέσιμο κόστος ⁽¹⁾	(39)	6
Προμήθεια έξοδο που σχετίζεται με αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (σημ. 13)	(7)	(7)
Κέρδη/ (ζημιές) από την πώληση θυγατρικών (σημ. 23.1)	3	1
Έσοδα από μερίσματα	2	2
Κέρδη/ (ζημιές) δανείων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	2	2
Λοιπά	4	(6)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	55	(15)

⁽¹⁾ Για το έτος 2019, περιλαμβάνει κυρίως ζημιές αποαναγνώρισης οι οποίες προέκυψαν από τη συναλλαγή Pillar (σημ. 20).

11. Λειτουργικά έξοδα

	2019 € εκατ.	2018 αναμορφωμένα € εκατ.
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(481)	(487)
Διοικητικά έξοδα	(237)	(208)
Εισφορές στα ταμεία εξυγίανσης και εγγύησης των καταθέσεων	(69)	(67)
Αποσβέσεις ενσώματων παγίων στοιχείων (σημ. 2.3.2)	(37)	(32)
Αποσβέσεις δικαιωμάτων χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού ⁽¹⁾	(41)	-
Αποσβέσεις άυλων παγίων στοιχείων	(31)	(26)
Ενοίκια λειτουργικών μισθώσεων ⁽¹⁾	(5)	(54)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(901)	(874)

⁽¹⁾ Σε συνέχεια της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 16 από την 1 Ιανουαρίου 2019 (σημ. 2). Περιλαμβάνονται ΦΠΑ και άλλοι ισχύοντες φόροι επί ενοικίων λειτουργικών μισθώσεων.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019 το ποσό των λειτουργικών εξόδων (εξαιρουμένων των εισφορών σε κάποιο ταμείο εγγύησης των καταθέσεων ή ταμείο εξυγίανσης) για τις Ελληνικές δραστηριότητες του Ομίλου ανήλθε σε € 632 εκατ. (2018: € 637 εκατ. αναμορφωμένα στοιχεία).

Εισφορές στα ταμεία εξυγίανσης και εγγύησης των καταθέσεων

Το 2016, ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (EME) (Single Resolution Mechanism – SRM), ο οποίος αποτελεί έναν από τους πυλώνες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης στην Ευρωζώνη μαζί με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism – SSM), τέθηκε σε εφαρμογή. Το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRF) δημιουργήθηκε με την Οδηγία 2014/806/ΕΕ, προκειμένου να διασφαλίσει ενιαία πρακτική στις χρηματοδοτήσεις εξυγίανσης εντός EME και υπάγεται στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (Single Resolution Board – SRB). Ο EME προβλέπει ότι το SRF θα δημιουργηθεί κατά την διάρκεια μιας περιόδου οκτώ ετών με «εκ των προτέρων» εισφορές του τραπεζικού τομέα, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν αμετάκλητες δεσμεύσεις πληρωμής ως μέρος του συνολικού ποσού της εισφοράς (σημ. 42).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Αμοιβές και έξοδα προσωπικού

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Μισθοί, ημερομίσθια και έκτακτες αμοιβές	(352)	(357)
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	(67)	(68)
Αμοιβές συνταξιοδότησης και λοιπές παροχές λόγω εξόδου από την υπηρεσία	(17)	(16)
Λοιπά έξοδα	(45)	(46)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(481)	(487)

Ο μέσος όρος του αριθμού των εργαζομένων των δραστηριοτήτων του Ομίλου κατά τη διάρκεια της χρήσης ανήλθε σε 13.390 (2018: 13.256 για τις συνεχιζόμενες δραστηριότητες). Την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο αριθμός των καταστημάτων και των κέντρων επιχειρηματικής και ιδιωτικής τραπεζικής του Ομίλου, ανήλθε σε 674.

12. Λοιπές ζημιές απομείωσης, έξοδα αναδιάρθρωσης και προβλέψεις

	2019	2018
	€ εκατ.	αναμορφωμένα € εκατ.
Ζημιές απομείωσης και αποτίμησης ακινήτων (σημ. 2.3.2)	(51)	(18)
Ζημιές (απομείωσης)/αντιλογισμός ομολόγων (σημ. 22)	35	15
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις ⁽¹⁾	(16)	(6)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(32)	(9)
Κόστος προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου και λοιπές σχετικές δαπάνες (σημ. 35)	(63)	(57)
Λοιπά έξοδα αναδιάρθρωσης	(25)	(5)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	(88)	(62)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(120)	(71)

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει ζημιές απομείωσης εξοπλισμού και λογισμικών προγραμμάτων, λοιπών στοιχείων ενεργητικού και προβλέψεις για δικαστικές υποθέσεις και για λοιπούς λειτουργικούς κινδύνους.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο Όμιλος αναγνώρισε ζημιές απομείωσης και αποτίμησης ακινήτων ποσού € 51 εκατ., εκ των οποίων € 39 εκατ. αφορούν χαρτοφυλάκια ακινήτων που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση (σημ. 30).

Για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο Όμιλος αναγνώρισε έξοδα αναδιάρθρωσης € 25 εκατ. εκ των οποίων € 17 εκατ. αφορούσαν στην απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria A.D. (σημ. 23.3). Τα υπόλοιπα έξοδα αναδιάρθρωσης σχετίζονται κυρίως με το σχέδιο Μετασχηματισμού της Τράπεζας. Για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος αναγνώρισε έξοδα αναδιάρθρωσης € 5 εκατ., τα οποία σχετίζονται κυρίως με τη βελτιστοποίηση των δανειακών του δραστηριοτήτων.

13. Φόρος εισοδήματος

	2019	2018
	€ εκατ.	αναμορφωμένα € εκατ.
Τρέχων φόρος	(42)	(46)
Αναβαλλόμενος φόρος (σημ. 2.3.2)	11	(18)
Προσαρμογές φόρου	-	(14)
Σύνολο φόρου εισοδήματος από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(31)	(78)

Σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013, όπως ισχύει, ο φορολογικός συντελεστής στην Ελλάδα για τα πιστωτικά ιδρύματα που υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 27Α του Ν. 4172/2013 αναφορικά με τις αποδεκτές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου είναι 29%. Από το έτος 2019, σύμφωνα με το Νόμο 4646/2019, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2019 και τροποποίησε το Νόμο 4172/2013, ο φορολογικός συντελεστής για τις νομικές οντότητες στην Ελλάδα, πλην των ανωτέρω πιστωτικών ιδρυμάτων, μειώθηκε από 29% σε 24% (για το έτος 2018: 29% φορολογικός συντελεστής για όλες τις νομικές οντότητες). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων των θυγατρικών εταιρειών της Τράπεζας στην

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ελλάδα κατά ποσό περίπου € 0,1 εκατ., το οποίο έχει αναγνωρισθεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τον προαναφερθέντα Νόμο 4646/2019, από την 1 Ιανουαρίου 2020 ο παρακρατούμενος φόρος για τα μερίσματα που διανέμονται, πλην των ενδοομιλικών μερισμάτων, μειώθηκε από 10% σε 5%. Ειδικότερα, τα ενδοομιλικά μερίσματα απαλλάσσονται, υπό προϋποθέσεις, τόσο του παρακρατούμενου φόρου όσο και του φόρου εισοδήματος.

Οι φορολογικοί συντελεστές που ισχύουν για τα τραπεζικά ιδρύματα του Ομίλου, τα οποία περιλαμβάνονται στον επιχειρηματικό τομέα των διεθνών δραστηριοτήτων (σημ. 43) είναι οι ακόλουθοι: Βουλγαρία 10%, Σερβία 15%, Κύπρος 12,5% και Λουξεμβούργο 24,94% (2018: 26,01%).

Φορολογικό πιστοποιητικό και ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις

Η Τράπεζα και οι θυγατρικές της, οι συγγενείς εταιρείες και οι κοινοπραξίες, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα (σημ. 23.1 και 24) έχουν κατά κανόνα 1 έως 6 ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις. Για τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις 2014-2015 η Τράπεζα και οι ελληνικές εταιρείες του Ομίλου των οποίων οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις ελέγχθηκαν υποχρεωτικά, υποχρεούνταν να λαμβάνουν «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό» σύμφωνα με τον Νόμο 4174/2013, το οποίο εκδίδεται, μετά τη διενέργεια σχετικού φορολογικού ελέγχου, από το νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο που ελέγχει και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Για τις χρήσεις που ξεκινούν από την 1 Ιανουαρίου 2016 και έπειτα, το «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό» είναι προαιρετικό, ωστόσο η Τράπεζα και (κατά γενικό κανόνα) οι ελληνικές εταιρείες του Ομίλου θα συνεχίσουν να το λαμβάνουν.

Η Τράπεζα, οι θυγατρικές της, οι συγγενείς της εταιρείες και οι κοινοπραξίες της που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, έχουν λάβει φορολογικά πιστοποιητικά χωρίς διατύπωση επιφύλαξης για τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις 2014-2018. Για το έτος που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι φορολογικοί έλεγχοι από εξωτερικούς ελεγκτές είναι σε εξέλιξη.

Σύμφωνα με την Ελληνική φορολογική νομοθεσία και τις αντίστοιχες Υπουργικές Αποφάσεις, οι εταιρείες για τις οποίες εκδίδεται φορολογικό πιστοποιητικό χωρίς επισημάνσεις για παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας δεν εξαιρούνται από την επιβολή επιπρόσθετων φόρων και προστίμων από τις Ελληνικές φορολογικές αρχές μετά την ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου στο πλαίσιο των νομοθετικών περιορισμών (ως γενική αρχή, 5 χρόνια από τη λήξη της χρήσης στην οποία η φορολογική δήλωση θα πρέπει να έχει υποβληθεί). Υπό το πρίσμα των ανωτέρω την 31 Δεκεμβρίου 2019, κατά γενικό κανόνα, το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να επιβάλλει φόρους μέχρι και το φορολογικό έτος 2013 (συμπεριλαμβανομένου) έχει παρέλθει χρονικά για την Τράπεζα και για τις εταιρείες του Ομίλου που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Οι ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων του Ομίλου στο εξωτερικό έχουν ως εξής: (α) Eurobank Cyprus Ltd, 2018-2019, (β) Eurobank Bulgaria A.D., 2014-2019, (γ) Eurobank A.D. Beograd (Σερβία), 2014-2019 και (δ) Eurobank Private Bank Luxembourg S.A., 2015-2019. Οι λοιπές εταιρείες του Ομίλου (σημ. 23.1 και 24), οι οποίες εδρεύουν σε χώρες του εξωτερικού, όπου προβλέπεται από τη νομοθεσία τακτικός φορολογικός έλεγχος, έχουν από 1 έως 6 ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις, σύμφωνα με τη γενική αρχή και τις προϋποθέσεις της φορολογικής νομοθεσίας που ισχύει σε κάθε χώρα.

Απαιτήσεις από παρακρατούμενους φόρους

Ο Νόμος 4605/2019 (άρθρο 93), ο οποίος ψηφίστηκε την 29 Μαρτίου 2019, παρείχε διευκρινίσεις σχετικά με την αντιμετώπιση των παρακρατούμενων φόρων της Τράπεζας βάσει του Νόμου 2238/1994 (ήτοι € 50 εκατ.) κατά τρόπο που διασφαλίζει τους εν λόγω φόρους προβλέποντας τον συμψηφισμό τους με τον φόρο εισοδήματος της Τράπεζας όποτε αυτός προκύψει.

Περαιτέρω, ο Νόμος 4605/2019 ρυθμίζει τη μεταχείριση των φορολογικών απαιτήσεων του Νόμου 4046/2012 (για τα έτη 2010, 2011 και 2012), ο οποίος προέβλεπε πενταετή συμψηφισμό του παρακρατούμενου φόρου επί των τόκων από ΟΕΔ/ΕΓΕΔ/εταιρικά ομόλογα με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου έναντι του φόρου εισοδήματος των τραπεζών. Ο Νόμος 4605/2019 διευκρίνισε ότι τα εναπομείναντα ποσά (δηλ. μη συμψηφιζόμενοι παρακρατούμενοι φόροι εντός της καθορισμένης πενταετίας) θα συμψηφίζονται με όλους τους φόρους ισόποσα εντός δέκα ετών, αρχής γενομένης από την 1 Ιανουαρίου 2020. Την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι απαιτήσεις της Τράπεζας που εντάσσονται στον προαναφερθέντα νόμο ανέρχονται σε € 13,7 εκατ.

Για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, είχε αναγνωρισθεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων πρόβλεψη έναντι φορολογικών απαιτήσεων ποσού € 14 εκατ.

Αναφορικά με τις συνολικές φορολογικές θέσεις του, ο Όμιλος αξιολογεί όλες τις σχετικές εξελίξεις (δηλ. νομοθετικές αλλαγές, νομολογίες, φορολογικές/νομικές απόψεις, διοικητικές πρακτικές) και σχηματίζει επαρκείς προβλέψεις.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Αναβαλλόμενος φόρος

Ο αναβαλλόμενος φόρος υπολογίζεται με τη μέθοδο της υποχρέωσης (liability method) επί όλων των εκπιπτόμενων προσωρινών διαφορών, καθώς επίσης και επί των μη χρησιμοποιημένων φορολογικών ζημιών με το φορολογικό συντελεστή που αναμένεται να ισχύει στην περίοδο κατά την οποία θα τακτοποιηθεί η απαίτηση ή η υποχρέωση.

Η κίνηση του λογαριασμού αναβαλλόμενης φορολογίας παρουσιάζεται παρακάτω:

	2019 € εκατ.	2018 αναμορφωμένα € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	4.909	4.855
Αναμόρφωση λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 2.3.2)	-	(1)
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου, αναμορφωμένο	4.909	4.854
ΔΠΧΑ 9 επίπτωση μετάβασης (σημ. 2.3.3)	-	5
Έσοδο/(έξοδο) στην κατάσταση αποτελεσμάτων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (σημ. 2.3.2)	11	(18)
Επενδυτικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω λουτών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	(167)	64
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	2	(2)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες (σημ.30)	1	7
Λοιπά	1	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	4.757	4.909

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις/(υποχρεώσεις) προκύπτουν από τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω:

	2019 € εκατ.	2018 αναμορφωμένα € εκατ.
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, αποτίμηση και λογιστικές διαγραφές δανειακών απαιτήσεων	1.592	3.132
Ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+	1.101	1.151
Ζημιές από πωλήσεις και οριστικές διαγραφές δανείων	1.985	265
Λοιπές απομειώσεις/μεταβολές στην εύλογη αξία που αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	201	248
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές	2	63
Κόστος συναλλαγών καθαρής θέσης	16	23
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	17	15
Υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών	14	13
Ακίνητα και εξοπλισμός (σημ.2.3.2)	(47)	(23)
Επενδυτικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω λουτών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	(191)	(24)
Λοιπά	67	46
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου	4.757	4.909

Τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, η Τράπεζα προχώρησε στην τιτλοποίηση συγκεκριμένων δανειακών χαρτοφυλακίων και σε σχετική συναλλαγή πώλησης (projects Cairo και Pillar, σημ. 34), καθώς επίσης ολοκληρώθηκε η πώληση λουτών δανειακών χαρτοφυλακίων. Η οριστικοποίηση για φορολογικούς σκοπούς των σχετικών προβλέψεων απομείωσης, είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση του αναβαλλόμενου φόρου της ανωτέρω παρουσιαζόμενης κατηγορίας «Ζημιές από πωλήσεις και οριστικές διαγραφές δανείων» έναντι μείωσης του αναβαλλόμενου φόρου της κατηγορίας «Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, αποτίμηση και λογιστικές διαγραφές δανειακών απαιτήσεων».

Ο αναβαλλόμενος φόρος αναλύεται παρακάτω:

	2019 € εκατ.	2018 αναμορφωμένα € εκατ.
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (σημ. 2.3.2)	4.766	4.914
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις (σημ. 2.3.2 και σημ. 35)	(9)	(5)
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου	4.757	4.909

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο αναβαλλόμενος φόρος (έξοδο)/έσοδο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προκύπτει από τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω:

	2019 € εκατ.	2018 αναμορφωμένα € εκατ.
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, αποτίμηση, πωλήσεις και διαγραφές δανειακών απαιτήσεων	180	82
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές	(61)	41
Ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+	(50)	(50)
Μεταβολή στην εύλογη αξία και λοιπές προσωρινές διαφορές (σημ. 2.3.2)	(58)	(91)
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος (έξοδο)/ έσοδο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	11	(18)

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο Όμιλος αναγνώρισε καθαρές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις € 4,8 δις που αναλύονται παρακάτω:

- (α) € 1.592 εκατ. αφορούν σε εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές λόγω προβλέψεων απομείωσης/αποτίμησης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια συμπεριλαμβανομένων των λογιστικών διαγραφών χρέους σύμφωνα με τον Ελληνικό φορολογικό νόμο 4172/2013, όπως είναι σε ισχύ. Αυτές οι προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μελλοντικές περιόδους χωρίς καθορισμένο χρονικό περιορισμό και σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει σε κάθε χώρα που δραστηριοποιείται ο Όμιλος,
- (β) € 1.101 εκατ. αφορούν σε φορολογικές ζημιές από τη συμμετοχή του Ομίλου στο πρόγραμμα PSI+ και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίες υπόκεινται σε απόσβεση για φορολογικούς σκοπούς (δηλ. 1/30 των ζημιών ετησίως αρχίζοντας από τη χρήση 2012 και εφεξής),
- (γ) € 1.985 εκατ. αφορούν στο αναπόσβεστο υπόλοιπο οριστικών φορολογικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, που υπόκεινται σε απόσβεση εντός εικοσαετούς περιόδου, σύμφωνα με τον Ελληνικό φορολογικό νόμο 4172/2013 όπως είναι σε ισχύ,
- (δ) € 2 εκατ. αφορούν σε μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές των θυγατρικών εταιρειών της Τράπεζας. Τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο αναβαλλόμενος φόρος από τις σωρευτικές μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές της Τράπεζας (ανήλθε σε € 62 εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2018) θεωρήθηκε ως μη ανακτήσιμος λόγω της τιτλοποίησης συγκεκριμένων δανειακών χαρτοφυλακίων για την εκτέλεση του σχεδίου επιτάχυνσης της μείωσης των NPEs και κατά συνέπεια αντιλογίστηκε,
- (ε) € 16 εκατ. αφορούν κυρίως σε εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές σχετικά με την (αναπόσβεστη για φορολογικούς σκοπούς) αξία των εξόδων αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, υποκείμενων σε δεκαετή απόσβεση, με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία κατά το έτος που πραγματοποιήθηκαν και
- (στ) € 61 εκατ. αφορούν σε λοιπές φορολογητέες και εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές (κέρδη/ζημιές αποτίμησης, προβλέψεις για συντάξεις και λοιπές παροχές αποχώρησης προς το προσωπικό κλπ.), η πλειονότητα των οποίων μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μελλοντικές περιόδους χωρίς καθορισμένο χρονικό περιορισμό και σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει σε κάθε χώρα που δραστηριοποιείται ο Όμιλος.

Αξιολόγηση της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων

Η αναγνώριση των ανωτέρω αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στηρίζεται στην εκτίμηση της Διοίκησης, την 31 Δεκεμβρίου 2019, ότι οι εταιρείες του Ομίλου θα έχουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, έναντι των οποίων οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές και οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις προσδιορίζονται με βάση τη φορολογική μεταχείριση της κάθε κατηγορίας αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει σε κάθε χώρα που δραστηριοποιείται ο Όμιλος, τη δυνατότητα συμψηφισμού των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών με μελλοντικά φορολογητέα κέρδη και τα πραγματικά φορολογικά αποτελέσματα για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019. Επιπλέον, η αξιολόγηση του Ομίλου σχετικά με την ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βασίζεται (α) στις εκτιμήσεις για τη μελλοντική επίδοση (προβλέψεις λειτουργικών αποτελεσμάτων) και τις προοπτικές ανάπτυξης που έχουν αντίκτυπο στα εκτιμώμενα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, (β) στο αναμενόμενο χρονοδιάγραμμα ανάκτησης ή διακανονισμού των εκπιπτόμενων και των φορολογητέων προσωρινών διαφορών, (γ) στην πιθανότητα ότι οι εταιρείες του Ομίλου θα έχουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, κατά την ίδια περίοδο που θα πραγματοποιηθεί η ανάκτηση ή ο διακανονισμός των εκπιπτόμενων και των φορολογητέων προσωρινών διαφορών ή κατά τα έτη στα οποία μπορούν να μεταφερθούν οι φορολογικές ζημιές και (δ) στην ιστορική εξέλιξη των αποτελεσμάτων (ιστορικές επιδόσεις) των εταιρειών του Ομίλου σε συνδυασμό με τις φορολογικές ζημιές προγενέστερων ετών που προκλήθηκαν από έκτακτα γεγονότα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο Όμιλος έχει πραγματοποιήσει αξιολόγηση της ανακτησιμότητας αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, βάσει α) του τριετούς Επιχειρηματικού Σχεδίου που εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Μάρτιο 2019 και παρείχε την προοπτική της κερδοφορίας και της κεφαλαιακής θέσης του Ομίλου, για την περίοδο έως το τέλος του 2021, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο στην υλοποίηση των ενεργειών/συναλλαγών που αναφέρονται στο σχέδιο για την επιτάχυνση της μείωσης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων -NPEs Σχέδιο Επιτάχυνσης και β) την επικαιροποίηση αυτού του Σχεδίου για την περίοδο έως το τέλος του 2022 που υποβλήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 2019. Και τα δύο Σχέδια έχουν επίσης κατατεθεί στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (HFSF) ενώ το Σχέδιο του Μαρτίου 2019 έχει κατατεθεί επίσης και στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM).

Για τα έτη από το 2022 και έπειτα, η αξιολόγηση των προβλέψεων για τα λειτουργικά αποτελέσματα στηρίχθηκε στις προβλέψεις της Διοίκησης, η οποία έλαβε υπόψη τις δυνατότητες ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας, του τραπεζικού κλάδου και του ίδιου του Ομίλου. Το ποσό των ανωτέρω προβλέψεων που συμπεριλήφθηκαν στο Επιχειρηματικό Σχέδιο του Ομίλου βασίζεται κυρίως σε υποθέσεις και εκτιμήσεις σχετικά με (α) την περαιτέρω μείωση του κόστους χρηματοδότησης λόγω του σταδιακού επαναπατρισμού των καταθέσεων των πελατών που αντικαθιστά τις ακριβότερες πηγές χρηματοδότησης καθώς και τη σταδιακή μείωση των ονομαστικών επιτοκίων, (β) τις μειωμένες ζημιές απομείωσης των δανείων, ως αποτέλεσμα της σταδιακής βελτίωσης των μακροοικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα, την ολοκλήρωση της συναλλαγής Cairo και όλων των στρατηγικών πρωτοβουλιών για το Σχέδιο Επιτάχυνσης, σύμφωνα με τη στρατηγική για τα NPEs που ο Όμιλος έχει δεσμευτεί στον SSM, (γ) τη σταδιακή ενίσχυση των δανειοδοτήσεων στην Ελλάδα, εστιάζοντας κυρίως στα επιχειρηματικά δάνεια, (δ) την επίπτωση από την προγραμματισμένη πώληση του 80% της Ανώνυμης Εταιρείας Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις («FPS») και την ολοκλήρωση της σχετιζόμενης απόσχισης του Τομέα Προβληματικών Δανείων του Ομίλου, (ε) την αποτελεσματικότητα των συνεχών πρωτοβουλιών περιορισμού του κόστους και (στ) τη σταδιακή αποκατάσταση των παραδοσιακών εσόδων από προμήθειες, όπως η διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και οι προμήθειες δικτύου καθώς και οι προμήθειες που σχετίζονται με προϊόντα κεφαλαιαγοράς και επενδυτικής τραπεζικής.

Η εφαρμογή του Επιχειρηματικού Σχεδίου του Ομίλου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που απορρέουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα όπως επίσης και στις χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται ο Όμιλος (σημ. 2).

Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση έναντι του Ελληνικού Δημοσίου και φορολογικό καθεστώς για ζημιές από δάνεια

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013 όπως ισχύει, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις της Τράπεζας που πληρούν τα κριτήρια για μετατροπή τους σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (deferred tax credits – DTCs) ανέρχονται σε € 3.821 εκατ. Η μετατροπή των DTCs προϋποθέτει ότι το λογιστικό αποτέλεσμα της Τράπεζας, μετά από φόρους, για τη χρήση είναι ζημιολόγο. Συγκεκριμένα, DTCs υπολογίζονται επί: (α) των ζημιών από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα PSI+ και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου και (β) του συνολικού ποσού (i) του αναπόσβεστου υπόλοιπου των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, (ii) των λογιστικών διαγραφών δανείων ή πιστώσεων και (iii) των υπολειπόμενων συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών ζημιών γενικά λόγω πιστωτικού κινδύνου που είχαν λογισθεί έως την 30 Ιουνίου 2015.

Σύμφωνα με το φορολογικό καθεστώς που ισχύει, οι ανωτέρω οριστικές ζημιές από διαγραφές και πωλήσεις δανείων αποσβένονται σε περίοδο 20 ετών, διατηρώντας το καθεστώς του DTC καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, ενώ αποσυνδέονται οι οριστικές διαγραφές δανείων από τις λογιστικές διαγραφές αυτών. Συνεπώς, η ανακτησιμότητα της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης/DTC της Τράπεζας που συνδέεται με δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και η εποπτική κεφαλαιακή της διάρθρωση διασφαλίζονται, συνεισφέροντας σημαντικά στην επίτευξη των στόχων για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, μέσω της αύξησης των διαγραφών και πωλήσεων δανείων.

Σύμφωνα με το φορολογικό νόμο 4172/2013, όπως ισχύει, επιβάλλεται μια ετήσια προμήθεια ποσοστού 1,5% για το υπερβάλλον ποσό των εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το οποίο προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του ισχύοντος συντελεστή φορολόγησης για τα πιστωτικά ιδρύματα (δηλ. 29%) και του συντελεστή φορολόγησης ο οποίος ίσχυε την 30 Ιουνίου 2015 (δηλ. 26%). Για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, έχουν αναγνωριστεί στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)» € 6,6 εκατ.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Συμφωνία του φόρου εισοδήματος και μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές

Ο φόρος εισοδήματος επί των καθαρών (προ φόρου) κερδών του Ομίλου, διαφέρει από το θεωρητικό ποσό που θα προέκυπτε με βάση τον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή, όπως αναλύεται παρακάτω:

	2019 € εκατ.	2018 αναμορφωμένα € εκατ.
Κέρδη προ φόρου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (σημ. 2.3.2)	160	236
Φόρος βάσει των ισχύοντων φορολογικών συντελεστών	(46)	(68)
Φορολογική επίδραση από:		
- έσοδα απαλλασσόμενα από φόρο και έξοδα μη εκπιπτόμενα	(7)	(24)
- διαφορετικούς φορολογικούς συντελεστές σε διάφορες χώρες	29	26
- αλλαγή στον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή	0	-
- προσαρμογές φόρου	-	(14)
- λουπά (σημ. 2.3.2)	(7)	2
Σύνολο φόρου εισοδήματος από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(31)	(78)

Τη χρήση που έληξε το 2019, η ανωτέρω κατηγορία «λουπά» περιλαμβάνει κυρίως α) € 260 εκατ. αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, οι οποίες αναγνωρίστηκαν για τις εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές της Τράπεζας που είχαν προκύψει λόγω της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, κατόπιν της επανεκτίμησης της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βάσει του προαναφερθέντος επικαιροποιημένου επιχειρηματικού πλάνου, β) € 211 εκατ. που αφορούν σε αναβαλλόμενο φόρο επί των μη χρησιμοποιημένων φορολογικών ζημιών της Τράπεζας, ο οποίος δεν έχει αναγνωριστεί ή αντιλογίστηκε γ) € 28 εκατ. αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, η οποία αντιλογίστηκε και σχετίζεται με την απομείωση του κόστους επένδυσης σε ορισμένες θυγατρικές της Τράπεζας και δ) € 18 εκατ. που αφορούν στη μη φορολογικά εκπιπτόμενη απομείωση (μόνιμη διαφορά) € 62 εκατ. για την υπεραξία της Grivalia (σημ. 28).

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η Τράπεζα δεν έχει αναγνωρίσει αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις επί μη χρησιμοποιημένων φορολογικών ζημιών € 233 εκατ. (2018: € 80 εκατ.). Η ανάλυση του μη αναγνωρισμένου αναβαλλόμενου φόρου επί των μη χρησιμοποιημένων φορολογικών ζημιών της Τράπεζας ανά έτος ληκτότητας των εν λόγω φορολογικών ζημιών παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	Μη αναγνωρισμένες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις € εκατ.
Ετη ληκτότητας μη χρησιμοποιημένων φορολογικών ζημιών	
2021	22
2024	58
2025	153
Σύνολο	233

14. Κέρδη ανά μετοχή

Τα βασικά κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται διαιρώντας τα καθαρά κέρδη που αναλογούν στους κατόχους κοινών μετοχών, με το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών σε κυκλοφορία κατά τη διάρκεια της περιόδου, εξαιρώντας το μέσο αριθμό ιδίων μετοχών που είχε στην κατοχή του ο Όμιλος κατά τη διάρκεια της περιόδου.

Τα προσαρμοσμένα (diluted) κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται προσαρμόζοντας το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών σε κυκλοφορία με την παραδοχή ότι όλοι οι δυνητικά μετατρέψιμοι τίτλοι σε κοινές μετοχές, μετατρέπονται σε μετοχές. Μετά την εξαγορά των προνομιούχων τίτλων (σειρά Δ) η οποία ολοκληρώθηκε την 29 Οκτωβρίου 2019, ο Όμιλος δεν έχει πλέον δυνητικά μετατρέψιμους τίτλους σε κοινές μετοχές (σημ. 39).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

		Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
		2019	2018 Αναμορφωμένο
Καθαρά κέρδη περιόδου που αναλογούν στους κατόχους κοινών μετοχών (σημ. 2.3.2) ⁽¹⁾	€ εκατ.	125	91
Καθαρά κέρδη περιόδου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν στους κατόχους κοινών μετοχών (σημ. 2.3.2) ⁽¹⁾	€ εκατ.	127	156
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών σε κυκλοφορία για τα βασικά κέρδη ανά μετοχή ⁽²⁾	Αριθμός μετοχών	3.314.354.719	2.184.028.111
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών σε κυκλοφορία για τα προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή ⁽²⁾	Αριθμός μετοχών	-	2.228.346.292
Κέρδη ανά μετοχή			
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	€	0,04	0,04
Κέρδη ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	€	0,04	0,07

⁽¹⁾ Μετά την αφαίρεση των μερισμάτων που αναλογούν στους κατόχους προνομιούχων τίτλων και συμπεριλαμβανομένων των κερδών/(ζημιών) από προνομιούχους τίτλους (σημ. 39).

⁽²⁾ Ο μέσος σταθμισμένος αριθμός των κοινών μετοχών σε κυκλοφορία επηρεάστηκε από την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας λόγω της συγχώνευσης με την Grivalia Properties A.E.E.A.Π. (σημ. 23.2).

Οι βασικές και προσαρμοσμένες ζημιές ανά μετοχή από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019 ανήλθαν σε € 0,001 (2018: € 0,03 βασικές και προσαρμοσμένες ζημιές ανά μετοχή).

15. Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες

	2019 € εκατ.	2018 € εκατ.
Ταμείο	451	429
Διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	4.228	1.495
Σύνολο	4.679	1.924

Η Τράπεζα και τα τραπεζικά ιδρύματα του Ομίλου στην Ευρωζώνη (Κύπρος και Λουξεμβούργο), υποχρεούνται να διακρατούν ένα ελάχιστο μέσο υπόλοιπο καταθέσεων στην εθνική κεντρική τους τράπεζα (απαιτηση τήρησης ελαχίστων αποθεματικών), κατά τη διάρκεια κάθε περιόδου τήρησης (δηλ. περιόδους έξι εβδομάδων). Οι εν λόγω καταθέσεις υπολογίζονται ως ποσοστό 1% επί συγκεκριμένων υποχρεώσεων, κυρίως καταθέσεων πελατών και μπορούν να αποσυρθούν οποιαδήποτε χρονική στιγμή, υπό την προϋπόθεση ότι πληρείται η απαίτηση τήρησης ελαχίστων αποθεματικών στην καθορισμένη περίοδο. Παρόμοιες υποχρεώσεις για την τήρηση ελαχίστων αποθεματικών στις εθνικές κεντρικές τους τράπεζες ισχύουν και για τα τραπεζικά ιδρύματα του Ομίλου σε Βουλγαρία και Σερβία. Την 31 Δεκεμβρίου 2019, τα υποχρεωτικά αποθεματικά (δηλ. εκείνα τα οποία οι εταιρείες του Ομίλου διατηρούν προκειμένου να πληρούνται οι απαιτήσεις τήρησης ελαχίστων αποθεματικών) και οι καταθέσεις σε ενέχυρο με τις κεντρικές τράπεζες, ανήλθαν σε € 573 εκατ. (2018: € 495 εκατ.).

Τον Σεπτέμβριο 2019, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) αποφάσισε για τα πιστωτικά ιδρύματα που εντάσσονται στο σχετικό πλαίσιο να εισάγει ένα σύστημα δύο βαθμίδων για την αποζημίωση των αποθεματικών τους, σε ισχύ από την 30 Οκτωβρίου 2019, σύμφωνα με το οποίο εξαιρείται από την εφαρμογή αρνητικού επιτοκίου μέρος της κατατεθείσας υπερβάλλουσας ρευστότητας τους (δηλαδή των αποθεματικών τους που υπερβαίνουν τα ελάχιστα απαιτούμενα). Το μέρος που εξαιρείται ορίζεται ως πολλαπλάσιο των απαιτούμενων ελαχίστων αποθεματικών ενός πιστωτικού ιδρύματος (ο τρέχων πολλαπλασιαστής έχει οριστεί στο 6). Σε συνέχεια της ανωτέρω απόφασης, ένα σημαντικό μέρος της υπερβάλλουσας ρευστότητας της Τράπεζας έχει κατατεθεί στην Τράπεζα της Ελλάδος την 31 Δεκεμβρίου 2019.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

16. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα και λοιπές πληροφορίες για την κατάσταση ταμειακών ροών

Για σκοπούς σύνταξης της κατάστασης ταμειακών ροών, στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιλαμβάνονται τα ακόλουθα υπόλοιπα, με αρχική λήξη μικρότερη ή ίση των τριών μηνών:

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες (εξαιρουμένων των υποχρεωτικών και ενεχυρισμένων καταθέσεων σε κεντρικές τράπεζες)(σημ. 15)	4.106	1.429
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	444	520
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	1	-
Σύνολο	4.551	1.949

Τα λοιπά αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους που παρουσιάζονται στις ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες αναλύονται ως εξής:

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και δεδουλευμένοι τόκοι (Κέρδη)/ζημιές από επενδυτικούς τίτλους	6	(81)
Έσοδα από μερίσματα	(78)	(83)
	(1)	(2)
Σύνολο	(73)	(166)

Από την 1 Ιανουαρίου 2019, κατόπιν της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 16, το τμήμα των πληρωμών για τις υποχρεώσεις από τις μισθώσεις που αφορά στο κεφάλαιο ταξινομήθηκε εντός των χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων.

Μεταβολές στις υποχρεώσεις που απορρέουν από χρηματοδοτικές δραστηριότητες

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι μεταβολές των υποχρεώσεων του Ομίλου που απορρέουν από χρηματοδοτικές δραστηριότητες, πέραν των υποχρεώσεων από μισθώσεις (σημ. 41), οφείλονται σε: α) εκδόσεις πιστωτικών τίτλων € 257 εκατ. (μετά από έσοδα έκδοσης) β) αποπληρωμή χρέους ποσού € 560 εκατ. και γ) απόσβεση των εξόδων έκδοσης και σε δεδουλευμένους τόκους ύψους € 2 εκατ.

17. Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Δεσμευμένες καταθέσεις σε τράπεζες	2.565	1.791
Τοποθετήσεις σε τράπεζες και λοιπές απαιτήσεις έναντι τραπεζών	198	267
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και υπόλοιπα σε διακανονισμό με τράπεζες	244	249
Σύνολο	3.007	2.307

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι δεσμευμένες καταθέσεις του Ομίλου σε τράπεζες περιλαμβάνουν κυρίως: α) € 2.369 εκατ. εξασφαλίσεις σε μετρητά σχετικές με τις συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου για συναλλαγές σε παράγωγα προϊόντα και για συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων (CSAs, GMRAs), β) € 153 εκατ. δεσμευμένες καταθέσεις οι οποίες σχετίζονται με τιτλοποιήσεις χρέους και γ) € 43 εκατ. εξασφαλίσεις σε μετρητά οι οποίες σχετίζονται με τη πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 30).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την γεωγραφική κατανομή των απαιτήσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του Ομίλου:

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ελλάδα	32	77
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	2.855	2.060
Λοιπές χώρες	120	170
Σύνολο	3.007	2.307

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

18. Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου

	2019 € εκατ.	2018 € εκατ.
Ομόλογα (σημ. 5.2.1.3)	53	22
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια	57	21
Σύνολο	110	43

19. Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα για αντιστάθμιση χρηματοπιστωτικών κινδύνων και για εμπορικούς σκοπούς.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχονται από τον Όμιλο ανά κατηγορία προϊόντος και τη σχέση αντιστάθμισης μαζί με την ονομαστική τους αξία. Η ονομαστική αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων είναι ενδεικτική της αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που αναγνωρίζονται στον ισολογισμό, χωρίς να προσδιορίζει απαραίτητα τα ποσά των μελλοντικών ταμειακών ροών, που σχετίζονται με αυτά τα μέσα ή την εύλογη αξία τους και για το λόγο αυτό δεν αντικατοπτρίζει τον κίνδυνο στον οποίο εκτίθεται ο Όμιλος κατά την περίοδο αναφοράς.

	31 Δεκεμβρίου 2019			31 Δεκεμβρίου 2018		
	Ονομαστική αξία € εκατ.	Εύλογη αξία Απαιτήσεων € εκατ.	Υποχρεώσεων € εκατ.	Ονομαστική αξία € εκατ.	Εύλογη αξία Απαιτήσεων € εκατ.	Υποχρεώσεων € εκατ.
Παράγωγα για τα οποία δεν εφαρμόζεται λογιστική αντιστάθμισης /διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	25.686	2.203	1.719	24.413	1.723	1.263
- Δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίων	5.617	29	94	7.112	35	76
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	216	16	16	366	20	20
- Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος/ ανταλλαγής συναλλάγματος	3.247	8	29	2.552	15	11
- Δικαιώματα προαίρεσης αγοράς και πώλησης συναλλάγματος	104	1	1	210	1	1
- Παράγωγα επί εμπορευμάτων	54	2	2	56	7	7
- Συμβόλαια ανταλλαγής πιστωτικών κινδύνων (Credit default swaps)	80	1	1	801	4	7
- Λοιπά (βλ. παρακάτω)	69	0	0	30	0	0
		2.260	1.862		1.805	1.385
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση εύλογης αξίας						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	3.280	2	769	3.215	1	349
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	4	0	1	4	0	0
		2	770		1	349
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση ταμειακών ροών						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	127	-	65	154	-	58
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	2.179	0	29	3.078	65	101
		0	94		65	159
Σύνολο παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων		2.262	2.726		1.871	1.893

Τα λοιπά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν τίτλους παραστατικών δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (warrants), συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης μετοχών και επιτοκίων, και δικαιώματα προαίρεσης μετοχών, που διαπραγματεύονται σε χρηματιστήριο.

Πληροφορίες ως προς την επιμέτρηση της εύλογης αξίας και τον συμψηφισμό των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού και υποχρεώσεων παρατίθενται στις σημειώσεις 5.3 και 5.2.1.4, αντίστοιχα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί παράγωγα προϊόντα και άλλα χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, προκειμένου να μειώσει την έκθεσή του σε κινδύνους αγοράς. Οι πρακτικές αντιστάθμισης και η λογιστική απεικόνισή τους παρουσιάζονται στη σημείωση 2.2.3. Συγκεκριμένα:

(α) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του υφιστάμενου επιτοκιακού κινδύνου από πιθανή μεταβολή της εύλογης αξίας των ομολόγων επενδυτικού χαρτοφυλακίου σταθερού επιτοκίου ή των δανείων και απαιτήσεων σταθερού επιτοκίου, τα οποία εκφράζονται σε εγχώρια και ξένα νομίσματα. Το 2019, ο Όμιλος αναγνώρισε ζημιά € 418 εκατ. (2018: € 60,2 εκατ. ζημίες) από μεταβολές στην λογιστική αξία των μέσων αντιστάθμισης, που χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για την αναγνώριση του μη αποτελεσματικού μέρους των συναλλαγών αντιστάθμισης και € 414 εκατ. κέρδη (2018: € 60 εκατ. κέρδη) από μεταβολές στην λογιστική αξία των αντισταθμιζόμενων στοιχείων που αποδίδονται στον αντισταθμιζόμενο κίνδυνο. Το ποσό του μη αποτελεσματικού μέρους των συναλλαγών αντιστάθμισης το οποίο αναγνωρίστηκε το 2019 στην κατάσταση αποτελεσμάτων ήταν € 4 εκατ. ζημιά (2018: € 0,2 εκατ. ζημιά).

(β) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του υφιστάμενου επιτοκιακού και συναλλαγματικού κινδύνου που απορρέει από τις διακυμάνσεις των ταμειακών ροών των κυμαινόμενου επιτοκίου ενήμερων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ή καταθέσεων σταθερού επιτοκίου, τα οποία εκφράζονται σε εγχώρια και ξένα νομίσματα, ή των μη αναγνωρισμένων πιθανών μελλοντικών συναλλαγών. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, αναγνωρίστηκε ζημιά ποσού € 10 εκατ. στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση σχετικά με παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία είχαν οριστεί από τον Όμιλο ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών. Επιπλέον, το 2019, το μη αποτελεσματικό μέρος των συναλλαγών αντιστάθμισης ταμειακών ροών που αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων ήταν μηδέν (2018: μηδέν).

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος χρησιμοποιεί άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, για να διαχειριστεί την έκθεσή του κατά κύριο λόγο σε επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο. Τα παράγωγα αυτά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις λογιστικής αντιστάθμισης, χρησιμοποιούνται για σκοπούς οικονομικής αντιστάθμισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Τα αναφερθέντα παράγωγα, παρακολουθούνται και έχουν κατηγοριοποιηθεί για σκοπούς λογιστικής απεικόνισης μαζί με εκείνα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την έκθεση του Ομίλου σε παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, ανά γεωγραφικό τομέα και κλάδο δραστηριότητας:

	31 Δεκεμβρίου 2019			
	Λοιπές		Λοιπές	Σύνολο
	Ελλάδα	Ευρωπαϊκές		
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δημόσιο	1.545	-	-	1.545
Τράπεζες	0	313	289	602
Επιχειρήσεις	113	1	1	115
Σύνολο	1.658	314	290	2.262

	31 Δεκεμβρίου 2018			
	Λοιπές		Λοιπές	Σύνολο
	Ελλάδα	Ευρωπαϊκές		
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δημόσιο	1.210	-	-	1.210
Τράπεζες	7	291	301	599
Επιχειρήσεις	60	1	1	62
Σύνολο	1.277	292	302	1.871

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2019 και 2018, η ανάλυση ληκτότητας της ονομαστικής αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που ορίζει ο Όμιλος ως μέσα αντιστάθμισης παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2019								
	Αντιστάθμιση εύλογης αξίας				Αντιστάθμιση ταμειακών ροών				
	3 - 12 μήνες € εκατ.	1-5 χρόνια € εκατ.	Πάνω από 5 χρόνια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 - 12 μήνες € εκατ.	1-5 χρόνια € εκατ.	Πάνω από 5 χρόνια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	30	546	2.704	3.280	-	-	47	80	127
Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	-	-	4	4	184	456	1.040	499	2.179
Σύνολο	30	546	2.708	3.284	184	456	1.087	579	2.306

	31 Δεκεμβρίου 2018								
	Αντιστάθμιση εύλογης αξίας				Αντιστάθμιση ταμειακών ροών				
	3 - 12 μήνες € εκατ.	1-5 χρόνια € εκατ.	Πάνω από 5 χρόνια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 - 12 μήνες € εκατ.	1-5 χρόνια € εκατ.	Πάνω από 5 χρόνια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	42	554	2.619	3.215	-	27	35	92	154
Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	-	-	4	4	500	1.343	1.060	175	3.078
Σύνολο	42	554	2.623	3.219	500	1.370	1.095	267	3.232

(α) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας,

Οι παρακάτω πίνακες παρέχουν πληροφορίες σχετικά με αντισταθμιζόμενα στοιχεία τα οποία υπόκεινται σε αντιστάθμιση εύλογης αξίας για τις χρήσεις που έληξαν την 31 Δεκεμβρίου 2019 και 2018:

	31 Δεκεμβρίου 2019		
	Λογιστική αξία € εκατ.	Σωρευτικό ποσό των προσαρμογών της αντιστάθμισης εύλογης αξίας το οποίο σχετίζεται με το αντισταθμιζόμενο στοιχείο € εκατ.	Μεταβολή στην αξία που χρησιμοποιήθηκε ως βάση για το μη αποτελεσματικό μέρος της λογιστικής αντιστάθμισης € εκατ.
	Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	300	15
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	669	290	74
Χρεωστικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	3.381	386	338
Σύνολο	4.350	691	414

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Λογιστική αξία € εκατ.	Σωρευτικό ποσό των προσαρμογών της αντιστάθμισης εύλογης αξίας το οποίο σχετίζεται με το αντισταθμιζόμενο στοιχείο € εκατ.	Μεταβολή στην αξία που χρησιμοποιήθηκε ως βάση για το μη αποτελεσματικό μέρος της λογιστικής αντιστάθμισης € εκατ.
	Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	312	22
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	776	220	5
Χρεωστικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	2.433	48	57
Σύνολο	3.521	290	60

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, το σωρευμένο ποσό προσαρμογών αντιστάθμισης εύλογης αξίας που παραμένει στον Ισολογισμό για στοιχεία τα οποία έχουν παύσει να προσαρμόζονται για κέρδη και ζημιές αντιστάθμισης ήταν € 166 εκατ. (2018: € 183 εκατ.).

(β) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Το αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ροών για συνεχιζόμενες αντισταθμίσεις την 31 Δεκεμβρίου 2019 ήταν € 37 εκατ. ζημιά, (2018: € 26 εκατ. ζημιά), εκ των οποίων € 3 εκατ. κέρδος (2018: € 5 εκατ. κέρδος) σχετίζεται με δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και € 40 εκατ. ζημιά με καταθέσεις (2018: € 31 εκατ. ζημιά).

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, τα υπόλοιπα που παραμένουν στο αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ροών από σχέσεις αντιστάθμισης ταμειακών ροών για τις οποίες δεν εφαρμόζεται πλέον λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου ήταν € 22 εκατ. ζημιά (2018: € 26 εκατ. ζημιά).

Η συμφωνία των στοιχείων των ειδικών αποθεματικών του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένων των αντισταθμίσεων των ταμειακών ροών, παρέχεται στη σημ.38.

20. Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος		
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	44.406	44.973
- Πρόβλεψη απομείωσης	(7.099)	(8.800)
Λογιστική αξία	37.307	36.173
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	58	59
Σύνολο	37.365	36.232

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη λογιστική αξία και την έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά επιχειρηματική μονάδα και ανά στάδιο την 31 Δεκεμβρίου 2019:

	31 Δεκεμβρίου 2019			31 Δεκεμβρίου 2018	
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου - Στάδιο 1 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων - Στάδιο 2 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾ € εκατ.	Συνολική αξία € εκατ.	Συνολική αξία € εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος					
Στεγαστικά δάνεια:					
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	6.980	3.129	3.873	13.982	16.262
- Πρόβλεψη απομείωσης	(13)	(174)	(1.517)	(1.704)	(2.547)
Λογιστική αξία	6.967	2.955	2.356	12.278	13.715
Καταναλωτικά δάνεια:					
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	2.297	389	1.152	3.838	3.988
- Πρόβλεψη απομείωσης	(37)	(44)	(974)	(1.055)	(1.235)
Λογιστική αξία	2.260	345	178	2.783	2.753
Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις:					
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	2.268	931	3.281	6.480	6.421
- Πρόβλεψη απομείωσης	(22)	(99)	(1.566)	(1.687)	(1.858)
Λογιστική αξία	2.246	832	1.715	4.793	4.563
Επιχειρηματικά δάνεια ^{(2),(3)}:					
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	13.660	1.802	4.644	20.106	18.302
- Πρόβλεψη απομείωσης	(64)	(90)	(2.499)	(2.653)	(3.160)
Λογιστική αξία	13.596	1.712	2.145	17.453	15.142
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος					
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	25.205	6.251	12.950	44.406	44.973
- Πρόβλεψη απομείωσης	(136)	(407)	(6.556)	(7.099)	(8.800)
Λογιστική αξία	25.069	5.844	6.394	37.307	36.173
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων					
Λογιστική αξία				58	59
Σύνολο				37.365	36.232

⁽¹⁾ Την 31 Δεκεμβρίου 2019 πιστωτικά απομειωμένα δάνεια πελατών (POCI) λογιστικής αξίας προ απομείωσης € 54 εκατ. και € 3,5 εκατ. προβλέψουν απομείωσης περιλαμβάνονται στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων (2018: € 5 εκατ. λογιστική αξία προ απομείωσης και € 0,1 εκατ. πρόβλεψη απομείωσης).

⁽²⁾ Περιλαμβάνει ποσό € 1,06 δις που αφορά στα ομόλογα υψηλής διαβάθμισης της τιτλοποίησης Pillar (senior notes), τα οποία έχουν ταξινομηθεί στο Στάδιο 1 (βλ. παρακάτω).

⁽³⁾ Περιλαμβάνει δάνεια και απαιτήσεις προς το Δημόσιο τομέα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Νόμος για την μετατροπή των στεγαστικών δανείων που είχαν χορηγηθεί σε ελβετικό νόμισμα, Σερβία

Την 25 Απριλίου 2019, το κοινοβούλιο της Σερβίας, υιοθέτησε ένα νέο νόμο αναφορικά με την μετατροπή των στεγαστικών δανείων σε ελβετικό νόμισμα. Σύμφωνα με τον εν λόγω νόμο, οι τράπεζες της Σερβίας, εντός 30 ημερών από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του, υποχρεούνταν να προτείνουν τη μετατροπή σε Ευρώ, του εναπομείναντος υπολοίπου των δανείων που είχαν χορηγηθεί σε ελβετικό νόμισμα. Ο νόμος προέβλεπε περικοπή του χρέους που προκύπτει από τη μετατροπή κατά 38%, εκ της οποίας το 15% καλύπτεται από το Σερβικό Δημόσιο, ενώ οι τράπεζες δικαιούνται επίσης πίστωση φόρου ύψους 2% επί του εναπομείναντος δανειακού υπολοίπου. Η μείωση χρέους, είναι εκπιπτόμενη φορολογικά, σύμφωνα με την τοπική νομοθεσία φορολογίας εισοδήματος εταιρειών. Οι δανειολήπτες είχαν 30 μέρες προθεσμία να ενημερώσουν τις τράπεζες αν αποδέχονται την ανωτέρω πρόταση, η οποία περιλάμβανε την εφαρμογή του επιτοκίου που ήταν σε ισχύ την 31 Μαρτίου 2019 για τα δάνεια που είχαν χορηγηθεί σε Ευρώ.

Το 2019, η θυγατρική τράπεζα της Eurobank στη Σερβία «Eurobank A.D. Beograd», αναγνώρισε € 18 εκατ. προβλέψεις απομείωσης σχετικά με τα δάνεια και τις απαιτήσεις από πελάτες τα οποία πληρούσαν τις προϋποθέσεις για μετατροπή σύμφωνα με τον ανωτέρω νόμο. Η συνολική επίπτωση φόρου από την προαναφερθείσα μετατροπή συμπεριλαμβανομένης της πίστωσης φόρου ύψους 2% ανήλθε σε € 4 εκατ. έσοδο.

Συναλλαγές δανειακού χαρτοφυλακίου ⁽¹⁾

Τον Ιούνιο του 2019, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι έχει συνάψει δεσμευτική συμφωνία με διεθνή επενδυτή για την πώληση του 95% των ομολογιών ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης (mezzanine and junior notes) του τιτλοποιημένου χαρτοφυλακίου στεγαστικών δανείων λογιστικής αξίας προ προβλέψεων περίπου € 2 δις που περιλαμβάνει κυρίως μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPEs), (project Pillar σημ. 34). Η Τράπεζα θα διατηρούσε στην κυριότητά της το 100% των ομολογιών υψηλής διαβάθμισης (senior notes), καθώς και το 5% των ομολογιών ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης που εκδόθηκαν. Την 30 Ιουνίου 2019, το χαρτοφυλάκιο δανείων με λογιστική αξία προ προβλέψεων € 1.987 εκατ., για το οποίο είχε αναγνωριστεί πρόβλεψη απομείωσης € 845 εκατ. ταξινομήθηκε ως κατεχόμενο προς πώληση. Η λογιστική αξία μετά από προβλέψεις του δανειακού χαρτοφυλακίου € 1.142 εκατ., αντιστοιχούσε στην τεκμαρτή αποτίμησή του, με βάση την ονομαστική αξία των ομολογιών υψηλής διαβάθμισης και την τιμή πώλησης των ομολογιών ενδιάμεσης διαβάθμισης η τελική διαμόρφωση της οποίας υπόκειντο στην εκπλήρωση των όρων και προαπαιτούμενων της ανωτέρω συμφωνίας.

Τον Σεπτέμβριο του 2019, σε συνέχεια της ολοκλήρωσης της ανωτέρω συναλλαγής, ο Όμιλος έπαψε να ενοποιεί την εταιρεία ειδικού σκοπού (SPV) ("Pillar Finance Designated Activity Company") και αποαναγνώρισε το υποκείμενο δανειακό χαρτοφυλάκιο στο σύνολό του, δεδομένου ότι η Τράπεζα μεταβίβασε τον έλεγχο του SPV και ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη που απορρέουν από την κυριότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα αναγνώρισε στον ισολογισμό της τα διακρατούμενα ομόλογα ενώ το τίμημα καθορίστηκε σε € 102,5 εκατ. εκ του οποίου ποσό € 70 εκατ. άμεσα καταβλητέο, ενώ ποσό € 32,5 εκατ. απαιτείτο και η καταβολή του υπόκειντο στην εκπλήρωση των όρων της συμφωνίας. Το τελικό τίμημα ανήλθε σε € 70 εκατ. το οποίο έχει καταβληθεί, ενώ το παραπάνω απαιτητό ποσό που είχε αναγνωριστεί προηγουμένως αντιλογίστηκε στο τέταρτο τρίμηνο του 2019, καθώς δεν εκπληρώθηκαν οι όροι και τα προαπαιτούμενα για την καταβολή του βάσει της συμφωνίας. Αντίστοιχα, η συναλλαγή είχε ως αποτέλεσμα ζημιά αποαναγνώρισης € 42,3 εκατ. συμπεριλαμβανομένων των σχετικών εξόδων, η οποία περιλαμβάνεται στα «Λοιπά έσοδα/έξοδα».

Τα ομόλογα της τιτλοποίησης Pillar τα οποία διακρατήθηκαν από την Τράπεζα περιλαμβάνονται στα Δάνεια και Απαιτήσεις από πελάτες, λαμβάνοντας υπόψη ότι το υποκείμενο δανειακό χαρτοφυλάκιο προήλθε από την Τράπεζα, καθώς και τον τρόπο διαχείρισης και παρακολούθησης των εν λόγω τίτλων από την Τράπεζα. Συγκεκριμένα, την 31 Δεκεμβρίου 2019: α) τα ομόλογα υψηλής διαβάθμισης (senior notes) με λογιστική αξία € 1.058,4 εκατ., συμπεριλαμβανομένων των δεδουλευμένων τόκων και των εξόδων της συναλλαγής (ονομαστική αξία € 1.044 εκατ.), ταξινομήθηκαν στο επιχειρηματικό δανειακό χαρτοφυλάκιο που επιμετράται στο αποσβέσιμο κόστος, β) τα ομόλογα ενδιάμεσης διαβάθμισης (mezzanine notes) με λογιστική αξία € 3,7 εκατ. (ονομαστική αξία € 15,5 εκατ.) ταξινομήθηκαν στην κατηγορία της εύλογης αξίας μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL) καθώς δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του SPPI για τους συμβατικά συνδεδεμένους τίτλους και γ) τα ομόλογα χαμηλής διαβάθμισης (junior notes) με τιμή έκδοσης € 1 (αρχικό ποσό κεφαλαίου € 645 εκατ. με αξία έκδοσης € 1) ταξινομήθηκαν στην κατηγορία της εύλογης αξίας μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL) εφόσον και αυτά δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του SPPI.

Επιπρόσθετα, το δεύτερο τρίμηνο του 2019, η Τράπεζα είχε λάβει δεσμευτική προσφορά για την πώληση μη εξυπηρετούμενων επιχειρηματικών δανείων. Συνεπώς, δάνεια με λογιστική αξία προ απομείωσης € 37 εκατ., για τα οποία είχε αναγνωριστεί πρόβλεψη απομείωσης € 29 εκατ., ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση, καθώς η πώλησή τους θεωρήθηκε πολύ πιθανή. Η συναλλαγή ολοκληρώθηκε το τρίτο τρίμηνο του 2019 χωρίς να επηρεαστούν τα αποτελέσματα του Ομίλου.

⁽¹⁾ Αναφέρεται σε δάνεια τα οποία ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση και αποαναγνωρίστηκαν κατά την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

21. Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την μεταβολή της πρόβλεψης απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους των δανείων και απαιτήσεων πελατών :

31 Δεκεμβρίου 2019													
Επιχειρηματικά			Στεγαστικά			Καταναλωτικά			Μικρές επιχειρήσεις				
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων-Στάδιο 2	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Σύνολο	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Πρόβλεψη απομείωσης την 1 Ιανουαρίου	57	111	2.992	35	284	2.228	39	103	1.093	15	213	1.630	8.800
Νέα δάνεια και απαιτήσεις αναγνωρισθέντα ή αγορασθέντα	20	-	4	1	-	0	16	-	0	4	-	0	45
Μεταφορές μεταξύ σταδίων - σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	14	(13)	(1)	42	(40)	(2)	32	(29)	(3)	85	(84)	(1)	-
- σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων	(9)	44	(35)	(2)	123	(121)	(9)	47	(38)	(2)	84	(82)	-
- σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	(1)	(6)	7	(2)	(36)	38	(4)	(21)	25	(1)	(24)	25	-
Επίπτωση επαναμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών	(22)	(45)	196	(48)	(143)	385	(29)	(55)	218	(78)	(91)	218	506
Ανακτήσεις από διαγραφέντα δάνεια και απαιτήσεις	-	-	21	-	-	3	-	-	5	-	-	5	34
Δάνεια και απαιτήσεις που από αναγνωρίστηκαν / ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης ⁽²⁾	(0)	(0)	(117)	(0)	(14)	(832)	(2)	(1)	(1)	(1)	(0)	4	(964)
Διαγραφές δανείων ⁽³⁾	-	-	(514)	-	-	(144)	-	-	(264)	-	-	(161)	(1.083)
Μεταβολή της παρούσας αξίας	-	-	(74)	-	-	(48)	-	-	(28)	-	-	(67)	(217)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπά	5	(1)	20	(13)	0	10	(6)	0	(33)	(0)	1	(5)	(22)
Πρόβλεψη απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	64	90	2.499	13	174	1.517	37	44	974	22	99	1.566	7.099

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

31 Δεκεμβρίου 2018													
Επιχειρηματικά			Στεγαστικά			Καταναλωτικά			Μικρές επιχειρήσεις				
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων-Στάδιο 2 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾ € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων-Στάδιο 2 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾ € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων-Στάδιο 2 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾ € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου-Στάδιο 1 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων-Στάδιο 2 € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾ € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	
Πρόβλεψη απομείωσης την 1 Ιανουαρίου	71	170	3.540	26	306	2.314	44	127	2.123	19	207	2.160	11.107
Μεταφορές των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών ⁽⁴⁾	(1)	(5)	(44)	-	-	-	(7)	(0)	(0)	(5)	(0)	-	(62)
Νέα δάνεια και απαιτήσεις αναγνωρισθέντα ή αγορασθέντα	7	-	-	1	-	-	13	-	-	3	-	-	24
Μεταφορές μεταξύ σταδίων - σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	5	(4)	(1)	37	(30)	(7)	41	(37)	(4)	23	(21)	(2)	-
- σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των δανείων	(1)	16	(15)	(2)	174	(172)	(5)	63	(58)	(2)	90	(88)	-
- σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	(2)	(25)	27	(1)	(52)	53	(5)	(34)	39	(0)	(34)	34	-
Επίπτωση επαναμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών	(13)	(47)	280	(28)	(113)	191	(38)	(15)	265	(23)	(28)	150	581
Ανακτήσεις από διαγραφέντα δάνεια και απαιτήσεις	-	-	9	-	-	1	-	-	4	-	-	2	16
Δάνεια και απαιτήσεις που από-αναγνωρίστηκαν / ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης	(0)	(0)	(177)	(0)	-	(0)	(0)	(0)	(951)	(0)	(0)	(0)	(1.128)
Διαγραφές δανείων ⁽³⁾	-	-	(566)	-	-	(105)	-	-	(265)	-	-	(536)	(1.472)
Μεταβολή της παρούσας αξίας συναλλαγματικές διαφορές και λοιπά	(9)	6	39	2	(1)	18	(4)	(1)	(16)	0	(1)	(16)	17
Πρόβλεψη απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	57	111	2.992	35	284	2.228	39	103	1.093	15	213	1.630	8.800

⁽¹⁾ Η πρόβλεψη απομείωσης για τα πιστωτικά απομειωμένα δάνεια (POCI) ποσού € 3,5 περιλαμβάνεται στο στάδιο « Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων» (2018: € 0,1 εκατ.).

⁽²⁾ Απεικονίζει την πρόβλεψη απομείωσης των δανείων τα οποία αποαναγνωρίστηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης λόγω α) τιλοποίησης/ πώλησης (σημ. 20) και β) σημαντικών τροποποιήσεων των συμβατικών τους όρων και εκείνα που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια του έτους (σημ. 30).

⁽³⁾ Το συμβατικά απαιτητό ποσό από δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που είχαν διαγραφεί κατά τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019 και ο Όμιλος βρίσκεται ακόμα σε διαδικασίες ανάκτησης ανέρχεται σε € 927 εκατ. (2018: € 1.238 εκατ.).

⁽⁴⁾ Από την 1 Ιανουαρίου 2018, η πρόβλεψη απομείωσης για τις δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο (στοιχεία εκτός ισολογισμού) παρακολουθείται διακριτά από την πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων πελατών και ως εκ τούτου περιλαμβάνεται στις λοιπές υποχρεώσεις (σημ.35).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι προβλέψεις απομείωσης για δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, οι οποίες αναγνωρίστηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019 ανήλθαν σε € 624 εκατ. (2018: € 680 εκατ.) και αναλύονται ως εξής:

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Προβλέψεις απομείωσης δανείων και απαιτήσεων από πελάτες	(551)	(605)
Ζημιές από τροποίσεις δανείων και απαιτήσεων πελατών	(65)	(70)
Πρόβλεψη απομείωσης για δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	(8)	(5)
Σύνολο	(624)	(680)

Οι σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στις οποίες προβαίνει η Διοίκηση του Ομίλου κατά την εκτίμηση της πρόβλεψης απομείωσης από δάνεια και απαιτήσεις πελατών αξιολογούνται διαρκώς, ειδικά σε συνθήκες οικονομικής αβεβαιότητας, λαμβάνοντας υπόψη την πιο πρόσφατη διαθέσιμη πληροφόρηση και τις προσδοκίες σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις που θεωρούνται εύλογες, όπως περιγράφεται στη σημ. 3.1.

22. Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Επενδυτικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI)	6.278	6.248
Επενδυτικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος (AC)	1.539	1.420
Επενδυτικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL)	134	104
Σύνολο	7.951	7.772

22.1 Κίνηση των επενδυτικών τίτλων

	31 Δεκεμβρίου 2019					
	Επενδυτικοί τίτλοι FVOCI		Επενδυτικοί τίτλοι AC		Επενδυτικοί τίτλοι FVTPL	
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των επενδυτικών τίτλων- Στάδιο 1		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των επενδυτικών τίτλων- Στάδιο 2		Σύνολο	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 1 Ιανουαρίου	6.222	26	697	754	104	7.803
Υπόλοιπο από απόκτηση εταιρειών (σημ. 23.3)	28	-	-	-	3	31
Αγορές, πωλήσεις και λήξεις	(985)	-	12	-	7	(966)
Μεταφορές μεταξύ σταδίων	26	(26)	754	(754)	-	-
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης από μεταβολή στην εύλογη αξία	989	-	-	-	19	1.008
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και τόκοι	(14)	-	8	-	(0)	(6)
Μεταβολή στην εύλογη αξία λόγω αντιστάθμισης	-	-	70	-	-	70
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές μεταβολές	12	-	1	-	1	14
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	6.278	-	1.542	-	134	7.954
Πρόβλεψη απομείωσης	-	-	(3)	-	-	(3)
Λογιστική αξία την 31 Δεκεμβρίου	6.278	-	1.539	-	134	7.951

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018						Σύνολο € εκατ.
	Επενδυτικοί τίτλοι FVOCI		Επενδυτικοί τίτλοι AC		Επενδυτικοί τίτλοι FVTPL		
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των επενδυτικών τίτλων- Στάδιο 2		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των επενδυτικών τίτλων- Στάδιο 1				
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου- Στάδιο 1	€ εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου- Στάδιο 1	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 1 Ιανουαρίου	5.937	29	710	745	187	7.608	
Αγορές, πωλήσεις και λήξεις	314	(7)	(10)	-	(91)	206	
Μεταφορές μεταξύ σταδίων	(2)	2	-	-	-	-	
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης από μεταβολή στην εύλογη αξία	(121)	1	-	-	3	(117)	
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και τόκοι	76	0	2	3	0	81	
Μεταβολή στην εύλογη αξία λόγω αντιστάθμισης	-	-	(1)	6	-	5	
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές μεταβολές	18	1	(4)	-	5	20	
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	6.222	26	697	754	104	7.803	
Πρόβλεψη απομείωσης	-	-	(3)	(28)	-	(31)	
Λογιστική αξία την 31 Δεκεμβρίου	6.222	26	694	726	104	7.772	

22.2 Κίνηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

	31 Δεκεμβρίου 2019			31 Δεκεμβρίου 2018		
	Επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος € εκατ.	Επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	Επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος € εκατ.	Επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	31	17	48	57	14	71
Νέα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αγορασθέντα	0	4	4	0	12	12
- εκ των οποίων αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου- Στάδιο 1	0	4	4	0	12	12
Επαναμέτρηση λόγω μεταφοράς από αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια -Στάδιο 2 σε 12μήνου-Στάδιο 1	(28)	(1)	(29)	-	-	-
Επαναμέτρηση λόγω αλλαγής των παραμέτρων κινδύνου των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών	0	(9)	(9)	(26)	0	(26)
- εκ των οποίων αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου- Στάδιο 1	0	(9)	(9)	(1)	0	(1)
- εκ των οποίων αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των επενδυτικών τίτλων- Στάδιο 2	-	-	-	(25)	(0)	(25)
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία πουλήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης	(0)	(2)	(2)	-	(6)	(6)
- εκ των οποίων αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου- Στάδιο 1	(0)	(2)	(2)	-	(6)	(6)
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία αποπληρώθηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	-	0	0	(0)	(2)	(2)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	3	9	12	31	17	48

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, η πρόβλεψη απομείωσης του επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου μειώθηκε κατά € 36 εκατ., κυρίως ως αποτέλεσμα της βελτίωσης της πιστοληπτικής ικανότητας του Ελληνικού Δημοσίου, όπως αυτή απεικονίστηκε στις αγορές και η οποία οδήγησε στη μετάβαση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου τα οποία επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια - Στάδιο 2 στο Στάδιο 1 με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δωδεκαμήνου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

22.3 Αποθεματικό ιδίων κεφαλαίων: αναπροσαρμογή επενδυτικών τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI)

Τα κέρδη/(ζημιές) από τη μεταβολή στην εύλογη αξία του χαρτοφυλακίου των επενδυτικών τίτλων που επιμετρώνται σε FVOCI αναγνωρίζονται στο αντίστοιχο αποθεματικό αναπροσαρμογής των επενδυτικών τίτλων. Η κίνηση του αποθεματικού αναλύεται παρακάτω:

	2019 € εκατ.	2018 € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου κατά ΔΛΠ 39	-	282
Επίπτωση υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018 (σημ.2.3.3)	-	9
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου κατά ΔΠΧΑ 9	95	291
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μεταβολή στην εύλογη αξία (Έξοδο) / ωφέλεια φόρου	989 (284)	(118) 30
Αποθεματικό αναπροσαρμογής από συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες, μετά από φόρο	47	(33)
	752	(121)
Καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	(63)	(79)
Μεταφορά-αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	(6)	9
Μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων του αποθεματικού που σχετίζεται με τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, μετά από φόρο (σημ. 30) (Έξοδο)/ωφέλεια φόρου σε καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	17	22
(Έξοδο)/ωφέλεια φόρου επί αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	2	(3)
	(50)	(39)
Καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων από αντιστάθμιση της εύλογης αξίας (Έξοδο)/ωφέλεια φόρου	(338) 98	(51) 15
	(240)	(36)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	557	95

23. Σύνθεση του Ομίλου

23.1 Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες

Παρακάτω παρατίθενται οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2019, που περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019:

Επωνυμία εταιρείας	Σημείωση	Ποσοστό συμμετοχής	Χώρα εγκατάστασης	Τομέας δραστηριότητας
Be Business Exchanges A.E. Δικτύων Διεταιρικών Συναλλαγών και Παροχής Λογιστικών και Φορολογικών Υπηρεσιών		98,01	Ελλάδα	Ηλεκτρονικό εμπόριο μέσω διαδικτύου, παροχή λογιστικών, φορολογικών και λοιπών υπηρεσιών
Eurobank Asset Management A.E.Δ.Α.Κ. ⁽²⁾		100,00	Ελλάδα	Υπηρεσίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων και περιουσίας
Eurobank Equities Μονοπρόσωπη Α.Ε.Π.Ε.Υ. ⁽²⁾		100,00	Ελλάδα	Χρηματοπιστωτικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες
Eurobank Ergasias Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Μονοπρόσωπη Α.Ε. ⁽²⁾		100,00	Ελλάδα	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
Eurobank Factors Μονοπρόσωπη Α.Ε.Π.Ε.Α. ⁽²⁾		100,00	Ελλάδα	Πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων
Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις	δ	100,00	Ελλάδα	Διαχείριση Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις
Hellenic Post Credit Ανώνυμη Εταιρία Παροχής Πιστώσεων		50,00	Ελλάδα	Διαχείριση πιστωτικών καρτών και παροχή λοιπών υπηρεσιών
Herald Ελλάς Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία Ανάπτυξης Ακινήτων και Υπηρεσιών 1 ⁽²⁾		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Herald Ελλάς Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία Ανάπτυξης Ακινήτων και Υπηρεσιών 2 ⁽²⁾		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Στάνταρντ Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Κτηματική Εταιρεία ⁽²⁾		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Cloud Hellas Μονοπρόσωπη Κτηματική Ανώνυμη Εταιρεία ⁽²⁾	ε	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Piraeus Port Plaza 1 Ανώνυμη Εταιρεία Αξιοποίησης και Εκμετάλλευσης Ακινήτων, Ξενοδοχειακών Εγκαταστάσεων και επιχειρήσεων	ε	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Cairo Estate I Κτηματική Μονοπρόσωπη Α.Ε	ζ	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Cairo Estate II Κτηματική Μονοπρόσωπη Α.Ε	ζ	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Cairo Estate III Κτηματική Μονοπρόσωπη Α.Ε	ζ	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Real Estate Management Μονοπρόσωπη Α.Ε.	ζ	100,00	Ελλάδα	Υπηρεσίες ακινήτων
Anchor Ελληνική Επενδυτική Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία Συμμετοχών	η	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

<u>Επωνυμία εταιρείας</u>	<u>Σημείωση</u>	<u>Ποσοστό συμμετοχής</u>	<u>Χώρα εγκατάστασης</u>	<u>Τομείς δραστηριότητας</u>
Vouliagmeni Residence Μονοπρόσωπη Α.Ε.	στ	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Αθηναϊκές Εκμεταλλεύσεις Ακινήτων Μονοπρόσωπη Α.Ε.	ι	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Eurobank Bulgaria A.D.		99,99	Βουλγαρία	Τράπεζα
IMO 03 E.A.D.		100,00	Βουλγαρία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
IMO Property Investments Sofia E.A.D.		100,00	Βουλγαρία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
ERB Leasing Bulgaria EAD	ια	99,99	Βουλγαρία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
ERB Hellas (Cayman Islands) Ltd		100,00	Νησιά Cayman	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Berberis Investments Ltd		100,00	Νησιά Channel	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
ERB Hellas Funding Ltd		100,00	Νησιά Channel	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Eurobank Cyprus Ltd		100,00	Κύπρος	Τράπεζα
ERB New Europe Funding III Ltd		100,00	Κύπρος	Παροχή Πιστώσεων
Foramionio Ltd		100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
NEU 03 Property Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
NEU Property Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
Lenevino Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Rano Investments Ltd		100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Neviko Ventures Ltd		100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Staynia Holdings Ltd	ε	100,00	Κύπρος	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
Zivar Investments Ltd	θ	100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Amvanero Ltd	θ	100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Ragisena Ltd	θ	100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Revasono Holdings Ltd	θ	100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Volki Investments Ltd	θ	100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Eurobank Private Bank Luxembourg S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Τράπεζα
Eurobank Fund Management Company (Luxembourg) S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Διαχείριση κεφαλαίων
Eurobank Holding (Luxembourg) S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
ERB Lux Immo S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Grivalia New Europe S.A. ⁽¹⁾	γ,ε	100,00	Λουξεμβούργο	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
ERB New Europe Funding B.V.		100,00	Ολλανδία	Παροχή πιστώσεων
ERB New Europe Funding II B.V.		100,00	Ολλανδία	Παροχή πιστώσεων
ERB New Europe Holding B.V.		100,00	Ολλανδία	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
ERB IT Shared Services S.A.		100,00	Ρουμανία	Επεξεργασία στοιχείων πληροφορικής
Eurobank Finance S.A. ⁽¹⁾		100,00	Ρουμανία	Επενδυτικές υπηρεσίες
IMO Property Investments Bucuresti S.A.		100,00	Ρουμανία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
IMO-II Property Investments S.A.		100,00	Ρουμανία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
Eliade Tower S.A.	ε	99,99	Ρουμανία	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Retail Development S.A.	ε	99,99	Ρουμανία	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Seferco Development S.A.	ε	99,99	Ρουμανία	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Eurobank A.D. Beograd		99,99	Σερβία	Τράπεζα
ERB Leasing A.D. Beograd ⁽¹⁾		99,99	Σερβία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
IMO Property Investments A.D. Beograd		100,00	Σερβία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
Reco Real Property A.D. Beograd	ε	100,00	Σερβία	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
ERB Istanbul Holding A.S.		100,00	Τουρκία	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
ERB Hellas Plc		100,00	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Anaptyxi SME I Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Karta II Plc		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion II Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion III Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion IV Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Tegea Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Maximus Hellas Designated Activity Company		-	Ιρλανδία	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Astarti Designated Activity Company		-	Ιρλανδία	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Cairo No. 1 Finance Designated Activity Company	ζ	-	Ιρλανδία	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Cairo No. 2 Finance Designated Activity Company	ζ	-	Ιρλανδία	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Cairo No. 3 Finance Designated Activity Company	ζ	-	Ιρλανδία	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων

⁽¹⁾ Εταιρεία η οποία είναι υπό ρευστοποίηση την 31 Δεκεμβρίου 2019.

⁽²⁾ Στο πλαίσιο του Ελληνικού Νόμου 4548/2018, η επωνυμία της εταιρείας τροποποιήθηκε ή είναι σε εξέλιξη η σχετική διαδικασία έτσι ώστε να συμπεριλαμβάνεται ο όρος «Μονοπρόσωπη».

Ο Όμιλος κατέχει το ήμισυ των δικαιωμάτων ψήφου στην Hellenic Post Credit A.E. Παροχής Πιστώσεων, που ενοποιείται πλήρως. Η Τράπεζα, με τη σύμφωνη γνώμη του άλλου μετόχου που κατέχει το υπόλοιπο 50% του μετοχικού κεφαλαίου, έχει ορίσει τη πλειοψηφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και κατευθύνει τις τρέχουσες δραστηριότητες που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της εταιρείας.

Οι ακόλουθες εταιρείες δεν περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις κυρίως λόγω μη σημαντικότητας:

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(i) Εταιρείες χαρτοφυλακίου και άλλες εταιρείες ειδικού σκοπού του Ομίλου για τη συγκέντρωση κεφαλαίων: (α) Themeleion III Holdings Ltd, Themeleion IV Holdings Ltd, Themeleion V Mortgage Finance Plc, Themeleion VI Mortgage Finance Plc, Anartyxi APC Ltd, Byzantium II Finance Plc, Tegea Holdings Ltd και Anartyxi SME I Holdings Ltd, οι οποίες είναι υπό εκκαθάριση και (β) Karta II Holdings Ltd.

(ii) Εταιρεία η οποία είναι αδρανής: Enalios Αξιοποιήσεις Ακινήτων Α.Ε.Ε.

(iii) Εταιρείες οι οποίες ελέγχονται από τον Όμιλο βάσει σχετικών συμφωνητικών ενεχυρίασης των μετοχών τους: Finas A.E., Rovinvest A.E., Provet A.E. και Promivet A.E.

(α) NEU BG Central Office Ltd, Κύπρος

Το τέταρτο τρίμηνο του 2018, αποφασίστηκε η εκκαθάριση της εταιρείας. Το πρώτο τρίμηνο του 2019, ολοκληρώθηκε η διανομή του τελικού προϊόντος εκκαθάρισης της εταιρείας στον μέτοχό της, NEU Property Holdings Ltd και συνεπώς η εταιρεία δεν συμπεριλαμβάνεται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις από την περίοδο που έληξε την 31 Μαρτίου 2019. Η σχετική διαδικασία για τη λύση της εταιρείας ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2019.

(β) CEH Balkan Holdings Ltd και Chamia Enterprises Company Ltd, Κύπρος

Το 2018, αποφασίστηκε η εκκαθάριση των εταιρειών. Το τρίτο τρίμηνο του 2019, ολοκληρώθηκε η διανομή των τελικών προϊόντων της εκκαθάρισής τους στην Τράπεζα (ο μοναδικός τους μέτοχος), και συνεπώς οι εταιρείες δεν συμπεριλαμβάνονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις από την περίοδο που έληξε την 30 Σεπτεμβρίου 2019. Η λύση της Chamia Enterprises Company Ltd και της CEH Balkan Holdings Ltd ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2019 και τον Ιανουάριο του 2020, αντίστοιχα.

(γ) Grivalia New Europe S.A., Λουξεμβούργο

Το τέταρτο τρίμηνο του 2019, αποφασίστηκε η εκκαθάριση της εταιρείας.

(δ) Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις, Ελλάδα

Στο πλαίσιο των δεσμευτικών συμφωνιών που η Eurobank έχει συνάψει με την doValue τον Δεκέμβριο του 2019, η Τράπεζα θα πωλήσει το 80% της θυγατρικής της εταιρείας Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις-project "Europe". Συνεπώς, την 31 Δεκεμβρίου 2019 η εταιρεία ταξινομήθηκε ως κατεχόμενη προς πώληση. Περαιτέρω πληροφορίες παρέχονται στη σημείωση 30.

Μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές χωρίς την απώλεια ελέγχου

(ε) Grivalia Properties A.E.E.A.Π., Θυγατρικές

Την 5 Απριλίου 2019, οι Γενικές Συνελεύσεις των Μετόχων της Eurobank και της Grivalia Properties A.E.E.A.Π. ενέκριναν τη συγχώνευση των δύο εταιρειών. Από την ανωτέρω ημερομηνία, η Τράπεζα απέκτησε επίσης τον έλεγχο των θυγατρικών της Grivalia. Επιπλέον πληροφορίες σχετικά με την συγχώνευση των δύο εταιρειών παρέχονται στη σημείωση 23.2.

(στ) Vouliagmeni Residence Μονοπρόσωπη Α.Ε., Ελλάδα

Τον Ιούλιο του 2019, η Τράπεζα ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική εταιρεία Vouliagmeni Residence Μονοπρόσωπη Α.Ε., εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα.

Τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, στο πλαίσιο της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων του Ομίλου (NPEs), ιδρύθηκαν οι ακόλουθες κατά 100% θυγατρικές εταιρείες:

(ζ) Εταιρείες ειδικού σκοπού συγκέντρωσης κεφαλαίων για την τιτλοποίηση των δανείων της Τράπεζας και σχετιζόμενες εταιρείες επενδύσεων ακίνητης περιουσίας

- Cairo No. 1 Finance Designated Activity Company, Cairo No. 2 Finance Designated Activity Company, Cairo No. 3 Finance Designated Activity Company και Pillar Finance Designated Activity Company, Ιρλανδία (σημ. 34)

- Cairo Estate I Κτηματική Μονοπρόσωπη Α.Ε., Cairo Estate II Κτηματική Μονοπρόσωπη Α.Ε., Cairo Estate III Κτηματική Μονοπρόσωπη Α.Ε., Pillar Estate Κτηματική Μονοπρόσωπη Α.Ε. και Real Estate Management Μονοπρόσωπη Α.Ε., Ελλάδα.

Κατόπιν της ολοκλήρωσης της συναλλαγής Pillar (σημ. 20), η Τράπεζα δεν ελέγχει την εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων Pillar Finance Designated Activity Company και τη σχετιζόμενη εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας Pillar Estate Κτηματική Μονοπρόσωπη Α.Ε., με συνέπεια να μη συμπεριλαμβάνονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις από την περίοδο που έληξε την 30 Σεπτεμβρίου 2019.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(η) Anchor Ελληνική Επενδυτική Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία Συμμετοχών, εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας, Ελλάδα

Το τρίτο τρίμηνο του 2019, η Anchor Ελληνική Επενδυτική Μονοπρόσωπη Ανώνυμη εταιρεία συμμετοχών, απέκτησε το σύνολο του εκδοθέντος μετοχικού κεφαλαίου και των δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας Μαρίνες Ρόδου Α.Ε. Την ίδια περίοδο ολοκληρώθηκε η πώληση της συμμετοχής στις Μαρίνες Ρόδου Α.Ε. μαζί με τα δανειακά ανοίγματα του Ομίλου στην εταιρεία, χωρίς να επηρεαστούν τα αποτελέσματα του Ομίλου.

(θ) Zivar Investments Ltd, Amvanero Ltd, Ragisena Ltd, Revasono Holdings Ltd και Volki Investments Ltd, εταιρείες επενδύσεων ακίνητης περιουσίας, Κύπρος

(ι) Αθηναϊκές Εκμεταλλεύσεις Ακινήτων Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία, εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας, Ελλάδα.

(ια) ERB Leasing Bulgaria EAD, Βουλγαρία

Το τρίτο τρίμηνο του 2019, η Τράπεζα πώλησε τη συμμετοχή της στην ERB Leasing Bulgaria EAD στη Eurobank Bulgaria A.D., όπου το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου είναι 99,99%. Ως εκ τούτου, η συμμετοχή του Ομίλου στην εταιρεία μειώθηκε από 100% σε 99,99%.

Το 2018, οι μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές του Όμιλου χωρίς την απώλεια ελέγχου είναι ως εξής:

- i. **Σύγχρονο Ξενοδοχείν Ανώνυμη Ξενοδοχειακή, Τουριστική και Κτηματική Εταιρεία, Ελλάδα**
Στο πλαίσιο της διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs), τον Ιανουάριο 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική της, Σύγχρονο Ξενοδοχείν, για να λειτουργήσει ως εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας στην Ελλάδα.
- ii. **ERB Lux Immo S.A., Λουξεμβούργο**
Τον Ιανουάριο του 2018, η θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Private Bank Luxembourg S.A. απέκτησε το 100% των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της BHF Lux Immo S.A. έναντι τιμήματος € 8,7 εκατ. σε μετρητά. Η απόκτηση λογιστικοποιήθηκε ως συνένωση επιχειρήσεων με τη μέθοδο της εξαγοράς. Κατά την ημερομηνία της απόκτησης, η εύλογη αξία του συνόλου του ενεργητικού ανήλθε σε € 19,2 εκατ., ενώ το σύνολο του παθητικού ανήλθε σε € 11,4 εκατ. και αφορά κυρίως σε ενδοομιλική χρηματοδότηση € 9 εκατ. και € 2,1 εκατ. αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση που προέκυψε από την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των αποκτηθέντων στοιχείων ενεργητικού. Συνεπώς, προέκυψε υπεραξία ποσού € 0,9 εκατ. Επιπρόσθετα, κατά την ημερομηνία της απόκτησης, σύμφωνα με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της αποκτηθείσας εταιρείας, η εταιρεία μετονομάστηκε σε ERB Lux Immo S.A.
- iii. **ERB Property Services Sofia E.A.D., Βουλγαρία**
Τον Ιανουάριο του 2018 η Τράπεζα και η θυγατρική της Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. πούλησαν την συμμετοχή τους στην ERB Property Services Sofia A.D. στην Eurobank Bulgaria A.D., στην οποία το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου ανέρχεται σε 99,99%. Συνεπώς, η συμμετοχή του Ομίλου στην εταιρεία μειώθηκε από 100% σε 99,99%. Τον Ιούνιο 2018, σε συνέχεια των ανωτέρω συναλλαγών, η επωνυμία της εταιρείας άλλαξε σε ERB Property Services Sofia E.A.D.
- iv. **ERB Leasing Bulgaria EAD, Βουλγαρία**
Τον Φεβρουάριο του 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική ERB Leasing Bulgaria EAD, η οποία προήλθε από τον μετασχηματισμό της ERB Leasing EAD μέσω απόσχισης (spin-off), στο πλαίσιο της οποίας, τμήμα του ενεργητικού και του παθητικού της τελευταίας περιήλθαν στην νεοϊδρυθείσα εταιρεία.
- v. **Rano Investments Ltd, Κύπρος**
Στο πλαίσιο της διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs), το δεύτερο τρίμηνο του 2018, η θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Cyprus Ltd ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική, Rano Investments Ltd, που λειτουργεί ως εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας στην Κύπρο.
- vi. **Maximus Hellas Designated Activity Company, Ιρλανδία**
Το δεύτερο τρίμηνο του 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την Maximus Hellas Designated Activity Company, μια εταιρεία ειδικού σκοπού για την τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων και δανείων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- vii. **Neviko Ventures Ltd, Κύπρος**
Στο πλαίσιο της διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs), τον Αύγουστο του 2018, η θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Cyprus Ltd ίδρυσε την 100% θυγατρική, Neviko Ventures Ltd, που λειτουργεί ως εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας στην Κύπρο.
- viii. **Astarti Designated Activity Company, Ιρλανδία**
Τον Οκτώβριο του 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την Astarti Designated Activity Company, μια εταιρεία ειδικού σκοπού για την τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων και δανείων μικρομεσαίων επιχειρήσεων (SME).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές με απώλεια ελέγχου

(ιβ) Piraeus Bank Bulgaria A.D. και Piraeus Insurance Brokerage EOOD, Βουλγαρία

Τον Ιούνιο του 2019, ολοκληρώθηκε η απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria A.D. («PBB»), θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., από τη θυγατρική της Eurobank στη Βουλγαρία, την Eurobank Bulgaria A.D. («Postbank»), κατόπιν της λήψης των απαιτούμενων εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές. Συγκεκριμένα, η Postbank, απέκτησε το 99,9819% των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου της PBB και αντίστοιχα έμμεση συμμετοχή στην κατά 100% θυγατρική της PBB, Piraeus Insurance Brokerage EOOD. Το τέταρτο τρίμηνο του 2019, ολοκληρώθηκαν οι συγχωνεύσεις i) της PBB με την Postbank και ii) της Piraeus Insurance Brokerage EOOD με την ERB Leasing Bulgaria EAD, με απορρόφηση των πρώτων από τις δεύτερες (σημ.23.3).

(ιγ) Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε., Ελλάδα, Eurobank Property Services S.A., Ρουμανία και ERB Property Services d.o.o. Beograd, Σερβία

Τον Ιανουάριο του 2019, η Τράπεζα και η Cerved Credit Management Group S.r.l. (Cerved) υπέγραψαν μια δεσμευτική συμφωνία στο πλαίσιο της οποίας, η Cerved θα αποκτούσε το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε (EPS) και τις θυγατρικές της, Eurobank Property Services S.A. Ρουμανίας και ERB Property Services d.o.o. Beograd Σερβίας από την Eurobank. Η EPS Ελλάδας ορίστηκε επίσης ως διαχειριστής ακίνητης περιουσίας της Eurobank για τα επόμενα πέντε έτη όσον αφορά το σύνολο των εκτιμήσεων ακινήτων και λοιπές υπηρεσίες. Η συναλλαγή ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2019 μέσω της απόκτησης από την Cerved, έναντι τιμήματος € 8 εκατ., του συνόλου του μετοχικού κεφαλαίου της EPS με κέρδος € 1,3 εκατ. το οποίο αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα/έξοδα». Επιπλέον αντίτιμο έως € 5 εκατ. με την μορφή αμοιβής θα καταβληθεί εφόσον επιτευχθούν συγκεκριμένα οικονομικά αποτελέσματα και υπό όρους εντός χρονοδιαγράμματος έως το 2023. Η συναλλαγή ήταν σύμφωνη με τη στρατηγική της Τράπεζας να επικεντρωθεί στις βασικές δραστηριότητες, υιοθετώντας ένα επιχειρηματικό μοντέλο εξωτερικής ανάθεσης σε σχέση με τις υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας.

(ιδ) Σύγχρονο Ξενοδοχείν Ανώνυμη Ξενοδοχειακή, Τουριστική και Κτηματική Εταιρεία, Ελλάδα

Τον Φεβρουάριο 2019, η Τράπεζα υπέγραψε προσύμφωνο με τρίτους για τη διάθεση της συμμετοχής της (100%) στη «Σύγχρονο Ξενοδοχείν». Με βάση την ανωτέρω συμφωνία, τον Μάρτιο του 2019 έλαβε χώρα αύξηση μετοχικού κεφαλαίου η οποία καλύφθηκε από τον αγοραστή προκειμένου το χρέος της εταιρείας προς την Τράπεζα να αποπληρωθεί πλήρως. Με την ολοκλήρωση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, η συμμετοχή της Τράπεζας στην εταιρεία μειώθηκε σε 41% και σύμφωνα με τη σχετική συμφωνία αγοραπωλησίας η οποία υπεγράφη τον ίδιο μήνα, η πώληση της εταιρείας ολοκληρώθηκε, με κέρδος € 2,1 εκατ. το οποίο αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα / έξοδα».

(ιε) Bulgarian Retail Services A.D., Βουλγαρία

Το Νοέμβριο του 2019, οι μέτοχοι της Bulgarian Retail Services A.D (συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας και της ERB New Europe Holding BV) πώλησαν τη συμμετοχή τους στην εταιρεία, στην Eurobank Bulgaria AD, στην οποία το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου ανέρχεται σε 99,99%. Συνεπώς η συμμετοχή του Ομίλου στην Bulgarian Retail Services A.D μειώθηκε από 100% σε 99,99%. Τον ίδιο μήνα, ολοκληρώθηκε η συγχώνευση της Bulgarian Retail Services A.D. και της ERB Leasing Bulgaria E.A.D. με απορρόφηση της πρώτης από τη δεύτερη. Η συναλλαγή αναγνωρίστηκε με τη μέθοδο της συνένωσης συμφερόντων χωρίς να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

(ιστ) ERB Property Services Sofia E.A.D.

Τον Δεκέμβριο του 2019, η Eurobank Bulgaria A.D. πώλησε τη θυγατρική της ERB Property Services Sofia E.A.D., στην οποία συμμετείχε με ποσοστό 100%, έναντι τιμήματος € 2,1 εκατ. Το κέρδος που προέκυψε από την πώληση δεν ήταν σημαντικό.

Κατά τη διάρκεια του 2018, οι μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές του Ομίλου με απώλεια ελέγχου έχουν ως εξής:

i. Mesal Holdings Ltd, Κύπρος

Το πρώτο εξάμηνο του 2018, η Eurobank Cyprus Ltd πούλησε το 100% των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της Mesal Holdings Ltd με κέρδος € 2,2 εκατ. το οποίο αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)».

ii. Bancpost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A, Ρουμανία

Την 4 Απριλίου 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πώλησης των Bancpost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A (θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση) στην Banca Transilvania. Συνεπώς, από αυτήν την ημερομηνία, οι ανωτέρω θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία δεν ενοποιήθηκαν (σημ. 30).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

iii. Densho Investments Ltd, Κύπρος

Τον Ιούλιο 2018, η Eurobank Cyprus Ltd πούλησε το 100% των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου της Densho Investments Ltd με κέρδος € 0,02 εκατ., το οποίο αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)».

iv. ERB Leasing E.A.D., Βουλγαρία

Τον Νοέμβριο του 2018, η Τράπεζα ολοκλήρωσε την πώληση του 100% των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου της ERB Leasing E.A.D. και η ζημιά που προέκυψε ποσού € 1,6 εκατ. αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)».

v. IMO Central Office E.A.D., Βουλγαρία

Τον Ιανουάριο του 2018, η θυγατρική της Τράπεζας NEU BG Central Office Ltd πούλησε τη συμμετοχή της στην IMO Central Office E.A.D. στην Eurobank Bulgaria A.D., στην οποία το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου ανέρχεται σε 99,99%. Συνεπώς, η συμμετοχή του Ομίλου στην εταιρεία μειώθηκε από 100% σε 99,99%. Τον Δεκέμβριο του 2018, ολοκληρώθηκε η συγχώνευση της IMO Central Office E.A.D και της Eurobank Bulgaria A.D. με την απορρόφηση της πρώτης από την δεύτερη. Η συναλλαγή αναγνωρίστηκε στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου με τη μέθοδο της συνένωσης συμφερόντων χωρίς επίπτωση στα εν λόγω αποτελέσματα.

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

ERB Leasing Bulgaria EAD, Βουλγαρία

Το Φεβρουάριο του 2020, ανακοινώθηκε η συγχώνευση της Eurobank Bulgaria A.D. και της ERB Leasing Bulgaria EAD με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη.

Σημαντικοί περιορισμοί στην δυνατότητα του Ομίλου αναφορικά με την πρόσβαση ή χρήση των περιουσιακών του στοιχείων και τον διακανονισμό των υποχρεώσεών του

Ο Όμιλος δεν έχει σημαντικούς περιορισμούς αναφορικά με τη δυνατότητα πρόσβασης ή χρήσης των περιουσιακών του στοιχείων και διακανονισμού των υποχρεώσεών του, εκτός από αυτούς που απορρέουν από κανονιστικές ή νομοθετικές απαιτήσεις, από συμβατικούς όρους, καθώς και από τα δικαιώματα προστασίας των μετόχων μειοψηφίας, ως ακολούθως:

- Οι θυγατρικές τράπεζες και οι λοιπές θυγατρικές εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα του Ομίλου, υπόκεινται σε εποπτικούς περιορισμούς και στις απαιτήσεις των κεντρικών τραπεζών των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται. Το εποπτικό αυτό πλαίσιο απαιτεί από τις θυγατρικές εταιρείες να τηρούν ελάχιστα κεφαλαιακά αποθέματα και συγκεκριμένους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών αναφορικά με την έκθεση τους και/ή τη μεταφορά κεφαλαίων προς την Τράπεζα και τις άλλες θυγατρικές εντός του Ομίλου. Κατά συνέπεια, ακόμη και όταν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των θυγατρικών εταιρειών δεν είναι ενεχυριασμένα σε επίπεδο εταιρείας, η μεταφορά τους εντός του Ομίλου μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς λόγω του υπάρχοντος εποπτικού πλαισίου. Σε αυτή την περίπτωση, ο εντοπισμός μεμονωμένων στοιχείων ισολογισμού, τα οποία δεν μπορούν να μεταφερθούν, δεν είναι εφικτός, εκτός από το μεγαλύτερο μέρος των διαθέσιμων εξασφαλίσεων για χρηματοδότηση από την ΕΚΤ που διακρατείται από τις θυγατρικές του Ομίλου (σημ. 5.2.3).

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η λογιστική αξία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων των θυγατρικών εταιρειών χρηματοπιστωτικού τομέα, προ ενδοεταιρικών απαλοιφών, ανήλθε σε € 17,2 δις και € 15,2 δις, αντίστοιχα (2018: € 15,4 δις και € 13,5 δις).

- Οι θυγατρικές εταιρείες λειτουργούν βάσει καθορισμένου νομικού πλαισίου, το οποίο αφορά κυρίως στο ύψος του μετοχικού τους κεφαλαίου και στα συνολικά ίδια κεφάλαια που πρέπει να τηρούν, στη διανομή κεφαλαίων και ειδικών αποθεματικών, καθώς και στην πληρωμή μερισμάτων στους κατόχους κοινών μετοχών. Πληροφορίες αναφορικά με τα μη διανεμόμενα αποθεματικά του Ομίλου παρέχεται στην σημ. 38.
- Ο Όμιλος χρησιμοποιεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ως εξασφάλιση για συναλλαγές συμφωνιών επαναγοράς (repo) και παραγώγων, εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς κεντρικές και άλλες τράπεζες, εκδόσεις καλυμμένων ομολογιών, καθώς και για τιτλοποιήσεις. Ως εκ τούτου, τα δεσμευμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού δεν επιτρέπεται να μεταφερθούν εντός του Ομίλου. Πληροφορίες σχετικά με τα δεσμευμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού του Ομίλου παρατίθεται στις σημ. 17, 29 και 40.
- Ο Όμιλος υποχρεούται να διατηρεί καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες και επιπλέον προβαίνει σε ενεχυρίαση ταμειακών διαθεσίμων προκειμένου να λάβει χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα. Πληροφορίες σχετικά με τις υποχρεωτικές και ενεχυριασμένες καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες παρατίθενται στη σημ. 15.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

23.2 Συγχώνευση της Eurobank με την Grivalia

Την 26 Νοεμβρίου 2018, τα Διοικητικά Συμβούλια («ΔΣ») της Τράπεζας και της Grivalia Properties A.E.E.A.Π. («Grivalia») ανακοίνωσαν ότι αποφάσισαν ομόφωνα να ξεκινήσουν τη συγχώνευση των δύο εταιρειών, με απορρόφηση της Grivalia από την Eurobank (η «Συγχώνευση»). Η Grivalia ήταν εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας βάσει του Νόμου 2778/1999, όπως ισχύει, η οποία είχε συσταθεί στην Ελλάδα. Ο τομέας επιχειρηματικής δραστηριότητας της Grivalia μαζί με τις θυγατρικές της (όμιλος Grivalia, σημ. 23.1) και τις κοινοπραξίες της (σημ.24) αφορούσε στην απόκτηση, διαχείριση και εκμίσθωση χαρτοφυλακίου επενδυτικών ακινήτων που βρίσκονταν στην Ελλάδα, στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και στην Κεντρική Αμερική.

Την 7 Φεβρουαρίου 2019, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG Competition) αποφάσισε ότι η Συγχώνευση είναι σύμφωνη με τις δεσμεύσεις της Eurobank και τους κανονισμούς κρατικών ενισχύσεων, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ενίσχυση της κεφαλαιακής της βάσης μέσω της Συγχώνευσης θα επιτρέψει στην Eurobank να μειώσει σημαντικά τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια της στο προσεχές μέλλον.

Την 22 Φεβρουαρίου 2019, τα ΔΣ των Eurobank και Grivalia ενέκριναν το Σχέδιο Σύμβασης Συγχώνευσης με απορρόφηση της Grivalia από τη Eurobank, σύμφωνα με τις διατάξεις των Ελληνικών Νόμων 2166/1993 και του 2515/1997, όπως ισχύουν, καθώς επίσης και με τις διατάξεις του εφαρμοστέου εταιρικού δίκαιου. Η προτεινόμενη σχέση ανταλλαγής ήταν 15,80000000414930 νέες κοινές ονομαστικές μετοχές της Eurobank για κάθε 1 κοινή ονομαστική μετοχή της Grivalia, ενώ οι μέτοχοι της Eurobank διατηρούν τον αριθμό των κοινών μετοχών που κατείχαν πριν από τη συγχώνευση. Κατ' ακολουθία, όσον αφορά το νέο μετοχικό κεφάλαιο της Eurobank, 2.185.998.765 μετοχές κατανέμονται στους μετόχους της Eurobank και 1.523.163.087 μετοχές στους μετόχους της Grivalia.

Την 5 Απριλίου 2019, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Eurobank αποφάσισε, μεταξύ άλλων (α) την έγκριση της Συγχώνευσης της Τράπεζας με την Grivalia, με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη, (β) την έγκριση του Σχεδίου Σύμβασης Συγχώνευσης, όπως εγκρίθηκε από τα ΔΣ των συγχωνευόμενων εταιρειών και (γ) την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας κατά ποσό € 197 εκατ. (σημ.37).

Η Συγχώνευση λογιστικοποιήθηκε ως συνένωση επιχειρήσεων με τη μέθοδο της εξαγοράς. Η ημερομηνία έγκρισης της συγχώνευσης από τις Γενικές Συνελεύσεις των μετόχων των δύο εταιρειών, δηλαδή 5 Απριλίου 2019, έχει καθοριστεί ως η ημερομηνία απόκτησης, καθώς θεωρείται η ημερομηνία κατά την οποία η Eurobank απέκτησε τον έλεγχο της Grivalia.

Το τίμημα της συναλλαγής ποσού € 1.093,9 εκατ. έχει υπολογιστεί ως η εύλογη αξία των 1.523.163.087 νέων κοινών μετοχών της Eurobank σύμφωνα με τη χρηματιστηριακή τιμή της μετοχής της Eurobank την ημερομηνία απόκτησης (δηλαδή € 0,7185), αφαιρουμένης της εύλογης αξίας των νέων μετοχών Eurobank που εκδόθηκαν και που αντιστοιχούσαν στις μετοχές Grivalia που κατείχε η θυγατρική της Τράπεζας, ERB Equities.

Κατά την απόκτηση οι εύλογες αξίες των αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων και των αναληφθεισών υποχρεώσεων παρουσιάζονται κατωτέρω:

	Εύλογη αξία € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ⁽¹⁾	30
<i>εκ των οποίων ενδοομιλικά υπόλοιπα με τον Όμιλο Eurobank</i>	24
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία και επενδύσεις σε ακίνητα	1.015
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	60
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽²⁾	16
Σύνολο ενεργητικού	1.121
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	222
<i>εκ των οποίων ενδοομιλικά υπόλοιπα με τον Όμιλο Eurobank</i>	147
Λοιπές υποχρεώσεις	27
<i>εκ των οποίων ενδοομιλικά υπόλοιπα με τον Όμιλο Eurobank</i>	4
Σύνολο υποχρεώσεων	249
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	872
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	1.121

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα (σε τρίτους) ποσού € 3 εκατ.

⁽²⁾ Περιλαμβάνει κυρίως εμπορικές και λοιπές απαιτήσεις με λογιστική αξία προ πρόβλεψης € 17 εκατ., εκ των οποίων ποσό € 2 εκατ. αναμενόταν κατά την ημερομηνία απόκτησης να μην είναι εισπραξιμο.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Από τη διαφορά μεταξύ: (α) του συνολικού τιμήματος ποσού € 1.093,9 εκατ. και της εύλογης αξίας των συμμετοχικών δικαιωμάτων που κατείχε ο Όμιλος προηγουμένως στην Grivalia ποσού € 0,4 εκατ. και (β) της αξίας των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν (εύλογες αξίες των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων όπως αναφέρονται ανωτέρω) ποσού € 872 εκατ., προκύπτει η αναγνώριση υπεραξίας ποσού € 222 εκατ. η οποία απομειώθηκε κατά € 62 εκατ. στη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019 (σημ. 28). Η εν λόγω υπεραξία δεν εκπίπτει από τα φορολογητέα εισοδήματα και περιλαμβάνεται στα άυλα πάγια στοιχεία. Τα ίδια κεφάλαια της Eurobank αυξήθηκαν λόγω της Συγχώνευσης κατά € 1.087 εκατ. συμπεριλαμβανομένων σχετικών εξόδων € 7 εκατ. Η Συγχώνευση ενισχύει την κεφαλαιακή θέση της Eurobank (σημ.4) και τις προοπτικές κερδοφορίας της, επιτρέποντας την επιτάχυνση του πλάνου μείωσης των NPEs. Επιπρόσθετα, μέσω της συγχώνευσης, ο Όμιλος θα μπορεί επίσης να αξιοποιήσει την κορυφαία τεχνογνωσία της Grivalia στον τομέα διαχείρισης ακινήτων για τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου ακινήτων της Τράπεζας, και ιδίως των ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων από πλειστηριασμούς, η οποία είναι κρίσιμη για την επιτυχή διαχείριση των NPEs.

Τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων του ομίλου Grivalia ενσωματώθηκαν στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου από την 1 Απριλίου 2019. Εάν η απόκτηση είχε πραγματοποιηθεί την 1 Ιανουαρίου 2019, ο όμιλος Grivalia θα είχε συνεισφέρει καθαρά κέρδη ποσού € 9 εκατ. περίπου στον Όμιλο για την περίοδο από 1 Ιανουαρίου 2019 μέχρι την 31 Μαρτίου 2019. Από την 1 Απριλίου 2019, τα έσοδα από το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ακίνητα, το οποίο αποκτήθηκε από τον όμιλο Grivalia, παρουσιάζονται στη γραμμή «Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες» της κατάστασης αποτελεσμάτων. Η Συγχώνευση εγκρίθηκε την 17 Μαΐου 2019 βάσει της απόφασης του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και καταχωρήθηκε στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο την ίδια ημέρα. Την 23 Μαΐου 2019 άρχισε η διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αθηνών των 1.523.163.087 νέων κοινών ονομαστικών μετά ψήφου μετοχών, ονομαστικής αξίας € 0,23 η καθεμία.

Ως αποτέλεσμα της συγχώνευσης, ο όμιλος της Fairfax, ο οποίος κατείχε πριν τη Συγχώνευση το 18,40% και το 54,02% του μετοχικού κεφαλαίου των Eurobank και Grivalia αντίστοιχα, κατέστη ο μεγαλύτερος μέτοχος της προκύπτουσας (από τη συγχώνευση) εταιρείας με ποσοστό συμμετοχής 31,27% την 31 Δεκεμβρίου 2019. Η Fairfax έλαβε τις απαιτούμενες εγκρίσεις από ρυθμιστικές αρχές σε σχέση με την προαναφερθείσα αύξηση της συμμετοχής της τον Δεκέμβριο του 2019 (σημ. 46).

Συμφωνία με την εταιρεία διαχείρισης ακίνητης περιουσίας

Την 22 Φεβρουαρίου 2019, το ΔΣ της Eurobank ενέκρινε επίσης την επικείμενη σύναψη σύμβασης (SLA), σύμφωνα με το άρθρο 100 του Νόμου 4548/2018, της Τράπεζας με την τότε υπό-σύσταση εταιρεία με την επωνυμία «Grivalia Management Company A.E.» («η Εταιρεία»). Η Εταιρεία ιδρύθηκε το Μάρτιο 2019 και θεωρείται συνδεδεμένο μέρος με την Eurobank, καθώς ένα μέλος του ΔΣ της Τράπεζας κατέχει την πλειοψηφία (70%) των μετοχών της Εταιρείας και είναι εκτελεστικό μέλος του ΔΣ της Εταιρείας.

Η Τράπεζα έχει συνάψει με την Εταιρεία δεκαετή σύμβαση παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για το συνολικό χαρτοφυλάκιο ακινήτων των συγχωνευμένων εταιρειών, η οποία τέθηκε σε ισχύ μετά την ολοκλήρωση της Συγχώνευσης. Οι σχετικές υπηρεσίες οι οποίες ανατέθηκαν στην Εταιρεία στο πλαίσιο της συμφωνίας, αφορούν κυρίως σε συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με την απόκτηση, τη μεταβίβαση, την εκμίσθωση, τη διαχείριση, την ανάπτυξη και τον στρατηγικό σχεδιασμό της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης του ετήσιου προϋπολογισμού, και της επίβλεψης των εντολοδόχων και συμβούλων της Eurobank. Επίσης, κατόπιν ειδικής εντολής, η Εταιρεία θα αναλαμβάνει και συγκεκριμένες ενέργειες υλοποίησης. Με βάση το SLA, οι συνολικές αμοιβές οι οποίες θα διαμορφώνονται από την Εταιρεία επί τη βάση κριτηρίων κόστους και απόδοσης, θα περιλαμβάνουν μια ελάχιστη αμοιβή ποσού € 9,35 εκατ. για τη διαχείριση συνολικά του χαρτοφυλακίου των ιδιοχρησιμοποιούμενων και επενδυτικών ακινήτων και αμοιβή σχετιζόμενη με τα ανακτηθέντα ακίνητα από πλειστηριασμούς, και δεν θα ξεπερνούν συνολικά τα € 12 εκ. (προ ΦΠΑ) ετησίως.

Περαιτέρω πληροφορίες για τις ανωτέρω συναλλαγές παρέχονται στις σχετικές ανακοινώσεις στον ιστότοπο της Τράπεζας την 26 Νοεμβρίου 2018 και 8 Φεβρουαρίου, 25 Φεβρουαρίου, 1 Μαρτίου, 5 Απριλίου και 17 Μαΐου 2019.

23.3 Απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria A.D. από την Eurobank Bulgaria A.D.

Τον Νοέμβριο του 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι είχε συνάψει συμφωνία με την Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. για την απόκτηση του 99,98% των δικαιωμάτων ψήφου της Piraeus Bank Bulgaria A.D. (PBB), θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., από τη θυγατρική της Eurobank στη Βουλγαρία, την Eurobank Bulgaria A.D. (Postbank) (η Συναλλαγή).

Τον Ιούνιο του 2019, ολοκληρώθηκε η Συναλλαγή μετά την λήψη των σχετικών εποπτικών εγκρίσεων. Το τελικό τίμημα της Συναλλαγής ανήλθε σε € 77 εκατ. εκ των οποίων € 55 εκατ. καταβλήθηκαν, € 2 εκατ. επιπλέον ποσό το οποίο θα καταβληθεί στον πωλητή με βάση την οριστικοποιημένη Καθαρή θέση της PBB (NAV) έναντι της Καθαρής θέσης αναφοράς και οφειλόμενου τιμήματος ποσού € 20 εκατ., πληρωτέο εντός τεσσάρων ετών.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τον Σεπτέμβριο του 2019, η Γενική Συνέλευση των μετόχων της Postbank ενέκρινε τη συγχώνευση της εταιρείας με την PBB. Η συγχώνευση ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο του 2019, μετά την λήψη των σχετικών εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές.

Κατά την απόκτηση, οι εύλογες αξίες του ενεργητικού και των υποχρεώσεων παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

	Εύλογη αξία € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	272
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	326
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες μετά από προβλέψεις <i>Συμβατική αξία προ απομείωσης: € 858 εκατ.</i>	729
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	32
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	15
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	5
Σύνολο ενεργητικού ⁽²⁾	1.379
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	148
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.103
Λοιπές υποχρεώσεις	19
Σύνολο υποχρεώσεων	1.270
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ⁽³⁾	109
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	1.379

⁽¹⁾ Τα Λοιπά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν άυλα πάγια στοιχεία, την επένδυση στην Pireaus Insurance Brokerage EOOD και λοιπά στοιχεία.

⁽²⁾ Περιλαμβάνει ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα ποσού € 501 εκατ.

⁽³⁾ Περιλαμβάνει δικαιώματα τρίτων ποσού € 0,02 εκατ.

Η απόκτηση λογιστικοποιήθηκε ως συνένωση επιχειρήσεων με τη μέθοδο της εξαγοράς. Το κέρδος που προέκυψε από την απόκτηση του PBB, € 29 εκατ. μετά από τα έξοδα εξαγοράς € 2,6 εκατ., αποδίδεται στις ιδιαίτερες συνθήκες της εξαγοράς, σύμφωνα με το σχέδιο αναδιάρθρωσης του πωλητή και τη στρατηγική της Eurobank να επικεντρωθεί σε συγκεκριμένες διεθνείς αγορές και έχει αναγνωριστεί στα «Λοιπά έσοδα / (έξοδα)». Το παραπάνω κέρδος θεωρείται μη υποκείμενο σε φόρο σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία της χώρας.

Τα αποτελέσματα της PBB ενσωματώθηκαν στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου, από την 1 Ιουνίου 2019. Αν η απόκτηση είχε πραγματοποιηθεί την 1 Ιανουαρίου 2019, η PBB θα είχε εισφέρει καθαρό κέρδος € 1,9 εκατ. στον Όμιλο για την περίοδο από 1 Ιανουαρίου 2019 έως την 31 Μαΐου 2019.

Η απόκτηση της PBB από την Eurobank Bulgaria A.D. καθώς και η μετέπειτα συγχώνευσή τους συνάδουν με τη στρατηγική του Ομίλου να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη των διεθνών δραστηριοτήτων του σε αγορές που θεωρούνται βασικές και θα ισχυροποιήσει τη θέση του στην τραπεζική αγορά της Βουλγαρίας, στους τομείς λιανικής τραπεζικής και κυρίως στην τραπεζική επιχειρήσεων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

24. Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι επενδύσεις του Ομίλου σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες ανήλθαν σε € 235 εκατ. (2018: € 113 εκατ.). Παρακάτω παρατίθενται οι συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου την 31 Δεκεμβρίου 2019:

<u>Επωνυμία εταιρείας</u>	<u>Σημείωση</u>	<u>Χώρα εγκατάστασης</u>	<u>Τομέας δραστηριότητας</u>	<u>Μερίδιο Ομίλου</u>
Femion Ltd		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	66,45
ΤΕΦΙΝ Α.Ε. ⁽¹⁾		Ελλάδα	Εμπορία αυτοκινήτων και μηχανημάτων	50,00
Sinda Enterprises Company Ltd		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	48,00
Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd	α	Σερβία	Ανάπτυξη οικοδομικών σχεδίων	22,47
Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Ανώνυμη Εταιρεία		Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	41,67
Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε. ⁽²⁾		Ελλάδα	Εταιρεία χρηματοδότησης επενδύσεων	33,82
Rosequeens Properties Ltd ⁽³⁾		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	33,33
Famar S.A. ⁽¹⁾		Λουξεμβούργο	Εταιρεία χαρτοφυλακίου	23,55
Odyssey GP S.a.r.l.		Λουξεμβούργο	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	20,00
Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών ⁽²⁾		Ελλάδα	Εταιρεία χαρτοφυλακίου	20,00
Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Αθηναϊκών Εμπορικών Καταστημάτων Α.Ε.		Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	30,00
Πείργκα Κύθνου ΙΚΕ	β	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	50,00
Piraeus Port Plaza 2 Α.Ε. Αξιοποίησης και Εκμετάλλευσης Ακινήτων, Ξενοδοχειακών Εγκαταστάσεων και επιχειρήσεων	δ	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	49,00
Piraeus Port Plaza 3 Α. Ε. Αξιοποίησης και Εκμετάλλευσης Ακινήτων, Ξενοδοχειακών Εγκαταστάσεων και επιχειρήσεων	δ	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	49,00
Value Τουριστική Α.Ε. Αξιοποίησης και Εκμετάλλευσης Ακινήτων, Ξενοδοχειακών Εγκαταστάσεων και επιχειρήσεων	δ	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	49,00
Grivalia Hospitality S.A. ⁽³⁾	δ	Λουξεμβούργο	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	25,00
Information Systems Impact Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Υπηρεσιών Πληροφορικής	ε	Ελλάδα	Εταιρεία παροχής υπηρεσιών πληροφορικής	15,00

⁽¹⁾ Εταιρεία η οποία είναι υπό εκκαθάριση την 31 Δεκεμβρίου 2019.

⁽²⁾ Ο όμιλος Eurolife (Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών και οι θυγατρικές της) και ο όμιλος Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων (Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε. και οι θυγατρικές της) θεωρούνται συγγενείς εταιρείες του Ομίλου.

⁽³⁾ Η Rosequeens Properties Ltd (συμπεριλαμβανομένης της θυγατρικής της Rosequeens Properties SRL) και ο όμιλος Grivalia Hospitality (Grivalia Hospitality S.A. και οι θυγατρικές της) θεωρούνται κοινοπραξίες του Ομίλου.

Η Ωμέγα Μεσίτες Ασφαλίσεων και Αντασφαλίσεων Α.Ε. στην οποία ο Όμιλος συμμετέχει κατά 26,05% δεν λογιστικοποιείται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Ο Όμιλος δεν εκπροσωπείται στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας και συνεπώς δεν ασκεί ουσιώδη επιρροή στην εταιρεία.

Επίσης, η Femion Ltd. λογιστικοποιείται ως κοινοπραξία του Ομίλου σύμφωνα με την ουσία και το σκοπό της κοινοπρακτικής σύμβασης και τους όρους συμφωνίας των μετόχων, που απαιτούν την ομόφωνη συναίνεση των μετόχων για τις σημαντικές αποφάσεις και ορίζουν από κοινού έλεγχο μέσω της ίσης εκπροσώπησης των μετόχων στα διοικητικά όργανα της εταιρείας.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, το μερίδιο του Ομίλου επί των αποτελεσμάτων του ομίλου Eurolife Insurance € 20 εκατ. (2018: € 30 εκατ.) περιλαμβάνει € 13 εκατ., κέρδη, μετά από φόρο, από την πώληση τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου (2018: € 22 εκατ.).

(α) Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd, Σερβία

Τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, η συμμετοχή του Ομίλου στην Singidunum μειώθηκε από 27,06% σε 22,47%, λόγω αυξήσεων του μετοχικού κεφαλαίου υπέρ του άλλου μετόχου.

(β) Πείργκα Κύθνου ΙΚΕ, Ελλάδα

Τον Φεβρουάριο του 2019, στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης χρέους, η Eurobank και η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε., ίδρυσαν την Πείργκα Κύθνου ΙΚΕ, για να λειτουργήσει ως εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας, στην Ελλάδα. Με βάση τους συμβατικούς όρους των συμφωνιών των μετόχων και την ουσία των συναφθέντων, η Πείργκα Κύθνου ΙΚΕ λογίζεται ως κοινοπραξία του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(γ) Unisoft A.E., Ελλάδα

Τον Μάρτιο του 2019, η Τράπεζα αύξησε τη συμμετοχή της στην Unisoft S.A από 18,02% σε 29,06%, ως αποτέλεσμα της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος αναδιάρθρωσης του χρέους της εταιρείας. Το δεύτερο τρίμηνο του 2019, η πώληση της συμμετοχής στην εταιρεία ολοκληρώθηκε.

(δ) Grivalia Properties A.E.E.A.Π., κοινοπραξίες

Την 5 Απριλίου 2019, οι Γενικές Συνελεύσεις των Μετόχων της Eurobank και της Grivalia Properties A.E.E.A.Π. ενέκριναν τη συγχώνευση των δύο εταιρειών. Από την ανωτέρω ημερομηνία, η Τράπεζα απέκτησε τον έλεγχο του ομίλου Grivalia και συνεπώς κοινό έλεγχο επί των κοινοπραξιών του. Επιπλέον πληροφορίες σχετικά με την συγχώνευση των δύο εταιρειών παρέχονται στη σημείωση 23.2.

(ε) Information Systems Impact A.E., Ελλάδα

Τον Νοέμβριο του 2019, η Τράπεζα απέκτησε το 15% των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας Impact Information Systems A.E. Με βάση τους όρους της συμφωνίας των μετόχων, η εταιρεία λογίζεται ως συγγενής εταιρεία του Ομίλου.

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd, Σερβία

Τον Μάρτιο του 2020, η συμμετοχή του Ομίλου στην Singidunum μειώθηκε από 22,47% σε 21,65%, λόγω της πρόσθετης αύξησης μετοχικού κεφαλαίου υπέρ του άλλου μετόχου.

Συγγενείς εταιρείες σημαντικές για τον Όμιλο

Όσον αφορά τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου, η Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών και η Grivalia Hospitality S.A. θεωρούνται σημαντικές για τον Όμιλο. Τα οικονομικά στοιχεία και των δύο παρατίθενται στους παρακάτω πίνακες:

Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	3.194	2.701
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	127	121
Σύνολο ενεργητικού	3.321	2.822
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	393	412
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	2.209	1.970
Σύνολο υποχρεώσεων	2.602	2.382
Λειτουργικά έσοδα	176	262
Καθαρά κέρδη	101	148
Λοιπά αποτελέσματα	234	(166)
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο	335	(18)
Μερίσματα που πληρώθηκαν στον Όμιλο	11	16

Επιπλέον, το τέταρτο τρίμηνο του 2018, ο Όμιλος έλαβε ποσό € 25 εκατ. μετά από επιστροφή κεφαλαίου από την Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Grivalia Hospitality S.A.

	2019
	€ εκατ.
Κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	43
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	286
Σύνολο ενεργητικού	329
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις ⁽²⁾	28
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις ⁽³⁾	67
Σύνολο υποχρεώσεων	95
	2019 ⁽⁴⁾
	€ εκατ.
Λειτουργικά έσοδα	2
Καθαρά κέρδη	3
Λοιπά αποτελέσματα	-
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο	3

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα ποσού € 38 εκατ.

⁽²⁾ Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις εξαιρουμένων των εμπορικών και λοιπών υποχρεώσεων και προβλέψεων ανέρχονται σε € 11 εκατ.

⁽³⁾ Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις εξαιρουμένων των εμπορικών και λοιπών υποχρεώσεων ανέρχονται σε € 43 εκατ.

⁽⁴⁾ Από την ημερομηνία απόκτησης.

Η συνολική λογιστική αξία των κοινοπραξιών του Ομίλου την 31 Δεκεμβρίου 2019 ανερχόταν σε € 73 εκατ. (2018: € 7 εκατ.). Η αναλογία του Ομίλου επί των κερδών ή ζημιών και των συνολικών αποτελεσμάτων των παραπάνω εταιρειών ανερχόταν σε € 3 εκατ (2018: δεν ήταν σημαντική).

Η συνολική λογιστική αξία των συγγενών επιχειρήσεων του Ομίλου, εξαιρουμένης της Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών, η οποία παρουσιάζεται παραπάνω, (δηλ. οι Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε., Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε., Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd ,Odyssey GP S.a.r.l. και Information Systems Impact Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Υπηρεσιών Πληροφορικής) την 31 Δεκεμβρίου 2019 ανερχόταν σε € 19 εκατ. (2018: € 18 εκατ.). Η αναλογία του Ομίλου επί των κερδών ή ζημιών και των συνολικών εσόδων των παραπάνω εταιρειών δεν ήταν σημαντική.

Ο Όμιλος δεν έχει αναγνωρίσει ζημιές από τη συμμετοχή του στις κοινοπραξίες του, καθώς το ποσό της αναλογίας του επί των ζημιών ήταν μεγαλύτερο από τη συμμετοχή του σε αυτές και δεν έχει υφιστάμενες υποχρεώσεις ή δεν έχει πραγματοποιήσει πληρωμές για λογαριασμό τους. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, το ποσό των μη αναγνωρισμένων ζημιών για τις κοινοπραξίες του Ομίλου ανερχόταν σε € 2 εκατ. (2018: € 2 εκατ.). Το σωρευτικό ποσό των μη αναγνωρισμένων ζημιών για τις κοινοπραξίες ανερχόταν σε € 18 εκατ.

Κατόπιν της συγχώνευσης με τη Grivalia, ο Όμιλος ανέλαβε τη συμβατική υποχρέωση να καλύπτει τις απαιτούμενες αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου των εταιρειών επί των οποίων απέκτησε από κοινού έλεγχο (Piraeus Port Plaza 2, Piraeus Port Plaza 3, Value Touristiki A.E) κατά το ποσοστό συμμετοχής του σε αυτές, με βάση τους συμφωνηθέντες προϋπολογισμούς επενδύσεων. Επιπλέον, ο Όμιλος έχει συμφωνήσει να εξαγοράσει το ποσοστό συμμετοχής των λοιπών μετόχων στις κοινοπραξίες αυτές, εφόσον ικανοποιηθούν συγκεκριμένες συνθήκες, οι οποίες σχετίζονται με την ολοκλήρωση των εν λόγω επενδύσεων, έναντι τιμήματος που θα καθοριστεί με βάση την προσαρμοσμένη καθαρή θέση κάθε εταιρείας.

Εκτός από τις προαναφερθείσες δεσμεύσεις, ο Όμιλος δεν έχει άλλες μη αναγνωρισμένες δεσμεύσεις σε σχέση με τη συμμετοχή του σε κοινοπραξίες ή ενδεχόμενες υποχρεώσεις αναφορικά με τη συμμετοχή του σε συγγενείς εταιρείες ή κοινοπραξίες, οι οποίες θα μπορούσαν να προκαλέσουν μελλοντική εκροή διαθεσίμων ή λοιπών στοιχείων.

Η συγγενής εταιρεία του Ομίλου, η Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών, υπόκειται σε περιορισμούς βάσει του ισχύοντος εποπτικού και νομικού πλαισίου και οφείλει να τηρεί επαρκή κεφάλαια προκειμένου να ικανοποιήσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις ασφαλιστικές της δραστηριότητες. Επιπλέον, οι μετοχές των κοινοπραξιών του Ομίλου, Piraeus Port Plaza 2 Α.Ε. και Piraeus Port Plaza 3 Α.Ε., καθώς και τα μερίσματα και λοιπά έσοδα που προέρχονται από αυτές τις μετοχές, έχουν ενεχυριαστεί προς εξασφάλιση του δανεισμού των εν λόγω εταιρειών.

Πέραν των ανωτέρω, δεν υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί (π.χ. που να προκύπτουν από δανειακές συμβάσεις, κανονιστικές απαιτήσεις ή συμβατικές συμφωνίες) σχετικά με τη δυνατότητα των συγγενών επιχειρήσεων ή των κοινοπραξιών να μεταφέρουν κεφάλαια στον Όμιλο, είτε με τη μορφή μερισμάτων ή για την αποπληρωμή δανείων που έχουν χορηγηθεί από τον Όμιλο.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

25. Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ο Όμιλος συμμετέχει σε διαφόρους τύπους οικονομικών οντοτήτων, όπως φορείς τιτλοποίησης, αμοιβαία κεφάλαια και ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια.

Οικονομική οντότητα ειδικής διάρθρωσης είναι η οικονομική οντότητα που έχει σχεδιαστεί ώστε τα δικαιώματα ψήφου ή παρόμοια δικαιώματα να μην αποτελούν τον κυρίαρχο παράγοντα για την άσκηση ελέγχου, όπως όταν τα τυχόν δικαιώματα ψήφου αφορούν μόνο διοικητικά καθήκοντα και οι σχετικές δραστηριότητες κατευθύνονται μέσω συμβατικών ρυθμίσεων. Μία οικονομική οντότητα ειδικής διάρθρωσης συχνά έχει περιορισμένες δραστηριότητες, έναν περιορισμένο και σαφώς καθορισμένο σκοπό, ανεπαρκή κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της χωρίς τη χρήση χρηματοδότησης μειωμένης εξασφάλισης και χρηματοδότησης με την μορφή πολλαπλών, συμβατικά συνδεδεμένων, τίτλων προς επενδυτές που δημιουργούν συγκεντρώσεις σε πιστωτικό ή άλλους κινδύνους.

Ως συμμετοχή σε μία οικονομική οντότητα ειδικής διάρθρωσης ορίζεται η συμβατική και μη συμβατική σχέση που εκθέτει τον Όμιλο σε μεταβλητές αποδόσεις από την δραστηριότητα της οικονομικής οντότητας ειδικής διάρθρωσης. Παραδείγματα συμμετοχής σε Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης περιλαμβάνουν την διακράτηση χρεωστικών και συμμετοχικών τίτλων, συμβατικές ρυθμίσεις, ενίσχυση της ρευστότητας, πιστωτική ενίσχυση, υπολειμματικές συμμετοχές.

Οι οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης μπορεί να έχουν συσταθεί από τον Όμιλο ή από τρίτα μέρη και ενοποιούνται όταν η ουσία της σχέσης είναι τέτοια ώστε οι οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης να ελέγχονται από τον Όμιλο όπως φαίνεται στην σημ. 2.2.1(i). Ως αποτέλεσμα της αξιολόγησης που πραγματοποιείται αναφορικά με την ύπαρξη υποχρέωσης ενοποίησης, ο Όμιλος συμμετέχει τόσο σε ενοποιούμενες όσο και μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, όπως περιγράφεται παρακάτω.

Ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ο Όμιλος, στα πλαίσια της εξεύρεσης πηγών χρηματοδότησης, συμμετέχει σε συναλλαγές τιτλοποίησης διαφόρων κατηγοριών δανείων (επιχειρηματικών, δανείων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, στεγαστικών, καταναλωτικών, πιστωτικών καρτών και ομολογιακών δανείων) οι οποίες συνήθως έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταβίβαση των παραπάνω στοιχείων ενεργητικού στις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης (φορείς τιτλοποίησης), οι οποίες με την σειρά τους εκδίδουν χρεωστικούς τίτλους διακρατούμενους από επενδυτές και τις εταιρείες του Ομίλου. Ο Όμιλος παρακολουθεί την πιστωτική ποιότητα των τιτλοποιημένων δανείων, καθώς και τη πιστωτική διαβάθμιση των εκδοθέντων χρεωστικών τίτλων, κατά περίπτωση και παρέχει πιστωτική ενίσχυση στους φορείς τιτλοποίησης και/ή μεταφέρει νέα δάνεια στην ομάδα των τιτλοποιημένων δανείων, όπου κρίνεται απαραίτητο, σύμφωνα με τους όρους των ισχυόντων σχετικών συμβατικών ρυθμίσεων.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος στα πλαίσια του σχεδίου επιτάχυνσης διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων του (ΜΕΑ) το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή τον Νοέμβριο του 2018, προχώρησε σε τιτλοποιήσεις διαφόρων κατηγοριών μη εξυπηρετούμενων δανείων μέσω της έκδοσης τίτλων υψηλής, ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης (Cairo, σημ. 34 και 44).

Απαρίθμηση των οικονομικών οντοτήτων ειδικής διάρθρωσης του Ομίλου παρέχεται στη σημείωση 23.1.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η ονομαστική αξία των χρεωστικών τίτλων που εκδόθηκαν από τους φορείς τιτλοποίησης που ιδρύθηκαν από τον Όμιλο ανήλθε σε € 5.788 εκατ., εκ των οποίων € 4.844 εκατ., συμπεριλαμβανομένων των εκδόσεων του Cairo, διακρατούνταν από την Τράπεζα (2018: € 2.303 εκατ., εκ των οποίων € 1.057 εκατ. διακρατούνταν από την Τράπεζα,) (σημ. 34).

Ο Όμιλος δεν παρείχε μη συμβατική οικονομική ή άλλη στήριξη σε αυτές τις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης ανάλογα με την περίπτωση και επί του παρόντος δεν έχει πρόθεση να προβεί σε τέτοια στο προσεχές μέλλον.

Μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ο Όμιλος συμμετέχει σε συναλλαγές με μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, που δεν ελέγχονται από τον Όμιλο, μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών, προκειμένου να παράσχει υπηρεσίες διαχείρισης κεφαλαίων ή να εκμεταλλευτεί συγκεκριμένες επενδυτικές ευκαιρίες.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος στα πλαίσια του σχεδίου επιτάχυνσης διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων του (ΜΕΑ) προχώρησε σε τιτλοποιήσεις μη εξυπηρετούμενων στεγαστικών δανείων μέσω της έκδοσης τίτλων υψηλής, ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης (Pillar, σημ. 34 και 44).

Κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος

Ο Όμιλος συστήνει και διαχειρίζεται οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης προκειμένου να παρέχει στους πελάτες, θεσμικούς ή όχι, επενδυτικές ευκαιρίες. Αντίστοιχα, ο Όμιλος μέσω των θυγατρικών του εταιρειών Eurobank Asset Management A.E.Δ.Α.Κ. και

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

της Eurobank Fund Management Company (Luxembourg) S.A, μετέχει στη διαχείριση διαφόρων τύπων αμοιβαίων κεφαλαίων, περιλαμβανομένων αμοιβαίων κεφαλαίων σταθερού εισοδήματος, μετοχικών, funds of funds και διαχείρισης διαθεσίμων.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος δικαιούται να λαμβάνει αμοιβή διαχείρισης και άλλες προμήθειες και μπορεί να έχει επενδύσεις σε αυτά τα αμοιβαία κεφάλαια για ιδίους επενδυτικούς σκοπούς καθώς και προς όφελος των πελατών του.

Ο Όμιλος εμπλέκεται στον αρχικό σχεδιασμό των αμοιβαίων κεφαλαίων και, με την ιδιότητά του ως διαχειριστής κεφαλαίων, λαμβάνει επενδυτικές αποφάσεις αναφορικά με την επιλογή των επενδύσεων, εντούτοις εντός ενός προκαθορισμένου, από νόμους και κανονισμούς, πλαισίου αποφάσεων. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος έχει καταλήξει ότι δεν ασκεί εξουσία επί αυτών των κεφαλαίων.

Επιπρόσθετα, με την ιδιότητά του ως διαχειριστής κεφαλαίων, ο Όμιλος πρωταρχικά ενεργεί ως εκπρόσωπος (agent) στην άσκηση των αποφάσεων επί αυτών. Βάσει των ανωτέρω, ο Όμιλος έχει αξιολογήσει ότι δεν έχει έλεγχο επί αυτών των αμοιβαίων κεφαλαίων και ως αποτέλεσμα δεν τα ενοποιεί. Ο Όμιλος δεν έχει καμία συμβατική υποχρέωση να παράσχει οικονομική ενίσχυση στα υπό διαχείριση κεφάλαια και η απόδοση τους δεν είναι εγγυημένη.

Κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος

Ο Όμιλος αγοράζει και διακρατεί μερίδια κεφαλαίων τρίτων περιλαμβανομένων αμοιβαίων κεφαλαίων καθώς και ιδιωτικών και λοιπών επενδυτικών κεφαλαίων.

Τιτλοποιήσεις

Ο Όμιλος συμμετέχει σε μη ενοποιούμενους φορείς τιτλοποίησης, μέσω επενδύσεων σε τιτλοποιημένα στεγαστικά δάνεια και λοιπά τιτλοποιημένα ομόλογα που εκδίδονται από αυτές τις εταιρείες.

Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει την λογιστική αξία των συμμετοχών του Ομίλου σε μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, που έχουν αναγνωριστεί στον ενοποιημένο ισολογισμό την 31 Δεκεμβρίου 2019, η οποία αντιπροσωπεύει τη μέγιστη δυνατή έκθεσή του σε ζημιά από αυτές τις συμμετοχές. Επιπλέον, ο πίνακας παρέχει πληροφορίες αναφορικά με το συνολικό έσοδο από τις συμμετοχές σε μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης που αναγνωρίστηκαν είτε στα αποτελέσματα είτε στα λοιπά αποτελέσματα χρήσης απευθείας στην καθαρή θέση, κατά την διάρκεια του 2019 (όπως προμήθειες, έσοδα τόκων, καθαρά κέρδη ή ζημιές από επαναμέτρηση και αποαναγνώριση):

	31 Δεκεμβρίου 2019			
	Τύπος μη ενοποιούμενης οικονομικής οντότητας ειδικής διάρθρωσης			
	Τιτλοποιήσεις € εκατ.	Κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος € εκατ.	Κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Συμμετοχή του Ομίλου - στοιχεία ενεργητικού				
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες ⁽¹⁾	1.062	-	-	1.062
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	82	46	27	155
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	1	-	1
Σύνολο	1.144	47	27	1.218
Συνολικό έσοδο από συμμετοχές του Ομίλου	8	54	2	64
	31 Δεκεμβρίου 2018			
	Τύπος μη ενοποιούμενης οικονομικής οντότητας ειδικής διάρθρωσης			
	Τιτλοποιήσεις € εκατ.	Κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος € εκατ.	Κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Συμμετοχή του Ομίλου - στοιχεία ενεργητικού				
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	117	19	25	161
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	1	-	1
Σύνολο	117	20	25	162
Συνολικό έσοδο από συμμετοχές του Ομίλου	0	43	3	46

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει τα υψηλής και ενδιάμεσης διαβάθμισης ομόλογα της τιτλοποίησης Pillar (σημ. 34).

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, το συνολικό έσοδο από τις συμμετοχές του Ομίλου αναφορικά με τιτλοποιήσεις περιλαμβάνει: (i) € 5,6 εκατ. έσοδα τόκων χρεωστικών τίτλων, οι οποίοι διακρατούνται από τον Όμιλο και επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος (ii) € 2,7 εκατ. από κέρδη ή ζημιές από αποτίμηση τα οποία έχουν αναγνωριστεί στα λοιπά αποτελέσματα απ' ευθείας στην καθαρή θέση και (iii) € 0,1 εκατ. από κέρδη ή ζημιές από αποτίμηση τα οποία έχουν αναγνωριστεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Συνολικό έσοδο από τις συμμετοχές που διαχειρίζεται ο Όμιλος το οποίο ανήλθε σε € 54 εκατ. το 2019 όπως

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

παρουσιάζεται στον παραπάνω πίνακα, αποτελείται κυρίως από αμοιβές διαχείρισης και λουπές προμήθειες αναφορικά με την διαχείριση των κεφαλαίων. Επιπροσθέτως, το συνολικό αποτέλεσμα που προέρχεται από τα κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος, το οποίο ανήλθε σε € 2 εκατ. το 2019, όπως περιγράφεται ανωτέρω, περιλαμβάνει κυρίως κέρδη αποτίμησης από τη συμμετοχή του Ομίλου σε κεφάλαια τα οποία αναγνωρίστηκαν στα αποτελέσματα χρήσης.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, το σύνολο ενεργητικού των κεφαλαίων που διαχειρίζεται ο Όμιλος όπως επίσης και αυτό των μη ενοποιούμενων φορέων τιτλοποίησης ανήλθε σε € 2.270 εκατ. (2018: € 1.882 εκατ.) και € 6.039 εκατ. (2018: € 6.389 εκατ.), αντίστοιχα.

26. Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία

	31 Δεκεμβρίου 2019				
	Οικόπεδα, κτίρια και βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων € εκατ.	Έπιπλα, εξοπλισμός, οχήματα € εκατ.	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λογισμικά προγράμματα € εκατ.	Δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού ⁽¹⁾ € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Αξία κτήσεως:					
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	463	185	443	-	1.091
Αναγνώριση δικαιωμάτων χρήσης κατά την αρχική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 16	-	-	-	344	344
Υπόλοιπο από την απόκτηση εταιρειών/ συγχώνευση (σημ. 23.2 και 23.3) ⁽²⁾	206	2	1	(122)	87
Μεταφορές	11	1	1	-	13
Αγορές	20	11	18	28	77
Πωλήσεις, διαγραφές και προσαρμογή των δικαιωμάτων χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού ⁽³⁾	(2)	(3)	(5)	(38)	(48)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	0	(1)	-	(1)
Ταξινομημένα ως κατεχόμενα προς πώληση (σημ.30)	(17)	(1)	(3)	(1)	(22)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	681	195	454	211	1.541
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:					
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(197)	(150)	(391)	-	(738)
Υπόλοιπο από την απόκτηση εταιρειών/ συγχώνευση (σημ.23.2 και 23.3) ⁽²⁾	(0)	(0)	(0)	4	4
Μεταφορές	(0)	(0)	(0)	-	(0)
Πωλήσεις, διαγραφές και προσαρμογή των δικαιωμάτων χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού ⁽³⁾	1	2	5	0	8
Αποσβέσεις χρήσεως	(15)	(7)	(14)	(41)	(77)
Συναλλαγματικές διαφορές	(0)	(0)	1	-	1
Ταξινομημένα ως κατεχόμενα προς πώληση (σημ.30)	4	1	2	0	7
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(207)	(154)	(397)	(37)	(795)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	474	41	57	174	746

⁽¹⁾ Κατόπιν της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 16 από την 1 Ιανουαρίου 2019 (σημ. 2.3.1). Οι σχετικές υποχρεώσεις από μισθώσεις παρουσιάζονται στις «Λουπές υποχρεώσεις» (σημ. 35).

⁽²⁾ Μετά τη συγχώνευση με τη Grivalia (σημείωση 23.2), € 132 εκατ. τα οποία αφορούσαν δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού που αρχικά αναγνωρίστηκαν κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 16, αποαναγνωρίστηκαν το δεύτερο τρίμηνο του 2019, καθώς τα σχετικά περιουσιακά στοιχεία μετατράπηκαν σε ιδιοχρησιμοποιούμενα.

⁽³⁾ Αφορά τη λήξη, τις τροποποιήσεις και τις επαναμετρήσεις των δικαιωμάτων χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού. Περιλαμβάνει την επαναμέτρηση από αναθεωρημένες εκτιμήσεις της περιόδου μίσθωσης κατά τη διάρκεια του έτους, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα γεγονότα και τις συνθήκες που επηρεάζουν τις ανάγκες στέγασης του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένης της συγχώνευσης με την Grivalia.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, από τα € 174 εκατ. δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού τα € 168 εκατ. αφορούσαν μισθωμένα γραφεία, καταστήματα, τοποθεσίες ATM και κατοικίες και τα € 6 εκατ. οχήματα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018			
	Οικόπεδα, κτίρια και βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων € εκατ.	Έπιπλα, εξοπλισμός, οχήματα € εκατ.	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λογισμικά προγράμματα € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Αξία κτήσεως:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	527	190	420	1.137
Μεταφορές	(56)	(9)	13	(52)
Αγορές	25	12	15	52
Πωλήσεις και διαγραφές	(30)	(8)	(5)	(43)
Απομείωση	(3)	(0)	-	(3)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>463</u>	<u>185</u>	<u>443</u>	<u>1.091</u>
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(208)	(159)	(380)	(747)
Μεταφορές	1	9	(3)	7
Πωλήσεις και διαγραφές	23	7	5	35
Αποσβέσεις χρήσεως	(13)	(7)	(13)	(33)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>(197)</u>	<u>(150)</u>	<u>(391)</u>	<u>(738)</u>
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	<u>266</u>	<u>35</u>	<u>52</u>	<u>353</u>

Οι βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων αφορούν κτίρια που χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο για τις δραστηριότητές του.

27. Επενδύσεις σε ακίνητα

Το τέταρτο τρίμηνο του 2019, ο Όμιλος επέλεξε την αλλαγή της λογιστικής πολιτικής επιμέτρησης των Επενδύσεων σε ακίνητα από τη μέθοδο κόστους στην μέθοδο της εύλογης αξίας σύμφωνα με το ΔΛΠ 40 «Επενδύσεις σε ακίνητα». Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη» η παραπάνω αλλαγή στη λογιστική πολιτική για τις επενδύσεις σε ακίνητα του Ομίλου εφαρμόστηκε αναδρομικά, συνεπώς τα παρακάτω συγκριτικά νούμερα έχουν αναμορφωθεί (βλ. επίσης σημ. 2.3.2).

Η κίνηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα αναλύεται παρακάτω:

	2019 € εκατ.	2018 αναμορφωμένα € εκατ.
Υπόλοιπο στην αρχή της περιόδου	331	277
Αναμόρφωση λόγω της αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 2.3.2)	-	11
Αναγνώριση των δικαιωμάτων χρήσης των μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού κατά την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 16 ⁽¹⁾	14	-
Προσθήκες	28	0
Υπόλοιπο από απόκτηση/συγχώνευση εταιρειών (σημ. 23.2, 23.3)	814	17
Μεταφορές από/προς ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία	16	20
Λοιπές μεταφορές	(13)	54
Πωλήσεις	(40)	(35)
Καθαρό κέρδος/(ζημιά) από τις προσαρμογές της εύλογης αξίας	61	(13)
Ταξινομημένα ως κατεχόμενα προς πώληση (σημ. 30)	(27)	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>1.184</u>	<u>331</u>

⁽¹⁾ Μετά την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 16 από την 1 Ιανουαρίου 2019 (σημ. 2.3.1). Οι αντίστοιχες υποχρεώσεις από μισθώσεις παρουσιάζονται στις «Λοιπές υποχρεώσεις» (σημ. 35). Την 31 Δεκεμβρίου 2019, τα δικαιώματα χρήσης των μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού που πληρούν τον ορισμό της επένδυσης σε ακίνητα ανέρχονται σε € 15 εκατ.

Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα αναγνωρίζονται ως κέρδη/(ζημιές) στα αποτελέσματα και περιλαμβάνονται στα «Λοιπά έσοδα/έξοδα». Όλα τα κέρδη/(ζημιές) θεωρούνται ως μη πραγματοποιηθέντα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό εσόδων από μη τραπεζικές υπηρεσίες της κατάστασης αποτελεσμάτων ποσό € 55 εκατ. (2018: € 12 εκατ.), το οποίο αφορά ενοίκια από επενδύσεις σε ακίνητα. Οι συμβατικές υποχρεώσεις σχετικά με τις επενδύσεις σε ακίνητα παρουσιάζονται στη σημείωση 42.

Οι κύριες κατηγορίες επενδύσεων σε ακίνητα έχουν προσδιοριστεί με βάση τη φύση, τα χαρακτηριστικά και τους κινδύνους που ενσωματώνουν τα ακίνητα αυτά. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου, οι οποίες κατηγοριοποιούνται στο επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

	2019 € εκατ.	2018 αναμορφωμένα € εκατ.
Οικιστικά	34	28
Εμπορικά ακίνητα (σημ. 2.3.2)	1.093	240
Οικόπεδα	31	31
Βιομηχανικά (σημ. 2.3.2)	26	32
Σύνολο	1.184	331

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, ποσό € 952 εκατ. (2018: € 84 εκατ.) περιλαμβάνεται στα «Επενδυτικά Ακίνητα» των επιχειρηματικών τομέων, € 72 εκατ. στον τομέα « Τραπεζική επιχειρήσεων» (2018: € 43 εκατ.) και € 160 εκατ. στον τομέα «Διεθνείς Δραστηριότητες» (2018: € 204 εκατ.) (σημ.43).

Οι βασικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου είναι η προσέγγιση βάσει του εισοδήματος (κεφαλαιοποίηση εσόδων/μέθοδος προεξοφλημένων ταμειακών ροών), η προσέγγιση βάσει της αγοράς (συγκρίσιμων συναλλαγών) και η προσέγγιση βάσει κόστους, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και συνδυαστικά, ανάλογα με την κατηγορία του ακινήτου που αποτιμάται.

Η μέθοδος των προεξοφλημένων ταμειακών ροών χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων του Ομίλου σε εμπορικά ακίνητα. Η εύλογη αξία υπολογίζεται μέσω της εκτίμησης μίας σειράς μελλοντικών ταμειακών ροών, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες υποθέσεις σχετικά με τα οφέλη και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιοκτησία των ακινήτων (λειτουργικά έσοδα και έξοδα, δείκτες κενών ακινήτων, αύξηση εισοδήματος), συμπεριλαμβανομένης και της υπολειμματικής αξίας που αναμένεται να έχει το ακίνητο στο τέλος της προεξοφλητικής περιόδου. Για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των εν λόγω ταμειακών ροών εφαρμόζεται κατάλληλο προεξοφλητικό επιτόκιο της αγοράς.

Με την προσέγγιση βάσει εισοδήματος, η οποία χρησιμοποιείται επίσης και για την κατηγορία των επενδύσεων σε εμπορικά ακίνητα, η εύλογη αξία του ακινήτου είναι το αποτέλεσμα από την διαίρεση των καθαρών λειτουργικών εσόδων που παράγονται από το ακίνητο με το επιτόκιο κεφαλαιοποίησης (επιτόκιο απόδοσης).

Η προσέγγιση βάσει της αγοράς χρησιμοποιείται για επενδύσεις σε οικιστικά, εμπορικά ακίνητα και οικόπεδα. Η εύλογη αξία εκτιμάται βάσει δεδομένων για συγκρίσιμες συναλλαγές, είτε αναλύοντας τις πραγματικές συναλλαγές για παρόμοια ακίνητα, είτε χρησιμοποιώντας τις τιμές οι οποίες προκύπτουν μετά την διενέργεια των απαραίτητων προσαρμογών.

Η προσέγγιση βάσει κόστους χρησιμοποιείται για την εκτίμηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων του Ομίλου σε οικιστικά και βιομηχανικά ακίνητα. Η προσέγγιση αυτή αναφέρεται στον υπολογισμό της εύλογης αξίας βάσει του τρέχοντος κόστους ανακατασκευής/αντικατάστασης (εκτιμώμενο κόστος κατασκευής), το οποίο εν συνεχεία μειώνεται βάσει κατάλληλου συντελεστή, προκειμένου να αντανakλά τις αποσβέσεις του ακινήτου.

Οι αποτιμήσεις επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου πραγματοποιούνται λαμβάνοντας υπόψη την μεγαλύτερη και βέλτιστη χρήση του κάθε περιουσιακού στοιχείου που είναι υλικά, νομικά και οικονομικά εφικτή.

Η κύρια μέθοδος που χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας του χαρτοφυλακίου του επιχειρηματικού τομέα επενδυτικών ακινήτων, ο οποίος περιλαμβάνει το 80% του συνολικού χαρτοφυλακίου των επενδυτικών ακινήτων την 31 Δεκεμβρίου 2019, είναι η μέθοδος των προεξοφλημένων ταμειακών ροών. Τα σημαντικότερα μη παρατηρήσιμα δεδομένα που χρησιμοποιούνται στην επιμέτρηση της εύλογης αξίας του σχετικού χαρτοφυλακίου είναι ο ρυθμός αύξησης του εσόδου από μισθώσεις και το προεξοφλητικό επιτόκιο. Αύξηση στο ρυθμό αύξησης του εσόδου από μισθώσεις θα επέφερε αύξηση της λογιστικής αξίας ενώ αύξηση του προεξοφλητικού επιτοκίου θα είχε το αντίθετο αποτέλεσμα. Το προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε κυμαίνεται μεταξύ 7,5% και 12,5%. Κατά την 31η Δεκεμβρίου 2019, μια αύξηση ή μείωση του προεξοφλητικού

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

επιτοκίου που χρησιμοποιήθηκε στην ανάλυση των προεξοφλημένων ταμειακών ροών κατά 5%, θα κατέληγε σε μια πτωτική ή ανοδική προσαρμογή της λογιστικής αξίας των σχετικών επενδύσεων σε ακίνητα της τάξης των € 21 εκατ. και € 22 εκατ. αντιστοίχως.

28. Υπεραξία και λοιπά άυλα πάγια στοιχεία

Υπεραξία

Έλεγχος απομείωσης υπεραξίας

Για σκοπούς του ελέγχου απομείωσης, η υπεραξία που αναγνωρίστηκε κατά την απόκτηση της Grivalia κατανεμήθηκε στον επιχειρηματικό τομέα Επενδυτικών Ακινήτων, ο οποίος ορίζεται ως η Μονάδα Δημιουργίας Ταμειακών Ροών που αναμένεται να έχει οφέλη από τη συνένωση αυτή.

Το ανακτήσιμο ποσό του επιχειρηματικού τομέα Επενδυτικών Ακινήτων προσδιορίστηκε με βάση υπολογισμών της αξίας λόγω χρήσης (value in use). Για τον υπολογισμό της αξίας λόγω χρήσης, ο Όμιλος έλαβε υπόψη του το επιχειρηματικό σχέδιο που εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Μάρτιο του 2019 για την περίοδο μέχρι το τέλος του 2021 και την αναθεώρησή του για την περίοδο μέχρι το τέλος του 2022, όπως υποβλήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 2019, λαμβάνοντας υπόψη τις προοπτικές της αγοράς ακινήτων, καθώς και παραδοχές αναφορικά με τη λειτουργική του δραστηριότητα και τις συνθήκες αγοράς για 4 έως 8 έτη. Οι προβλέψεις αυτές για μετά το πέρας της 8ετίας (στο διηνεκές) έχουν γίνει βάσει εκτιμήσεων για τους συντελεστές ανάπτυξης που αναφέρονται παρακάτω.

Οι βασικές παραδοχές για τον υπολογισμό της αξίας λόγω χρήσης, σχετίζονται με τον συντελεστή προεξόφλησης, τον συντελεστή ανάπτυξης και τις εκτιμώμενες αποδόσεις με βάση κυρίως το έσοδο από τη μίσθωση των επενδυτικών ακινήτων. Η Διοίκηση καθόρισε τις αποδόσεις βασιζόμενη στην εμπειρία των προηγούμενων ετών, τις πραγματικές αποδόσεις και τις προσδοκίες αναφορικά με το ρυθμό ανάπτυξης της αγοράς ακινήτων. Το επιτόκιο προεξόφλησης που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό είναι βασισμένο σε ένα προσαρμοσμένο συντελεστή κόστους κεφαλαίου για τη χώρα χρησιμοποιώντας ένα μοντέλο αποτίμησης κεφαλαιακών περιουσιακών στοιχείων, ενώ οι φορολογικές επιπτώσεις που αφορούν τον επιχειρηματικό τομέα Επενδυτικών Ακινήτων έχουν ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του προ φόρου συντελεστή προεξόφλησης. Τα επιμέρους στοιχεία για τον υπολογισμό (επιτόκιο άνευ κινδύνου, ασφάλιστρο κινδύνου αγοράς, κίνδυνος χώρας και συντελεστής beta), βασίζονται σε εξωτερικές πηγές πληροφόρησης. Ο συντελεστής ανάπτυξης βασίστηκε σε αντίστοιχες εσωτερικές ή εξωτερικές προβλέψεις του τομέα και δεν ξεπερνά τον μέσο μακροπρόθεσμο δείκτη ανάπτυξης για τη σχετική αγορά.

Οι βασικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό της αξίας λόγω χρήσης του επιχειρηματικού τομέα Επενδυτικών Ακινήτων για το 2019 είναι οι ακόλουθες:

Συντελεστής προεξόφλησης (προ φόρου)	10,3%
Συντελεστής ανάπτυξης	1,5%
Αύξηση Λειτουργικών εσόδων	13,6%

Το έσοδο από μισθώσεις αποτελεί τον κύριο παράγοντα για τα έσοδα και τα κόστη του επιχειρηματικού τομέα Επενδυτικών Ακινήτων στον υπολογισμό της αξίας λόγω χρήσης. Ο ετήσιος μέσος σταθμισμένος συντελεστής ανάπτυξης των μικτών εσόδων για την αρχική 3ετία, παρουσιάζεται στον παραπάνω πίνακα.

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο Όμιλος αναγνώρισε ζημιά απομείωσης € 62 εκατ. για την υπεραξία που κατανεμήθηκε στον επιχειρηματικό τομέα Επενδυτικών Ακινήτων, η οποία προέκυψε κυρίως λόγω της μετάβασης του Ομίλου στη μέθοδο της εύλογης αξίας για την επιμέτρηση των επενδυτικών ακινήτων και οδήγησε σε αύξηση της λογιστικής αξίας του επιχειρηματικού τομέα (σημ. 10).

Ως αποτέλεσμα του ελέγχου απομείωσης, η υπεραξία που αναγνωρίστηκε κατά την απόκτηση της Grivalia μειώθηκε στα € 160 εκατ. και η λογιστική αξία του επιχειρηματικού τομέα Επενδυτικών Ακινήτων μειώθηκε στο ανακτήσιμο ποσό του, το οποίο είναι € 994 εκατ. (εξααιρουμένων σχετικών ακινήτων τα οποία ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση). Η ζημιά η οποία προέκυψε έχει αναγνωριστεί διακριτά στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων στη γραμμή «Ζημιές απομείωσης υπεραξίας».

Αναφορικά με την ERB Lux Immo S.A, η λογιστική αξία της υπεραξίας (€ 0,9 εκατ.) δεν κρίνεται σημαντική σε σχέση με τη συνολική λογιστική αξία της υπεραξίας στον Όμιλο, ενώ δεν έχουν παρατηρηθεί ενδείξεις απομείωσης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Λοιπά άυλα πάγια στοιχεία

Η κίνηση των λοιπών άυλων πάγιων στοιχείων, τα οποία αφορούν σε αγορασθέντα και αναπτυχθέντα λογισμικά προγράμματα αναλύεται παρακάτω:

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Αξία κτήσεως:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	424	373
Μεταφορές	0	(9)
Προσθήκες	68	66
Πωλήσεις και διαγραφές	(2)	(7)
Απομείωση	(2)	-
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπά	-	1
Ταξινομημένα ως κατεχόμενα προς πώληση (σημ. 30)	(4)	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	484	424
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(241)	(221)
Μεταφορές	-	(0)
Αποσβέσεις χρήσεως	(31)	(26)
Πωλήσεις και διαγραφές	3	6
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(0)
Ταξινομημένα ως κατεχόμενα προς πώληση (σημ. 30)	3	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(266)	(241)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	218	183

29. Λοιπά στοιχεία ενεργητικού

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Απαιτήσεις από το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων	707	707
Ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς και σχετικές προκαταβολές	614	555
Ενεχυριασμένο ποσό που σχετίζεται με χρηματοοικονομική εγγύηση για τον πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου	238	240
Υπόλοιπα σε διακανονισμό ⁽²⁾	44	122
Προπληρωμένα έξοδα και δεδουλευμένα έσοδα	93	83
Λοιπές εγγυήσεις	85	76
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος ⁽¹⁾	42	53
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	180	98
Σύνολο	2.003	1.934

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει παρακρατούμενους φόρους μετά από προβλέψεις.

⁽²⁾ Περιλαμβάνει υπόλοιπα σε διακανονισμό με πελάτες, υπόλοιπα σε διακανονισμό που σχετίζονται με πλειστηριασμούς και χρηματιστηριακές δραστηριότητες.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού ποσού € 180 εκατ., μετά από προβλέψεις αφορούν, μεταξύ άλλων, σε απαιτήσεις σχετιζόμενες με (α) προκαταβολές σε προμηθευτές, (β) δημόσιους οργανισμούς, (γ) δραστηριότητες διαχείρισης ακινήτων και (δ) νομικές υποθέσεις.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

30. Δραστηριότητες που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση και μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες

(α) Δραστηριότητες που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση		
Ακίνητα	63	-
Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις	10	-
Χαρτοφυλάκια μη εξυπηρετούμενων δανείων	2	20
Σύνολο	75	20
Στοιχεία παθητικού δραστηριοτήτων προς πώληση		
Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις	8	-
Σύνολο	8	-

Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις, Ελλάδα

Την 19 Δεκεμβρίου 2019, η Τράπεζα ανακοίνωσε τη σύναψη συμφωνίας με την doValue S.p.A (“do Value”, ο αγοραστής) για την πώληση του 80% της θυγατρικής της, Eurobank Financial Planning Services A.E. (“FPS”), έναντι τιμήματος € 248 εκατ. σε μετρητά, με την επιφύλαξη συγκεκριμένων προσαρμογών. Σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας, προκειμένου να ολοκληρωθεί η πώληση, η FPS, η οποία υπάγεται στον Τομέα Προβληματικών Δανείων της Τράπεζας (Troubled Asset Group - “TAG”), την μονάδα που είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου των προβληματικών δανείων, θα αναλάβει το TAG της Τράπεζας. Η συναλλαγή περιλαμβάνει επίσης την πώληση του 80% της Real Estate Management Monoπρόσωπη Α.Ε. κατ’ επιλογή του αγοραστή, η οποία είναι θυγατρική της Τράπεζας.

Επιπροσθέτως, θα υπογραφεί σύμβαση διαχείρισης 10ετούς διάρκειας μεταξύ της Τράπεζας και της FPS για τη διαχείριση των απαιτήσεων που βρίσκονται σε μικρή καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της Τράπεζας. Συνεπώς, μετά το πέρας της συναλλαγής, η FPS θα διαχειρίζεται μια συνολική περίμετρο μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, ιδιοκτησίας της Τράπεζας και τρίτων, ύψους περίπου € 26 δις, διευρύνοντας το φάσμα των υπηρεσιών της σε όλα τα στοιχεία του ενεργητικού, δίνοντας της ηγετική θέση ως ανεξάρτητη εταιρεία διαχείρισης απαιτήσεων στην Ελλάδα.

Το συμφωνηθέν τίμημα για το 80% της FPS υποδηλώνει συνολική εταιρική αξία € 310 εκατ. για το 100% της εταιρείας. Το κέρδος που προκύπτει από την πώληση εκτιμάται σε € 215 εκατ. προ φόρων (€ 170 εκατ. μετά φόρων), λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά κόστη που αποδίδονται άμεσα στη συναλλαγή, καθώς και προσαρμογές στο τίμημα, σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας.

Η ολοκλήρωση της συναλλαγής αναμένεται να λάβει χώρα εντός του πρώτου εξαμήνου του 2020, υποκείμενη στην εκπλήρωση των προϋποθέσεων που τίθενται στη συμφωνία και στις συνθήκες εγκρίσεις από τις εποπτικές αρχές.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, με βάση την προαναφερθείσα δεσμευτική συμφωνία, τα στοιχεία ενεργητικού και οι υποχρεώσεις της FPS, τα οποία ανέρχονται σε € 10 εκατ. και € 8 εκατ. αντιστοίχως, ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση.

Ακίνητα

Το Νοέμβριο του 2019, ο Όμιλος, στο πλαίσιο της στρατηγικής του για την ενεργή διαχείριση του χαρτοφυλακίου ακινήτων του (ανακτηθέντα από πλειστηριασμούς, επενδυτικά και ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητα) έχει συνάψει αρχικές συμφωνίες με υποψήφιους επενδυτές για την πώληση τριών χαρτοφυλακίων ακινήτων συνολικής αξίας € 0,1 δις περίπου. Συνεπώς η πώληση αυτών των χαρτοφυλακίων ακινήτων θεωρήθηκε πολύ πιθανή και από το τέλος του Νοεμβρίου 2019 έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση. Η εύλογη αξία, αφαιρουμένων των εξόδων πώλησης αυτών των ακινήτων, σύμφωνα με τις προσφορές που περιλαμβάνονται στις αρχικές συμφωνίες, ήταν χαμηλότερη της λογιστικής τους αξίας. Ως εκ τούτου, αναγνωρίστηκε ζημιά απομείωσης € 24 εκατ. κατά την επαναμέτρησή τους σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 5. Η έκτακτη επιμέτρηση εύλογης αξίας ταξινομήθηκε στο επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας λόγω της σημαντικότητας των μη παρατηρήσιμων δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν. Το 2019, η συνολική ζημιά απομείωσης συμπεριλαμβανομένων των εξόδων πώλησης που αναγνωρίστηκε για τα εν λόγω ακίνητα ανήλθε σε € 39 εκατ. και περιλαμβάνεται στις «Λοιπές Ζημίες απομείωσης και προβλέψεις» της ενοποιημένης κατάστασης αποτελεσμάτων, ενώ την 31 Δεκεμβρίου του 2019 η υπολειπόμενη λογιστική τους αξία (μετά την ολοκλήρωση ορισμένων πωλήσεων) ανήλθε σε € 63 εκατ. Η πώληση των εν λόγω ακινήτων αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2020.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Χαρτοφυλάκια μη εξυπηρετούμενων δανείων

Κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2019, η Τράπεζα σύναψε συμφωνία για την πώληση μη εξυπηρετούμενων επιχειρηματικών δανείων και κατά συνέπεια δάνεια λογιστικής αξίας € 7,6 εκατ. προ προβλέψεων για τα οποία είχε αναγνωριστεί πρόβλεψη απομείωσης € 5,3 εκατ. ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση. Η συναλλαγή ο αναμένεται να ολοκληρωθεί το Μάρτιο του 2020 χωρίς να έχει επίπτωση στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου.

(β) Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες

Πωληθείσες θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία

Τον Απρίλιο του 2018, η πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (Bancrest S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A. οι οποίες παρουσιάζονταν στον Τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων) που ήταν και το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων του Ομίλου στη Ρουμανία, ολοκληρώθηκε. Αντίστοιχα, € 72 εκατ. ζημιά μετά φόρου, αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, η οποία συμπεριλάμβανε, τη μεταφορά στην κατάσταση αποτελεσμάτων € 46 εκατ. σωρευτικών ζημιών οι οποίες προηγουμένως είχαν αναγνωριστεί στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και πρόβλεψη ποσού € 14,6 εκατ. σχετικά με την ολοκλήρωση των οικονομικών στοιχείων των πωληθέντων θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία, τα οποία οριστικοποιήθηκαν το τρίτο τρίμηνο του 2019. Εντός της χρήσης 2019 αντλιογήστηκε πρόβλεψη εξόδων συναλλαγής ποσού € 1,8 εκατ. (€ 1,4 εκατ. μετά από φόρους).

Σύμφωνα με τη σχετική Συμφωνία Πώλησης και Αγοράς (η Συμφωνία), μεταξύ του Ομίλου Eurobank και της Banca Transilvania (BT) υπάρχουν επίσης ειδικές ρήτρες αποζημίωσης βάσει των οποίων ο Αγοραστής θα μπορούσε να απαιτήσει από τον Πωλητή συγκεκριμένα ποσά, με ανώτατο όριο στη συνολική απαίτηση, συμπεριλαμβανομένων εκείνων για: α) τις ανοιχτές (αυτές που δεν έχουν παραγραφεί) φορολογικές χρήσεις της Bancrest S.A. μέχρι την ολοκλήρωση της συναλλαγής (βλ. παρακάτω «Φορολογικός Έλεγχος») και β) τις ζημιές που πραγματοποιήθηκαν από απαιτήσεις έναντι του Αγοραστή ή της Bancrest S.A. σχετικά με συγκεκριμένο δανειακό χαρτοφυλάκιο (βλ. παρακάτω την περίπτωση ANPC).

Φορολογικός έλεγχος

Σύμφωνα με το πόρισμα του φορολογικού ελέγχου που κοινοποιήθηκε στην Bancrest S.A. τον Ιούλιο του 2018, σε συνέχεια της ολοκλήρωσης του φορολογικού ελέγχου για τα έτη 2011-2015, οι πρόσθετοι φόροι προς πληρωμή ανήλθαν συνολικά σε € 40 εκατ. περίπου.

Ο Όμιλος είναι σε στενή συνεργασία με την BT, η οποία έχει ξεκινήσει τις διαδικασίες για την αμφισβήτηση του πορίσματος του φορολογικού ελέγχου στα αρμόδια δικαστήρια.

Σε σχέση με τα ανωτέρω, τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο Όμιλος αναγνώρισε επιπλέον πρόβλεψη € 5 εκατ. (€ 3,6 εκατ. μετά φόρου), ενώ οι συνολικές προβλέψεις, οι οποίες έχουν αναγνωριστεί έως την 31 Δεκεμβρίου 2019 ανέρχονται σε € 20 εκατ.

Εθνική Αρχή Προστασίας του Καταναλωτή της Ρουμανίας (ANPC)

Το δεύτερο εξάμηνο του 2018, η Εθνική Αρχή Προστασίας του Καταναλωτή (ANPC) της Ρουμανίας επέβαλε τρία πρόστιμα συνολικού ποσού € 72 χιλ. στην Bancrest S.A. κατόπιν καταγγελιών από ορισμένους πιστούχους της, που σχετιζόνταν με χαρτοφυλάκια εξυπηρετούμενων δανείων που είχαν εκχωρηθεί από την Bancrest S.A. στην ERB New Europe Funding II B.V. (μια εταιρεία στην Ολλανδία που ελέγχεται από την Eurobank) αρχής γενομένης από το 2008. Επιπλέον, η ANPC κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι πληρωμές (όπως τόκοι, τέλη, πρόστιμα) από τους καταναλωτές σε σχέση με όλα τα προαναφερθέντα δάνεια και για περίοδο δέκα ετών πρέπει να επιστραφούν από την Bancrest S.A.

Τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι προσφυγές της BT (ως νομικός διάδοχος της Bancrest S.A.) έναντι της ANPC σχετικά με τις τρεις προαναφερθείσες υποθέσεις έγιναν αποδεκτές από πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο αποφάσισε την ακύρωση των σχετικών προστίμων και υποχρεώσεων αποπληρωμής που επιβλήθηκαν στην Bancrest S.A. Η ANPC έχει ασκήσει έφεση κατά των πρωτοβάθμιων αποφάσεων και στις τρεις περιπτώσεις. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο απέρριψε την έφεση της ANPC σε μια από τις προαναφερθείσες υποθέσεις ενώ οι άλλες δύο υποθέσεις είναι σε διαδικασία έφεσης.

Επιπλέον πληροφορίες σχετικά με την πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία παρέχονται στη σημείωση 17 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

31. Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς την ΕΚΤ και την ΤτΕ	1.900	2.050

Η Τράπεζα έχει εξαλείψει τη χρηματοδότηση από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (ELA) από το τέλος του Ιανουαρίου 2019.

32. Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	4.267	5.652
Δανεισμός από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και παρεμφερείς οργανισμούς	632	591
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και υπόλοιπα σε διακανονισμό με τράπεζες	77	115
Διατραπεζικός δανεισμός	46	18
Σύνολο	5.022	6.376

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αφορούν κυρίως σε συναλλαγές με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξωτερικού, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν με εγγύηση κυβερνητικά και εταιρικά ομόλογα καθώς και καλυμμένες ομολογίες που έχουν εκδοθεί και διακρατηθεί από την Τράπεζα (σημ. 5.2.1.3 και 34). Την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο δανεισμός από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και παρεμφερείς οργανισμούς περιλαμβάνει δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank), την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (European Bank for Reconstruction and Development) και από λοιπούς παρεμφερείς οργανισμούς.

33. Υποχρεώσεις προς πελάτες

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Καταθέσεις ταμειευτηρίου και τρεχούμενοι λογαριασμοί	26.200	21.875
Προθεσμιακές καταθέσεις	18.430	16.990
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων	200	200
Λοιπά προθεσμιακά προϊόντα (σημ. 34)	11	18
Σύνολο	44.841	39.083

Τα λοιπά προθεσμιακά προϊόντα σχετίζονται με μεσοπρόθεσμους τίτλους κύριας οφειλής που κατείχαν πελάτες της Τράπεζας ποσού € 11 εκατ. (2018: € 18 εκατ.).

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι υποχρεώσεις προς πελάτες για τις ελληνικές και διεθνείς δραστηριότητες ανέρχονταν σε € 32.444 εκατ. και € 12.397 εκατ., αντίστοιχα (2018: € 28.785 εκατ. και € 10.298 εκατ., αντίστοιχα).

34. Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ομόλογα από τιτλοποίηση	943	1.245
Ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης (Tier 2)	947	947
Καλυμμένες ομολογίες	500	499
Μεσοπρόθεσμοι τίτλοι (EMTN) (σημ. 33)	16	16
Σύνολο	2.406	2.707

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ομόλογα από τιτλοποίηση

Το πρώτο τρίμηνο του 2019, η Τράπεζα μέσω της θυγατρικής της εταιρείας ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων Maximus Hellas DAC, προχώρησε στην αύξηση της ονομαστικής αξίας των εκδοθέντων τίτλων εξασφαλισμένων με στοιχεία ενεργητικού σε € 1.338 εκατ., εκ των οποίων € 910 εκατ. τίτλοι κατηγορίας Α διακρατήθηκαν από διεθνή θεσμικό επενδυτή, ενώ € 428 εκατ. τίτλοι κατηγορίας Β διακρατήθηκαν από την Τράπεζα. Την 31 Δεκεμβρίου 2019, σε συνέχεια της μερικής αποπληρωμής τους, η λογιστική αξία των τίτλων της κατηγορίας Α ανήλθε σε € 614 εκατ. (2018: € 654 εκατ.).

Επιπλέον, την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, σε συνέχεια της μερικής αποπληρωμής τους, η λογιστική αξία των εξασφαλισμένων με στοιχεία ενεργητικού τίτλων που έχουν εκδοθεί από την εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων της Τράπεζας, Astarti DAC, οι οποίοι διακρατήθηκαν από διεθνή θεσμικό επενδυτή (τίτλοι κατηγορίας Α) ανήλθαν σε € 329 εκατ. (2018: € 591 εκατ.).

Τιτλοποίηση Pillar

Τον Ιούνιο του 2019, η Τράπεζα μέσω της θυγατρικής της εταιρείας ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων (special purpose financing vehicle - SPV) «Pillar Finance Designated Activity Company», εξέδωσε ομόλογα συνολικής αξίας περίπου € 2 δις, με τιτλοποίηση κυρίως μη εξυπηρετούμενων στεγαστικών δανείων (project Pillar), τα οποία διακρατήθηκαν πλήρως από την Τράπεζα. Η τιτλοποίηση αποτελούνταν από € 1.044 εκατ. ομόλογα υψηλής διαβάθμισης (senior notes) με έκδοση στην ονομαστική αξία, € 310 εκατ. ενδιάμεσης διαβάθμισης (mezzanine notes) με έκδοση στην ονομαστική αξία και € 645 εκατ. χαμηλής διαβάθμισης (junior notes) με αξία έκδοσης € 1. Τον ίδιο μήνα, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι έχει συνάψει δεσμευτική συμφωνία με την Celidoria S.A.R.L, μία εταιρεία που ελέγχεται από επενδυτικά κεφάλαια των οποίων ο διαχειριστής είναι η διεθνής εταιρεία διαχείρισης επενδύσεων Rimco για την πώληση του 95% των ομολογιών ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης της προαναφερθείσας τιτλοποίησης. Με την ολοκλήρωση της συναλλαγής το Σεπτέμβριο του 2019, η Τράπεζα έπαψε να έχει τον έλεγχο του SPV (σημ.20 και 23.1).

Τιτλοποίηση Cairo

Τον Ιούνιο του 2019, η Τράπεζα μέσω των θυγατρικών της εταιρειών ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων (SPVs) «Cairo No. 1 Finance Designated Activity Company», «Cairo No. 2 Finance Designated Activity Company» και «Cairo No. 3 Finance Designated Activity Company», εξέδωσε ομόλογα συνολικής αξίας περίπου € 7,5 δις, με τιτλοποίηση μεικτού χαρτοφυλακίου κυρίως μη εξυπηρετούμενων δανείων, τα οποία διακρατήθηκαν πλήρως από την Τράπεζα (σημ.44).

Στο πλαίσιο του Νόμου 4649/2019 («Ηρακλής» - Πρόγραμμα Παροχής Εγγυήσεων σε Τιτλοποιήσεις Πιστωτικών Ιδρυμάτων), ο οποίος ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο την 16 Δεκεμβρίου 2019, τα SPVs θα ενταχθούν στο πρόγραμμα κρατικών εγγυήσεων. Αντίστοιχα, οι παράμετροι των εκδόσεων του Cairo, οι οποίες περιλαμβάνουν τίτλους υψηλής διαβάθμισης ονομαστικής αξίας € 2,4 δις, τίτλους ενδιάμεσης διαβάθμισης ονομαστικής αξίας € 1,5 δις και τίτλους χαμηλής διαβάθμισης με τιμή έκδοσης € 1 (αρχική ονομαστική αξία € 3,6 δις), έχουν λάβει υπόψη το εκτιμώμενο κόστος της συμμετοχής στο πρόγραμμα «Ηρακλής» και υπόκεινται στην επίτευξη επαρκούς πιστοληπτικής αξιολόγησης.

Τον Δεκέμβριο 2019, η Τράπεζα, ανακοίνωσε ότι σύναψε με την doValue S.p.A δεσμευτικές συμφωνίες για: (α) την πώληση του 80% της θυγατρικής της «Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις» («FPS») (σημ. 30) και (β) την πώληση μέρους των τίτλων ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης της προαναφερθείσας τιτλοποίησης NPEs. Συγκεκριμένα, έχει συμφωνηθεί ότι το 20% των τίτλων ενδιάμεσης διαβάθμισης και το ελάχιστο απαιτούμενο ποσοστό των τίτλων χαμηλής διαβάθμισης (όπως προβλέπεται από το σχέδιο Ηρακλής) θα πωληθεί στον ανωτέρω επενδυτή έναντι τιμήματος € 15 εκατ. σε μετρητά.

Ο Όμιλος θα διατηρήσει το 100% των τίτλων υψηλής διαβάθμισης και το 5% των τίτλων ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης. Η ολοκλήρωση των συναλλαγών με τη doValue S.p.A. αναμένεται να λάβει χώρα εντός του πρώτου εξαμήνου του 2020, αφού ληφθούν οι σχετικές εγκρίσεις από τις εποπτικές αρχές, κατά τη συνήθη πρακτική.

Κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 (Tier 2)

Τον Ιανουάριο του 2018, η Τράπεζα προχώρησε στην έκδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 ονομαστικής αξίας € 950 εκατ., σε αντικατάσταση των προνομιούχων μετοχών που είχαν εκδοθεί στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα του προγράμματος ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας βάσει του Νόμου 3723/2008. Τα προαναφερθέντα κεφαλαιακά μέσα, τα οποία έχουν διάρκεια δέκα ετών (έως την 17 Ιανουαρίου 2028) με εξαμηνιαία καταβολή τόκων βάσει σταθερού ονομαστικού επιτοκίου 6,41%, την 31 Δεκεμβρίου 2019, ανέρχονταν σε € 947 εκατ., συμπεριλαμβανομένων € 3 εκατ. αναπόσβεστων εξόδων έκδοσης και € 0,2 εκατ. δεδουλευμένων τόκων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Μεσοπρόθεσμοι τίτλοι (EMTN)

Τον Ιανουάριο του 2019, ο Όμιλος προχώρησε στην έκδοση μεσοπρόθεσμων τίτλων ονομαστικής αξίας € 2 εκατ. και προχώρησε στην μερική εξόφληση μεσοπρόθεσμων ομολόγων ίσης αξίας.

Καλυμμένες ομολογίες

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, η Τράπεζα προχώρησε στην μερική ακύρωση καλυμμένων ομολογιών ονομαστικής αξίας € 150 εκατ. οι οποίες διακρατούνταν από την Τράπεζα.

Οι απαιτούμενες γνωστοποιήσεις σχετικά με τις εκδοθείσες καλυμμένες ομολογίες, βάσει της Π.Δ.Τ.Ε. 2620/28.08.2009, είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (Εκθεση προς Επενδυτές για τα Προγράμματα Καλυμμένων Ομολογιών).

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Το Φεβρουάριο του 2020, η Τράπεζα προχώρησε στη μερική ακύρωση καλυμμένων ομολογιών ονομαστικής αξίας € 150 εκατ. οι οποίες διακρατούνταν από την Τράπεζα.

35. Λοιπές υποχρεώσεις

	2019 € εκατ.	2018 αναμορφωμένα € εκατ.
Υποχρεώσεις από μισθώσεις ⁽¹⁾	193	-
Υπόλοιπα σε διακανονισμό ⁽²⁾	326	297
Προεισπραγμένα έσοδα και έξοδα δεδουλευμένα	109	96
Λοιπές προβλέψεις	98	98
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο (σημ. 5.2.1.2)	64	58
Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (σημ. 36)	52	49
Παροχές προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία ⁽³⁾	32	8
Πρόβλεψη χρηματοοικονομικής εγγύησης για πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου	41	43
Υποχρέωση λόγω εξαγοράς (σημ. 23.3)	22	-
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος	7	8
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις (σημ 2.3.2 και 12)	9	5
Λοιπές υποχρεώσεις	238	183
Σύνολο	1.191	845

⁽¹⁾ Κατόπιν της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 16 από την 1 Ιανουαρίου 2019 (σημ.2.3.1).

⁽²⁾ Περιλαμβάνει υπόλοιπα σε διακανονισμό που σχετίζονται με τραπεζικές επιταγές και εμβάσματα, συναλλαγές πιστωτικών καρτών, λοιπές τραπεζικές και χρηματιστηριακές δραστηριότητες.

⁽³⁾ Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι υποχρεώσεις για παροχές προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία που είχαν προκύψει από το Πρόγραμμα Εθελούσιας Εξόδου εμφανίζονταν στις λοιπές προβλέψεις.

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι λοιπές υποχρεώσεις ποσού € 238 εκατ. αφορούν κυρίως σε (α) υποχρεώσεις σε προμηθευτές και πιστωτές, (β) εισφορές σε ασφαλιστικούς οργανισμούς, (γ) υποχρεώσεις από λοιπούς φόρους και τέλη και (δ) υποχρεώσεις συναλλαγών (trading liabilities).

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι λοιπές προβλέψεις ποσού € 98 εκατ. (2018: € 98 εκατ.) περιλαμβάνουν κυρίως: (α) € 59 εκατ. για εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις έναντι του Ομίλου (σημ. 42), (β) λοιπές προβλέψεις για λειτουργικούς κινδύνους ποσού € 30 εκατ., εκ των οποίων € 22 εκατ. αφορούν τις πωληθείσες θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία (σημ. 30) και (γ) € 7 εκατ. για έξοδα αναδιάρθρωσης τα οποία σχετίζονται κυρίως με την απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria A.D. (σημ. 23.3).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η κίνηση των λοιπών προβλέψεων του Ομίλου παρουσιάζεται παρακάτω:

	31 Δεκεμβρίου 2019		
	Εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	56	42	98
Προβλέψεις χρήσης	6	24	30
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	(1)	(21)	(22)
Ανακτήσεις χρήσης	(2)	(4)	(6)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	0	(1)	(1)
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με στοιχεία ενεργητικού προς πώληση (σημ.30)	-	(1)	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	59	39	98

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	63	13	76
Προβλέψεις χρήσης	3	33	36
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	(1)	(1)	(2)
Ανακτήσεις χρήσης	(9)	(2)	(11)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(0)	(1)	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	56	42	98

Τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου του 2019, αναγνωρίστηκε ποσό € 44 εκατ. στα αποτελέσματα του Ομίλου για παροχές προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία σε σχέση με το Πρόγραμμα Εθελούσιας Εξόδου (Voluntary Exit Scheme - VES) το οποίο η Τράπεζα ξεκίνησε τον Μάιο του 2019. Το νέο VES, αφορά σε υπάλληλους οι οποίοι ξεπερνούν ένα ηλικιακό όριο, καθώς και σε υπάλληλους από συγκεκριμένες μονάδες της Τράπεζας ανεξαρτήτως ηλικίας και πραγματοποιείται είτε με εφάπαξ αποζημιώσεις, είτε με χορήγηση αδειών μεγάλης διάρκειας όπου οι υπάλληλοι λαμβάνουν ένα ποσοστό του μηνιαίου μισθού, ή με συνδυασμό των προαναφερθέντων.

Αναφορικά με το Πρόγραμμα Εθελούσιας Εξόδου (Voluntary Exit Scheme - VES) το οποίο ξεκίνησε κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ετών, ο Όμιλος αναγνώρισε πρόσθετο κόστος € 13 εκατ. τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2019. Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται στη σημείωση 38 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

36. Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία

Ο Όμιλος σχηματίζει πρόβλεψη αποζημίωσης του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για τους υπαλλήλους του στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που δικαιούνται εφάπαξ αποζημίωση όταν αυτοί παραμένουν στην υπηρεσία μέχρι τη συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης. Η αποζημίωση αυτή υπολογίζεται βάσει των ετών υπηρεσίας και των απολαβών των υπαλλήλων κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησης, σύμφωνα με την ισχύουσα εργατική νομοθεσία. Οι ανωτέρω υποχρεώσεις αποζημίωσης λόγω εξόδου από την υπηρεσία συνήθως εκθέτουν τον Όμιλο σε αναλογιστικούς κινδύνους, όπως ο κίνδυνος επιτοκίου και ο κίνδυνος μεταβολής των μισθών. Ως εκ τούτου, μια μείωση στο προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιείται στον υπολογισμό της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών εκροών ή μια αύξηση στους μελλοντικούς μισθούς, θα αυξήσουν την υποχρέωση του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η μεταβολή της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία παρουσιάζεται παρακάτω:

	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	49	50
Υπόλοιπο από απόκτηση εταιρειών (σημ. 23.3)	1	-
Κόστος τρέχουσας απασχόλησης	3	3
Τόκος στην υποχρέωση	1	1
Κόστος προϋπηρεσίας και (κέρδη)/ζημιές διακανονισμών	30	48
Επαναμετρήσεις:		
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω μεταβολής των χρηματοοικονομικών παραδοχών	4	(2)
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω μεταβολής των δημογραφικών παραδοχών	-	1
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω εμπειρικών αναπροσαρμογών	1	1
Αποζημιώσεις που πληρώθηκαν	(36)	(53)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	0
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με στοιχεία ενεργητικού προς πώληση (σημ. 30)	(1)	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	52	49

Οι αποζημιώσεις που πληρώθηκαν από τον Όμιλο το 2019 στο πλαίσιο της εφαρμογής του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου (σημ. 35), ανήλθαν σε € 36 εκατ. Η πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού λόγω συνταξιοδότησης που είχε σχηματιστεί για τους υπαλλήλους που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα ανήλθε σε € 6 εκατ.

Οι πιο σημαντικές αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν (εκφρασμένες σε σταθμισμένους μέσους όρους) παρουσιάζονται παρακάτω:

	2019	2018
	%	%
Προεξοφλητικό επιτόκιο	0,9	1,9
Μελλοντική αύξηση μισθών	2,0	2,4

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η μέση διάρκεια της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία ήταν 17 έτη (2018: 18 έτη).

Η ανάλυση ευαισθησίας των σημαντικότερων παραδοχών, με βάση μια εύλογη μεταβολή αυτών, που χρησιμοποιήθηκαν την 31 Δεκεμβρίου 2019 παρουσιάζεται παρακάτω:

Η αύξηση/(μείωση) του προεξοφλητικού επιτοκίου κατά 50 μονάδες βάσης/(50 μονάδες βάσης), θα είχε ως αποτέλεσμα τη (μείωση)/αύξηση της υποχρέωσης κατά (€ 4,0 εκατ.)/ € 4,5 εκατ.

Η αύξηση/(μείωση) των μελλοντικών μισθών κατά 0,5%/(0,5%), θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση/(μείωση) της υποχρέωσης κατά € 4,3 εκατ./(€ 3,9 εκατ.).

Η παραπάνω ανάλυση ευαισθησίας βασίζεται στην αλλαγή μιας παραδοχής διατηρώντας τις υπόλοιπες σταθερές. Στην πράξη αυτό δεν είναι σύνηθες να συμβεί και οι μεταβολές σε κάποιες από τις παραδοχές μπορεί να συσχετίζονται.

Οι μέθοδοι και οι παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για την προετοιμασία της παραπάνω ανάλυσης ευαισθησίας είναι συνεπείς με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών και δεν μεταβλήθηκαν συγκριτικά με την προηγούμενη χρήση.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

37. Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές, διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και ίδιες μετοχές

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η ονομαστική αξία των μετοχών της Τράπεζας είναι € 0,23 ανά μετοχή (2018: € 0,30). Το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας είναι πλήρως καταβεβλημένο. Η μεταβολή του μετοχικού κεφαλαίου των κοινών μετοχών, της διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και των ιδίων μετοχών παρουσιάζεται παρακάτω:

	Μετοχικό κεφάλαιο - κοινές μετοχές			Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο		
	€ εκατ.	Ίδιες μετοχές € εκατ.	Καθαρό ποσό € εκατ.	€ εκατ.	Ίδιες μετοχές € εκατ.	Καθαρό ποσό € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018	656	(1)	655	8.056	(1)	8.055
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(1)	(1)	-	(2)	(2)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	1	1	-	2	2
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	656	(1)	655	8.056	(1)	8.055
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2019	656	(1)	655	8.056	(1)	8.055
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου λόγω της συγχώνευσης με την Grivalia Properties A.E.E.A.Π.	197	-	197	-	-	-
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(1)	(1)	-	(3)	(3)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	1	1	-	2	2
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2019	853	(1)	852	8.056	(2)	8.054

Η μεταβολή του αριθμού των μετοχών της Τράπεζας παρουσιάζεται παρακάτω:

	Αριθμός μετοχών		
	Εκδοθείσες κοινές μετοχές	Ίδιες μετοχές	Καθαρό ποσό
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018	2.185.998.765	(1.802.710)	2.184.196.055
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(3.711.579)	(3.711.579)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	4.320.257	4.320.257
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	2.185.998.765	(1.194.032)	2.184.804.733
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2019	2.185.998.765	(1.194.032)	2.184.804.733
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου λόγω της συγχώνευσης με την Grivalia Properties A.E.E.A.Π.	1.523.163.087	-	1.523.163.087
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(5.612.661)	(5.612.661)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	3.991.381	3.991.381
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2019	3.709.161.852	(2.815.312)	3.706.346.540

Την 5 Απριλίου 2019, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας ενέκρινε τη συγχώνευση της Τράπεζας με την Grivalia Properties A.E.E.A.Π. (σημ. 23.2) με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη και αποφάσισε την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας κατά:

- α) ποσό € 165 εκατ., το οποίο αντιστοιχεί στο μετοχικό κεφάλαιο της Grivalia Properties A.E.E.A.Π., και
- β) ποσό € 32 εκατ., προερχόμενο από φορολογημένα κέρδη, για λόγους στρογγυλοποίησης της ονομαστικής αξίας των κοινών μετοχών της Τράπεζας, η οποία μειώθηκε από € 0,30 σε € 0,23.

Κατόπιν των ανωτέρω, το συνολικό μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανέρχεται σε € 853 εκατ. και ο συνολικός αριθμός των μετοχών της σε 3.709.161.852 μετοχές κοινές με δικαίωμα ψήφου, ονομαστικής αξίας € 0,23 έκαστη.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ίδιες μετοχές

Στα συνήθη πλαίσια των εργασιών τους, οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας ενδέχεται να πραγματοποιήσουν αγορές και πωλήσεις ιδίων μετοχών. Σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 16γ του Νόμου 3864/2010, για όσο συμμετέχει το ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς την έγκρισή του.

Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο αριθμός των μετοχών της Eurobank που κατείχαν οι συγγενείς εταιρείες του Ομίλου στα συνήθη πλαίσια των ασφαλιστικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων τους ήταν συνολικά 63.158.565 (2018: 18.406.000).

38. Αποθεματικά και ίδια κεφάλαια

	Τακτικό αποθεματικό € εκατ.	Αφορολόγητα αποθεματικά € εκατ.	Αποθεματικά εύλογης αξίας € εκατ.	Λοιπά Αποθεματικά € εκατ.	Αποτελέσματα εις νέον € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018	399	974	282	6.350	(10.561)	(2.556)
Επίπτωση από τη μετάβαση στο IFRS 9 την 1 Ιανουαρίου 2018 (σημ. 2.3.3)	-	-	9	-	(1.094)	(1.085)
Αναμόρφωση λόγω αλλαγής της λογιστικής πολιτικής (σημ. 2.3.2)	-	-	-	-	10	10
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018, αναμορφωμένο	399	974	291	6.350	(11.645)	(3.631)
Καθαρά κέρδη (αναμορφωμένα, σημ. 2.3.2)	-	-	-	-	93	93
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών ⁽¹⁾	(15)	(31)	-	(2)	48	-
Χρεωστικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	(163)	-	-	(163)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	-	-	-	3	-	3
Συναλλαγματικές διαφορές	-	-	-	-	-	-
- συναλλαγματικές διαφορές δραστηριοτήτων εξωτερικού	-	-	-	(10)	-	(10)
-αντιστάθμιση καθαρών επενδύσεων σε θυγατρικές εξωτερικού	-	-	-	(0)	-	(0)
Μεταφορά στα καθαρά κέρδη από την πώληση δραστηριοτήτων εξωτερικού	-	-	-	71	-	71
-αντιστάθμιση καθαρών επενδύσεων σε θυγατρικές εξωτερικού	-	-	-	(37)	-	(37)
Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	-	-	-	-	-	-
- μεταβολή αναλογίας λοιπών αποτελεσμάτων συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών, μετά από φόρους	-	-	(33)	-	-	(33)
Επαναγορά και πληρωμή μερίσματος προνομιούχων τίτλων, μετά από φόρους	-	-	-	-	(2)	(2)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	384	943	95	6.375	(11.506)	(3.709)
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2019	384	943	95	6.375	(11.506)	(3.709)
Καθαρά κέρδη	-	-	-	-	127	127
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	2	1	-	(0)	(3)	-
Συγχώνευση με την Grivalia Properties A.E.E.A.Π. (σημ. 23.2)	9	-	-	549	332	890
Χρεωστικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	415	-	-	415
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	-	-	-	(5)	-	(5)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	-	-	2	-	2
Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	-	-	-	-	-	-
- μεταβολή αναλογίας λοιπών αποτελεσμάτων συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών, μετά από φόρους	-	-	47	0	-	47
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	-	-	-	(4)	-	(4)
Επαναγορά και πληρωμή μερίσματος προνομιούχων τίτλων, μετά από φόρους	-	-	-	-	(4)	(4)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2019	395	944	557	6.917	(11.054)	(2.241)

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει κυρίως ποσά που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του Ομίλου στη Ρουμανία οι οποίες πωλήθηκαν το 2018 (σημ. 30).

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, τα λοιπά αποθεματικά αποτελούνται κυρίως από: (α) € 5.579 εκατ. που αφορά σε ποσό που έχει σχηματιστεί στην Τράπεζα, σύμφωνα με το εταιρικό δίκαιο όπως ισχύει (επί του παρόντος άρθρο 31 του νόμου 4548/2018), και το οποίο μπορεί μόνο είτε να κεφαλαιοποιηθεί ή να συμψηφιστεί με ζημιές εις νέον (2018: € 5.579 εκατ.), (β) € 1.126 εκατ. που αφορά σε ποσό της τράπεζας, επίσης σύμφωνα με το εταιρικό δίκαιο όπως ισχύει (επί του παρόντος άρθρο 35 του νόμου 4548/2018), το οποίο δε μπορεί να διανεμηθεί, αλλά μπορεί είτε να κεφαλαιοποιηθεί ή να συμψηφιστεί με ζημιές εις νέον στο βαθμό που δεν υπάρχουν αποθεματικά ή άλλα κονδύλια, τα οποία κατά το εταιρικό δίκαιο μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το συμψηφισμό των ζημιών αυτών (2018: € 578 εκατ.), γ) € 201 εκατ. σωρευμένες ζημιές που αφορούν σε συναλλαγματικές διαφορές δραστηριοτήτων

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένων € 27 εκατ. σωρευμένων κερδών που σχετίζονται με το αποτέλεσμα της αντιστάθμισης της καθαρής επένδυσης (2018: € 204 εκατ., συμπεριλαμβανομένων € 27 εκατ. σωρευμένων κερδών που σχετίζονται με το αποτέλεσμα της αντιστάθμισης της καθαρής επένδυσης) και δ) € 42 εκατ. σωρευμένη ζημιά που σχετίζεται με αντιστάθμιση ταμειακών ρών (2018: € 37 εκατ. ζημιά).

Το τακτικό αποθεματικό, το αποθεματικό εύλογης αξίας και το αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ρών δεν μπορούν να διανεμηθούν, ενώ τα αφορολόγητα αποθεματικά φορολογούνται κατά τη διανομή τους.

Μερίσματα

Βάσει των αποτελεσμάτων της Τράπεζας του 2019 και σε συνδυασμό με το άρθρο 159 του Νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών 4548/2018, δεν επιτρέπεται η διανομή μερίσματος. Βάσει του άρθρου 10, παρ. 3 του Νόμου 3864/2010, «περί ιδρύσεως του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», κατά την περίοδο συμμετοχής του στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, το ποσό των μερισμάτων που ενδέχεται να διανεμηθούν στους κατόχους μετοχών της Τράπεζας, δεν μπορεί να υπερβεί το 35% των κερδών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 161, παρ.2 του Νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών 4548/2018.

39. Προνομιούχοι τίτλοι

Η μεταβολή των προνομιούχων τίτλων που εξέδωσε ο Όμιλος μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, για τις χρήσεις που έληξαν την 31 Δεκεμβρίου 2019 και 2018 παρουσιάζεται παρακάτω:

	Έκδοση Α	Έκδοση Β	Έκδοση Γ	Έκδοση Δ	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018	2	4	18	19	43
Επαναγορά προνομιούχων τίτλων	-	-	(1)	-	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	2	4	17	19	42
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2019	2	4	17	19	42
Αποπληρωμή	-	(4)	(17)	(19)	(40)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2019	2	-	-	-	2

Όλες οι υποχρεώσεις του εκδότη, αναφορικά με τις ανωτέρω εκδόσεις των προνομιούχων τίτλων, καλύπτονται από εγγυήσεις μειωμένης εξασφάλισης από την Τράπεζα. Οι αναλυτικοί όροι της κάθε έκδοσης, μαζί με την μερισματική τους απόδοση ή/και τη βάση υπολογισμού της είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας. Μετά την αποπληρωμή των προνομιούχων μετοχών τις οποίες κατείχε το Ελληνικό Δημόσιο (σημ. 34) την 17 Ιανουαρίου 2018 και σύμφωνα με τους όρους των προνομιούχων τίτλων, η ERB Hellas Funding Ltd ανακοίνωσε και προχώρησε, τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου του 2019, στην πληρωμή μη σωρευτικών μερισμάτων συνολικού ποσού € 2,5 εκατ. (€ 2,1 εκατ. μετά από φόρους) για τις σειρές Α, Β, Γ και Δ. Την 31 Δεκεμβρίου 2019, το μέρισμα που αναλογεί στους κατόχους προνομιούχων τίτλων ανήλθε σε € 2 εκατ. (€ 1,7 εκατ. μετά από φόρο).

Τον Απρίλιο 2019, το Διοικητικό Συμβούλιο της ERB Hellas Funding αποφάσισε να προχωρήσει στην εξαγορά του συνόλου (τέσσερις σειρές) των εκδοθέντων προνομιούχων τίτλων. Η ανακοίνωση της πρόθεσης της εταιρείας για την ανωτέρω εξαγορά κοινοποιήθηκε την 23 Απριλίου 2019. Ακολούθως, την 29 Μαΐου, την 21 Ιουνίου και την 13 Σεπτεμβρίου του 2019, η εταιρεία προέβη σε σχετική ανακοίνωση προς τους κατόχους των προνομιούχων τίτλων των σειρών Γ, Β και Δ. Οι τίτλοι επαναγοράστηκαν την 9 Ιουλίου, 2 Αυγούστου και 29 Οκτωβρίου 2019, αντίστοιχα.

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Την 23 Ιανουαρίου 2020, ανακοινώθηκε στους κατόχους των προνομιούχων τίτλων της κατηγορίας Α η εξαγορά τους. Η επόμενη διαθέσιμη ημερομηνία για την εξαγορά των προνομιούχων τίτλων της σειράς Α, σύμφωνα με τους όρους της έκδοσης τους, είναι η 18 Μαρτίου 2020.

40. Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Ο Όμιλος διενεργεί συναλλαγές με τις οποίες μεταβιβάζει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που έχει αναγνωρίσει, απευθείας σε τρίτους ή σε εταιρείες ειδικού σκοπού.

(α) Ο Όμιλος πωλεί χρεόγραφα έναντι μετρητών στο πλαίσιο συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων («repos») και αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στον αντισυμβαλλόμενο τα χρήματα που εισέπραξε. Επιπλέον, ο Όμιλος ενεχυριάζει έναντι μετρητών τίτλους, καλυμμένα ομόλογα, όπως επίσης δάνεια και απαιτήσεις πελατών και αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στον

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αντισυμβαλλόμενο τα χρήματα που εισέπραξε. Ο Όμιλος εκτιμά ότι διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων του σχετικού πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου, και τις αποδόσεις αυτών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και ως εκ τούτου δεν τα έχει αποαναγνωρίσει. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω συναλλαγών, ο Όμιλος δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, πουλήσει ή να ενεχυριάσει τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία κατά τη διάρκεια της συναλλαγής. Η σχετική υποχρέωση αναγνωρίζεται ανάλογα στις Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (σημ. 31 και 32), Υποχρεώσεις προς πελάτες (σημ. 33) και Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους (σημ. 34), ως ενδείκνυται.

Ο Όμιλος έχει προχωρήσει σε τιτλοποιήσεις διαφόρων κατηγοριών δανείων (επιχειρηματικών, καταναλωτικών, δανείων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και διάφορες κατηγορίες μη εξυπηρετούμενων δανείων), σύμφωνα με τις οποίες αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει τις ταμειακές ροές από τα δάνεια στους κατόχους των ομολογιών. Ο Όμιλος εκτιμά ότι διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων του σχετικού πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου, και τις αποδόσεις αυτών των δανείων και ως εκ τούτου δεν τα έχει αποαναγνωρίσει. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω συναλλαγών, ο Όμιλος δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, πουλήσει ή να ενεχυριάσει τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία κατά την περίοδο που διακρατούνται από τις εταιρείες ειδικού σκοπού. Επιπλέον, το δικαίωμα αναγωγής των κατόχων των ομολογιών περιορίζεται μόνο στα δάνεια που έχουν μεταβιβαστεί. Την 31 Δεκεμβρίου 2019, τα ομόλογα από τιτλοποιήσεις τα οποία διακρατούνται από τρίτους ανέρχονται σε € 943 εκατ. (2018: € 1.245 εκατ.) (σημ. 34).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία του Ομίλου που έχουν πωληθεί ή μεταβιβαστεί, για τα οποία δεν πληρούνται τα κριτήρια αποαναγνώρισης τους από το ενεργητικό του Ομίλου:

	Λογιστική Αξία	
	2019	2018
	€ εκατ.	€ εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	8	6
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	15.471	15.829
- τιτλοποιημένα δάνεια ⁽¹⁾	9.298	2.268
- ενεχυριασμένα δάνεια στο πλαίσιο προγράμματος έκδοσης καλυμμένων ομολογιών	4.630	5.014
- ενεχυριασμένα δάνεια σε κεντρικές τράπεζες	1.318	8.337
- λοιπά ενεχυριασμένα δάνεια	225	210
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	3.667	4.160
Σύνολο	19.146	19.995

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει εκδόσεις από τιτλοποιήσεις δανείων που διακρατούνται από την Τράπεζα και δεν χρησιμοποιήθηκαν για χρηματοδότηση όπως επίσης δάνεια της τιτλοποίησης Cairo (σημ. 34).

(β) Ο Όμιλος ενδέχεται να πωλήσει ή να ενεχυριάσει εκ νέου τίτλους που έχει δανειστεί ή αποκτήσει μέσω συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων («reverse repos»), τους οποίους έχει την υποχρέωση να επιστρέψει. Ο αντισυμβαλλόμενος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και αποδόσεις των τίτλων αυτών και ως εκ τούτου δεν αναγνωρίζονται από τον Όμιλο. Την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο Όμιλος είχε αποκτήσει μέσω συμφωνιών επαναπώλησης τίτλους ονομαστικής αξίας € 374 εκατ., οι οποίοι πωλήθηκαν βάσει συμφωνιών επαναγοράς με ρευστοποιήσιμη αξία € 500 εκατ. (2018: € 117 εκατ. και € 123 εκατ. αντίστοιχα). Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2019, ο Όμιλος είχε αποκτήσει έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου ονομαστικής αξίας € 1.870 εκατ. ως ενέχυρα για συναλλαγές παραγώγων με το Ελληνικό Δημόσιο, τα οποία πωλήθηκαν βάσει συμφωνιών επαναπώλησης με € 1.538 εκατ. ρευστοποιήσιμη αξία (2018: € 1.200 εκατ. και € 860 εκατ., αντίστοιχα).

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η ρευστοποιήσιμη αξία των περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβαστεί ή δανειστεί από τον Όμιλο μέσω συμφωνιών δανεισμού τίτλων, επαναπώλησης τίτλων και λοιπών συμφωνιών (σημεία α και β) ανήλθε σε € 9.659 εκατ., ενώ η σχετική υποχρέωση από τις ανωτέρω συναλλαγές ανήλθε σε € 9.448 εκατ. εκ των οποίων € 1.607 εκατ. επαναγορές χρεογράφων συμψηφίζονται στον ισολογισμό έναντι συμφωνιών επαναπώλησης (σημ. 31, 32, 33, 34 και 5.2.1.4.) (2018: ρευστοποιήσιμη αξία € 13.402 εκατ. και η σχετική υποχρέωση € 9.758 εκατ., εκ των οποίων € 100 εκατ. επαναγορές χρεογράφων συμψηφίζονταν στον ισολογισμό). Επιπρόσθετα, τα λοιπά ενεχυριασμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού του Ομίλου, πέραν αυτών που παρουσιάζονται ανωτέρω, ως εγγυήσεις για συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων, παράγωγα, τιτλοποιήσεις και λοιπές συναλλαγές αναφέρονται στις σημειώσεις 17 και 29.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

41. Μισθώσεις

Ο Όμιλος ως μισθωτής

Πολιτική σε ισχύ μετά την 1 Ιανουαρίου 2019

Ο Όμιλος μισθώνει εγκαταστάσεις για γραφεία και υποκαταστήματα, τοποθεσίες για ATM, ακίνητα κατοικίας για το προσωπικό του Ομίλου και οχήματα.

Η πλειοψηφία των μισθώσεων του Ομίλου είναι βάσει μακροχρόνιων συμβάσεων (για περίοδο 12 ετών ή περισσότερων στην περίπτωση μισθωμένων ακινήτων), με δικαίωμα επέκτασης ή λήξης της μίσθωσης σύμφωνα με τους όρους κάθε συμβολαίου και των εμπορικών μισθώσεων που ισχύουν σε κάθε χώρα, ενώ τα οχήματα έχουν συνήθως συμβάσεις μίσθωσης έως 4 έτη. Τα δικαιώματα επέκτασης του Ομίλου συμπεριλαμβάνονται στους όρους της μίσθωσης όταν, βάσει εκτίμησης, θεωρείται βέβαιο ότι θα ασκηθούν. Για τις συμβάσεις αορίστου υπολειπόμενης διάρκειας την 1 Ιανουαρίου 2019, η σύμβαση μίσθωσης έχει οριστεί, κατά μέσο όρο, στα 7 έτη για την Τράπεζα, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα σχετικά δεδομένα. Ανάλογα με τους όρους του κάθε συμβολαίου μίσθωσης, τα μισθώματα αναπροσαρμόζονται σε ετήσια βάση σύμφωνα με το δείκτη τιμών καταναλωτή, όπως δημοσιεύεται από την ΕΛΣΤΑΤ, συν ένα συμφωνημένο σταθερό ποσοστό.

Πριν την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 16, οι μισθώσεις αυτές είχαν ταξινομηθεί ως λειτουργικές μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 17.

Πληροφορίες αναφορικά με τις μισθώσεις για τις οποίες ο Όμιλος είναι μισθωτής παρουσιάζονται παρακάτω:

Δικαιώματα χρήσης περιουσιακών στοιχείων

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, τα δικαιώματα χρήσης περιουσιακών στοιχείων που περιλαμβάνονται στα ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία ανέρχονται σε € 174 εκατ. (σημ. 26), ενώ εκείνα που πληρούν τον ορισμό των επενδυτικών ακινήτων ανέρχονται σε € 14 εκατ. (σημ. 27).

Υποχρεώσεις από μισθώσεις

Οι υποχρεώσεις από μισθώσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στις λοιπές υποχρεώσεις ανέρχονται σε € 193 εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2019 (σημ. 35). Η χρονοανάλυση των υποχρεώσεων από μισθώσεις σύμφωνα με τις συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές, παρουσιάζεται στην σημείωση 5.2.3.

Ποσά που έχουν αναγνωριστεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων

Οι τόκοι των υποχρεώσεων από μισθώσεις παρουσιάζονται στην σημείωση 6 και τα έξοδα μισθώσεων που σχετίζονται με βραχυπρόθεσμες μισθώσεις ανέρχονται σε περίπου € 4 εκατ. Τα έξοδα λειτουργικών μισθώσεων σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 ανέρχονταν σε € 54 εκατ. το 2018.

Ο Όμιλος το 2019 είχε συνολικά € 46 εκατ. ταμειακές εκροές για μισθώσεις.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2019

Ο Όμιλος έχει συνάψει συμβάσεις εμπορικών μισθώσεων για εγκαταστάσεις, εξοπλισμό και οχήματα. Η πλειοψηφία των μισθώσεων του Ομίλου είναι συμβάσεις μακροπρόθεσμης διάρκειας, σύμφωνα με τους συνήθεις όρους των εμπορικών μισθώσεων που ισχύουν σε κάθε χώρα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων για ανανέωση. Συγκεκριμένα, όπως ορίζεται από τον Ελληνικό Νόμο για τις Εμπορικές Μισθώσεις που βρίσκεται σε ισχύ, το ελάχιστο χρονικό διάστημα που ισχύει για τις μισθώσεις των εμπορικών ακινήτων με έναρξη μετά το τέλος Φεβρουαρίου 2014 είναι τα τρία έτη. Κατά συνέπεια, οι μη ακυρώσιμες πληρωμές των λειτουργικών μισθώσεων καθορίζονται με βάση τις εν λόγω νομικές διατάξεις και τους σχετικούς συμβατικούς όρους.

Οι συμβάσεις μισθώσεων του Ομίλου δεν περιλαμβάνουν διατάξεις που να επιβάλλουν κάποιον περιορισμό στη δυνατότητα του Ομίλου να πληρώνει μερίσματα, να συμμετέχει σε συναλλαγές χρηματοδότησης χρέους ή να συνάπτει περαιτέρω συμβάσεις μίσθωσης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα πληρωτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις παρουσιάζονται παρακάτω:

	2018 € εκατ.
Εντός ενός έτους	33
Από ένα έως πέντε έτη	67
Άνω των πέντε ετών	34
Σύνολο	134

Ο Όμιλος ως εκμισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Πολιτική σε ισχύ μετά την 1 Ιανουαρίου 2019 (ΔΠΧΑ 16)

Ο Όμιλος εκμισθώνει ακίνητα και εξοπλισμό με συμβάσεις χρηματοδοτικών μισθώσεων, με την ιδιότητά του ως εκμισθωτής.

Η χρονοανάλυση των απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις, σύμφωνα με τα εισπρακτέα, μη προεξοφλημένα μισθώματα, παρουσιάζεται παρακάτω :

	2019 € εκατ.
Εντός ενός έτους	21
1-2 έτη	15
2-3 έτη	10
3-4 έτη	8
4-5 έτη	6
Άνω των πέντε ετών	19
Εισπρακτέα μισθώματα	79
Μη εγγυημένες υπολειπόμενες αξίες	892
Απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις	971
Μείον: Μη δεδουλευμένα έσοδα από χρηματοδοτικές μισθώσεις	(65)
Καθαρό ποσό απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις	906
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(350)
Σύνολο	556

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2019 (ΔΛΠ 17)

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες περιλάμβαναν απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις όπως αναλύονται παρακάτω:

	2018 € εκατ.
Απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις:	
Έως 1 έτος	499
Άνω του 1 έτους και έως 5 έτη	232
Άνω των 5 ετών	457
	1.188
Μη δεδουλευμένα έσοδα από χρηματοδοτικές μισθώσεις	(80)
Καθαρό ποσό απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις	1.108
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(468)
Σύνολο	640
Το καθαρό ποσό των απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύεται παρακάτω:	
Έως 1 έτος	483
Άνω του 1 έτους και έως 5 έτη	194
Άνω των 5 ετών	431
	1.108
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(468)
Σύνολο	640

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Λειτουργικές μισθώσεις

Πολιτική σε ισχύ μετά την 1 Ιανουαρίου 2019 (ΔΠΧΑ 16)

Ο Όμιλος εκμισθώνει τα επενδυτικά του ακίνητα σύμφωνα με τους όρους των εμπορικών μισθώσεων που ισχύουν σε κάθε χώρα. Όταν οι μισθώσεις αυτές δεν μεταφέρουν επί της ουσίας τους κινδύνους και τα οφέλη που συνεπάγεται η κυριότητα των μισθωμένων ακινήτων, ο Όμιλος κατηγοριοποιεί τις μισθώσεις αυτές ως λειτουργικές. Πληροφορίες σχετικά με τις λειτουργικές μισθώσεις των επενδυτικών ακινήτων, συμπεριλαμβανομένων και των εσόδων από μισθώματα τα οποία έχει αναγνωρίσει ο Όμιλος κατά τη διάρκεια του έτους, παρατίθενται στη σημείωση 27.

Η χρονοανάλυση των απαιτήσεων από λειτουργικές μισθώσεις (αναφέρεται κυρίως στο χαρτοφυλάκιο επενδυτικών ακινήτων που αποκτήθηκε από την Grivalia το 2019, σημ.23.2), σύμφωνα με τις μη προεξοφλημένες καταβολές μισθωμάτων που πρόκειται να εισπραχθούν μετά την περίοδο αναφοράς, παρατίθεται παρακάτω :

	2019 € εκατ.
Εντός ενός έτους	70
Από ένα έως δύο έτη	66
Από δύο έως τρία έτη	62
Από τρία έως τέσσερα έτη	50
Από τέσσερα έως πέντε έτη	44
Άνω των πέντε ετών	246
Σύνολο	538

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2019

Τα εισπρακτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις παρουσιάζονται παρακάτω:

	2018 € εκατ.
Εντός ενός έτους	4
Από ένα έως πέντε έτη	12
Άνω των πέντε ετών	3
Σύνολο	19

Το σύνολο των ελάχιστων μελλοντικών εισπρακτέων μισθωμάτων από μη ακυρώσιμες υπενοικιάσεις δεν ήταν σημαντικό.

42. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις

Ο Όμιλος παρουσιάζει τις δεσμεύσεις που σχετίζονται με πιστωτικό κίνδυνο και τις οποίες ανέλαβε στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του που σχετίζονται με τις δανειοδοτήσεις στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες: α) χρηματοοικονομικές εγγυήσεις, οι οποίες αναφέρονται σε εγγυήσεις και σε πιστωτικές επιστολές σε αναμονή που φέρουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο όπως τα δάνεια (υποκατάστατα πιστώσεων), β) δεσμεύσεις για την επέκταση της πίστωσης, οι οποίες περιλαμβάνουν ρητές δεσμεύσεις που είναι ανέκκλητες μέχρι τη λήξη της πίστωσης ή μπορούν να ανακληθούν μόνο μετά από σημαντικό δυσμενές γεγονός και γ) άλλες δεσμεύσεις που συνδέονται με πιστωτικό κίνδυνο, οι οποίες αφορούν ενέγγυες πιστώσεις και άλλες εγγυήσεις μεσαίου και χαμηλού κινδύνου σύμφωνα με τον Κανονισμό 575/2013/ΕΕ.

Οι δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο αναλύονται παρακάτω:

	2019 € εκατ.	2018 € εκατ.
Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις	723	715
Ανέκκλητες δεσμεύσεις πιστωτικών ορίων	1.115	580
Λοιπές δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	507	406
Σύνολο	2.345	1.701

Οι αναλύσεις ανά στάδιο όλων των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 ποσού € 5,3 δις (2018: € 4,7 δις), περιλαμβάνουν ανακλητές δανειακές δεσμεύσεις ποσού € 3 δις (2018: € 3 δις), ενώ το ποσό της αντίστοιχης πρόβλεψης απομείωσης ανέρχεται σε € 64 εκατ. (2018: € 58 εκατ.) παρέχονται στη σημείωση 5.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Επιπλέον, ο Όμιλος έχει εκδώσει χρηματοοικονομική εγγύηση για τον πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου ποσού € 0,24 δις (2018: € 0,24 δις) για την εξασφάλιση της οποίας έχει γίνει ισόποση κατάθεση βάσει σχετικής συμφωνίας ενεχυρίασης (σημ.29).

Λοιπές δεσμεύσεις

(α) Η Τράπεζα υπέγραψε με το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRB), συμβάσεις αμετάκλητης δέσμευσης πληρωμής και παροχής εξασφάλισης ποσού € 13 εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2019 (2018: € 10 εκατ.), το οποίο αντιπροσωπεύει το 15% της υποχρέωσης πληρωμής στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRF) για την εισφορά εξυγίανσης των ετών 2016-2019.

Βάσει των ανωτέρων συμβάσεων, στις οποίες προβλέπεται η παροχή ισόποσης εξασφάλισης σε μετρητά, η Τράπεζα ανέλαβε να καταβάλλει στο SRB ποσό ύψους έως το ποσό της αμετάκλητης δέσμευσης πληρωμής, σε περίπτωση αξίωσης εκτέλεσης και απαίτησης για πληρωμή από αυτό αναφορικά με μια ενέργεια εξυγίανσης. Η εν λόγω εξασφάλιση σε μετρητά έχει αναγνωρισθεί ως χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στον ισολογισμό του Ομίλου (σημ. 29).

(β) Την 31 Δεκεμβρίου 2019, οι συμβατικές δεσμεύσεις για την απόκτηση ιδιοχρησιμοποιούμενων ενσώματων και άυλων πάγιων στοιχείων ανήλθαν σε € 29 εκατ. (2018: € 18 εκατ.).

Επιπλέον, ο Όμιλος έχει αναλάβει συμβατική υποχρέωση σχετικά με μελλοντική αγορά επενδυτικών ακινήτων, η οποία ανέρχεται σε € 120 εκατ. περίπου την 31 Δεκεμβρίου 2019 (2018: μηδέν).

Γεγονός μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Τον Μάρτιο του 2020, ο Όμιλος εκπλήρωσε την προαναφερθείσα υποχρέωση και προχώρησε στην αγορά τεσσάρων ακινήτων τα οποία είναι μισθωμένα στον Όμιλο Σκλαβενίτη. Το τίμημα ανήλθε σε € 117 εκατ. περίπου, ενώ η καταβολή τιμήματος € 2 εκατ. περίπου εξαρτάται από συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Επίδικες υποθέσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2019, η πρόβλεψη που έχει αναγνωρισθεί για μια σειρά επίδικων υποθέσεων έναντι του Ομίλου ανέρχεται σε € 59 εκατ. (2018: € 56 εκατ.). Το εν λόγω ποσό περιλαμβάνει € 34 εκατ. για μία εκκρεμή δικαστική υπόθεση, η οποία σχετίζεται με την απόκτηση του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου το 2013 (2018: € 34 εκατ.).

Επιπλέον, ο Όμιλος της Eurobank έχει εισέλθει σε μια σειρά από δίκες, στο πλαίσιο της ασκήσεως των συνήθων δραστηριοτήτων του, οι οποίες βρίσκονται είτε σε πρώιμο ακόμη είτε σε προχωρημένο δικαστικό στάδιο. Η οριστική διευθέτηση των υποθέσεων αυτών μπορεί να απαιτήσει ανά περίπτωση την πάροδο ορισμένου χρόνου με την εξάντληση των κατά νόμο προβλεπόμενων ενδίκων μέσων από τα διάδικα μέρη. Η Διοίκηση, λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη της Γενικής Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών, δεν αναμένει ότι θα υπάρξει εκροή πόρων και συνεπώς θεωρεί ότι δεν απαιτείται η αναγνώριση πρόβλεψης.

Κατά της Τράπεζας έχουν ασκηθεί, μεταξύ άλλων, ένδικα βοηθήματα και ένδικα μέσα με τη μορφή αγωγών, αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων, ανακοπών κατά διαταγής πληρωμής και εφέσεων σε σχέση με την εγκυρότητα των όρων παροχής δανείων σε ελβετικό νόμισμα. Για ορισμένες πτυχές των δανείων σε ελβετικό νόμισμα υπήρχε δικαστική εκκρεμότητα ενώπιον της πλήρους Ολομέλειας του Αρείου Πάγου που είχε αφετηρία ατομική αγωγή. Η απόφαση που εκδόθηκε την 18 Απριλίου 2019 ήταν υπέρ της Τράπεζας.

Ασκήθηκε επίσης συλλογική αγωγή εκ μέρους ενώσεως καταναλωτών. Έως σήμερα, η συντριπτική πλειονότητα των αποφάσεων των πρωτοβάθμιων και των δευτεροβάθμιων δικαστηρίων που έχουν εκδοθεί, έχουν κρίνει υπέρ των θέσεων της Τράπεζας. Επί της συλλογικής αγωγής εκδόθηκε τον Φεβρουάριο του 2018 θετική για την Τράπεζα απόφαση του Εφετείου Αθηνών η οποία απέρριψε για ουσιαστικούς λόγους την αγωγή. Η απόφαση έχει προσβληθεί από τις ενώσεις καταναλωτών με αναίρεση ενώπιον του Αρείου Πάγου και είχε οριστεί ως ημερομηνία εκδικάσεως η 20 Μαΐου 2019. Η ακρόαση αυτή, η οποία αρχικά ακυρώθηκε λόγω των εκλογών την 26 Μαΐου 2019, πραγματοποιήθηκε την 13 Ιανουαρίου 2020 και εκκρεμεί η ανακοίνωση της απόφασης.

Σε κάθε περίπτωση η Διοίκηση της Τράπεζας παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στις σχετικές υποθέσεις, προκειμένου να καθορίσει ενδεχόμενες λογιστικές επιπτώσεις, σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές του Ομίλου.

43. Πληροφόρηση ανά επιχειρηματικό τομέα

Η Διοίκηση έχει καθορίσει τους επιχειρηματικούς τομείς με βάση τις εσωτερικές αναφορές που επισκοπούνται από την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού (Strategic Planning Committee). Οι ανωτέρω αναφορές χρησιμοποιούνται για τη διάθεση των πόρων και την αξιολόγηση της απόδοσης κάθε τομέα, προκειμένου να ληφθούν οι στρατηγικές αποφάσεις. Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού εξετάζει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες τόσο με βάση τους επιχειρηματικούς τομείς όσο και με γεωγραφικά

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

κριτήρια. Γεωγραφικά, η Διοίκηση εξετάζει την απόδοση των δραστηριοτήτων που κατευθύνονται από την Ελλάδα και άλλες χώρες της Ευρώπης (Διεθνείς Δραστηριότητες). Οι δραστηριότητες στην Ελλάδα διαχωρίζονται περαιτέρω σε λιανική τραπεζική, τραπεζική επιχειρήσεων, διαχείριση περιουσίας, επενδυτική τραπεζική και προϊόντα κεφαλαιαγοράς και από το δεύτερο τρίμηνο του 2019, σε επενδυτικά ακίνητα. Οι Διεθνείς Δραστηριότητες παρακολουθούνται και αξιολογούνται σε επίπεδο χώρας. Ο Όμιλος ενοποιεί τους επιχειρηματικούς τομείς με κοινά οικονομικά χαρακτηριστικά, οι οποίοι αναμένεται να έχουν παρόμοια οικονομική ανάπτυξη μακροπρόθεσμα.

Ο Όμιλος είναι οργανωμένος στους ακόλουθους επιχειρηματικούς τομείς:

- Λιανική Τραπεζική: περιλαμβάνει λογαριασμούς όψεως πελατών, ταμειευτήριου, καταθέσεις και καταθετικά-επενδυτικά προϊόντα, πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, καταναλωτικά δάνεια, χορηγήσεις μικρών επιχειρήσεων και στεγαστικά δάνεια.
- Τραπεζική Επιχειρήσεων: περιλαμβάνει λογαριασμούς όψεως, καταθέσεις, ανοιχτούς αλληλόχρεους λογαριασμούς, δάνεια και άλλες πιστωτικές διευκολύνσεις, προϊόντα συναλλάγματος και παράγωγα προϊόντα για εταιρείες, υπηρεσίες θεματοφυλακής, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, διαχείριση διαθεσίμων, διαχείριση ρευστότητας και χρηματοδότησης εμπορικών συναλλαγών.
- Διαχείριση Περιουσίας (Wealth Management): περιλαμβάνει υπηρεσίες Private Banking σε μεσαίου και υψηλού εισοδήματος ιδιώτες, προϊόντα αμοιβαίων κεφαλαίων και καταθετικά-επενδυτικά, χρηματοοικονομική διαχείριση περιουσιακών στοιχείων θεσμικών πελατών, καθώς επίσης και την αναλογία κερδών/ζημιών του Ομίλου από τον Όμιλο Eurolife .
- Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς: περιλαμβάνει υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής, συμπεριλαμβανομένων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε εταιρείες, παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών σε θέματα συγχωνεύσεων και εξαγορών, διαπραγμάτευσης χρηματοοικονομικών μέσων, χρηματοδοτήσεων επιχειρήσεων και θεσμικών επενδυτών όπως επίσης και ειδικών χρηματοοικονομικών συμβουλών και διαμεσολαβήσεων τόσο σε ιδιώτες όσο και σε μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις.
- Διεθνείς Δραστηριότητες: περιλαμβάνουν τις δραστηριότητες σε Βουλγαρία, Σερβία, Κύπρο, Λουξεμβούργο και σε Ρουμανία (οι δραστηριότητες των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση συμπεριλαμβάνονται ως την 31 Μαρτίου 2018, σημ. 30).
- Επενδυτικά Ακίνητα: Από το δεύτερο τρίμηνο του 2019, σε συνέχεια της συγχώνευσης της Τράπεζας με την Grivalia, οι δραστηριότητες επενδυτικών ακινήτων (Τράπεζα, Eurobank Ergasias Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Μονοπρόσωπη Α.Ε. και πρώην όμιλος Grivalia) που σχετίζονται με ένα διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο εμπορικών ακινήτων, με υψηλή απόδοση από ακίνητα καλής ποιότητας, στους τομείς των γραφείων, λιανικού εμπορίου, εφοδιασμού (logistics), υποδομών και φιλοξενίας, παρακολουθούνται ως ένας διακριτός τομέας του Ομίλου. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα χαρτοφυλάκια επενδυτικών ακινήτων της Eurobank Ergasias Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Μονοπρόσωπη Α.Ε. ποσού € 44 εκατ. και της Τράπεζας ποσού € 32 εκατ. συμπεριλήφθηκαν στον τομέα τραπεζικής επιχειρήσεων και στον τομέα λοιπών δραστηριοτήτων αντίστοιχα, ενώ τα αποτελέσματα τους για τη χρήση 2018 δεν ήταν σημαντικά, επομένως η συγκριτική πληροφόρηση δεν έχει αναπροσαρμοστεί.

Οι λοιπές δραστηριότητες του Ομίλου αφορούν κυρίως στη διαχείριση ακίνητης περιουσίας (συμπεριλαμβανομένων ανακτηθέντων ακινήτων) και σε λοιπές επενδυτικές δραστηριότητες.

Οι αναφορές προς τη Διοίκηση του Ομίλου βασίζονται στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.) όπως υιοθετήθηκαν από την ΕΕ. Οι λογιστικές αρχές των επιχειρηματικών τομέων του Ομίλου είναι οι ίδιες με αυτές που περιγράφονται στις βασικές λογιστικές αρχές.

Τα έσοδα που προκύπτουν από τις συναλλαγές μεταξύ των επιχειρηματικών τομέων κατανέμονται με βάση αμοιβαίως συμφωνημένους όρους που προσεγγίζουν τις τιμές της αγοράς.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

43.1 Επιχειρηματικοί τομείς

	31 Δεκεμβρίου 2019							
	Λιανική Τραπεζική € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς € εκατ.	Επενδυτικά Ακίνητα € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Καθαρά έσοδα από τόκους	509	302	12	222	(12)	381	(37)	1.377
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	67	70	30	21	0	103	3	294
Λοιπά καθαρά έσοδα	(2)	27	0	29	113	30	(24)	173
Έσοδα από τρίτους	574	399	42	272	101	514	(58)	1.844
Έσοδα μεταξύ τομέων	17	13	1	(22)	1	(5)	(5)	-
Συνολικά έσοδα	591	412	43	250	102	509	(63)	1.844
Λειτουργικά έξοδα	(430)	(118)	(23)	(75)	(21)	(224)	(10)	(901)
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	(399)	(130)	(0)	-	-	(95)	-	(624)
Ζημιές απομείωσης υπεραξίας	-	-	-	-	(62)	-	-	(62)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις (σημ. 12)	(8)	(2)	(0)	33	(2)	(6)	(47)	(32)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	(0)	0	20	-	3	(0)	0	23
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου και εξόδων αναδιάρθρωσης	(246)	162	40	208	20	184	(120)	248
Έξοδα αναδιάρθρωσης (σημ. 12)	(19)	(3)	(0)	(0)	-	(17)	(49)	(88)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(265)	159	40	208	20	167	(169)	160
Ζημιές από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	-	-	-	-	-	(3)	(0)	(3)
Δικαιώματα τρίτων	-	-	-	-	-	(0)	0	0
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους	(265)	159	40	208	20	164	(169)	157

	31 Δεκεμβρίου 2019							
	Λιανική Τραπεζική ⁽³⁾ € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς € εκατ.	Επενδυτικά Ακίνητα € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής ^{(1),(3)} € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Ενεργητικό ανά τομέα	20.029	13.515	111	14.464	1.216	15.057	369	64.761
Υποχρεώσεις ανά τομέα	25.302	7.368	2.062	8.307	202	13.484	1.369	58.094

Ο τομέας των Διεθνών Δραστηριοτήτων αναλύεται περαιτέρω ως ακολούθως:

	31 Δεκεμβρίου 2019					
	Ρουμανία € εκατ.	Βουλγαρία € εκατ.	Σερβία € εκατ.	Κύπρος € εκατ.	Λουξεμβούργο € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Καθαρά έσοδα από τόκους	12	184	58	103	24	381
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	(2)	54	14	28	9	103
Λοιπά καθαρά έσοδα	0	23	2	2	3	30
Έσοδα από τρίτους	10	261	74	133	36	514
Έσοδα μεταξύ τομέων	(1)	1	(1)	(0)	(4)	(5)
Συνολικά έσοδα	9	262	73	133	32	509
Λειτουργικά έξοδα	(7)	(109)	(50)	(39)	(19)	(224)
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	(16)	(42)	(26)	(11)	0	(95)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	-	(4)	(1)	(1)	0	(6)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	(0)	-	(0)	-	-	(0)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες, προ φόρου και εξόδων αναδιάρθρωσης	(14)	107	(4)	82	13	184
Εξοδα αναδιάρθρωσης (σημ. 12)	-	(17)	-	-	-	(17)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(14)	90	(4)	82	13	167
Ζημιές από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(3)	-	-	-	-	(3)
Δικαιώματα τρίτων	-	(0)	(0)	-	-	(0)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους	(17)	90	(4)	82	13	164

	31 Δεκεμβρίου 2019					
	Ρουμανία € εκατ.	Βουλγαρία € εκατ.	Σερβία € εκατ.	Κύπρος € εκατ.	Λουξεμβούργο € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.
Ενεργητικό ανά τομέα ⁽²⁾	363	5.550	1.510	6.260	1.374	15.057
Υποχρεώσεις ανά τομέα ⁽²⁾	530	4.966	1.101	5.698	1.189	13.484

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

31 Δεκεμβρίου 2018 αναμορφωμένα							
	Λιανική Τραπεζική € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Καθαρά έσοδα από τόκους	570	329	10	223	337	(53)	1.416
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	53	81	27	49	87	1	298
Λοιπά καθαρά έσοδα (σημ. 2.3.2)	7	9	0	94	3	5	118
Έσοδα από τρίτους	630	419	37	366	427	(47)	1.832
Έσοδα μεταξύ τομέων	15	16	5	(26)	(4)	(6)	-
Συνολικά έσοδα	645	435	42	340	423	(53)	1.832
Λειτουργικά έξοδα (σημ. 2.3.2)	(448)	(121)	(23)	(76)	(191)	(15)	(874)
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	(409)	(208)	1	(0)	(64)	(0)	(680)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις (σημ. 2.3.2)	(3)	(3)	0	15	(5)	(13)	(9)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	0	(0)	29	-	(0)	(0)	29
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου και εξόδων αναδιάρθρωσης	(215)	103	49	279	163	(81)	298
Έξοδα αναδιάρθρωσης (σημ. 12)	(33)	(4)	(1)	(0)	(1)	(23)	(62)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(248)	99	48	279	162	(104)	236
Κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	-	-	-	-	(113)	43	(70)
Δικαιώματα τρίτων	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους	(248)	99	48	279	49	(61)	166

31 Δεκεμβρίου 2018 αναμορφωμένα							
	Λιανική Τραπεζική € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής ⁽¹⁾ € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Ενεργητικό ανά τομέα (σημ. 2.3.2)	21.330	13.086	222	10.291	12.397	671	57.997
Υποχρεώσεις ανά τομέα (σημ. 2.3.2)	24.582	6.054	1.773	8.021	11.004	1.520	52.954

31 Δεκεμβρίου 2018 αναμορφωμένα						
	Ρουμανία € εκατ.	Βουλγαρία € εκατ.	Σερβία € εκατ.	Κύπρος € εκατ.	Λουξεμβούργο € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Καθαρά έσοδα από τόκους	10	154	60	90	23	337
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	(2)	42	15	24	8	87
Λοιπά καθαρά έσοδα (σημ. 2.3.2)	1	(6)	2	4	2	3
Έσοδα από τρίτους	9	190	77	118	33	427
Έσοδα μεταξύ τομέων	(0)	(0)	(1)	(0)	(3)	(4)
Συνολικά έσοδα	9	190	76	118	30	423
Λειτουργικά έξοδα (σημ. 2.3.2)	(7)	(88)	(48)	(31)	(17)	(191)
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	(10)	(35)	(8)	(11)	0	(64)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις (σημ. 2.3.2)	(1)	(0)	(3)	(1)	(0)	(5)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	(0)	-	(0)	-	-	(0)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου και εξόδων αναδιάρθρωσης	(9)	67	17	75	13	163
Έξοδα αναδιάρθρωσης	-	-	-	(1)	-	(1)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(9)	67	17	74	13	162
Ζημιές από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(113)	-	-	-	-	(113)
Δικαιώματα τρίτων	(0)	(0)	(0)	-	-	(0)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους	(122)	67	17	74	13	49

31 Δεκεμβρίου 2018 αναμορφωμένα						
	Ρουμανία € εκατ.	Βουλγαρία € εκατ.	Σερβία € εκατ.	Κύπρος € εκατ.	Λουξεμβούργο € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.
Ενεργητικό ανά τομέα ⁽²⁾ (σημ. 2.3.2)	425	4.015	1.442	5.457	1.343	12.397
Υποχρεώσεις ανά τομέα ⁽²⁾	580	3.550	1.039	4.969	1.155	11.004

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται απαλοιφές μεταξύ του τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων και των λοιπών επιχειρηματικών τομέων του Ομίλου.

⁽²⁾ Τα διεταιρικά υπόλοιπα μεταξύ των χωρών έχουν εξαιρεθεί από το σύνολο του ενεργητικού και των υποχρεώσεων του τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων.

⁽³⁾ Σε συνέχεια της ολοκλήρωσης της συναλλαγής Pillar, τα δάνεια του τομέα λιανικής τραπεζικής μειώθηκαν κατά € 1.142 εκατ. και εκείνα του τομέα λοιπών δραστηριοτήτων αυξήθηκαν κατά € 1.062 εκατ. (σημ.20).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

43.2 Γνωστοποιήσεις όσον αφορά στο σύνολο του Ομίλου

Η ανάλυση των εσόδων του Ομίλου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες για κάθε κατηγορία προϊόντων και υπηρεσιών με παρόμοια χαρακτηριστικά παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2019	2018
	€ εκατ.	αναμορφωμένα € εκατ.
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες	1.626	1.728
Καταθέσεις και υπηρεσίες διαχείρισης επενδύσεων	(61)	(64)
Κεφαλαιαγορές	167	172
Μη τραπεζικές και λοιπές εργασίες (σημ. 2.3.2)	112	(4)
Σύνολο	1.844	1.832

Πληροφορίες σχετικά με την υποβολή εκθέσεων ανά χώρα, με βάση το Νόμο 4261/2014, παρατίθενται στο Παράρτημα.

44. Εταιρικός Μετασχηματισμός - Διάσπαση με απόσχιση κλάδου

Τον Νοέμβριο 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε το σχέδιο μετασχηματισμού της, το οποίο αφορά στη συγχώνευση με την Grivalia (σημ. 23.2) και στην επιτάχυνση της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ), η οποία περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενέργειες: α) την τιτλοποίηση περίπου € 2 δις ΜΕΑ μέσω της έκδοσης ομολογιών υψηλής, ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης και την πώληση σε τρίτους του 95% των εν λόγω ομολογιών ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης, με αποτέλεσμα την αποαγνώριση των τιτλοποιημένων ΜΕΑ από τον ισολογισμό της Τράπεζας (σχέδιο Pillar, σημ. 20), β) την τιτλοποίηση περίπου € 7,5 δις ΜΕΑ μέσω της έκδοσης ομολογιών υψηλής, ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης (σχέδιο Cairo, σημ. 34), γ) το νομικό διαχωρισμό των βασικών από τις μη βασικές δραστηριότητες της Τράπεζας μέσω της διάσπασης με απόσχιση κλάδου και τη μεταφορά των βασικών δραστηριοτήτων σε νέα θυγατρική εταιρεία (όπως αναλύεται κατωτέρω), δ) την είσοδο στρατηγικού επενδυτή στην κατά 100% θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας, Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις («FPS»), η οποία είναι αδειοδοτημένη εταιρεία διαχείρισης δανείων, συμπεριλαμβανομένου και του Τομέα Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων της Τράπεζας (σημ. 30), ε) την πώληση σε τρίτους μέρους των τίτλων μέσης και χαμηλής διαβάθμισης του σχεδίου Cairo (σημ. 34) και στ) την σχεδιαζόμενη αποαγνώριση των τιτλοποιημένων ΜΕΑ μέσω της πώλησης / διανομής των υπολειπόμενων ομολογιών ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης του σχεδίου Cairo, εφόσον εκπληρωθούν ορισμένες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων η λήψη των αναγκαίων εταιρικών και κανονιστικών εγκρίσεων.

Διάσπαση με απόσχιση κλάδου

Την 28 Ιουνίου 2019, το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) της Τράπεζας («η Διασπώμενη») αποφάσισε την έναρξη της διαδικασίας διάσπασης με απόσχιση του τραπεζικού κλάδου της Eurobank και τη μεταφορά του σε νέα εταιρεία-πιστωτικό ίδρυμα το οποίο θα συσταθεί («η Επωφελούμενη»).

Την 31 Ιουλίου 2019, το Δ.Σ. της Τράπεζας ενέκρινε το Σχέδιο Διάσπασης μέσω της προαναφερθείσας απόσχισης και της σύστασης νέας εταιρείας-πιστωτικού ιδρύματος, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Ν. 2515/1997 και τα άρθρα 57 (3) και 59-74 του Ν. 4601/2019, όπως είναι σε ισχύ. Ειδικότερα, η διάσπαση θα αφορά στην απόσχιση του τραπεζικού κλάδου της Eurobank στον οποίο περιλαμβάνονται τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού όπως αυτά εμφανίζονται στον ισολογισμό Μετασχηματισμού του αποσχιζόμενου κλάδου της 30 Ιουνίου 2019 («Ημερομηνία Μετασχηματισμού»). Όλες οι πράξεις που διενεργήθηκαν μετά την Ημερομηνία Μετασχηματισμού και αφορούν στον αποσχιζόμενο κλάδο θεωρούνται ως διενεργηθείσες για λογαριασμό της Επωφελούμενης. Από την 9 Αυγούστου 2019, το Σχέδιο Διάσπασης της Τράπεζας είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της καθώς και στην ιστοσελίδα του Γενικού Εμπορικού Μητρώου.

Η Διασπώμενη θα διατηρήσει δραστηριότητες και περιουσιακά στοιχεία που δεν αφορούν στις κύριες τραπεζικές δραστηριότητες, αλλά σχετίζονται κυρίως με το στρατηγικό σχεδιασμό της διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων και με την παροχή υπηρεσιών προς εταιρείες του Ομίλου και τρίτους. Επιπρόσθετα, η Διασπώμενη θα διατηρήσει την πλειοψηφία των ομολογιών ενδιάμεσης και χαμηλής διαβάθμισης (mezzanine και junior notes) του σχεδίου Cairo, τους προνομιούχους τίτλους (σημ. 39), τις συμμετοχές σε συγκεκριμένες θυγατρικές συμπεριλαμβανομένων της Be Business Exchanges A.E. και εταιρειών ακίνητης περιουσίας που σχετίζονται με τα projects Pillar και Cairo. Σε περίπτωση που κάποια στοιχεία ενεργητικού ή παθητικού δεν είναι δυνατόν να μεταβιβαστούν στο πλαίσιο του προαναφερθέντος Σχεδίου Διάσπασης, η Διασπώμενη, θα αναλάβει την υποχρέωση να διακανονίσει την είσπραξη ή ρευστοποίηση τους σύμφωνα με τις οδηγίες της Επωφελούμενης, ενώ η Επωφελούμενη θα αναλάβει

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

την υποχρέωση αποζημίωσης της Διασπώμενης για την εξόφληση υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων ενδεχόμενων εξόδων ή ζημιών.

Την 31 Ιανουαρίου 2020, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση (ΕΓΣ) των μετόχων της Τράπεζας αποφάσισε, μεταξύ άλλων, α) την έγκριση της προαναφερθείσας διάσπασης με την απόσχιση του τραπεζικού κλάδου της Eurobank και τη σύσταση νέας εταιρείας-πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «Τράπεζα Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία», β) την έγκριση του Σχεδίου Διάσπασης καθώς και του Καταστατικού της Επωφελούμενης, όπως εγκρίθηκαν από το Δ.Σ. της Τράπεζας και γ) την προσαρμογή του Καταστατικού της Διασπώμενης εταιρείας, η οποία θα παύσει να είναι πιστωτικό ίδρυμα, με αλλαγή του σκοπού και της επωνυμίας της, όπως επίσης εγκρίθηκε από το Δ.Σ. της Τράπεζας.

Με την ολοκλήρωση της διάσπασης (δηλαδή την ημέρα καταχώρησης στο ΓΕΜΗ της σχετικής εγκριτικής απόφασης της αρμόδιας αρχής), θα λάβουν χώρα τα ακόλουθα: α) Η Επωφελούμενη θα ιδρυθεί και η Διασπώμενη θα καταστεί μέτοχος της Επωφελούμενης μέσω της απόκτησης του συνόλου των μετοχών που θα εκδώσει η Επωφελούμενη και συγκεκριμένα 3.683.244.830 κοινές ονομαστικές μετοχές ονομαστικής αξίας € 1,10 εκάστη και β) η Επωφελούμενη θα υποκαταστήσει τη Διασπώμενη ως καθολική διάδοχος στο σύνολο των μεταβιβαζόμενων σε αυτήν στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, όπως αυτά αποτυπώνονται στον ισολογισμό Μετασηματισμού του αποσχισιζόμενου κλάδου και διαμορφώνονται μέχρι την ημέρα ολοκλήρωσης της διάσπασης.

Η ολοκλήρωση της διάσπασης, αναμένεται να λάβει χώρα μέχρι το τέλος Μαρτίου του 2020 υπό την αίρεση της λήψης των αναγκαίων εγκρίσεων από τις αρμόδιες Αρχές.

45. Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Πληροφορίες σχετικά με λοιπά γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού αναφέρονται στις εξής σημειώσεις:

- Σημείωση 2.1 – Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων
- Σημείωση 4 – Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων
- Σημείωση 5.2 – Παράγοντες Χρηματοοικονομικού Κινδύνου
- Σημείωση 23.1 – Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες
- Σημείωση 24 – Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες
- Σημείωση 34 – Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους
- Σημείωση 39 – Προνομιούχοι τίτλοι
- Σημείωση 42 – Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις
- Σημείωση 44 – Εταιρικός Μετασηματισμός- Διάσπαση με απόσχιση κλάδου

46. Συνδεόμενα μέρη

Τον Μάιο του 2019, σε συνέχεια της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας στο πλαίσιο της συγχώνευσης με απορρόφηση της Grivalia Properties A.E.E.A.Π (σημ. 23.2), το ποσοστό των κοινών μετοχών με δικαίωμα ψήφου της Τράπεζας που κατέχει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) μειώθηκε από 2,38% σε 1,40%. Το ΤΧΣ θεωρείται ότι συνεχίζει να ασκεί ουσιώδη επιρροή στην Τράπεζα βάσει των διατάξεων που προβλέπει ο Νόμος 3864/2010, όπως είναι σε ισχύ και της σύμβασης πλαισίου συνεργασίας την οποία έχει υπογράψει η Τράπεζα με το ΤΧΣ. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα του ΤΧΣ βάσει του προαναφερθέντος πλαισίου παρέχονται στην ενότητα «Έκθεση διαχείρισης και δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης» των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019.

Ο Όμιλος πραγματοποιεί τραπεζικές συναλλαγές με τα συνδεόμενα μέρη μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών του και σε καθαρά εμπορική βάση. Οι συναλλαγές αυτές περιλαμβάνουν δάνεια, καταθέσεις και εγγυήσεις. Επιπλέον, μέσα στα συνήθη πλαίσια των επενδυτικών τραπεζικών εργασιών του, ο Όμιλος ενδέχεται να κατέχει χρεωστικούς και συμμετοχικούς τίτλους των συνδεόμενων μερών.

Τα υπόλοιπα των συναλλαγών με (α) τα βασικά μέλη της Διοίκησης (ΒΜΔ) και τις εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ καθώς και (β) τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, και τα αντίστοιχα έσοδα και έξοδα παρουσιάζονται παρακάτω:

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2019		31 Δεκεμβρίου 2018	
	BΜΔ ⁽¹⁾ και Εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από BΜΔ		BΜΔ ⁽¹⁾ και Εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από BΜΔ	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	6,20	24,59	7,20	18,74
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	9,81	-	6,88
Υποχρεώσεις προς πελάτες	20,34	47,75	14,79	45,13
Λοιπές υποχρεώσεις	0,04	3,76	0,03	2,52
Καθαρά έσοδα από τόκους	(0,03)	(3,90)	0,02	(5,55)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	0,02	17,22	0,03	12,23
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	-	0,25	-	0,23
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	-	-	-	0,31
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων σχετικών εξόδων	-	(4,53)	-	(22,14)
Λοιπά λειτουργικά έσοδα / (έξοδα) ⁽²⁾	(7,61)	(23,84)	-	(23,96)
Εκδοθείσες εγγυήσεις	0,01	2,00	-	-
Ληφθείσες εγγυήσεις	0,03	-	0,03	-

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται τα βασικά μέλη της Διοίκησης του Ομίλου και τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα.

⁽²⁾ Το ποσό των € 7,61 εκατ. για τις εταιρείες που ελέγχονται από BΜΔ σχετίζεται με τη σύμβαση παροχής υπηρεσιών με την Grivalia Management Company S.A. (σημ. 23.2).

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, δεν υπήρξαν σημαντικές συναλλαγές με το ΤΧΣ. Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2019 τα δάνεια, μετά από προβλέψεις, που δόθηκαν σε μη ενοποιούμενες εταιρείες οι οποίες ελέγχονται από την Τράπεζα βάσει σχετικών συμφωνητικών ενεχυρίασης των μετοχών τους ήταν € 3 εκατ. (2018: € 3,3 εκατ.).

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, αντιλογίστηκε πρόβλεψη απομείωσης ποσού € 0,1 εκατ. (2018: πρόβλεψη απομείωσης € 16,5 εκατ.), έναντι δανείων σε συγγενείς εταιρείες και σε κοινοπραξίες του Ομίλου, ενώ η αντίστοιχη συνολική πρόβλεψη απομείωσης ανέρχεται σε € 0,5 εκατ. (2018: € 0,6 εκατ.). Επιπρόσθετα, την 31 Δεκεμβρίου 2019, η αναπροσαρμογή της αξίας των δανείων σε συγγενείς εταιρείες και σε κοινοπραξίες του Ομίλου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, ανέρχεται σε € 17,7 εκατ.

Ως αποτέλεσμα της ολοκλήρωσης της συγχώνευσης της Eurobank με την Grivalia Properties A.E.E.A.Π. (σημείωση 23.2), ο όμιλος Fairfax αύξησε το ποσοστό συμμετοχής του στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, το οποίο την 31 Δεκεμβρίου 2019 ανέρχεται στο 31,27%. Την 31 Δεκεμβρίου 2019, τα υπόλοιπα των συναλλαγών του Ομίλου με τον όμιλο Fairfax αφορούν κυρίως σε χορηγηθέντα δάνεια € 3,3 εκατ., καταθέσεις € 3,7 εκατ. και δοθείσες εγγυήσεις € 0,4 εκατ.

Παροχές προς τα βασικά μέλη της Διοίκησης (μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και λοιπά βασικά μέλη της Διοίκησης του Ομίλου)

Οι αμοιβές των βασικών μελών της Διοίκησης που αφορούν σε βραχυπρόθεσμες παροχές ανέρχονται σε € 6,90 εκατ. (2018: € 6,97 εκατ.), ενώ εκείνες που αφορούν σε μακροπρόθεσμες παροχές ανέρχονται σε € 1,05 εκατ. (2018: € 1,58 εκατ.). Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2019 ο Όμιλος έχει σχηματίσει μια υποχρέωση καθορισμένων παροχών για τα BΜΔ ποσού € 1,70 εκατ. (2018: € 1,68 εκατ.), ενώ το αντίστοιχο κόστος για τη χρήση το οποίο έχει αναγνωρισθεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων ανέρχεται σε € 0,29 εκατ. και οι αναλογιστικές ζημιές οι οποίες αναγνωρίστηκαν στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση ανέρχονται σε € 0,17 εκατ. (2018: € 0,09 εκατ. κόστος το οποίο αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων).

47. Εξωτερικοί Ελεγκτές

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει Πολιτική για την Ανεξαρτησία των Εξωτερικών Ελεγκτών στην οποία ορίζονται, μεταξύ άλλων, οι επιτρεπόμενες και μη επιτρεπόμενες υπηρεσίες που μπορούν να παρασχεθούν από τους ελεγκτές του Ομίλου, πέρα από τις υπηρεσίες υποχρεωτικού τακτικού ελέγχου. Για οποιοδήποτε τέτοιες υπηρεσίες που υφίσταται πρόθεση να ανατεθούν στους ελεγκτές του Ομίλου, υπάρχουν συγκεκριμένοι ελεγκτικοί μηχανισμοί προκειμένου η Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας να διασφαλίζει ότι υπάρχει ικανοποιητική ισορροπία μεταξύ των ελεγκτικών και των μη ελεγκτικών εργασιών.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι συνολικές αμοιβές που κατέβαλλε ο Όμιλος στον κύριο ανεξάρτητο ελεγκτή «KPMG Ορκωτοί Ελεγκτές Α.Ε.», συμπεριλαμβάνοντας το δίκτυο της KPMG, για ελεγκτικές και λοιπές υπηρεσίες που του παρασχέθηκαν αναλύονται ως ακολούθως:

	2019 € εκατ.	2018 € εκατ.
Τακτικός έλεγχος ⁽¹⁾	(2,3)	(2,4)
Φορολογικό πιστοποιητικό	(0,4)	(0,3)
Λοιπες ελεγκτικές υπηρεσίες	(0,6)	(0,2)
Μη ελεγκτικές υπηρεσίες	(0,2)	(0,1)
Σύνολο	(3,5)	(3,0)

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει αμοιβές για τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων ατομικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Σημειώνεται ότι, οι αμοιβές για τις μη ελεγκτικές υπηρεσίες του τακτικού ελεγκτή της Τράπεζας «KPMG Ορκωτοί Ελεγκτές Α.Ε.» Ελλάδα, ανήλθαν σε € 0,2 εκατ.

48. Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) εξελέγη από την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας (ΤΓΣ) την 10 Ιουλίου 2018, για θητεία τριών ετών, η οποία θα λήξει την 10 Ιουλίου 2021 παρατεινόμενη μέχρι τη λήξη της προθεσμίας εντός της οποίας θα συνέλθει η ΤΓΣ για το έτος 2021.

Επιπρόσθετα:

- Το Δ.Σ. της Τράπεζας με τις από 29 Μαρτίου και 1 Απριλίου 2019 αποφάσεις του, όρισε τον κ. Γεώργιο Ζανιά ως νέο μη εκτελεστικό μέλος και Πρόεδρο του Δ.Σ., σε αντικατάσταση του παραιτηθέντος Προέδρου κ. Ν. Καραμούζη. Η εκλογή του κ. Γεωργίου Ζανιά ανακοινώθηκε στην Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας (ΕΓΣ) την 5 Απριλίου 2019 και η θητεία αυτού θα λήξει ταυτόχρονα με τη θητεία των υπολοίπων μελών του Δ.Σ.
- Κατόπιν της παραίτησης της κας Lucrezia Reichlin, με ισχύ από την 1 Απριλίου 2019, το Δ.Σ. της Τράπεζας αποφάσισε την 1 Απριλίου 2019 τη μη αντικατάστασή της και τη συνέχιση της διαχείρισης και εκπροσώπησης της Τράπεζας από το Δ.Σ. χωρίς την αντικατάστασή της.
- Η ΕΓΣ των Μετόχων της Τράπεζας κατά τη συνεδρίαση της την 5 Απριλίου 2019 ενέκρινε την εκλογή του κ. Νικολάου Μπέρτσου ως νέου ανεξάρτητου μη εκτελεστικού μέλους του Δ.Σ. της Τράπεζας, η θητεία του οποίου θα λήξει ταυτόχρονα με τη θητεία των υπολοίπων μελών του Δ.Σ. Την ίδια ημέρα (5 Απριλίου 2019) το Δ.Σ. αποφάσισε την συγκρότησή του σε σώμα.
- Το Δ.Σ. με την από 31 Ιουλίου 2019 απόφασή του, διόρισε τον κ. Κωνσταντίνο Αγγελόπουλο ως νέο εκπρόσωπο του ΤΧΣ στο ΔΣ της Eurobank σε αντικατάσταση της παραιτηθείσας κας Αικατερίνης Μπερίτση, σύμφωνα με τις διατάξεις που προβλέπει ο Νόμος 3864/2010 και της σύμβασης πλαισίου συνεργασίας την οποία έχει υπογράψει η Eurobank με το ΤΧΣ.
- Το Δ.Σ. με την από 16 Δεκεμβρίου 2019 απόφασή του, διόρισε τον κ. Δημήτριο Μίσκου ως νέο εκπρόσωπο του ΤΧΣ στο ΔΣ της Eurobank σε αντικατάσταση του αποχωρήσαντος κ. Κωνσταντίνου Αγγελόπουλου, σύμφωνα με τις διατάξεις που προβλέπει ο Νόμος 3864/2010 και της σύμβασης πλαισίου συνεργασίας την οποία έχει υπογράψει η Eurobank με το ΤΧΣ.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Κατόπιν των ανωτέρω, η σύνθεση του Δ.Σ. έχει ως εξής :

Γ. Ζασιάς	Πρόεδρος, Μη Εκτελεστικό μέλος
Γ. Χρυσικός	Αντιπρόεδρος, Μη Εκτελεστικό μέλος
Φ. Καραβίας	Διευθύνων Σύμβουλος
Σ. Ιωάννου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Θ. Καλαντώνης	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Κ. Βασιλείου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
B. P. Martin	Μη Εκτελεστικό μέλος
N. Μπέρτσος	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
R. Boucher	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
R. Kakar	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
J. Mirza	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
G. Myhal	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
Δ. Μίσκου	Μη Εκτελεστικό μέλος (εκπρόσωπος του ΤΧΣ σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 3864/2010)

Αθήνα, 12 Μαρτίου 2020

Γεώργιος Π. Ζασιάς
Α.Δ.Τ. ΑΙ - 414343
ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Φωκίων Χ. Καραβίας
Α.Δ.Τ. ΑΙ - 677962
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Χάρης Β. Κοκολογιάννης
Α.Δ.Τ. ΑΝ - 582334
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ FINANCE ΟΜΙΛΟΥ
GROUP CHIEF FINANCIAL OFFICER

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – Γνωστοποιήσεις βάσει του Νόμου 4261/ 2014

Πληροφόρηση ανά χώρα

Σύμφωνα με το άρθρο 81 του Νόμου 4261/2014, που ενσωμάτωσε το άρθρο 89 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ στην Ελληνική νομοθεσία, ο Όμιλος παρέχει την παρακάτω πληροφόρηση για κάθε χώρα στην οποία δραστηριοποιείται:

- (i) Επωνυμίες, φύση δραστηριοτήτων και γεωγραφική θέση.
- (ii) Τα λειτουργικά έσοδα (κύκλος εργασιών), τα κέρδη/(ζημιές) προ φόρου, το φόρο επί των αποτελεσμάτων και τον τρέχοντα φόρο σε ενοποιημένη βάση για κάθε χώρα. Οι ενδοεταιρικές συναλλαγές μεταξύ των χωρών απαλείφονται στη γραμμή 'Ενδοομιλικά ποσά'. Η οικονομική πληροφόρηση που γνωστοποιείται, έχει προετοιμαστεί με βάση το ίδιο πλαίσιο με τις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019.
- (iii) Τον αριθμό εργαζομένων σε ισοδύναμο καθεστώς πλήρους απασχόλησης.
- (iv) Τις εισπραττόμενες δημόσιες επιδοτήσεις.

Οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2019, η χώρα εγκατάστασης και ο τομέας δραστηριότητας τους παρουσιάζονται στη σημ. 23.1.

Η πληροφόρηση ανά χώρα παρατίθεται παρακάτω:

	Χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2019				
	Λειτουργικά έσοδα € εκατ.	Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου € εκατ.	Φόρος επί των αποτελεσμάτων € εκατ.	Τρέχων φόρος € εκατ.	Αριθμός εργαζομένων την 31 Δεκεμβρίου
Ελλάδα	1.355,5	(33,8)	(2,7)	(12,1)	8.553
Βουλγαρία	260,1	92,4	(8,3)	(9,4)	3.113
Ρουμανία	(1,7)	(7,5)	(0,6)	(0,3)	19
Κύπρος	109,0	60,8	(14,5)	(14,5)	414
Σερβία	73,4	0,2	1,9	0,9	1.247
Λουξεμβούργο ⁽¹⁾	44,0	22,0	(4,9)	(4,6)	103
Τουρκία	0,2	0,1	(0,7)	(0,7)	-
Ολλανδία	2,2	0,2	(0,8)	(0,8)	-
Άλλες χώρες ⁽²⁾	2,2	2,1	-	-	7
Ενδοομιλικά ποσά	(1,1)	-	-	-	-
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1.843,8	136,5	(30,6)	(41,5)	13.456
Θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση ⁽³⁾	-	(3,3)	1,1	-	-
Σύνολο από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(3,3)	1,1	-	
Σύνολο	1.843,8	133,2	(29,5)	(41,5)	13.456

(1) Οι δραστηριότητες του υποκαταστήματος του Λονδίνου της Eurobank Private Bank Luxembourg S.A. περιλαμβάνονται στο Λουξεμβούργο.

(2) Τα ποσά που παρουσιάζονται στην κατηγορία 'Άλλες χώρες' αναφέρονται: (α) στις εταιρείες ειδικού σκοπού που εκδίδουν μεσοπρόθεσμους τίτλους (EMTNs) και προνομιούχους τίτλους δηλαδή την ERB Hellas Plc στο Ηνωμένο Βασίλειο, την ERB Hellas (Cayman Islands) Ltd στα νησιά Cayman και την ERB Hellas funding Ltd στα νησιά Channel και (β) στην εταιρεία χαρτοφυλακίου Berberis investments Ltd στα νησιά Channel.

(3) Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση αναφέρονται στη σημ. 30 «Δραστηριότητες που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση και μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες».

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019, καμία από τις θυγατρικές της Τράπεζας δεν εισέπραξε κρατική επιχορήγηση.

Άρθρο 82 του Νόμου 4261/2014

Για το 2019, ο δείκτης απόδοσης του ενεργητικού του Ομίλου (Return on Assets – RoA) ανήλθε σε 0,21 %. Ο δείκτης RoA υπολογίζεται διαιρώντας τα καθαρά κέρδη για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2019 προς το μέσο όρο του συνόλου ενεργητικού του Ομίλου για τη χρήση.